

**ဥရောပယဉ်ကျေးမှု
အနုပညာမိတ်ဆက်**

ခင်မျိုးချစ်

စာရေးဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်

(၁၉၁၅-၁၉၉၉)

အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

- ၁၉၁၅ - မေလ(၁)ရက် စနေနေ့တွင် အဖ ဦးတော် (ရာဇဝတ်ဝန်ထောက်) အမိ ဒေါ်သန်းတင်တို့မှ မွေးဖွားသည်။ ငယ်နာမည် မခင်မြ ဖြစ် သည်။ အဘိုးမှာ မြန်မာပညာရှိ စတုရင်္ဂဗလ ဘွဲ့ရ ဦးဖေဖြစ်သည်။
- ၁၉၃၂ - မိတ္ထီလာမြို့၊ အမျိုးသား အထက်တန်းကျောင်းမှ ၁၀ တန်း အောင် သည်။ ဆာဝေါလတာစကော့ (Sir Walter Scott) ၏ မျိုးချစ် စိတ်ဓာတ်အကြောင်း ကဗျာကို တေးထပ်အဖြစ် စပ်ဆိုခြင်းကြောင့် ‘ခင်မျိုးချစ်’ ဟူသော အမည်ကို ရရှိသည်။ မခင်မြအစား ခင်မျိုးချစ် ဟူသော အမည်တွင်သည်။
- ၁၉၃၇ - တိုးတက်ရေးမဂ္ဂဇင်း၊ ဘားမားဂျာနယ်တို့တွင် အယ်ဒီတာအဖွဲ့ဝင်။
- ၁၉၃၈ - တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများ တတိယသပိတ်တွင် ပြင်ပမှ တက်ကြွ စွာ ပါဝင်သည်။
- ၁၉၃၉ - ဦးခင်မောင်လတ် (အယ်ဒီတာချုပ်၊ လုပ်သားပြည်သူ့နေ့စဉ်၊ အင်္ဂလိပ်သတင်းစာ၊ အင်္ဂလိပ်စာဆရာ၊ နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည် ဒုတိယအဆင့်) နှင့် လက်ထပ်သည်။
- ၁၉၄၀ - သားတစ်ယောက် ဖွားမြင်သည်။
- ၁၉၄၁-၄၅- ဂျပန်ခေတ် ဘီဒီအေ (Burma Defense Army) တွင် အမှု ထမ်းသည်။ ထိုစဉ် (Three Years Under The Japs) ‘သုံး နှစ် တာ ဂျပန်လက်အောက်ခံ’ စာအုပ်ကို ရေးသားခဲ့သည်။

- ၁၉၄၇ - အိုးဝေသတင်းစာအယ်ဒီတာအဖွဲ့ဝင်၊ စနေ နဂါးနီ၊ ဇေန် ဂျာနယ် တို့တွင် ပင်တိုင်ဆောင်းပါးရှင်။
- ၁၉၄၈ - တိုင်းရင်းသူဂျာနယ် အယ်ဒီတာအဖွဲ့ဝင်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ နယူးဒေလီ မြို့၌ ကျင်းပသော အာရှတိုက်ဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုညီလာခံ တက် ရောက်သည်။ [အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် ဦးကျော်မြင့်၊ အဖွဲ့ဝင် ဒေါက် တာ သာလှ၊ ဦးသိန်းဟန် (ဇော်ဂျီ)တို့နှင့်အတူ]
- ၁၉၄၅မှ၅၅ - စာပေဗိမာန်တွင် အမှုထမ်းသည်။
- ၁၉၅၂ - ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ (B.A)ဘီအေ ဘွဲ့ရသည်။
- ၁၉၅၂မှ၅၃ - နည်းပြ၊ အင်္ဂလိပ်စာဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။
- ၁၉၅၅ - Guardian Magazine တွင် ပင်တိုင်ဆောင်းပါးများ အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် ရေးသည်။
- ၁၉၅၈မှ၆၂ - ဂါးဒီးယန်းသတင်းစာတိုက်တွင် လက်ထောက်အယ်ဒီတာ အဖြစ် အမှုထမ်းသည်။
- ၁၉၆၃မှ၆၈ - လုပ်သားပြည်သူ့သတင်းစာ(အင်္ဂလိပ်)
The Working Peoples' Daily တွင်
လက်ထောက်အယ်ဒီတာအဖြစ် အမှုထမ်းသည်။
- ၁၉၇၀ - အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများမှ စာရေးဆရာများ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ဖြင့် ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲတွင် Her Infinite Variety ဝတ္ထုတိုဖြင့် ပထမဆုရသည်။
- ၁၉၇၁ - မိသားစုအတွက် 'ပျော်တော်ဆက်'ဟာသစာစောင် အယ်ဒီတာ။
- ၁၉၈၃ - မတ်လ၊ လွတ်လပ်ရေးမော်ကွန်းဝင် တတိယဆင့် ရသည်။
- ၁၉၈၀မှ၈၅ - သောင်းပြောင်းထွေလာ ရယ်စရာ စာစောင်တွင် ပင်တိုင်ဆောင်းပါးရှင်။
- ၁၉၉၉ - ဇန်နဝါရီ(၂)ရက် စနေနေ့တွင် ကွယ်လွန်သည်။
သား ဒေါက်တာ ခင်မောင်ဝင်း၊ သန့်ပါမောက္ခ(အငြိမ်းစား)
ကျန်ရစ်သည်။

မာတိကာ

	ဒေါက်တာခင်မောင်ညွန့်၏ အမှာစာ	
	စကားပလ္လင်	
	သရုပ်ဖော်ပုံများ	
အခန်း (၁)	အနုပညာဟူသည်	၁၉
အခန်း (၂)	ဥရောပယဉ်ကျေးမှု၏ မူလအစ ဂရိတ်ပြည်	၂၇
အခန်း (၃)	ရှေးဟောင်းဂရိတ်တို့နယ်မြေလောက	၃၇
အခန်း (၄)	ရောမလူမျိုးများ၏ ခေတ်	၄၉
အခန်း (၅)	အလယ်ခေတ် ခရစ်ယာန်သာသနာနှင့် ကံကျွေးချစနစ်	၅၅
အခန်း (၆)	ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းစာ	၇၃
အခန်း (၇)	ပညာအလင်းရောင်ခေတ် (ရီနေးဆန်း) သို့မဟုတ် ခေတ်ဆန်းချိန် ရီနေးဆန်းခေတ် အိတလီပြည်	၇၉ ၉၈

အခန်း (၈)	ရီနေဆန်းခေတ် ပုဂ္ဂိုလ်များ	
	(က) မိဒီချီမျိုးရိုးစု တက်လာခြင်း	၁၀၉
	(ခ) ဟယူးမင်းနစ်များ	၁၁၂
	(ဂ) မဟာဘွဲ့ခံ လော်ရင်ဇို	၁၁၇
အခန်း (၉)	ဆာဗွန်နာရိုလား	၁၃၁
	(ဃ) ဗောဂျားမျိုးဆက်များ	၁၄၇
	(င) ချေဆာရီ ဗောဂျား	၁၅၁
	(၁၄၇၆-၁၅၀၇)	
	(စ) လူကရီဇီယာ ဗောဂျား	၁၅၆
	ဗောဂျား အာဏာကျဆုံးခြင်း	၁၆၀
	(ဆ) မက်ခီယာဗယ်လီ	၁၆၅
	(၁၄၆၀-၁၅၂၇)	
	(ဇ) လီယိုနာဒိုဗင်ချီ (၁၄၅၂-၁၅၁၉)	၁၇၅
	မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို (၁၄၇၅ - ၁၅၆၄)	၁၉၆
	ရီနေဆန်းခေတ်ကို ဝေဖန်ချက်	၂၂၄
	ဘာသာတော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုများ	၂၂၇
	ရီဖော်မေးရှင်းကို ဝေဖန်ချက်	၂၄၀
	လွတ်ငြိမ်းခွင့် စာချွန်များနှင့်	၂၄၁
	ပတ်သက်သော ဟောပြောချက်	
	နိဂုံး	၂၄၆
	ကိုးကားသော ကျမ်းစာအုပ်များ	၂၄၈

ဒေါက်တာခင်မောင်ညွန့်၏ အမှာစာ

ဒေါ်ခင်မျိုးချစ် ရှာဖွေစုဆောင်းတင်ပြသော “ဥရောပ ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာမိတ်ဆက်” စာမူကို ဖတ်ကြည့်လိုက်ရာ အခန်း (၁) ၌ ...

“ကျွန်မသည် ပန်းချီကားကို နေ့စဉ်စိုက်စိုက်ကြည့်နေ သည်။ တစ်နေ့ မကြည့်ရလျှင် မနေနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေသည်။ သို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ အကြောင်းရှိသည်။ ပန်းချီကားကို စိုက်ကြည့် ရင်း လူရုပ်တွေကပင် လှုပ်လာသလို သစ်ပင်သစ်ကိုင်းတွေကပဲ လှုပ်သလိုလို ထင်မိသည်”။

ဟူသော စာပုဒ်ကိုတွေ့ရသဖြင့် ဝမ်းသာမိပါသည်။ အနုပညာရသ ခံစား မိပုံကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်၏။ စာရေးသူလည်း အလားတူ ခံစားမိဘူးသည်။

ငယ်စဉ်ကပင် ပြက္ခဒိန်ဖုံး ပန်းချီကားချပ်များ၊ ကြော်ငြာကားချပ် များကို စုဆောင်းပြီး ခဏခဏ ထုတ်ကြည့်သော ဝါသနာပါခဲ့ပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ပို့စကဒ်နှင့် တံဆိပ်ခေါင်းလှလှများမှအစ မီးခြစ်ဖူးတံဆိပ် လှလှများပါ စုမိဘူးသည်။ အလားတူ ပန်းပင်လှလှ၊ အရုပ်လှလှ၊ ပန်းပု လှလှကလေးများကိုလည်း ကြည့်ချင်လိုချင်ပါသည်။ ဤလိုနှင့်ပင် အနုပညာမိတ် ပေါက်ဖွားလာသည်ဟု ထင်မိသည်။

ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်က သူငယ်စဉ်က အနုပညာ ဗီသေဇွေတည်လာပုံ ကို ဖွင့်ပြောထားရာ စာရေးသူ အတွေ့အကြုံနှင့် တူလိုက်လေခြင်းဟု ပီတိဖြစ်မိသည်။ အင်္ဂလိပ်ကဗျာဆရာ ဂျွန်ကီသ်၏ကဗျာ တစ်ပုဒ်တွင် "A Thing of Beauty is a Joy Forever" (လှပသော အရာသည်ကား ထာဝရ ပီတိဖြစ်သည်) ဟု ဆိုဘူးသည်။ အလှအပကို ကြည့်တတ် မြတ်နိုးတတ်လျှင် စိတ်နေသဘောထား သိမ်မွေ့လာသည်။ အလှအပ ပျက်စီးသွားမည်ကို စိုးရိမ်မိ၍ အလှအပကို ထိန်းသိမ်းချင်စိတ်၊ ယုယချင် စိတ် ဖြစ်လာမည်။ ထိုအခါ ရုံးရင်းကြမ်းတမ်းမှု၊ ဖျက်လိုဖျက်ဆီး ပြုလိုမှု စသော အကုသိုလ်စိတ်များ လျော့ပါးလာမည်ဟု စာရေးသူ ခံယူမိပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤစာအုပ်ပြုစုရန် စေ့ဆော်သော သူ၏စေတနာကို -

“ကမ္ဘာအရပ်ရပ်က အနုပညာများကို လေ့လာနိုင်လေလေ ကိုယ့်လူမျိုး ကိုယ့်တိုင်းပြည်က အနုပညာကို မြတ်နိုးရမှန်း သိလေ ဖြစ်မည်။ ကမ္ဘာ၏ အနုပညာယဉ်ကျေးမှုကို လေ့လာ၍ သဘောကျလာလျှင် ကိုယ့်အနုပညာကို တန်ဖိုးထားမည်”

ဟု ဝန်ခံထားပေသည်။

စာရေးသူသည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ လုပ်သားများကောလိပ်၊ မော်လမြိုင်ကောလိပ်နှင့် ပညာရေးတက္ကသိုလ်များတွင် သမိုင်းဘာသာ သင် ဆရာအဖြစ် ၂၄ နှစ်မျှ အမှုထမ်းခဲ့ပါသည်။ နည်းပြဘဝမှ ဌာနမှူး ဘဝအထိ သမိုင်းဘာသာ သင်ကြားခဲ့ရာတွင် ကျောင်းသူကျောင်းသားတို့ အကျိုးအတွက် သင်ကြားနည်းအမျိုးမျိုးကို သုံးခဲ့ပါသည်။ သင်ကြားမှု အထောက်အကူ ပစ္စည်းများကိုလည်း သုံးခဲ့ပါသည်။ သရုပ်ပြကားချပ်များ ဓာတ်ပုံများကို ပြသခြင်း၊ သမိုင်းဆိုင်ရာ သာဓကပစ္စည်းများကို ပြသခြင်း၊ ရုပ်ရှင် ရုပ်သေကားများ ပြသခြင်း၊ တပည့်များကို ပြတိုက်များနှင့် သမိုင်း ဝင်ဒေသများဆီသို့ ခေါ်သွားပြီး လက်တွေ့သင်ခန်းစာ ပို့ချခြင်းပြုခဲ့ရာ ထိရောက်အောင်မြင်မှု ရခဲ့ပါသည်။

လက်ချာခေါင်းစဉ်တစ်ခုအတွက် ကျောင်းသားများ မှီငြမ်းပြုရန် ဖတ်စရာ စာအုပ်စာရင်းကို ပေးရာတွင် ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များ ရေးသားသော စာအုပ်များ၊ ဆောင်းပါးများကိုလည်း ထည့်သွင်းပေးထားသည်။ ကျောင်းသုံးစာအုပ်နှင့် ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်ချည်း ဖတ်နေရလျှင် ငြီးငွေ့လာတတ် သည်မှာ ကျောင်းသားတို့၏ သဘာဝဖြစ်သည်။ ပြင်ပစာကို ဖတ်လိုက်ရ လျှင် အပြောင်းအလဲ အသစ်အဆန်းဖြစ်၍ စိတ်ဝင်စားတတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် သင်ခန်းစာနှင့်ဆိုင်သော ပြင်ပစာများကို အမြဲညွှန်ပေးပါသည်။

ဤသို့ အမြဲညွှန်သော ပြင်ပ ‘စာ’ စာရင်းတွင် ဒေါ်ခင်မျိုးချစ် ရေးသော စာအုပ်များ၊ ဆောင်းပါးများလည်း ပါသည်။ အထူးသဖြင့်

မြန်မာ အင်္ဂလိပ် နှစ်ဘာသာတွင် ကျွမ်းကျင်စွာရေးနိုင်သော မြန်မာ စာရေးဆရာတို့၏ စာများကို အများဆုံးဖတ်ကြရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။ ဖတ်ချင်လာအောင်လည်း အမျိုးမျိုး သွေးဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ကမ္ဘာ့ အနုပညာအမွေကို မြန်မာစာဖြင့် မြန်မာလူထုသို့ ပို့ပေးရပါမည်။ အလားတူ မြန်မာ့အနုပညာအမွေကို အင်္ဂလိပ်စာဖြင့် ကမ္ဘာ့လူထုသို့ ပို့ပေးရပါမည်။

ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်သည် မြန်မာ့ ဓလေ့ထုံးစံ စရိုက်များနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာ အကြောင်းများကို အင်္ဂလိပ်မြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် ဆောင်းပါး ဝတ္ထုတိုများ ရေးနေသူဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော လေးငါးနှစ်ခန့်က စပြီး အင်္ဂလိပ်စာပေ၊ ဥရောပစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများ၊ စာအုပ်များကို မြန်မာစာနှင့် အားတက်သရော ရေးလာပြန်ပါသည်။ စာရေးသူအနေနှင့် တပည့်များဖြစ်သော လုပ်သားများကောလိပ် သမိုင်း အဓိက ကျောင်းသားများ၊ ပညာရေးတက္ကသိုလ် ပထမနှစ်၊ ဒုတိယနှစ် ဘီအီးဒီ ကျောင်းသားများနှင့် အင်္ဂလိပ်စာ အဓိက ကျောင်းသားအားလုံး တို့ကို မိမိတို့ သင်ရိုးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်၍ ဖတ်ကြရန် ရည်ညွှန်း ခဲ့ပါသည်။

ယခု ဤစာအုပ်သည်လည်း အလားတူညွှန်းရမည့် စာအုပ် ဖြစ်ပါသည်။ ဥရောပယဉ်ကျေးမှု အနုပညာအကြောင်းကို မြစ်ဖျားခံရာ ရှေးဟောင်း ခေါမခေတ်မှ သာသနာ တော်လှန်ရေးခေတ်အထိ ရေးထား ရာ ဥရောပသမိုင်းသင်ရိုးနှင့် အင်္ဂလိပ်စာ အဓိက သင်ရိုးများနှင့် အံဝင် နေသော စာအုပ်ဖြစ်သည်။ သမရိုးကျ သမိုင်းကျမ်းကြီးများကဲ့သို့ ရေးထား ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဆူလွယ်နပ်လွယ် နားလည်လွယ်စေရန် သွက်လက် မြူးကြွစွာ ရေးထားသော စာရေးဟန်ဖြစ်သဖြင့် ကျောင်းသားများ သာမက သာမန်စာဖတ်သူပင် စိတ်ဝင်စားမည်ဟု ထင်မိပါသည်။

ဒေါက်တာခင်မောင်ညွန့်
၂၆၊ ၁၀၊ ၇၆

စကားပလ္လင်

စကားပလ္လင် ခံရလိမ့်မည်၊ မခံလိုမဖြစ်။

ဥရောပ ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာ ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်လိုက်သည် နှင့် “အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုတွေကို အထင်ကြီးနေတဲ့ ကိုလိုနီခေတ် ပညာရေးက ထုတ်လုပ်ပေးခဲ့တဲ့ ပညာတတ်လူတန်းစား” ဟု တံဆိပ်ခတ်၍ လက်ညှိုးထိုးလိုက်သည်ကို ရှေးဦးစွာ ရင်ဆိုင်ရပေတော့မည်။

မှန်ပါသည်။ ကျွန်မသည် ကိုလိုနီခေတ်ထဲမှာ လူဖြစ်ခဲ့ပြီး ကျွန် ပညာရေးစနစ်အောက်မှာ ကြီးပြင်းပညာသင်ယူခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ကိုလိုနီ ပညာရေးကပေးခဲ့သော အတွေ့အကြုံ အကြားအမြင်များကို ရရှိခဲ့သည်။

အကြားအမြင် အတွေ့အကြုံဆိုသည်မှာ များနိုင်လေ ကောင်းလေဖြစ်သည်။ အကြားအမြင်များမှသာ အတွေ့အခေါ်နယ် ကျယ်ပြန့်နိုင်လိမ့်မည်။ ကိုလိုနီခေတ်က ရတာတွေဘဲဟု အာဇာတ ထားကြမည်ဆိုလျှင် ပညာနယ် ကျဉ်းသွားမည်ဟု ယုံကြည်သည်။ ပညာဆိုသည်မှာ မိုးကောင်းကင်သဖွယ် အတွယ်အတာမရှိ၊ အဆုံးအစမထင် ကျယ်ပြန့်သောနယ်မြေမှာ ကျက်စားရမည်ဟု ယုံကြည်သည်။

အာဇာတ ကာဆီးထားလျှင် ပညာနယ်ကျဉ်းတော့မည်။ ပညာနယ်မြေသည် ထုံးအိုင်ပမာ မြေသားပတ်လည် ဝိုင်း၍ထားလျှင် မှော်ဒိုက်အမှိုက်သရိုက်များဖြင့် ပုပ်သိုးကာ ခမ်းခြောက်သည်အထိ ဖြစ်နိုင်သည်။ အပြင်မှ စီးဆင်းသော ရေယဉ်ကြောများကိုလည်း လက်ခံရမည်။ မိမိထံမှလည်း အပြင်သို့ စီးဆင်းပေးရပေမည်။

စာရေးသူသည် အသိပညာ နယ်ချဲ့ပေးချင်သည်။ တိုင်းတစ်ပါးက ယဉ်ကျေးမှုပညာများကိုလည်း စိတ်ထားမှန်မှန်နှင့် လက်ခံချင်သည်။ မိမိတို့လူမျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှုပညာများကို ဤနည်းအားဖြင့် ကြွယ်ဝစေချင်သည်။ တိုင်းတစ်ပါးယဉ်ကျေးမှုကို လက်ခံရာတွင် စိတ်ထားမှန်လျှင်လည်း အဆိပ်အတောက် ဖြစ်နိုင်သည်။

“တိုင်းတစ်ပါးကဟာမှ ဟုတ်တယ်” ဟု ထင်ပြီး ကိုယ့်ယဉ်ကျေးမှုကို ပြန်အထင်သေးတတ်သည့် အန္တရာယ်ကိုလည်း တစ်ဖက်က သတိမူရသေးသည်။ သို့မဟုတ်လျှင် သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း ရေးသလို -

“အစစ တွေးကြပါအုံး၊
ဂွကျကျကလေးတွေရဲ့
အဖကမွေးရက်ကယ်နှင့်
ပထွေး ဖအေထင်လို့ ...”

ထိုကဲ့သို့သော လူမျိုးတွေ ဖြစ်ကုန်ကြဦးမည်။ အခြားတစ်ဖက်စွန်းသို့ ရောက်သွားပြန်သောအခါ အပြင်ဗဟုသုတ နည်းပါး၍ အကြားအမြင်နယ် ကျဉ်းမြောင်းပြန်သော အခါမှာလည်း တစ်ခါက ကာတွန်းဆရာဦးဘဂျမ်းရေးဆွဲသော ဦးဖျောက်ဆိပ်တရားမျိုး ဖြစ်မှာ စိုးရသေးသည်။

ရသေ့ကြီး ဦးဖျောက်ဆိပ်သည် ပရိသတ်အား တရားဟောကြား
ပြီး အဆုံးတွင် -

“ဣတိတဿွာ၊ ထို့ကြောင့်
ငါတို့တိုင်းပြည်လေး ဂျင်ဂလယ်မှာ
( )ကျယ်၍ နေကြကုန်တော့သတည်း။” ဟု တရားချ
လိုက်ရာ သာဓုခေါ်ကြကုန်၏။

ယခု ဤစာအုပ်ရေးသည့် ရည်ရွယ်ချက် စေတနာမှာ အသိအမြင်
ကျယ်ဝန်းရန် ရှေ့ရှုလိုက်ရပါသည်။

ခင်မျိုးချစ်

စပိန်ပြည်သား ပန်းချီကျော် ဗာလက်ကေး
 (၁၅၊ ၉၊ ၁၆၆၀)
 [သူ့ကိုယ်သူ ပြန်ရေးဆွဲထားသော ပုံတူ]

“ဘရီးဒါးမြို့ လက်နက်ချခြင်း”

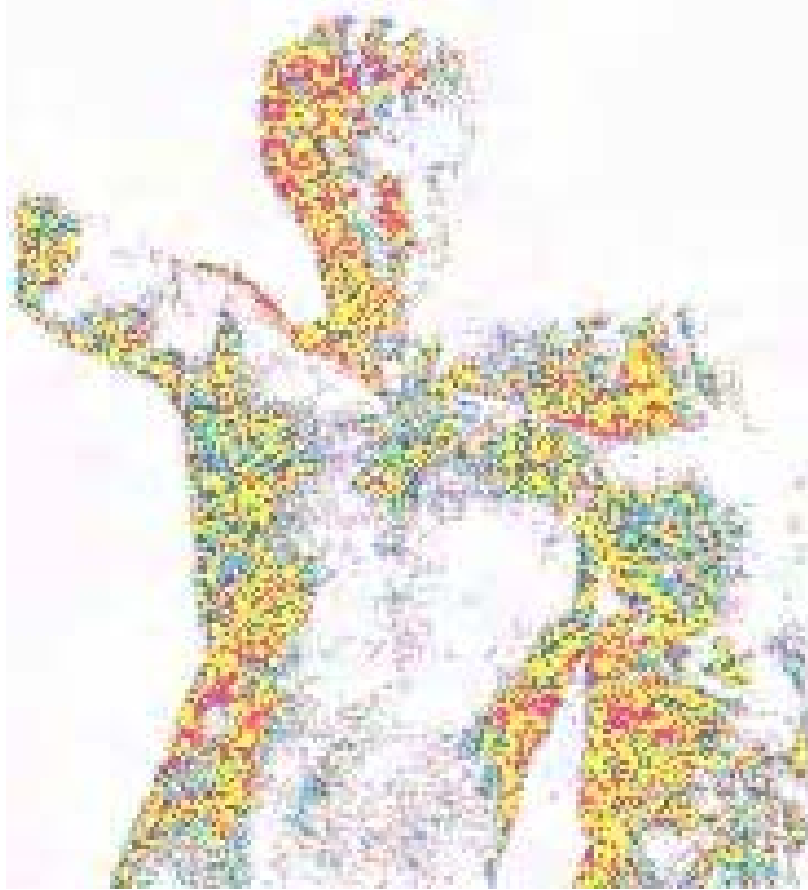
ဤပန်းချီကားကို စပိန်ပြည်သား ပန်းချီကျော် ဗာလက်ကေး (၁၅၉၉-၁၆၆၀) ရေးဆွဲသည်။

ဤပန်းချီကားသည် လက်ရာပြောင်မြောက်လှသည်။ ထိုမျှ မကသေး တရားသဘော အဓိပ္ပာယ်နက်နဲသည်။ စစ်ရှုံးသဖြင့် မြို့တံခါး တော်ကြီးကိုအပ်သူနှင့် လက်ခံသူ-အောင်နိုင်သူ စစ်သူကြီးတို့၏ အမူအရာ မှာ ရသပြည့်ဝသည်။ စစ်ရှုံးသူ စစ်သူကြီးသည် အောက်ကျနောက်ကျ ပျော့ညံ့သော အမူအရာ မရှိချေ။ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ဣန္ဒြေရှိသည်။ တည်ငြိမ် သော အသွင်ဆောင်သည်။ အောင်နိုင်သူ စစ်သူကြီးသည် နိုင်လိုမင်းထက် အမူအရာ မရှိချေ။ ကြင်နာသော အသွင်ရှိသည်။ မေတ္တာရှေ့ရှုသော အမူအရာ ရှိသည်။

**အာရာမေ-နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော
ဂရိတ်လူမျိုးတို့၏ လောက**

ယနေ့ အိုလံပစ် အားကစားပွဲတော်ကြီးများတွင် အမှတ်အသား အဖြစ် အသုံးပြုနေသည်ကို တွေ့မြင်ရသော ပုံဖြစ်သည်။ သံပြားပစ် အံ့ဆဲဆဲ အားယူနေသော လုလင်ပျို၏ ခန္ဓာကိုယ် ကြွက်သားများ၏ လှုပ်ရှားမှုကို ကျောက်သားနှင့် သရုပ်ဖော်ထားပုံမှာ အံ့ဩလောက်ပါပေ သည်။ ခေတ်မှီသော အမြန်ရိုက်ဓာတ်ပုံအိုးနှင့် ရိုက်ကူးထားသည့်အလား တွေ့မြင်ရသည်။ ကြည့်ရင်းကြည့်ရင်း အရုပ် ကများ လှုပ်ရှားလာဦးတော့ မလို စိတ်မှာ ထင်လာအောင် ဖန်တီးထားသည်။

**ဟားမက်နတ်ရုပ်-ဒိုင်အိုနီးရှ-နတ်သူငယ်ကို
မြို့ချော့ကစားနေပုံ**

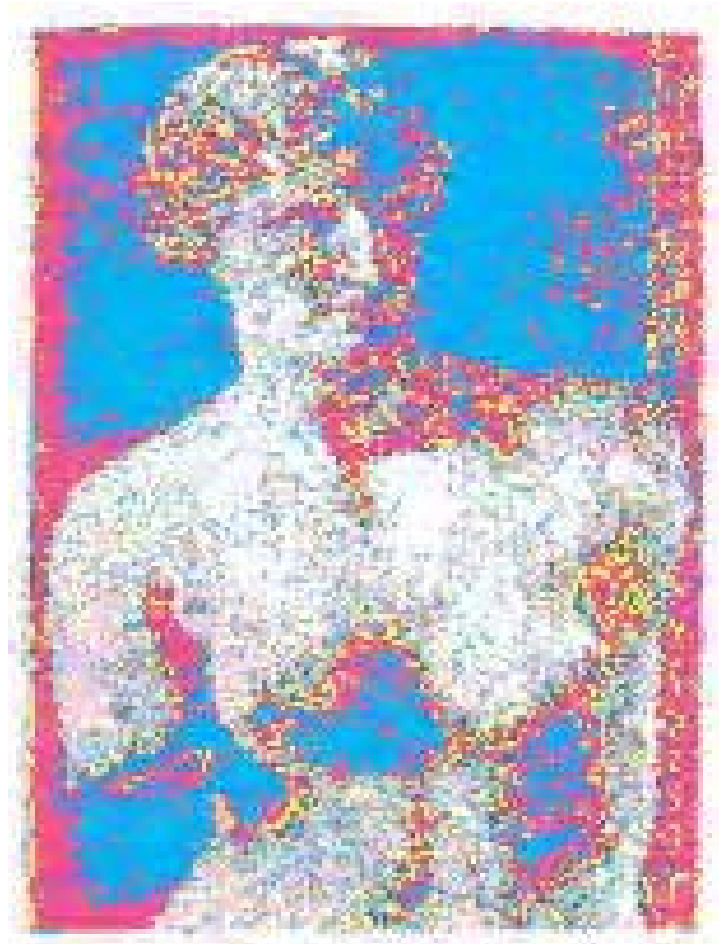
ဟားမက်၏ ရုပ်ပုံမှာ လူယောက်ျား၏ ခန့်ညားသန်မာသော ကြက်သရေနှင့် ပြည့်စုံသည်။ တစ်ဖက်တွင် ဝတ်ရုံစ၊ များ အလွှာလိုက် ကျနေပုံမှာလည်း တောင့်တင်းသန်မာသော ယောက်ျားကြီး၏ ပုံနှင့် ဆန့်ကျင်ဖက် ပျော့ပျောင်းသော အသွင်ကို ယှဉ်ပြထားသည်။

လူ၏ ကိုယ်ခန္ဓာ အချိုးကျ အလှအပကို သရုပ်ဖော်ရာတွင် မာကျော အေးစက်လှသော ကျောက်သားသည် အသက်ဝင် ပူနွေးလာ သည်ဟုပင် ထင်ရသည်။

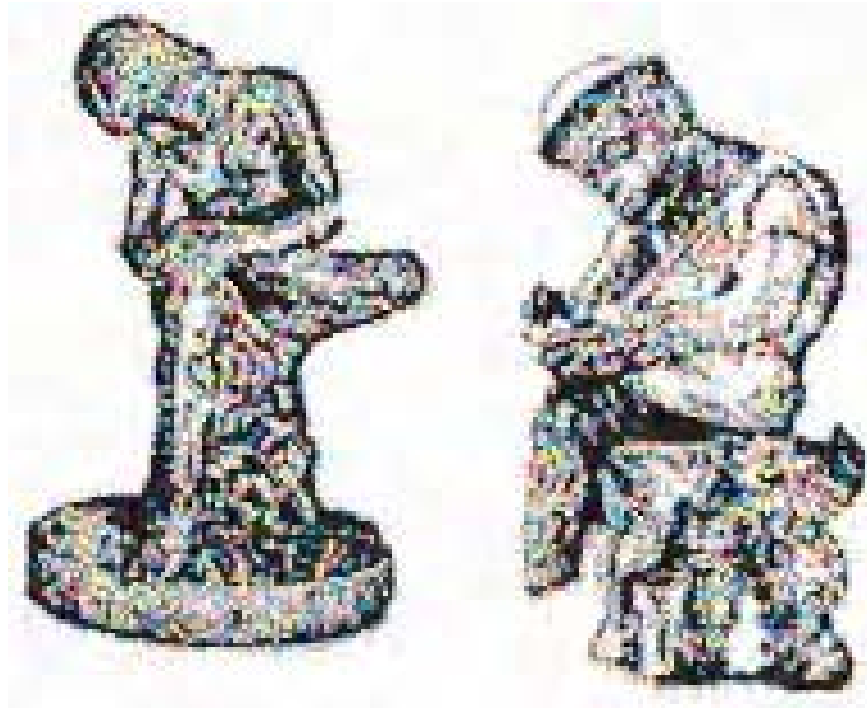
ကြမ္မာ နတ်သမီးများ ရုပ်ထုထားပုံမှာ ဦးခေါင်းနှင့် လက်များ မရှိတော့ပြီ။ မာကျောသော ကျောက်သားကို အနုဆုံး သွယ်လျပျော့ပျောင်းဆုံး ဖြစ်လာအောင် သရုပ်ဖော်ထားသည်။ ပိုးဝတ်လွှာဝတ်ရုံ အထည်များ သည် အသားနှင့် တွယ်ကပ်၍ အလိုက်သင့် ကျနေပုံများလည်း နှစ်သက်ဖွယ် ရှိလှသည်။ အပေါ်ဝတ်ရုံက တစ်ထပ် အောက်က အသားက တစ်လွှာ တစ်ခြားစီဖြစ်နေသကဲ့သို့ ထင်ရအောင် ထုလုပ်နိုင်သည်မှာ အံ့ဩလောက်ပါပေသည်။

ဗီးနပ်စ် နတ်သမီးပုံ

ထိုရုပ်ထုသည် မိန်းမ၏ ကာယအလှအပြင်အလျှာကို သရုပ်ဖော်ရာတွင် စံနမူနာတစ်ခုဟု ယူဆကြသည်။ မယ်စကြဝဠာ အစရှိသော အလှမယ်ရွေးပွဲများတွင် ထိုအရုပ်၏ အတိုင်းအထွာကို စံချိန်ထား၍ ရည်ညွှန်းကြသည်။

ကိုယ်ကာယအလှသာ မဟုတ်ဘဲ တည်ငြိမ်သောအသွင် ဣန္ဒြေကို ဆောင်သည်။ သန့်စင်ကြည်လင်သော အလှကို သရုပ်ဖော်ထားသည်။ မိန်းမတို့၏ ဂုဏ်ဒြပ် ကျက်သရေကို အထွတ်အထိပ်သို့ ပို့ဆောင်ပေးသည် ဟု ဆိုကြသည်။

ဆူးထွင်နေသော ကလေး

ဂရိတ်ပန်းပုလက်ရာ၏ ဟာသရသမြောက် ဘယ်ဘက်ကပုံမှာ သူငယ်လေး ခြေထောက်က ဆူးကို ထွင်နေပုံ ဖြစ်သည်။ ဆူးကို အာရုံ စိုက်နေသော မျက်နှာအသွင်ကို သရုပ်ဖော်သည်။ အတည်ပေါက် သဘော ဖြစ်သည်။

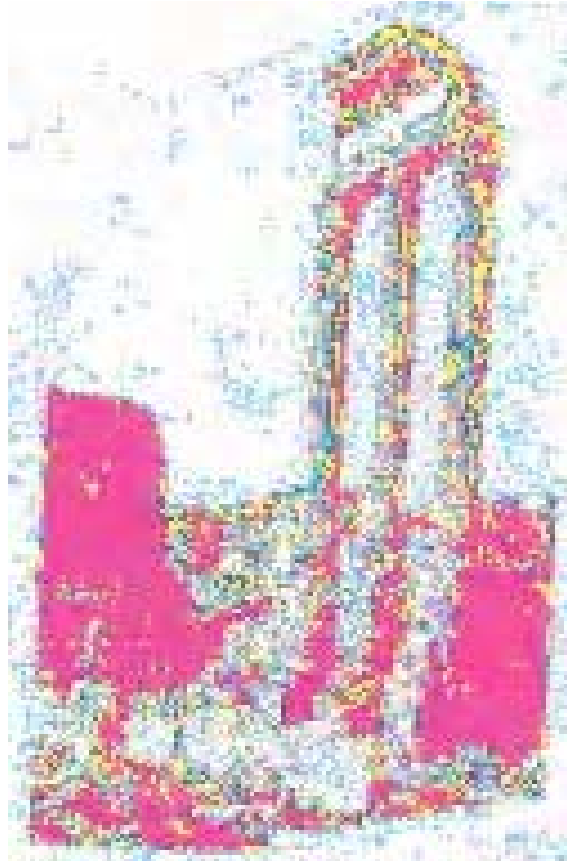
ညာဘက်ကပုံမှာ ပထမပုံကို ‘ဖျက်’ ၍ သရော်သောပုံ ဖြစ်သည်။ ပုံစံတစ်ခုကို ဟာသဆန်ဆန် သရုပ်ဖော်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

**ဂရိတ်သချိုင်းဂူပေါ်တွင် တွေ့ရသော
ပန်းတင်းသရုပ်ဖော်**

အေသင်မြို့တော် သချိုင်းဂူပေါ်တွင် ထွင်းထားသော ရုပ်ပုံ တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ငယ်ရွယ်သူ အပျိုကလေးတစ်ဦး၏ ခေါင်းချရာ ဖြစ် သည်။ မိဘနှစ်ပါးအား နောက်ဆုံးနှုတ်ဆက်နေပုံ သရုပ်ဖော်ထားသည်။ မိခင်သည် သမီး၏လက်ကို ဆုပ်ကိုင်ထားသည်။ ဖခင်မှာ မေးကို လက်ထောက်လျက် စိတ်တင်းကာ တရားနှင့် ဖြေနေဟန် တူသည်။

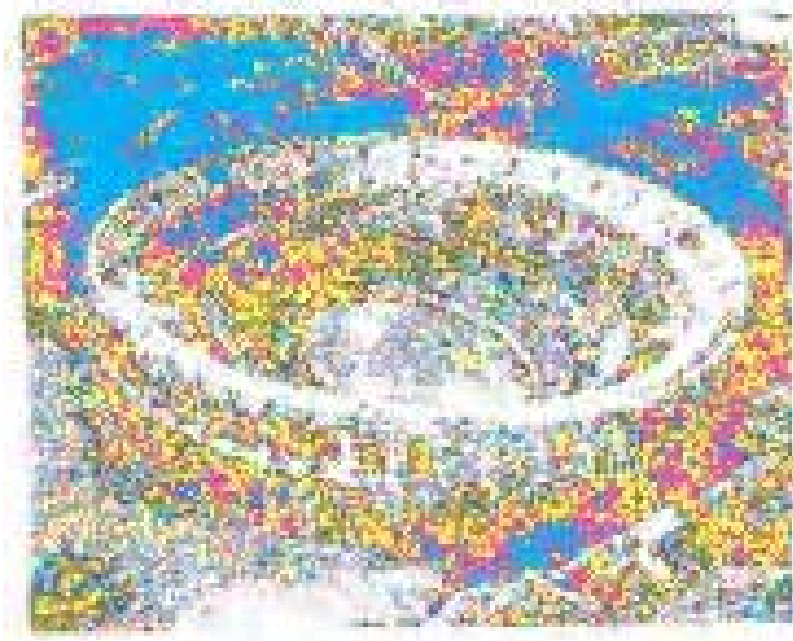
ကရုဏာရသ အပြည့်ပါသော ပုံဖြစ်သည်။

**အင်ပါယာကြီးများ တည်ထောင်ခဲ့ကြသော
ရောမလူမျိုးများ၏ လောက**

ရောမမြို့တော် အစည်းအဝေးခန်းမကြီး ရောမအင်ပါယာကြီး ဘုန်းမီးနေလ တောက်ပစဉ်က ရှိခဲ့သော ပြည်သူ့အစည်းအဝေး ခန်းမ ကြီးကို ယနေ့ ဤသို့ တွေ့မြင်ရသည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၀၀၀ ကျော်က ရောမလူမျိုးများသည် မြေထဲပင်လယ် ဒေသများသာမက ဥရောပတိုက် အတွင်းဖက်နှင့် ဗြိတိန် အထိ အာဏာပိုင်စိုးခဲ့ကြသည်။

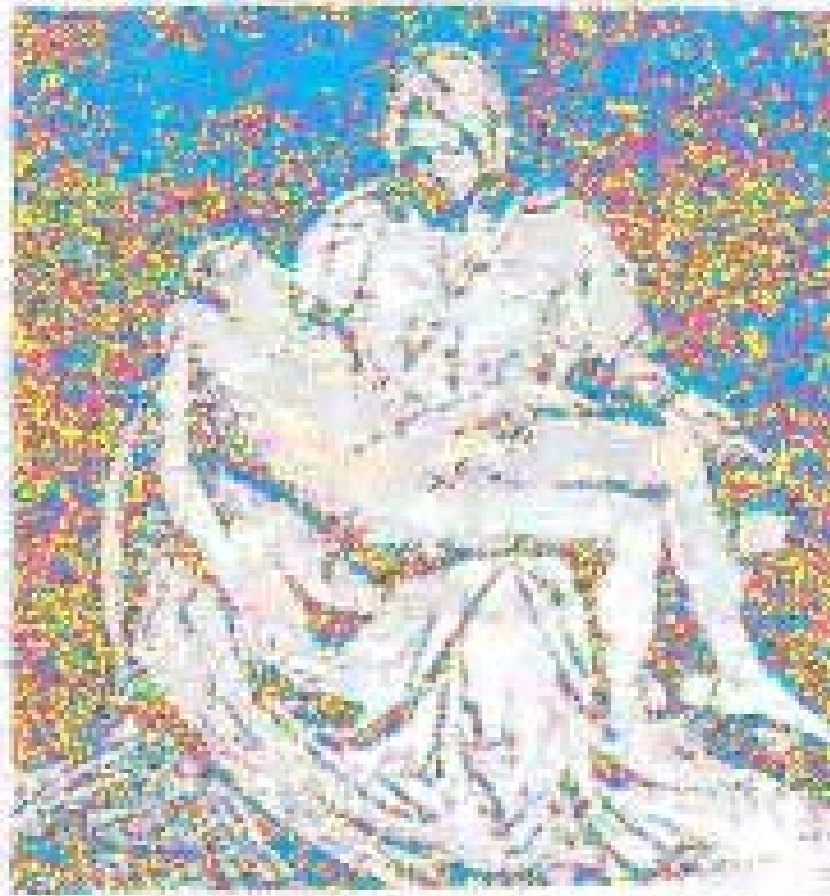

ရှေးဟောင်း ရောမလူမျိုးတို့ ဇာတ်ရုံကြီး

ရှေးဟောင်း ရောမလူမျိုးများ ကောင်းစားစဉ်က ဆောက်လုပ် ထားသော စက်ဝန်းသဏ္ဍာန် ဇာတ်ရုံကြီးကို ယနေ့ ဤသို့ တွေ့မြင်ရသည်။

ထိုပုံစံမှာ ဂရိတ်လူမျိုးတို့ထံမှ အတုယူ၍ ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။ ယနေ့ထိ ထိုပုံစံကို အသုံးပြုနေကြရသည်။

မကြာသေးမီက ဗြိတိန်တွင် ဆောက်လုပ်သော ဒေါ်လာ ၃၂ သန်း ကုန်ကျသည့် အမျိုးသားဇာတ်ရုံကြီးမှာ ဂရိတ်တို့၏ အစဉ်အလာ ပုံစံအနေအထားများကို ယူထားသည်ဟု ဆိုသည်။

**မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို ထုလုပ်သော [လာပီယားတား]
ကျောက်ပန်းပုရုပ်**

မယ်တော်မေရီက သား ယေရှု၏ အလောင်းပွေ့ထားပုံ ဖြစ်သည်။
ကရုဏာ ရသအပြည့်ပါသည်။ ရှေးဟောင်း ဂရိတ်လူမျိုးများ၏
အနုပညာလက်ရာမျိုး ပြည်လည် ဆန်းသစ်လာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

အခန်း [၁]

အနုပညာဟူသည်

ကိုလိုနီခေတ် ပညာရေး စနစ်အောက်မှာ ပညာသင်ရင်း အနောက်တိုင်း ဥရောပယဉ်ကျေးမှု အနုပညာနယ်ပယ်တွင်းသို့ ကျွန်မ ဘယ်လို ရောက်ခဲ့သည်ကို အစနိဒါန်းပျိုးလိုပါသည်။ အမှန်မှာ ပညာတွေ လိုချင်လွန်းလှ၍ ထိုနယ်ပယ်ထဲသို့ ဆိုက်ဆိုက်မြိုက်မြိုက် ရည်ရွယ်၍ သွားခဲ့ခြင်း မဟုတ်ခဲ့ပါချေ။ မျက်စိလည်၍ ရောက်သွားရခြင်းဖြစ်သည်။

“မျက်စိလည်လေ ဆွမ်းဆန်ရလေ” ဆိုသကဲ့သို့ မျက်စိလည် ရင်းပင် မြင်စရာရှိသရွေ့၊ တွေ့မြင်သိစရာ ရှိသရွေ့တွေကို သိခဲ့ရသည်။

သိတတ်မြင်တတ်အောင်လည်း အနုပညာနှင့် မတော်တဆ ထိတွေ့ခဲ့ရသည့် ရှေးဦးဆုံး အနုပညာနှင့် ထိတွေ့ခဲ့ရသည်ကို မှတ်မိပါ သေးသည်။ အသက် ၅ နှစ် ၆ နှစ်အရွယ်တွင် ကျွန်မတို့ အိမ်နံရံပေါ် တွင် ချိတ်ဆွဲထားသော မက်မပြေ ရေမွှေးကြော်ငြာ ကားချပ်တစ်ခုကို မြင်ဖူးခဲ့သည်။ ထိုခေတ် ၁၉၂၀ ခုနှစ်လောက်ကဆိုလျှင် မြန်မာအဆွေ ကုမ္ပဏီမှ ထုတ်သည့် အလှကုန်ပစ္စည်းထဲတွင် မက်မပြေရေမွှေး နာမည် ကြီးသည်။

ကြော်ငြာပန်းချီကားချပ်ထဲတွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးက (ဆံထုံး ကြီး ဆံမြိတ်ချ ရင်ဖုံးအင်္ကျီလက်ပွ စုရတီလုံချည် ပွင့်ထိုးနှင့် အကျဝတ် ဆင်ထားသည်) ပန်းခြံ ဥယျာဉ်ထဲတွင် ခုံပေါ်မှာထိုင်လျက်သား မြင်ရ သည်။ သူ့ဘေးတွင် လုလင်ပျိုတစ်ဦးက မက်မပြေ ရေမွှေးပုလင်းကို လှမ်းပေးနေသည်။

ကျွန်မသည် ထိုပန်းချီကားကို နေ့စဉ် စိုက်စိုက်ကြည့်နေသည်။ တစ်နေ့မကြည့်ရလျှင် မနေနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေသည်။ သို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ အကြောင်း ရှိသည်။ ပန်းချီကားကို စိုက်ကြည့်ရင်း လူရုပ်တွေကပင် လှုပ်လာသလို သစ်ပင်သစ်ကိုင်းတွေကဘဲ လှုပ်သလိုလို ထင်မိသည်။ ထို့ပြင် ကြည့်လိုက် တိုင်း အစက မမြင်ခဲ့သည့် အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို တွေ့ရသည်။

“နေပါဦး မြက်ခင်းပေါ်မှာ ကျနေတဲ့ စက္ကူအိတ်ကို အစက ငါမတွေ့ပါလား။ အခုမှ မြင်တယ်” ဟု ကိုယ့်ကိုယ်ကို ပြန်ပြောစရာ ဖြစ်လာသည်။

ပန်းချီကားကို ကြည့်တိုင်းကြည့်တိုင်း ယခင်က မမြင်ခဲ့သည့် အရာ၊ ဥပမာ အမျိုးသမီး၏ ဆံမြိတ်စနားက ပန်းခက်ကလေး၊ အင်္ကျီဇာ နား အစရှိသဖြင့် တစ်ခုတစ်ခုကို အမြဲတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဒီနေ့ ပန်းချီကားကိုကြည့်ရင် ဘာများ အသစ်တွေ့ဦးမလဲ မသိဘူးဟူသော မျှော်လင့်ချက်နှင့် နေ့စဉ်ကြည့် ကြည့်နေမိသည်။

သို့ဖြစ်၍ ပန်းချီကားကြည့်ရင်းကပင် ဤသို့ အနုပညာဗီဇ နိုးကြားလာသည်။

ဘုရားကျောင်းများရှိ ပန်းချီရုပ်ထုများကို တစ်မိမိစိုက်စိုက်ကြည့် မိလာသည်။ ဘုရားများတွင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်ထက် စံနေတော်မူစဉ် မာရ်နတ်သား လာတိုက်ပုံ အောင်မြင်တော်မူပုံကို ပန်းချီ ပန်းပုများဖြင့် သရုပ်ဖော်ထားသည်ကို မြင်ဘူးရသည်။

ထိုပန်းချီပန်းပုများတွင် မြေကြီးစောင့် နတ်သမီးက လေးသင်္ချေ နှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း မြတ်စွာဘုရား ဖြည့်ဆည်းခဲ့သော ပါရမီတော်များကို

ဝင်၍ သက်သေခံသည်။ နတ်သမီးရုပ်က သူ၏ ရှည်လျားသောဆံပင်မှ ရေတွေညှစ်ချနေသည်။ ထိုရေတွေများလိုက်ပုံမှာ မာရ်နတ်သား၏ စစ်သည်တွေ မျောပါသွားကုန်ပုံကို အကျ ရေးဆွဲထားသည်။ အချို့နေရာများတွင် အရုပ်ထုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ကျွန်မသည် ‘ဇိနတ္ထ၊ မာလာလင်္ကာရ’ အစရှိသော စာအုပ်များကို အတော်များများ ထိုအခါကပင် ဖတ်ဘူးသည်။ ဘယ်နတ်သမီးကမှ ဆံပင် ရေညှစ်ချသည်ဟု တစ်ခွန်းမှ မပါပါချေ။ နှစ်သိန်းလေးသောင်း အထုရှိသော မဟာပထဝီမြေကြီးသည် ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ တုန်ဟည်းသဖြင့် မာရ်နတ်သားနှင့်တကွ စစ်သည်များ လွင့်စင်ပြေးကုန်ကြသည်ဟု ဆိုသည်။

ထိုအခါ ကျွန်မစိတ် ဘဝင်မကျဘဲ စိတ်ပေါက်မိသည်။ ပန်းချီပန်းပုဆရာတွေဟာ ဒဏ္ဍာရီဆန်ဆန်လုပ်ချင်၍ ဗုဒ္ဓဝင်ကို ဖျက်ပစ်သည်ဟု အပြစ်တင်မိသည်။ အထူးသဖြင့် ပရိယတ္တိ စာတတ်ပေတတ် ဘုန်းတော်ကြီး ဆရာတော်ကြီးများကြပ်မတ်၍ တည်ဆောက်သော စေတီပုထိုးကျောင်းတိုက်များမှာပင် ထိုနည်းနှင့်တူ တွေ့ရသည်။

“ဆရာတော်များကလည်း ကြည့်ရှုလို့မှ မပြောကြဘူး” ဟု တစ်ဖန် အပြစ်ချမိပြန်သည်။

နောက်မှ ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ပြန်သဘောပေါက်မိသည်။ နှစ်သိန်းလေးသောင်း အထုရှိသော မဟာပထဝီမြေကြီး ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ မြည်ဟည်းသည်ကို ပန်းချီပန်းပုနှင့် ဘယ်လိုပုံဖော်လို့ ဖြစ်မည်နည်း။

ပညာသည်များ လက်မြောက်လှ၍ ဉာဏ်ထက်လှ၍ ဖြစ်အောင် ဖန်တီးလုပ်နိုင်သည် ထားပါဦး၊ စေတီပုထိုး ဘုန်းကြီးကျောင်းများကို လာရောက်ကြသည့် တောသူတောသား စာပေမတတ်သူများအား ဗုဒ္ဓဝင်ကို နားလည်ကြည်ညိုစေဖို့ အမြဲမှတ်မိစေဘို့မှာ ဝသုန္ဒရီ မြေစောင့် နတ်သမီးဆံပင်မှ ရေညှစ်ချနေသည့်ပုံထက် သရုပ်ဖော် ကောင်းသည်မှာ ကား အခြားမရှိတော့ဟု ကျွန်မဆုံးဖြတ်မိပါသည်။ ထိုရုပ်ပုံကိုကြည့်ပြီး-

“ဟုတ်မှာဘဲ မြတ်စွာဘုရား ဒါနပါရမီတော် ဖြည့်စဉ်က

ရေစက်ချလာခဲ့တဲ့ ရေတွေနည်းသလား။ နတ်သမီးက အဲဒီရေတွေကို သူ့ဆံပင်ထဲမှာ သိမ်းထားတာကိုး” ဟု ပြောကြသုတေ့ရှိသည်။

ထိုသို့ နတ်သမီး ဆံရေညှစ်ချသည့်ပုံကို အကြောင်းပြု၍ မြတ်စွာဘုရား၏ လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ဖြည့်ဆည်းခဲ့သည့် ပါရမီတော်ကို ကြည်ညိုစိတ် ဖြစ်ကြရသည်။ ဤသည်မှာပင် ထိုထိုသော ပန်းချီပန်းပုလက်ရာရှင်များ၏ ပြောင်မြောက်ကြောင်း ထင်ရှားပါပေသည်ဟု သာဓုခေါ်မိပါတော့သည်။

သို့ဖြစ်၍ ပန်းချီကား ပန်းပုများကို ကြည့်ရသည်မှာ မရိုးနိုင်သည့် ပျော်စရာတစ်ရပ်အဖြစ် စိတ်မှာ ခံစားတတ်လာခဲ့သည်။ အရုပ်ကား တစ်ခုတွေ့လျှင် စိုက်ကြည့်တတ်သည့် အလေ့အထတစ်ခု စွဲလာသည်။ ထိုအလေ့အထကြောင့်ပင် အနုပညာတိုင်းပြည်ကြီးထဲသို့ ခြေဦးလှည့်ဝင်ခဲ့မိရပြန်သည်။

၁၉၃၂ ခုနှစ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ ရောက်ခဲ့သည်။ တစ်ပတ်လျှင် တစ်ကြိမ် အင်္ဂလိပ် စာစီစာကုံး ရေးသောအခါ ကျောင်းသူကျောင်းသားတွေ တစ်စုကြီး အလယ်ခန်းမကြီးထဲမှာ ရေးရသည်။ ကျွန်မထိုင်သည့်ခုံမှာ နံရံနားကပ်လျက် ဖြစ်သည်။ နံရံပေါ်တွင် ကမ္ဘာကျော် ပန်းချီကားကြီးများ၏ ရောင်စုံပုံတူကားချပ်များ ချိတ်ဆွဲထားသည်။

ကျွန်မထိုင်သည့် နေရာတည့်တည့်တွင် ချိတ်ထားသည့် ပန်းချီကားတစ်ချပ်ကို တစ်ခါတလေ ငေးမောရင်း အောက်နားကစာကို ဖတ်ကြည့်မိသည်။ The Surrender of Breda by Velazquez ဟု ရေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ စစ်သည်တော်တွေ လှံတွေ အောင်လံတွေနှင့် စုရုံးနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုစစ်တပ်များရှေ့ ပန်းချီကား၏ အလယ်ကောင်တွင် စစ်ဗိုလ်ကြီးတစ်ဦးက အခြား စစ်ဗိုလ်ကြီးတစ်ဦး၏ လက်သို့ ဧရာမသေ့ကြီး ပေးအပ်နေသည်ကို မြင်ရသည်။

ပန်းချီကားထဲက လူတွေ၏ အဝတ်အစား လက်နက်ကိရိယာများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ရှေးခေတ်သမိုင်းထဲက အဖြစ်အပျက် ဖြစ်ရမည်ဟု

ကျွန်မထင်မိသည်။ ပန်းချီကား၏ အမည်ကလည်း ဘရီဒါမြို့ လက်နက်ချခြင်းဟု ဆိုသည်။ သော့အပ်နေသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

ကျွန်မသည် ထိုထက် စုံစုံလင်လင် သိချင်လာသည်။ သို့ဖြစ်၍ တစ်နေ့သော် စာစီစာကုံး စောစောပြီးအောင် ရေးပြီး Breda ဟူသော စကားလုံးနှင့် Velazquez ဟူသော စကားလုံးကို ကူးယူခဲ့ပြီး စာကြည့်ခန်းထဲက စွယ်စုံကျမ်းကြီးထဲမှာ လိုက်ရှာသည်။

ထိုအခါ Velazquez မှာ စပိန်ပြည်သား ပန်းချီဆရာကြီး ဖြစ်သည်။ ၁၅၉၉ ခုနှစ်မှာ မွေး၍ ၁၆၆၀ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်သည်။ Breda မြို့မှာ နယ်သာလင်ပြည်ရှိ မြို့တစ်မြို့ဖြစ်၍ ၁၆၂၅ ခုနှစ်တွင် စပိန်က တိုက်ခိုက်သိမ်းယူခဲ့သည်။

ထိုအချိန်ကစ၍ ပန်းချီကားများကို စိတ်ဝင်စားလာသည်။ ပန်းချီကားများကို ပုံဝတ္ထုသဖွယ် စိတ်ဝင်စားလာသည်။ ပန်းချီကားများသည် ပုံဝတ္ထုသဖွယ် စိတ်ဝင်စားဖို့ ကောင်းလာသည်။ ရေးဆွဲသော ပန်းချီဆရာများ၏ ဘဝဖြစ်စဉ်တွေကလည်း စိတ်နှလုံး ယူကျုံးဆွဲငင်လာသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပန်းချီနှင့် ပတ်သက်၍ စာအုပ်များ ရှာဖွေဖတ်တော့သည်။ ရှေးဦးစွာ ဖတ်ဖူးသော စာအုပ်မှာ Sir William Orpen ၏ Outline of Art ဖြစ်သည်။

ထိုစာအုပ်ကို ဖတ်၍ ကမ္ဘာ့ပန်းချီကား ပုံတူများကို မြင်ဖူးရသည့် အနုပညာ တိုင်းပြည်ကြီးထဲ လှည့်လည်ရင်း ကမ္ဘာ၏ အနုပညာလက်ရာများကို ရင်သတ်ရှုမော အံ့ဩခဲ့ရသည်။ ပန်းချီကားဟူသည် ငယ်စဉ်အခါက စိုက်ကြည့်ခဲ့ဘူးသော မက်မပြေရေမွှေး ကြော်ငြာကားချပ်ကဲ့သို့ ကြည့်တိုင်း ကြည့်တိုင်း အသစ်အဆန်း တစ်ခုခုကို မြင်ရတတ်သည်။ ပို၍ကောင်းသည့် အချက်မှာ ကိုယ်က မမြင်လျှင် မြင်တတ်သူများက ထောက်ပြသည့် စာများကို ဖတ်ရသည်။

တစ်ခါက မြင်ဖူးခဲ့သော Velazquez ၏ ပန်းချီကားအကြောင်း ဖတ်ရသည်မှာ စိတ်နှလုံး ကြည်နူးဖွယ် ဖြစ်ရသည်။ အစက သိထားရ

သလောက်မှာ စပိန်ပြည်က နယ်သာလင်ဒပ်ချ်လူမျိုးများ ပိုင်သော ဘရီဒါး မြို့ကို တိုက်ခိုက်သည်။ ဘရီဒါးမြို့ မခံနိုင်သဖြင့် လက်နက်ချ မြို့ကို အပ်လိုက်ရသောအဖြစ်ကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် ပန်းချီကားဖြစ်သည်။

ဤသို့ သာမန်မြင်တွေ့ ထားရသော်လည်း ဆာဝီလီယန်ဩပင် ၏ ဝေဖန်ချက်ကို ဖတ်ရသောအခါ ကိုယ်အစက မမြင်သည့် အချက်များ ကို ထောက်ပြသည်။ ပန်းချီကားပေါ်တွင် မြို့ကြီးတစ်မြို့ ကျဆုံးသည်အထိ ဝန်းရံတိုက်ခိုက်သော စစ်တပ်ကြီး တစ်ခုလုံးကို ဘောင်ထဲဝင်အောင် ဆွဲပြထားနိုင်သည်။ ထိုမျှမကသေး ပါသမျှလူတွေ တစ်ဦးစီ တစ်ဦးစီကို ထိုပုံတူရုပ်ဖြစ်အောင် ဆွဲ၍ ဟန်အမူအရာတွေကလည်း တစ်မျိုးစီဖြစ် အောင် ဆွဲထားပုံမှာ အလွန်ပြောင်မြောက်လှသည်။

ပန်းချီလက်ရာ အနေနှင့်သာ ပြောင်မြောက်သည် မဟုတ်သေး ချေ။ ပန်းချီကား၏ ဆိုလိုရင်း သဘောတရား အဓိပ္ပာယ်ကလည်း နက်နဲ လှသေးသည်။ စစ်ရှုံးသဖြင့် မြို့တံခါးသေ့ကြီးကို အပ်သူနှင့် လက်ခံသူ စစ်သူကြီးနှစ်ဦး၏ အမူအရာမှာလည်း ပြည့်ဝသော အဓိပ္ပာယ်ရှိလှသည်။ စစ်ရှုံးသူ စစ်သူကြီးသည် ကိုယ်ကို ခပ်ယိုယိုထား၍ သေ့ကိုအပ်နေရ သည်။ သို့သော်လည်း သူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာ ဘုံးဘုံးကျနေသည့် အမူအရာ မရှိချေ။ အောက်ကျနောက်ကျ စိတ်ဓာတ်မျိုး လုံးဝမရှိသည်ကို မြင်ရ သည်။ သို့သော် မခံမရပ်နိုင်၊ မာန်စောင်တက်ကြွသော ဒေါ်မနုဿတရား မျိုး အရိပ်အရောင်လည်း မတွေ့ရချေ။ အားမတန်မာန်လျှော့ ဖြစ်သမျှ တရားနှင့် ဖြေသိမ့်သော အမူအရာရှိသည်။

မြို့တံခါးသေ့ကြီးကို လက်ခံနေသော စစ်သူကြီး၏ အမူအရာ ကလည်း ငါနိုင်ပြီကောဟု နိုင်လိုမင်းထက် နှိပ်စက်လိုသော အမူအရာ မရှိချေ။ နှစ်သိမ့် အားပေးသည့်အနေနှင့် သူ့လက်တစ်ဖက်က ရှုံးနိမ့်ရှာသူ စစ်သူကြီး၏ ပခုံးပေါ် အသာတင်ထားသည်။ အခြား လက်တစ်ဖက်က သေ့ကို လှမ်းလင့်ယူနေသည်။

သို့ဖြစ်၍ ထိုပန်းချီကားသည် သမိုင်းဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို မှတ်တမ်း တင်ရုံသာ မဟုတ်သေးဘဲ စစ်ရေးစစ်ရာဟူသည် အောင်နိုင်ခြင်းသည်

ဝမ်းသာဖွယ် မဟုတ်၊ ရှုံးနိမ့်ခြင်းသည်လည်း ဝမ်းနည်းဖွယ် မဟုတ်ဟု သော သဘောတရားကို သရုပ်ဖော်ထားသည်ဟု နားလည်ရပြန်သည်။ ဤသို့ Sir William Orpen ဆာဝီလီယန်ဩပင်က ရေးထားသည်။

ထိုသဘောတရားမှာလည်း အသစ်အဆန်း မဟုတ်ပါချေ။ လွန်ခဲ့ သော နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ က မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်တွင် စစ်ရှုံး ၍ မအိပ် မစားနိုင်ဖြစ်နေသော ကောသလမင်းကြီးအား မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည့် တရားအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဇယံ ဝေရံ ပသဝတိ၊ ဒုက္ခံ သေတိ ပရာဇိတော။

ဥပသန္တေ သုခံ သေတိ၊ ဟိတွာ ဇယပရာဇယံ။

နိုင်သောသူသည် ရန်ကိုပွားစေ၏။

ရှုံးသောသူသည် ဆင်းရဲစွာနေရ၏။

နိုင်ခြင်း ရှုံးခြင်းကို စွန့်၍ ငြိမ်သက်စွာ

နေသူသည်သာ ချမ်းသာစွာ နေရလတ္တံ့။

ဤသို့နားလည် သဘောပေါက်လာသော အခါ၌ကား အနုပညာ ဟူသည် လူမျိုး ဘာသာ အသွေးအရောင် အယူဝါဒဟူသော အတား အဆီးများမရှိ မိုးကောင်းကင်သဘွယ် အတွယ်အတာ ကင်းမဲ့၍ အဆုံးအစမရှိ ကျယ်ဝန်းလှပသည်ဟူ၍ ကျွန်မတွေးမိပါသည်။

ထိုမှတစ်ပါး ဒုတိယအချက်တစ်ခုအနေဖြင့် ကျွန်မစိတ်တွင် ဆုံးဖြတ်မိပါသေးသည်။ ကိုယ်လက်လှမ်းမီရာ အနုပညာတွေ လေ့လာ သည့်အတွက် အတွေးအခေါ်များသည် ကျဉ်းမြောင်းသေးသိမ် မနေတော့ ဘဲ ကျယ်ပြန့်လာနိုင်သည်။ ဖွံ့ဖြိုး ရင့်ကျက်လာနိုင်သည်။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ် က အနုပညာများကို လေ့လာနိုင်လေလေ ကိုယ့်လူမျိုး ကိုယ့်တိုင်းပြည်က အနုပညာကို မြတ်နိုးရမှန်း သိလေလေဖြစ်မည်။ ကမ္ဘာ၏ အနုပညာ ယဉ်ကျေးမှုကို လေ့လာနားလည်လျှင် ကိုယ့်အနုပညာကို တန်ဖိုးထားပြီး ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများကို တစ်ပဲခြောက်ပြားရရှိနှင့် ခိုးထုတ် ရောင်းစား သည့်အမှုတွေ နည်းသွားမည်ဟု ထင်မိသည်။

ဤသို့ မိမိကိုယ်နှင့် စိတ်အာရုံနှင့် ထိတွေ့ခဲ့ဘူးသော အနုပညာများက ပေးသည့်ခံစားမှု တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုများကို စာဖတ်သူများနှင့် ဝေမျှနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ကျွန်မရောက်ခဲ့ဘူးသည့် ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာ နယ်မြေတွင်းသို့ စာဖတ်သူအား ခေါ်သွားလိုပါသည်။ ကျွန်မ မြင်ခဲ့တွေ့ခဲ့သည်ကို လက်ညှိုးညွှန်ပြ လိုပါသည်။ ကျွန်မကို မြန်မာ အဆွေကထုတ်သည့် မက်မပြေ ရေမွှေးကြော်ငြာ ပန်းချီကားကစ၍ လမ်းပြခေါ်သွားလိုက်ရာ ဥရောပ စပိန်ပြည် ၁၇ ရာစုခေတ်ထဲ ရောက်သွားပါသည်။ သည်တော့ ဥရောပ အနုပညာနယ်မြေထဲ ဝင်မိသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ နောက်မှတစ်ဖန် သဘောပေါက်လာပြန်သည်။ ယခု ဥရောပ အနုပညာနယ်မြေထဲဝင်ပုံမှာ ဖြတ်လမ်းခရီး တစ်ပိုင်းကျိုးကြီး ဖြစ်နေတော့မည်။ အစက ပြန်ပြီးဝင်မှ ရှေ့သိစရာတွေ သိမြင်စရာတွေကိုလည်း ရှုစားတတ်တော့မည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၇ ရာစု စပိန်ပြည်တည်းဟူသော အချိန်ကာလနှင့် နေရာဌာနမှ ပြန်ထွက်ပြီး ခရီးပြန်စရတော့မည်။

အခန်း [၂]

ဥရောပ ယဉ်ကျေးမှု၏ မူလအစ

ဂရိတ်ပြည် Greece

ဥရောပ အနုပညာနယ်မြေတွင်းသို့ ဝင်ကြည့်လျှင် ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ပြည်က စရမည်။ ဂရိတ်ပြည်သည် ဥရောပတိုက် တစ်ခုလုံး၏ ယဉ်ကျေးမှု အမြစ်ဖြာထွက်ရာ ပင်စာပင်မကြီး ဖြစ်သည်။ ဥရောပ၏ စာပေ၊ အနုပညာများကို နားလည်ဖို့ ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ယဉ်ကျေးမှုကို ဦးစွာ နားလည်ရမည်။ ထိုအချက်ကို ငယ်စဉ်က သဘောမပေါက်ခဲ့သော် လည်း ကံအားလျော်စွာ ရှေးဂရိတ်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ထိတွေ့ခဲ့ရသည်။ နောက် ကြာလာမှ ဥရောပ၏ အနုပညာကို သိနားလည်လွယ်ခဲ့သည်မှာ ငယ်စဉ် က ရှေးဂရိတ်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အကျွမ်းဝင်ခဲ့၍ ဖြစ်သည်ဟု သဘောပေါက် ခဲ့ရသည်။

ထိုသို့ တွေ့ကြုံဖြစ်ပျက်ရပုံကို ပြန်ပြောရလျှင် ကျွန်မတို့ ငယ်စဉ် က သင်ကြားခဲ့ရသည့် ပညာရေးစနစ် အကြောင်းကိုလည်း ရှင်းပြဖို့ လိုပေဦးမည်။

ကျွန်မသည် ပထမသပိတ်မှောက် အရေးတော်ပုံ ၁၉၂၀ ခုနှစ် တွင် စ၍ ကျောင်းနေခဲ့ရသည်။ မြန်မာစာသင်ကျောင်းတွင် သင်ပုန်းကြီး ကုန်ခဲ့ပြီဖြစ်၍ အစိုးရကျောင်းတွင် ပထမတန်းက စ၍ နေရသည်။ နောက်နှစ်များတွင် သပိတ်အရေးတော်ပုံ၏ အကျိုးကျေးဇူးတစ်ရပ် ဖြစ်သော အမျိုးသားကျောင်းများတွင် ဆက်ပညာသင်ခဲ့ရသည်။

ထိုအခါက အမျိုးသားကျောင်းများအတွက် ပို့ချသင်ကြားရန် အစီအစဉ်ကို National Council of Education က ရေးဆွဲသည်။ အမျိုးသားပညာဝန် ဦးဖိုးကျား၊ ဒီးဒုတ် ဦးဘချိုတို့ ပါဝင်ကြသည်။

ကျွန်မသည် ဆယ်တန်းအောင်သည်အထိ အမျိုးသားကျောင်း များ၌သာ တစ်လျှောက်လုံး နေခဲ့ရသည်။ ကျောင်းသားများကို အမျိုးသား စိတ် လှုံ့ဆော်ပေးသည်မှာ အဓိကဖြစ်သည်။ ဆရာများမှာလည်း သပိတ် မှောက်ကျောင်းသားဟောင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ဘာသာရေးကိုလည်း ဦးစားပေးသည်။ နံနက်ကျောင်းမတက်မီ ခန်းမကြီးထဲတွင် ဘုရားရှိခိုး ရသည်။ မြန်မာဖတ်စာထဲတွင် လယ်တီဆရာတော် ရေးသားသည့် ‘သုံးလူ့ရှင်ပင်’ အစချီ ဗုဒ္ဓဝင်လင်္ကာပါသည်။ ထိုလင်္ကာကို အလွတ်ကျက်၍ အတန်းထဲမှာ ရွတ်ဆိုကြရသည်။

ထို့ပြင် မှတ်သားဖွယ် အချက်တစ်ခုမှာ အင်္ဂလိပ်စာကို ဦးစား ပေး၍ သင်ကြားသည်။ လေးတန်းကစ၍ သင်္ချာ ပထဝီ အစရှိသော ဘာသာများကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် သင်ကြားရသည်။ အင်္ဂလိပ်စာတော်မှ မတော်ရင် ခွေးဖြစ်မယ်ဟု ဆိုရမလောက် အင်္ဂလိပ်စာကို ကြိုးစားခိုင်း သည်။ အမျိုးသားစိတ်ကို အစွမ်းကုန် လှုံ့ဆော်ပေးနေသော အမျိုးသား ကျောင်းက ထိုအစီအစဉ်မျိုးနှင့် ပညာသင်ပေးနေသည်မှာ စဉ်းစားဖွယ် ဖြစ်သည်။

ကိုလိုနီခေတ် အင်္ဂလိပ်လက်အောက်ခံမို့ အင်္ဂလိပ်အစိုးရ မျက်နှာ ရအောင် အင်္ဂလိပ်စာကို ဦးစားပေးသည်ဟူသော အတွေးမျိုး ကျွန်မတို့ ကျောင်းသူ ကျောင်းသားတွေစိတ်ထဲတွင် တစ်ခါမှ မရောက်ခဲ့မိကြချေ။ အင်္ဂလိပ်စာတတ်မှ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်က ဗဟုသုတတွေကို လေ့လာနိုင်မည်။

ဒါမှသာ ပညာပြည့်စုံမည် ဟူသော အတွေး၊ အင်္ဂလိပ်အုပ်စိုးတာ မကြိုက် လို့ အင်္ဂလိပ်ကို တိုက်ထုတ်ပစ်ချင်လျှင် သူ့စာ သူ့ဘာသာကို သူတို့နှင့် ပခုံးချင်းယှဉ်နိုင်အောင် တတ်ရမည်ဟူသော အတွေးများသာ ခေါင်းထဲ ရောက်ခဲ့သည်။

ဤသို့ ထိုခေတ်က အမျိုးသားပညာရေး စနစ်အကြောင်း ပြန်ပြောရခြင်းမှာ ကျွန်မအဖို့ ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ထိတွေ့ ရပုံနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ အမျိုးသားကျောင်းများ ပညာသင်ကြားပို့ချ သည့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကျေးဇူးဟု ဆိုရပေမည်။

ခုနှစ်တန်းအောင်ပြီး ရှစ်တန်းရောက်သည့်နှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းသော အင်္ဂလိပ်ဖတ်စာအုပ်မှာ အားလုံး သုံးအုပ်ဖြစ်သည်။ တစ်အုပ်မှာ မြန်မာ ဝတ္ထုလောကတွင် ဆရာကြီးရွှေဥဒေါင်း၏ ကျေးဇူးကြောင့် ထင်ရှားခဲ့သည့် ရတနာပုံဝတ္ထု၏ မူရင်း East Lynne ဝတ္ထုရေးသူ စာရေးဆရာမကြီး Mrs. Henry Wood ရေးသော Danesbury House ဝတ္ထု ဖြစ်သည်။ စာမျက်နှာ ၁၅၀ ခန့်ရှိမည်ထင်သည်။ ဇာတ်လမ်းမှာ အရက်သောက်၍ တစ်ဆွေလုံး တစ်မျိုးလုံး ပျက်စီးရပုံဖြစ်သည်။ ဒုတိယစာအုပ်မှာ အင်္ဂလိပ် ကဗျာဖြစ်သည့် Thomas Gray's Elegy ခေါ် လွမ်းချင်းကဗျာဖြစ်၍ စာကြောင်းရေ ၁၃၀ ခန့် ရှိသည်။ အင်္ဂလိပ်ဂန္ထဝင်တွင် ထင်ရှားသော ကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်သည်။ တတိယစာအုပ်မှာ Tales of Troy ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ပုံပြင်များ ဖြစ်သည်။

ထိုပုံပြင်များမှာ အလွန်နှစ်သက်စရာ ကောင်းသည်။ ဂရိတ်လူမျိုး တို့ ရိုးရာနတ်များ အကြောင်းတွေပါသည်။ ဇာတ်လမ်းအရင်းခံမှာ အလွန် လှပသော Helen ဟယ်လင် မိဖုရားအား ထရွိုင်းမြို့မှ Paris ပါရီအမည် ရှိသော မင်းသားက ခိုးသွားသည်။ ထို့ကြောင့် ဂရိတ်ပြည်က မင်းညီ မင်းသားများက Troy ထရွိုင်းမြို့ကြီးကို ဆယ်နှစ်ဆယ်မိုး ဝိုင်းတိုက်ခိုက် ကြပုံ ဖြစ်သည်။

ရှေးဂရိတ် သူရဲကောင်းတွေ၏ အံ့ဩဘွယ်ရာ စွန့်စားခန်းတွေက လည်း အလွန်ဖတ်လို့ ကောင်းသည်။ သူရဲကောင်း Achilles အာခီလီ

အတွက် နတ်ပြည်က နတ်ပန်းပဲက သံချပ်အင်္ကျီ လှံ ဒိုင်းလွှားများ လုပ်ပေးရသည်။ အာဒီလီသည် ပင်လယ်နတ်သမီးနှင့် လူသားယဉ်းပါး၍ ရသော သား ဖြစ်သည်။ ငယ်စဉ်က သူ့မယ်တော်က လက်နက်အမျိုးမျိုး မထိပါးစေနိုင်ရန် နတ်ရေကန်တွင် ချခဲ့သည်။ သို့သော် အနီးစလေး ခြေထောက်မှာ ပတ်လျက်သား ပါသွားသဖြင့် ခြေဖနှောင့်ကို ရေမစွတ်ဘဲ ရှိခဲ့သည်။ နတ်က လုပ်ပေးသည့် သံချပ်ကာ ဝတ်စုံကလည်း ထိုနေရာကို ဖော်ထားပေးသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်ပွဲတွင် ထိုနေရာမှထိ၍ ကျဆုံးရ သည်။^၁

ထိုကဲ့သို့သော ပုံပြင်များ ဖတ်ရသည်မှာ အလွန်ပျော်စရာ ကောင်း လှသည်။ ထိုစာအုပ်က အစပြု၍ အခြား ဂရိတ်ပုံပြင်များကို ရှာဖွေ ဖတ်ဖြစ်သည်။

မိုးပျံမြေလျှိုး နတ်တွေ ဘီလူးသရဲတွေနှင့် စွန့်စားခန်း ပုံပြင်တွေ ကို သူ့အရွယ်နှင့်သူ ဖတ်လိုကောင်းပြီး ပျော်ခဲ့ရသည်။

နောင် အရွယ်ကြီးပြင်း၍ အတွေးအခေါ်များ ရင့်ကျက်လာသော အချိန်တွင် ထိုကဲ့သို့ ဖတ်ဖူးခဲ့ခြင်းကြောင့် အကျိုးကျေးဇူးများလာပေ သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ဥရောပ စာပေနှင့် အနုပညာများကို နားလည် နိုင်အောင် ထိုစဉ်က အုတ်မြစ်ချပေးခဲ့သော အမျိုးသားကျောင်း ပညာရေး ကို ကျေးဇူးတင်ရပေမည်။

ရှစ်တန်းဖတ်စာတွင် သင်ကြားခဲ့ရသော ရှေးဂရိတ်ပုံပြင်များမှာ သာမန် နှယ်နှယ်ရရ မဟုတ်ပါချေ။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော် က ရှေးဂရိတ်စာဆိုတော်ကြီး ဟိုးမား Homer စပ်ဆိုခဲ့သည်။ ဣလိယ Illiad ပျို့ ကဗျာမှ ထုတ်နုတ်ချက်များ ဖြစ်သည်ကို နောက်မှ သိရှိရ သည်။

[မှတ်ချက်] ယခုခေတ်အထိ လူ၏ဖနှောင့်ကို Achilles' Tendon လို့ ခေါ်သည်။ Heel of Achilles ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ထိုအသုံးအနှုန်း စကားလုံး များကို လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ပျော့ကွက် အားနည်းချက်ကို တင်စား၍ ပြောဆိုသုံးသည်။

ထိုကဗျာသည် နောင်ခေတ်အဆက်ဆက် ဥရောပနိုင်ငံများ လူမျိုးများအဖို့ စာပေအနုပညာကို အခြေပြုပေးသော ကဗျာဖြစ်သည်။

ထိုကဗျာတွင်ပါသော အကြောင်းရပ်များမှာ နတ်တွေ သိကြားတွေနှင့် ရောနှောနေသဖြင့် ပုံပြင်ဟု အမှတ်မဲ့ နေခဲ့ကြသည်။ စာပေကောင်း ကဗျာကြီး တစ်ပုဒ်အဖြစ် သာမန်ယူဆခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ထိုကဗျာသည် သမိုင်းဖြစ်ရပ်အစစ် အခြေဖြစ်သည်ဟု တွေ့ရှိကြရသည်။

၁၈၆၈ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန်လူမျိုး Heinrich Schliemann ဟိန်းရစ်ချ်ရှလီမန် (၁၈၂၂-၉၀) ဆိုသူ ကုန်သည်ကြီးတစ်ဦးက Aegean Sea အေဂျီးယန်းပင်လယ်ဒေသ အဝင်အနီး အာရှတိုက် တူရကီနိုင်ငံ တည်ရာ ပင်လယ်ကမ်းအနီး တောင်ကုန်းတစ်ခုကို တူးဖော်ခဲ့သည်။ ထိုအခါ ဟိုးမား၏ ကဗျာတွင်ပါသော ထရွိုင်းမြို့တော်ကြီး တည်ရာဌာနနှင့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ ပေါ်လာခဲ့သည်။

ထိုအခါမှ ဟိုးမား၏ ကဗျာမှာ ပုံပြင်သက်သက် မဟုတ်ဘဲ ရှေးက တကယ်ပင် ရှိခဲ့ဖူးသော နိုင်ငံများနှင့် လူမျိုးများအကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့ကြောင်း သိခဲ့ကြရသည်။

ဟိန်းရစ်ချ်ရှလီမန်သည် ထိုနေရာကို သွားရောက် တူးဖော်ခဲ့သည်မှာ ဘယ်သမိုင်း ဘယ်ကျောက်စာ မင်စာကို အားကိုး၍ မဟုတ်ခဲ့ချေ။ ၎င်းစဉ် ကလေးဘဝက သူ့အဖေ၏ ရင်ခွင်ထဲတွင် နားထောင်ဖူးသော ရှေးဟောင်းဂရိတ် ပုံပြင်များက စိတ်လှုံ့ဆော် ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

“ဆယ်နှစ်ကြီးတောင်မှ စစ်တပ်တွေ ဝိုင်းတိုက်တာတောင် မကျတဲ့ မြို့ကြီးဆိုရင် အဲဒီ မြို့ရိုးကြီးတွေ ခုရှိဦးမှာပေါ့နော်” ဟု သူ့အဖေကို မေးခဲ့သည်။ သူ့အဖေက “အစအနတောင် မရှိတော့ပါဘူးကွာ” ဟု ခပ်လွယ်လွယ် ဖြေခဲ့သည်။

ရှာလီမန်သည် စိတ် မကျေနပ်ခဲ့ချေ။ အရွယ်ရောက်ရာ ကုန်သည်ကြီး ဘဝနှင့် ချမ်းသာကြွယ်ဝသောအခါ ဂရိတ်ပြည်ရှိ ရှေးဟောင်း မြို့ကြီးများကို လိုက်၍ တူးဖော်သည်။ သို့နှင့်ပင် စာဆိုတော်ကြီး ဟိုးမား

ရေးသော ဣလိယ ကဗျာတွင်ပါသော ထရွိုင်းမြို့တော် မြို့ရိုးများနှင့် ထိုခေတ်က သုံးခဲ့သော စစ်လက်နက် ပစ္စည်းများကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။

နှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော်မျှ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေသော တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာများကို တစ်ဖန်ပြန်လည် တွေ့ရှိရသည်။ မြန်မာပြည်မှာလည်း ဗိဿနိုးမြို့တော်နှင့်တကွ ပတ်သက်ရာ ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာများကို တူးဖော်တွေ့ရသည်။ ထိုအခါမှ ပုံပြင်အဖြစ် ပြောနေကြသည့် အကြောင်းများသည် သမိုင်းအဖြစ်အပျက် အမှန်များပေါ်မှာ အခြေတည်ကြောင်း သိကြရသည်။

ထို့ကြောင့်ပင် သမိုင်းပုံပြင် သမိုင်းဝတ္ထု ဒဏ္ဍာရီများကို မှတ်မဲ့မထားကြဘဲ လေးစားရမည်ဟူသော အတွေးအခေါ်တစ်ရပ် ပေါ်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ကိန်းဘရစ် တက္ကသိုလ် သမိုင်းပါမောက္ခကြီးဖြစ်၍ သမိုင်းစာအုပ်စာတမ်းများ ရေးခဲ့သူ ထရီဗယ်လျန် Trevelyan က ဤသို့ ရေးခဲ့သည်။

“ဝတ္ထုပုံပြင်အဖြစ် ရေးသားခဲ့သော စာပေများသည် ယင်းသမိုင်းအထောက်အထား ဖြစ်လာကြသည်။ ထိုစာပေများတွင် ဟိုးမား Homer ၏ ကဗျာများကို ထိပ်ဆုံးက တင်ရမည်။ ဘယ်သူမှ မသိကြသည့် ခေတ်ကာလတစ်ခု အကြောင်းကို ဟိုးမား၏ ကဗျာဖတ်မှ သိကြရသည်။ ထိုခေတ်က ဂရိတ်လူမျိုးများ၏ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ နေထိုင်စားသောက်ပုံတွေကို သိရှိကြရသည်။”

ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်များထဲမှနေ၍ ရှေးဟောင်း သမိုင်းအစဉ်အလာ ထုံးစံတွေ ထင်ရှားပေါ်လွင်လာသည့် စစ်ရေးစစ်ရာ တိုက်ခိုက်ပုံ မြို့ရွာအုပ်ချုပ်ပုံတွေကလည်း သိကြရသည်။

ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်များမှတစ်ဆင့် သမိုင်း အထောက်အထား အစစ်အမှန်တွေဆီသို့ ရောက်ခဲ့ပုံကို သိနားလည်ရသည်။ ယုတ္တိမရှိ အလေဏတော ပုံပြင်တွေပဲ သိမ်းကျုံးပစ်ပယ်လျှင် အကျိုးမည်မျှ ပျက်စီးသွားနိုင်သည်ကိုလည်း နားလည်ခဲ့ရသည်။

ထိုအခါ ကျွန်မသည် ရှေးဟောင်း ဂရိတ်သမိုင်းကို စိတ်ဝင်စား သည်ထက် ဝင်စားလာသည်။ တက္ကသိုလ်ရောက်သည့်နှစ်တွင် သမိုင်း ဘာသာယူခဲ့သည်။ ရှေးဟောင်းသမိုင်းကို သင်ခဲ့ရာ ဂရိတ်တို့၏ အကြောင်း ကို ပို၍ စုံစုံလင်လင် သိရသည်။

အမှန်မှာ ဥပစာတန်း ပထမနှစ် သင်ခဲ့ရသော ရှေးဟောင်း ဂရိတ်သမိုင်းမှာ အလွန်ကျယ်ဝန်းလှသည့် ဘာသာရပ်တစ်ခု၏ လှေကား ထစ် ကြမ်းပြင်လောက်သာ ရှိပါသည်။ ကျွန်မအဖို့ ထိုနေရာလောက် ခြေချမိသည်နှင့် ဂရိတ်ရှေးဟောင်း သမိုင်းနယ်မြေကြီးကို မှန်းဆမျှော်ကြည့် ကာ အံ့သြခြင်းပီတိတွေ ပွားများခဲ့ရပြန်သည်။

ယခုမျက်မှောက်ခေတ် လူတွင်ကျယ်ကြီးတွေ လုပ်နေကြသည့် ဥရောပတိုက်သား လူမျိုးတွေ (အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမန်၊ အီတလီ မှစ၍ အားလုံး) ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ယဉ်ကျေးမှု၏ ကျေးဇူးမကင်းပုံတွေ တွေ့ရသည်။

ဘာသာစကား အက္ခရာဆိုလျှင်လည်း ရှေးဂရိတ်တွေဆီကပင် ရခဲ့ကြသည်။ စကား ဝေါဟာရတွေလည်း ရှေးဂရိတ်ဘာသာကပင် ရခဲ့ သည်။ သိပ္ပံပညာ၊ နက္ခတ်တာရာပညာ၊ ဒဿနိက အတွေးအခေါ် ပညာရပ်များမှာလည်း ရှေးဂရိတ်တို့ဆီက အခြေပြုခဲ့ကြသည်။

ဆယ်တန်း ဂျီသြမေတြီဘာသာ သင်ခဲ့စဉ်က တွေ့ရသော ပိုင်သာဂိုးရပ် ပုစ္ဆာမှာလည်း လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ က ဂရိတ် သင်္ချာ ပါရဂူကြီး ပိုင်သာဂိုးရပ် Pythagoras က တီထွင်ပေးခဲ့ကြောင်း သိရပြန်သည်။

မျက်မှောက်ခေတ်လူတွေ လုပ်ကိုင်ပြောဆို ကျင့်သုံးနေကြသည့် ကိစ္စများမှာလည်း ရှေးဂရိတ်တို့၏ အမွေအနှစ်တွေချည်းလိုပင် ဖြစ်နေ သည်။

ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ် နိုင်ငံတွေ စုပေါင်းကာ အိုလံပစ် Olympic အားကစားပွဲတော်ကြီး လေးနှစ်တစ်ကြိမ် ကျင်းပသည်မှာ ရှေးဂရိတ်

လူမျိုးတို့ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၂၇၀၀ ကျော်က ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည့် အစဉ်အလာတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ မီးရှူးတိုင်ကြီး ထွန်းညှိခြင်း၊ မာရသွန် ပြေးပွဲ ကျင်းပခြင်းတို့မှာလည်း ရှေ့ရိတ်တို့ လုပ်ခဲ့ကြသည့်အတိုင်း ယခုထိ လုပ်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ယခုခေတ် ဆေးအတတ်ပညာရှင်များသည် ဆေးပညာဒီဂရီကို လက်ခံကြသည့်အခါ မိမိ၏ ပညာကို လူသားတို့၏ ချမ်းသာမှုအတွက် ရိုးသားစွာ သုံးပါမည်ဟု ကျမ်းသစ္စာဆိုကြရသည်။ ထို သစ္စာဆိုချက်ကို Hippocrates Oath ဟုခေါ်သည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၄၀၀ ခန့်က ဆေးပညာ၏ ဖခင်ဟုခေါ်တွင်သော ဂရိတ်သမားတော်ကြီး ဟစ်ပိုကရေးတီးက ထားခဲ့သည့် အစဉ်အလာဖြစ်သည်။

တောကြိုအုံကြားမှစ၍ စက်ရုံအလုပ်ရုံကြီးများအထိ အသုံးချနေသော စက်သီးနှင့် ကြိုးကိရိယာကို လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၃၀၀ က သိပ္ပံပညာရှင်ကြီး အာခီမီဒီး Archimedes တီထွင်ခဲ့သည်။ လေးလံသော ဝန်ထုပ်ကြီးများကို လူအင်အားနည်းနည်းနှင့် မ၍ ယူနိုင်အောင် တီထွင်ခဲ့သည်။

“ဟောဒီ ကမ္ဘာမြေကြီးကိုတောင် မလို့ ရနိုင်ပါတယ်။ ကမ္ဘာအပြင်ဘက်က ခြေစုံရပ်စရာ နေရာလေးတစ်ခုသာပေးပါ” ဟု အာခီမီဒီးက ဆိုခဲ့သော ဟူသည်။

အာခီမီဒီးသည် ရေကို အပေါ်တက်အောင် စုတ်ယူနိုင်သည့် ဝက်အူအိမ်ကြီး တစ်မျိုးကို တီထွင်ခဲ့သည်။ ထို အမျိုးအစားကို ယနေ့အထိ သုံးနေကြရသည်။

မျက်မှောက်ခေတ် သိပ္ပံပညာရှင်များ၏ တီထွင်မှုများသည်လည်း အာခီမီဒီး၏ ကျေးဇူးနှင့် မကင်းသည်ကို တွေ့ရပြန်သည်။

အတွေးအခေါ် ဒဿနိက ပညာများဘက်မှာလည်း ပလေတို Plato ဆိုကရေးတီး Socrates အစရှိသော ပညာရှင်များ၏ အဆိုအမိန့်များကို ယနေ့ထိ လေးစားနေကြရသည်။

ယုတ်စွအဆုံး မြားနတ်မောင်လေးရယ် စသည်ဖြင့် ကာလပေါ် သီချင်းတွေ ကဗျာတွေ ရေးစပ်ဆိုနေကြရာမှာလည်း မြားနတ်မောင်လေး ဘယ်က ရသလဲ' ဟု မေးလျှင် ဂရိတ်လူမျိုးတွေဆီကပင် ဖြစ်နေပြန်သည်။

မြားနတ်မောင်လေးမှာ ဂရိတ်အချစ် နတ်သမီး အက်ဖရိုဒိုက် Aphrodite သို့မဟုတ် ဗီးနပ်စ် Venus ၏ သားလေးဖြစ်သည်။ ဗီးနပ်စ် မှာ အချစ်နတ်သမီး ဖြစ်သည်။ ဥရောပ စာပေ ကဗျာလင်္ကာ ပြဇာတ် အဖွဲ့များ အဆိုများတွင် အချစ်မေတ္တာကို ဗီးနပ်စ်နှင့်ပင် တင်စားကြသည်။

သို့ကလောက်တောင် သြဇာကြီးမားလှသည့် ရှေးဟောင်း ဂရိတ် ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာနယ်မြေထဲသို့ ရောက်လာရသော ကျွန်မမှာ အံ့သြ ဖွယ်ရာ နန်းတော်ကြီးထဲ ရောက်ခဲ့ရသလို ရှုမငြီးနိုင် ဖြစ်ရသည်။ သဒ္ဒါ ပီတိ ပွားရသည်။

ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ကျွန်မ၏ စိတ်နှလုံး တွေ့လိုက် ရသောအခါ ဝှမ်းဆီထိ ဖြစ်ရသည်။ ဘာကြောင့်ဟု ရှည်ရှည်ဝေးဝေး တွေးစရာ မလိုပါချေ။ ရှေးဂရိတ်တို့၏ ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာတွေကို ဖတ်ရှုလေ့လာရလေလေ မြန်မာလူမျိုးများ၏ အလေ့အထတွေနှင့် တူလေ လေ တွေ့ရသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

ဂရိတ်လူမျိုးများ၏ နတ်သိကြား ပုံပြင်တွေကလည်း မြန်မာ ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်တွေနှင့် အလွန်တူသည်။ ကျွန်မတို့မှာ သိကြားမင်းကြီးနှင့် နတ် အဖော်အပေါင်းတွေ မြင်းမိုရ်တောင်မှာ နေသလို သူတို့ နတ်မင်းကြီး ဇီးယုကလည်း အိုလံပစ် Olympia တောင်မှာ နေသည်။ နေ နတ်သား လ နတ်သားတွေ၊ လေ ရေ သမုဒ္ဒရာ မြေကြီးစောင့်နတ်တွေ ကလည်း ရှိသည်။

ဂရိတ် ရိုးရာပုံပြင်တွေထဲက မြန်မာပုံပြင်တွေနှင့် ဆင်တူယိုးမှား တွေလည်း ပါသည်။ လူချောလူလှလေးတစ်ယောက် ရေရှာသွားရာ ရေစောင့်နတ်သမီးတွေက ဆွဲခေါ် ထားလိုက်သည်။ 'ရေငန်ပိုင် ဦးရှင်ကြီး ပုံ' မျိုး ဖြစ်သည်။ ညအခါ ပင်လယ်ကို ရေကူး၍ ချစ်သူထံလာရသော

မင်းသားလေး ရေနစ်သေသဖြင့် ချစ်သူရင်ကွဲနာ ကျသေရသည့် ‘ရှင်
 မွေးလွန်း၊ မင်းနန္ဒာ’ လို ပုံမျိုးလည်း ရှိသည်။ မိမိတိုင်းပြည်နှင့် တစ်ဆွေ
 လုံး တစ်မျိုးလုံးကို သစ္စာဖောက်ကာ ချစ်သူနောက် လိုက်ခဲ့သော မင်းသမီး
 ကို လင်ဖြစ်သူက ကလေးနှစ်ယောက်ရမှ စွန့်ပစ်သည့် ‘ဝိဇယ၊ မယ်
 ကုဝဏ်’ ကဲ့သို့ ပုံမျိုးတွေ တွေ့ရှိရသည်။

ကျွန်မသည် ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာနယ်မြေ
 ထဲတွင် ပျော်မွေ့လာသည်။ ရှေးဂရိတ်သမိုင်းနှင့် ပတ်သက်ရာ စာအုပ်
 တွေကို ဖတ်လိုမဝနိုင် အားမရနိုင် ဖြစ်လာသည်။

ဤမျှလောက်ပင် အာရာမေ = နှလုံးမွေ့လျော် ပျော်ဖွယ်ရာ
 ကောင်းလှသော ရှေးဂရိတ်နယ်မြေ လောကထဲသို့ စာဖတ်သူတို့ကို
 လက်ဆွဲ ခေါ်ပြုချင်လှပါသည်။ လိုက်တော်မူခဲ့ကြလေလော့။

အခန်း [၃]

ရှေးဟောင်းဂရိတ်တို့ နယ်မြေလောက

ဂရိတ်ပြည်မှာ ပထဝီအားဖြင့် မြေထဲပင်လယ် အနောက်ဖက် ထောင့် ကျွန်းစွယ်ကျွန်းစု သေးသေးမွှားမွှားလေးတွေ စုနေသည့် အေးဂျီးယန်း ပင်လယ်ဒေသ Aegean Sea ဖြစ်သည်။

အေးဂျီးယန်းပင်လယ်၏ အနောက်မြောက်ဖက်ဆီ ဆက်သွား လျှင် ဘလက်ဆီးခေါ် ပင်လယ်နက် ဘော်လကန် ကမ်းခြေဒေသ အရှေ့ ဥရောပနယ် ဖြစ်သည်။ အေးဂျီးယန်း ပင်လယ်၏ အနောက်ဖက်ကမ်းမှာ အေရှားမိုင်းနားနယ် Asia Minor နယ်မြေ ဖြစ်သည်။

ဂရိတ်နယ်မြေ၏ အရှေ့ဖက် အနီးဆုံးဒေသမှာ အီတလီကျွန်းစွယ် ဖြစ်သည်။ ဂရိတ်တို့၏ နယ်မြေမှာ ပင်လယ်ကွေ့ရေလက်ကြား အကွေ့ အကောက် ရေလမ်းတွေ များသည်။ ကျွန်းကလေးတွေကလည်း တစ်ကျွန်းနှင့် တစ်ကျွန်း ခုန်ကျော်၍ သွား၍ရမလောက် မွနေသည်။ မြေအနေအထားမှာ ကျောက်တောင်တွေ များသည်။ ပင်လယ် တော တောင် ရေမြေသဘာဝ ရှုခင်းမှာလည်း အလွန်ပင် တင့်တယ်လှသည်။

ဂရိတ် ရေမြေ၏ အလှအပကို ဥရောပ ကဗျာဆရာတွေ အမျိုးမျိုး ဖွဲ့ဆိုကြသည်။ ရေမြေသဘာဝ အလှအပနှင့်တကွ သူတို့လူမျိုးများ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော်က ဖန်တီးထားခဲ့သော အနုပညာ ပစ္စည်းများကလည်း ယခုခေတ်လူတွေ အံ့သြ၍မဆုံး ရှိကြရသည်။

ရှေးဂရိတ်တို့သည် စစ်ဘေးစစ်ဒဏ်တွေလည်း ခံခဲ့ရဘူးသည်။ အနုပညာ ပစ္စည်းများကို ချောက်ကမ်းပါး ပစ်ချ၍တစ်မျိုး၊ ကြေးသွန်း ရုပ်ထုစသည်တို့ကို အရေကျို အမြောက်လက်နက်လုပ်၍တစ်ဖုံ အမျိုးမျိုး ဖျက်ဆီး ခံခဲ့ရဘူးသည်။

သို့သော် ကျန်ရှိနေသေးသော အနုပညာပစ္စည်းကပင် နောင်လာ နောက်သားများအား ယနေ့ ယခုအချိန်အထိ ပညာပေးနေခဲ့သည်။ သူတို့ ၏ အတွေးအခေါ်များ လူတွေအပေါ်တွင် သြဇာညောင်းနေတုန်းပင် ရှိ သေးသည်။ သို့ဖြစ်၍ သူတို့၏ အတွေးအခေါ် ခံယူချက်များသည် ဘယ်လို တွေ့မို့များ ဒါလောက်သြဇာ ကြီးမားရပါသနည်းဟု စဉ်းစားတွယ်ရာ ဖြစ် လာသည်။

ထိုသို့ စဉ်းစားရာတွင် ဂရိတ်တို့၏ ရိုးရာဘာသာ နတ်ကိုးကွယ်မှု ကိုလည်း ချန်ထား၍ မဖြစ်နိုင်ချေ။ နတ်ကိုးကွယ်ခြင်းသည် ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားတို့၏ ရှေးဦးစွာ ပိုက်ယူနှလုံးသွင်းထားသည့် ဘာသာတရား တစ်ခု ဖြစ်သည်။

ဂရိတ်လူမျိုးတို့နှင့် ခေတ်ပြိုင် တိုင်းနိုင်ငံကြီးများ ပေါ်ထွန်းခဲ့ကြ ဖူးသည်။ သူတို့ အရင်ခေတ်တွေကလည်း တန်ခိုးကြီးထွားသော အင်ပါရာကြီးများ ရှိခဲ့ကြဖူးသည်။ ဥပမာ အီဂျစ်၊ ပါရှား၊ အက်ဆီးရီးယား ထိုနိုင်ငံများ၏ အတွေးအခေါ် အယူဝါဒများသည် အချိန်အတော်ကြာ အခွန်ရှည်စွာ တည်တံ့နေသည်။ သို့သော် ယခုခေတ်လူများ အပေါ်တွင် သြဇာသက်ရောက်နေသည်ဟု မရှိခဲ့ချေ။

မြေပုံပေါ်ကြည့်လျှင် လက်တစ်ဝါးစာမျှရှိသည့် ကျွန်းစွယ် ကျွန်းစု ဘူလိနတ်စ ချောင်းကြိုမြောင်းကြား အကွေ့အကောက်တွေ ပေါ်လှသည့် ဒေသနယ်မြေက လူမျိုးတွေက အင်ပါရာကြီးတွေ တည်ဆောက်ခဲ့သည့် လူမျိုးတွေထက် တွင်ကျယ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။

အီဂျစ်အစရှိသော ရှေးဟောင်းလူမျိုးတို့သည်လည်း နတ်များ ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်။ ဂရိတ်တို့လည်း နတ်ကိုးကွယ်သည်။ သို့သော် အီဂျစ်၊

အက်ဆီးရီးယားကဲ့သို့ နိုင်ငံများမှ သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်စနစ်ကို ကျင့်သုံးကြသည်။

သက်ဦးဆံပိုင်စနစ် လက်အောက်တွင် လူသားများ ဒူးထောက် ဝပ်စင်း နင်းပြားအဖြစ် ထားရှိကြသည်။ ထိုမျှမကသေး နတ်များကို ကိုးကွယ်ရသည်မှာလည်း ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်၍ ကိုးကွယ်ကြရသည်။ ထိုခေတ်ကလူတို့မှာ နတ်ကိုလည်း ကြောက်ရ၊ မင်းကိုလည်း ကြောက်ရ ပြားပြားဝပ်နေကြရသည်။

ဂရိတ်လူမျိုးများ၏ ခံယူချက်မှာ သူတို့နှင့် ကွာခြားလေသည်။ သက်ဦးဆံပိုင်မင်း၏ ခြေဖဝါးအောက်၊ နတ်ဆိုး နတ်ယုတ်တို့၏အောက် ဝပ်ဆင်းနေရသော လူသားတို့ကို ထူမပေးသည်။ လူသားတို့ ကိုယ့်ခြေ ထောက်ပေါ်မှာကိုယ် မတ်တပ်ရပ်နိုင်စေသည်။ မိမိ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို မိမိလေးစားသော စိတ်၊ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးတတ်သည့် စိတ်မျိုး မွေးပေး နိုင်ခဲ့သည်။

ဂရိတ်ပညာရှိကြီး ဆိုကရေးတီးက “လောကကြီးမှာ အံ့ဩ ရှုမောစရာတွေကတော့ဖြင့် အများကြီးပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ အံ့ဩစရာ အကောင်း ဆုံးကတော့ လူသားတွေပဲ” ဟု ဆိုခဲ့သည်။

ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ပြဇာတ်များတွင် လူသားတို့သည် တန်ခိုး ကြီးမားသော နတ်များ၏ နှိပ်စက်ခံရစေကာမူ လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို မစွန့်၊ နှိပ်စက်ခံခဲ့ရလေလေ ဂုဏ်သိက္ခာမှာ ပြောင်မြောက်ခမ်းနားလာလေ လေဖြစ်ပုံကို သရုပ်ဖော်သည်။

“နတ်များသည် တန်ခိုးကြီးသည်။ လူတွေကို သူတို့ထင်သလို နှိပ်စက်နိုင်သည်။ သို့သော် တန်ခိုးကြီးတိုင်း ဂုဏ်သိက္ခာမရှိချေ။ တန်ခိုး ငယ်၍ နှိပ်စက်ခံရတိုင်းလည်း လူတွေ သိမ်ဖျင်းမသွား” ဟူသော အချက် ကို ဂရိတ်ပြဇာတ်များက သရုပ်ဖော်သည်။

ဂရိတ်တို့သည် တန်ခိုးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို ခွဲခြားသိတတ်ကြသည်။ ဥပမာ ဆောင်ပြပါမည်။ တစ်ခါက သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း ဆောင်းပါးချုပ် တွင် ရေးဖူးသည်။ ကိစ္စမှာ မာရ်နတ်အကြောင်း ဖြစ်သည်။

ဆရာမိုင်းက “မာရ်နတ်ကို သူပုန်အနုပညာ သဘောမျိုး ရေးသည်ဆို၍ ဆောင်းပါးရှင်တစ်ဦးက အပြစ်တင်သည်။ မာရ်နတ် တန်ခိုးကြီးပုံတွေ၊ လက်ရုံးတစ်ထောင် ဖန်ဆင်းနိုင်ပုံ၊ သိကြားဗြဟ္မာတွေပင် သူ့ကို ကြောက်ကြပုံကို ကိုးကားတင်ပြ သည်။ ထိုအခါ ဆရာမိုင်း၏ အဖြေမှာ တန်ခိုးကြီးသည်မှာ အရာမဟုတ်။ မိုက်ရိုင်းစုတ်ပဲ့သည်သာ အရာဖြစ်သည်။ ကျီးက မိုးပေါ်ပျံနိုင်သည်။ ချေးခြောက်လည်း ကောက်စားသည်။ ဆောင်းပါးရှင်က မိုးပေါ်လည်း မပျံနိုင်။ ချေးခြောက်လည်း ကောက်မစားချေ။ သို့ပေမယ့် ဆောင်းပါးရှင်က ကျီးကန်းထက် မြင့်မြတ်သည်” ဟူ၍ ပြန်ချေပလေသတည်း။

လူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို မြင့်တင်သည့် ခံယူချက်ကို ရှေးဂရိတ် လူမျိုးတို့သည် သမိုင်းတွေ့ရှိရသော ကျွန်မမှာ “မနုဿတ္တဘာဝေါ ဒုလ္လဘော = လူအဖြစ်ရခဲ့လှ၏” ဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ခံယူချက်နှင့် နှိုင်းယှဉ် ပြီး ဂရိတ်လူမျိုးများကို ကြည်ညိုမိတော့သည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားသည် နတ်၏အဖြစ်၊ ဗြဟ္မာ၏အဖြစ်ကို မချီးမွမ်းပဲ ‘လူ၏ အဖြစ်သည်သာ အမြတ်ဆုံး’ ဟု ဆုံးမ ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘုရား၏အဖြစ်ကို မည်သည့် နတ်ဗြဟ္မာတန်ခိုး ကြီးထွားသူများ မရနိုင်ချေ။ လူသားသာလျှင် ရနိုင်သည်။ လူ၏ဘဝသည် နတ်သိကြား ဗြဟ္မာတို့၏ ဘဝထက် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သည်။

လူသားတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို တန်ဖိုးထားသော အယူဝါဒသည် လူ့သမိုင်းတစ်လျှောက် ခေတ်အဆက်ဆက် ဩဇာညောင်းပေသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားသည် နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ ကျော် လူပေါင်းများစွာ နှလုံးသွင်း ကြည်ညိုနေကြတုန်းပင် ရှိသေးသည်။

ရှေးဟောင်း ဂရိတ်လူမျိုးတို့၏ အခြေခံ ခံယူချက်မှာ လူပုဂ္ဂိုလ် အသီးသီးတို့တွင် လူတိုင်းကိုယ်စီ တန်ဖိုးရှိကြသည် ဟူသတည်း။

သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်စနစ်ကို အများအပြား နိုင်ငံကြီးများ ကျင့်သုံး

နေသည့် ခေတ်ထဲတွင် ဂရိတ်လူမျိုးတို့သည် သူတို့၏ ခံယူချက်ကို ရဲဝံ့ စွာ ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။

“လူသားဟူသည် အပေါ်ကနေ၍ စိုးမိုးနေသော အရှင်သခင် တစ်ဦး၏ လက်ထဲတွင် ကိရိယာတန်ဆာပလာ တစ်ခုပမာ သူထင်သလို အသုံးချရမည့် ပစ္စည်းမဟုတ်။ သို့ကလို အသုံးချခံဘို့ မွေးလာသည် မဟုတ်ချေ။ လူသားတို့မှာ လူတိုင်းလူတိုင်း ကိုယ်စီတန်ဖိုး ရှိကြသည်။ လူသားတစ်ဦး၏ တန်ဖိုးကို လေးစားရမည်” ဟူ၍ ဆိုခဲ့ကြသည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၄၀၀ ခန့်က ဂရိတ်ခေါင်းဆောင်ကြီး ပါရီကလီ Pericles ၏ မိန့်ခွန်းတစ်ခုတွင် ဤသို့ပါရှိသည်။

ငါတို့လူမျိုးများသည် မည်သူမဆို မိမိတို့၏ ဘဝကြမ္မာကို ဖန်တီးရာတွင် မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ပြုလုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ ဤသို့ ပြုလုပ်ကျင့်သုံးရာတွင် ဉာဏ်ပညာစွမ်းကို ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာ အသုံးပြုနိုင်ကြသည်။ ဤသည်ပင် သူတစ်ပါး နှင့်မတူ ထူးခြားသော အရည်အချင်းတစ်ရပ် ဖြစ်တော့သည်။

ငါတို့လူမျိုးများသည် အလှအပကို မြတ်နိုးကြသည်။ သို့သော် အလွန်အမင်း အစွဲအလမ်း မကြီးကြချေ။ ဖွာလန်ကျဲ အဖြန်းအတီး သဘောမျိုး မသက်ရောက်စေခဲ့ကြချေ။ နောင်လာ နောက်သားတို့သည် ငါတို့လူမျိုးတို့ကို ရင်သပ်ရှုမော အံ့ဩကြရ လိမ့်မည်။

ဤသို့ နှစ်ပေါင်း ၂၄၀၀ က ပြောခဲ့သည့် စကားများမှာ ယနေ့ အထိ မှန်ကန်နေသည်ကို မြင်နေကြရသည်။ ဂရိတ်လူမျိုးတို့သည် ကိုယ်ပိုင် လွတ်လပ်မှုကို မြတ်နိုးကြသည်။ သူတို့၏ ဉာဏ်ပညာကို အတားအဆီးမရှိ ရွက်စုံလွင့်လျက် တီထွင်ကြံစည် လုပ်ကိုင်ဖန်တီးနိုင်ခဲ့ ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍လည်း သူတို့၏ အနုပညာလက်ရာများ အုတ်ကျိုး အုတ်ပဲ့ အိုးခြမ်းပဲ့အဖြစ် ရောက်သည့်တိုင်အောင် နောင်လာ နောက်သား များအား ပညာဆက်ပေးနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဂရိတ်တို့၏ အနုပညာမှာ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသည့် ရုပ်ထုကြီး တွေ၊ အဆောက်အဦကြီးတွေ၌သာ တွေ့ရသည် မဟုတ်ချေ။ နေ့စဉ် သုံးသည့် အိုးခွက်အိမ်သုံးပစ္စည်း ပိုက်ဆံပြားများမှာပင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ဘယ်လောက်ပင် သေးနပ်သည့်ပစ္စည်း ဖြစ်စေကာမူ အကောင်းဆုံး အလှဆုံး ဖြစ်ရမည်ဟု စိတ်အားစိုက် လုပ်တတ်ကြသည်။

ဤနေရာတွင် ကျွန်မစိတ်ထဲမှာ မြန်မာလူမျိုးများနှင့် ဂရိတ်လူမျိုး များကိုသွား၍ နှိုင်းယှဉ်မိပါသည်။ မြန်မာလူမျိုး တောသူတောင်သား လယ်သမားများ ကိုင်တွယ်အသုံးချသည့် ရေအိုး စဉ့်အိုး စဉ့်အင်တုံများ ဆိုလျှင် အနား ပန်းတွန့်ပါသည်။ ပန်းကြွပုံတွေ ပုံဖော်ထားသည်။

အကြမ်းစားသုံးစွဲသည့် နွားလှည်းများပင် ကဲ့အိမ်ကို ပွတ်လုံးတိုင် နှင့် လှလှပပ လုပ်ထားတတ်သည်။ ထမ်းပိုးကိုလည်း ချောမွတ်အောင် လုပ်၍ ရေးအရစ်များ ပါသည်။ လှည်းဆွဲသည့် နွားမှာ နဖူးကြိုးအနီရောင် ကြေးပန်းတွေ ပေါက်ထားသည်။ ခြူးဆွဲ၍ ကျော့နေအောင် ဆင်ထားလိုက် သေးသည်။

အနုပညာဆိုသည်မှာ တကူးတက တစ်ဆောင်တယောင် လုပ်နေကြရသည် မဟုတ်ဘဲ ဆားပမာ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ နေရာတကာ ပါနေအောင် ကျင့်သုံးတတ်ကြသည့် နေရာတွင် မြန်မာလူမျိုးများလည်း ဂရိတ်လူမျိုးတို့နှင့် ဆင်တူယိုးမှား ရှိသည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

“ဂရိတ်လူမျိုးများ၏ အနုပညာ အခြေခံမှာ အစီအစဉ်မရှိ ဗရမ်း ဗတာ ဖြစ်နေတာတွေကို နေရာတကျ မျက်စိပသာဒဖြစ်အောင် ပြန်ပြုပြင် ဖန်တီးခြင်း” ဟု ဆိုကြသည်။

သို့ဖြစ်၍ သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်နေသော ကျောက်တုံး အစိုင်အခဲ များ၊ မြေကြီးရွံ့ခဲများကို သူတို့၏ပညာနှင့် လှပကြည်ညိုဖွယ်ရာ အနုပညာ ပစ္စည်းများ ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ ဂရိတ် ပန်းပုရုပ်များမှာ အများအားဖြင့် နတ်ရုပ်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဂရိတ်နတ်ရုပ်များသည် ကြည့်ရှုရသူများ၏ စိတ်ထဲတွင် နှစ်သက်

ကြည်နူးစေသည်။ ကြည်ညိုဖွယ်ရာ အဆင်းကို ဆောင်သည်။ ကြောက်
မက်ထိတ်လန့်စေသော အသွင်ကို မဆောင်ကြချေ။

ဂရိတ်နတ်ရုပ်များသည် လူ၏ ရုပ်အသွင်အပြင်နှင့် လှပခန့်ညား
၍ မြင့်မြတ်သော ဂုဏ်သိက္ခာကို ရုပ်ဖော်ကြသည်။ ထိုရုပ်ထုများ
ကြည့်လိုက်လျှင် “နတ်ဆိုသည်မှာ လူ၏ ကိုယ်ကာယ ဉာဏ်ပညာခွန်အား
ပြည့်စုံဆုံး အထွက်အထိပ်သို့ ရောက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုနေသကဲ့သို့
ရှိသည်။

ဂရိတ်နတ်သားရုပ်များသည် ယောက်ျားပီသ စွမ်းပကားနှင့် ပြည့်စုံ
သည်။ လူ၏ မြင့်မြတ်သော ဂုဏ်သိက္ခာကို သရုပ်ဖော်သည်။ နတ်သမီး
ရုပ်များမှာ မိန်းမမြတ်တို့၏ အပြင်အလျာနှင့် ပြည့်စုံ၍ သွယ်လျပျော့ပျောင်း
သည်။ ဝတ်ဆင်ထားသော ပိုးဝတ်ရုံလွှာများ အလွှာလိုက်ကျနေပုံမှာ
ကျောက်သားနှင့် ထုထားသည်ကိုပင် မယုံနိုင်လောက်အောင် လက်ရာ
မြောက်ကြသည်။

ဂရိတ်ပန်းပုပညာနှင့် ပတ်သက်၍လာလျှင် နာမည်ကျော် ဗီးနပ်စ်
Venus နတ်သမီး၏ အရုပ်မှာ လူသိအများဆုံး ဖြစ်သည်။ လက်နှစ်ဖက်
စလုံး ကျိုးနေသည်။ ယခုအခါ ပါရီမြို့တော် လုဗ် Louvre ပြတိုက်ကြီး
တွင် ရှိနေသေးသည်။

ဗီးနပ်စ် နတ်သမီးမှာ ဂရိတ်တို့၏ အယူအဆအတိုင်း အလှအပ
အချစ်ရေး ကိစ္စများကို စိုးပိုင်သည်။ လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ် စည်းစိမ်
ခံစားမှုကို အားပေးစောင့်ရှောက်သည်။

“ဗီးနပ်စ်” ဟူသော စကားဝေါဟာရကို ယနေ့ထိ ဥရောပ
ဘာသာစကားများတွင် ထိုအနက် အဓိပ္ပာယ်နှင့် သုံးစွဲနေကြသည်။ နက္ခတ်
တာရာနှင့်ဆိုင်ရာ ပညာရပ်တွင် ဗီးနပ်စ်သည် သောကြာဂြိုဟ် ဖြစ်သည်။
ဗေဒင်အရဆိုလျှင် အိမ်ထောင်ရေး အချစ်ရေး လောကီ စည်းစိမ်ချမ်းသာ
တို့နှင့် ဆိုင်သည်။ ယခုအချိန်အထိ ဂရိတ်တို့၏ အတွေးအခေါ်များ လွှမ်းမိုး
သြဇာညောင်းနေပုံကို သိနိုင်သည်။

ဗီးနပ်စ် နတ်သမီးရုပ်ထုမှာ လက်နှစ်ဖက်စလုံး မရှိတော့ချေ။ အစက လက်နှစ်ဖက် အနေအထား ဘယ်လိုများ ရှိမည်ကို ယခုအထိ အနုပညာသည်ကြီးများ မှန်းဆတွေးတော နေကြတုန်းပင် ရှိသည်။

ထိုရုပ်ထုသည် မိန်းမ၏ ကိုယ်ကာယအလှ အပြင်အလျာကို သရုပ်ဖော်ရာတွင် စံနမူနာတစ်ခုဟု ယူဆကြသည်။ မကြာမကြာ မယ်စကြဝဠာ အစရှိသော အလှမယ်ရွေးပွဲများမှာပင် ထိုရုပ်ထု၏ အတိုင်း အထွာကို ရည်ညွှန်းကြသည်။

ဗီးနပ်စ် ရုပ်ထုသည် မိန်းမ၏ ကိုယ်ကာယ အလှအပသာမက သေးဘဲ မျက်နှာပုံပန်း အနေအထား အမူအရာကလည်း ထူးခြားသည်။ နှစ်လိုဖွယ်ရာ ရှိရုံမျှသာ မဟုတ်ဘဲ တည်ကြည်ငြိမ်သက်သော ဣန္ဒြေမှာလည်း မြင်ရသူတိုင်း ကြည်ညိုလေးစားကြရသည်။ သို့ဖြစ်၍ အဆင်းကိုသာ သရုပ်ဖော်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ အရည်အချင်း ဂုဏ်ကျက်သရေကိုပါ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည်။ ထိုရုပ်ထုကို ကြည့်လေကြည့်လေ အားမရနိုင်အောင် ရှိပေသည်။

ရှေးဂရိတ် ပန်းပုဆရာကြီး ပရာဇီဘယ်လီ Praxiteles ထုလုပ်ခဲ့သော ဟားမက် Hermes နတ်ရုပ်က နတ်သားငယ် ဒိုင်အိုနီးရှု Dionyious ကို လက်တစ်ဖက်က ချီထားပုံမှာ ဘီစီ ၄၀၀ ခုနှစ်ခန့်က ထုလုပ်ခဲ့သည်။ လက်တစ်ဖက် ကျိုးနေသည်။ ထိုကျိုးနေသော လက်မှာ စပျစ်သီးခိုင်ကို ကိုင်ထားသည်ဟု ယူဆကြသည်။

ဂရိတ်လူမျိုးများ ကိုးကွယ်သော နတ်များတွင် ဟားမက် Hermes သည် နတ်တို့၏ စေတမန် မာတလိဖြစ်သည်။ ခြေမြန် လက်မြန် ပေါ့ပါးသဖြင့် သူခိုးများက အထူးကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ပါးနပ်သွက်လက် ဉာဏ်သွားသဖြင့် အရောင်းအဝယ် လုပ်ငန်းသမားများ နှုတ်မှုပညာနှင့် အသက်မွေးသူများကလည်း အားကိုးကြသည်။ ခရီးသည်များကလည်း လမ်းဆုံလမ်းမများတွင် ဟားမက်နတ်ရုပ် ထုလုပ်ပူဇော်ကြသည်။

ဟားမက်နတ်ရုပ် ပွေ့ချီထားသော နတ်သူငယ်ကလေးမှာ စပျစ်ပင်ခင်းများကို စောင့်သော ဒိုင်အိုနီးရှ နတ် ဖြစ်သည်။ စိုက်ခင်းများ ပျိုးချထားသော အချိန်တွင် ပူဇော်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် စပျစ်ပင်များနှင့် ဆိုင်သဖြင့် မူးယစ်သောက်စားမှုနှင့် အထူးသက်ဆိုင်သည်။ ဂရိတ်ဦးမင်းကျော်ကလေးဟု ဆိုရပေမည်။

ဟားမက်နှင့် ဒိုင်အိုနီးရှ နတ်သူငယ်ရုပ်ကိုကြည့်လျှင် လူယောက်ျား၏ ခန့်ညားသန်မာသော ကျက်သရေနှင့် ပြည့်စုံသည်။ တစ်ဖက်တွင် ဝတ်ရုံစများ အလွှာလိုက် ကျနေပုံမှာလည်း အခြားတစ်ဖက်ရှိ သန်မာတောင့်တင်းသော ယောက်ျားကြီး၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်ပျော့ပျောင်းသည့်သဘောကို ယှဉ်ပြထားသည်။ ပန်းပုဆရာ၏ ပညာမှာလည်း အံ့ဩလောက်ပါပေသည်။

ဂရိတ်ပန်းပုဆရာများသည် လှုပ်ရှားမှုကို သရုပ်ဖော်ရာတွင်လည်း ပြောင်မြောက်သည်။ ဥပမာ သံပြားပစ်သူ ရုပ်ထုသည် အားကစားပွဲတော်တွင် သံပြားပစ်မည့်ဆဲဆဲ အားယူနေသော လုလင်ပျိုတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ လူ၏ ကိုယ်ခန္ဓာ ကြွက်သားများ၏ လှုပ်ရှားမှုကို ကျောက်သားနှင့် သရုပ်ဖော်ထားပုံမှာ အံ့ဩလောက်ပါပေသည်။

ထိုရုပ်ထုသည် ခေတ်မီသော Flash Camera အမြန်ရိုက်ဓာတ်ပုံအိုးနှင့် ရိုက်ကူး မှတ်တမ်းတင်ထားသည်နှင့်မခြား တွေ့မြင်ရသည်။ ကြည့်ရင်းကြည့်ရင်း လှုပ်ရှားလာဦးတော့မလို စိတ်မှာထင်လာအောင် ဖန်တီးထားသည်။

လူတို့၏ လှုပ်ရှားမှုကို ဓာတ်ပုံနှင့် ဖမ်းယူသကဲ့သို့ သရုပ်ဖော်ရာတွင် ဂရိတ်ကျောက်ရုပ်ထုများမှာ အထူးပင် ပြောင်မြောက်ကြသည်။ သေပွဲဝင်ခါနီး စစ်သည်တော်ရုပ်ထုသည် စစ်မြေပြင်တွင် လဲကျနေသော စစ်သူရဲတစ်ဦး၏ ပုံဖြစ်သည်။ ကိုယ်တွင် အဝတ်မပါ ဗလာကျင်းထားသည်။ သံချပ်ခမောက် ဆောင်းလျက်သားရှိသည်။ ဘယ်ဘက်လက်မှာ ဒိုင်းနှင့်ချိတ်လျက်သားဖြစ်ပြီး အားယူ၍ ထောင်ထားသည်။ ညာဘက်လက်မှာ မြေကြီးပေါ်မှာ ထောက်လျက်သားရှိသည်။ အသက်ကုန်မည့်

ဆဲဆဲ အားခဲနေသော ပုံပန်းပေါ်နေသည်။ ညာဖက်ဒူးမှာ ကွေးထောက် ထား၍ ဘယ်ဖက်ခြေမှာဆန့်ပြီး တစ်ကိုယ်လုံးကို အားယူပြီး မ၊ ထား သကဲ့သို့ ရှိသည်။

ထိုရုပ်ထုကို မြင်ရသူအဖို့ စစ်သည်တော်ကြီးသည် ထိုပုံစံအတိုင်း ကြည်ရှည်နေနိုင်မည်မဟုတ် ရှားတော့သည်ကို သဘောပေါက်သည်။ ခေါင်းရင်းဖက်က အားယူ၍ ထောင်ထားသော ဒိုင်းကြီးမှာ မြေပေါ် အပြား လိုက် ကျတော့မည်။ ကိုယ်ကို အားယူ၍ ဖေးထားသော ဘယ်ဖက်လက် နှင့် ခြေထောက်များမှာလည်း ခွေယိုင်သွားတော့မည်။ ဤသို့ အားကုန် အသက်ထွက်တော့မည်အချိန် စက္ကန့်ပိုင်းကလေးကို ပန်းပုဆရာက သရုပ် ဖော်ထားသည်မှာလည်း အံ့ဩလောက်ပါပေသည်။

ဂရိတ်နတ်ရုပ်များတွင် Apollo နေနတ်သား အရုပ်များမှာ ယောက်ျားတို့၏ ကာယဗလ ဥပမိရုပ်ကို အလှဆုံး သရုပ်ဖော်ထားလေ့ရှိ သည်။ နောင်ခေတ်များတွင် ထိုအရုပ်များကို စံထားကြရသည်။ နောင် ခေတ်များတွင် ဂရိတ်တို့၏ အနုပညာ ဩဇာတိက္ကမသည် ရှေးအိန္ဒိယ ပြည်အထိ ရောက်လာခဲ့ကြောင်းလည်း ထင်ရှားသည်။

ယခုခေတ် ပါကစ္စတန်ပြည်နှင့် အာဖဂန်နစ်စတန်ပြည်သူတို့၏ စပ် ကြားတွင် တည်ရှိသော ဂန္ဓာရ ပြည်နယ်တွင် ဘာသာရေး ရုပ်ထုများကို လုပ်ရာတွင် ဂရိတ်တို့ထံမှ လက်ရာများကို ရယူကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ရုပ်ပုံတော်များကို ထိုနယ်သားများကစ၍ ထုလုပ်ကြသည် ဟု ယူဆကြသည်။ ဂန္ဓာရ အနုပညာ လက်ရာများထဲတွင် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် မာရ်နတ်သားကို အောင်တော်မူခန်း ပန်းပုရုပ်စုံမှာ ဂရိတ်တို့၏ ဟန်အမူ အရာများ တွေ့ရှိရသည်။

ရုပ်ထုများ ကိုယ်ဟန် မျက်နှာတည် မျက်နှာထားများမှာ တစ်ဦး စီ တစ်ဦးစီ ထူးခြားသည်။ အဝတ်အထည်များ လူ၏အသားပေါ်တွင် ကပ်၍ လျော့ဆင်းကျပုံများမှာလည်း ဂရိတ်တို့၏ လက်ရာဆန်လှသည်။ ဗုဒ္ဓ၏ တည်ကြည်ငြိမ်သက်စွာ စံပယ်နေပုံမှာလည်း ကြည်ညိုဖွယ်ရှိလှ သည်။

ဂရိတ်တို့သည် မာကျောလှသော ကျောက်သားကို အနုဆုံး သွယ်လျ ပျော့ပျောင်းဆုံး ဖြစ်လာအောင် သရုပ်ဖော်သည့်နေရာတွင် လက်ရာမြောက်လှသည်။ The Fates ကြမ္မာနတ်သမီးများ၏ ကျောက်ရုပ် မှာ ဦးခေါင်း လက်များ ပြုတ်နေသည်။ မိန်းမတစ်ဦး၏ ရင်ဘတ်ပေါ်တွင် အခြားမိန်းမတစ်ဦးက မှီ၍ လဲလျောင်းနေပုံ ဖြစ်သည်။

ထိုရုပ်ထု၌ မိန်းမများ၏ ဝတ်ရုံတို့သည် အသားနှင့်တွယ်ကပ် လျက် အလိုက်သင့်လေး ကျနေပုံများမှာ ကျောက်သားထုထားသည်ပင် မယုံနိုင်လောက်အောင် ရှိသည်။

ထိုမျှမကသေး ဂရိတ်တို့သည် ကျောက်သားရုပ်ထုကို ၎င်းသွင် ယုံကြွတော့မည်ဟန်မျိုးပင် ထုလုပ်တတ်ကြသေးသည်။ အောင်ပွဲရ နတ်သမီး၏ ရုပ်ထုမှာ အတောင်ပံလွင့်တက်လျက် ခြေထောက်ကလည်း ကြွကြွရွရွဟန်ရှိသည်။ ကိုယ်ဝတ်ရုံများမှာ လေအဟုန်ကြောင့် ကိုယ်ပေါ် ရစ်ပတ်လွင့်တက်နေပုံမှာလည်း အလွန်ပြောင်မြောက်လှသည်။

ဂရိတ်တို့သည် သူတို့ ကိုးကွယ်သော နတ်များကို ဘုရားကျောင်း များတွင် ရုပ်ထုထား၍ သိဒ္ဓိတင်ကြသည်။ သို့သော် နတ်များကို လူ၏ အရည်အချင်းများ ပြည့်စုံစေသည်။ (ဝါ) လူနှင့် တူစေသည်။ နတ်ရုပ်များ ထုရာတွင် လူ၏ဂုဏ် အရည်အသွေးများ ထည့်၍ ထုလုပ် ခြင်းဖြင့် လူ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ကြသည်။

ဂရိတ်တို့၏ ဗိသုကာပညာမှာလည်း ယခု မျက်မှောက်ခေတ် အထိ အတုယူနေကြရသည်။ အထင်ရှားဆုံးမှာ စတေဒီယန် Stadium ခေါ် နိမ့်မြင့်ထိုင်ခုံများ ပတ်ပတ်လည် ဝန်းရံလျက် အလယ်ပေါ်တွင် မြင်ကွင်း(ဇာတ်ခုံ) ထား၍ ဆောက်သည့်ပုံစံမှာ ရှေးဂရိတ်တို့၏ တီထွင်မှု ပင်ဖြစ်သည်။ ရှေးခေတ် ဂရိတ်ပြဇာတ်ပွဲရုံများ၏ ပုံစံ ဖြစ်သည်။

အမြောင့်များ ဖော်ထားသည့် ကျောက်တိုင်ကြီးများ စီတန်း၍ မျက်နှာစာဖော်၍ ဆောက်လုပ်ပုံများကို ယခုခေတ် နိုင်ငံကြီးများတွင် ရုံးပြင်ကနူး ပြတိုက် အစရှိသော အမျိုးသား အဆောက်အဦများ ဆောက်လုပ်ရာတွင် သုံးကြသည်။ ဥပမာ အမေရိကန်နိုင်ငံ ဝါရှင်တန်

မြို့တော်ရှိ လင်ကွန်း အထိမ်းအမှတ် အဆောက်အဦနှင့် ရှုရှုပြည် မော်စကို မြို့တော်ရှိ ဘော်လ်ရှိုင်းဇာတ်ရုံတို့၏ မျက်နှာစာများမှာ ဂရိတ်ဗီသုကာ ဟန်များပင် ဖြစ်သည်။

ဂရိတ်တို့သည် ပန်းချီ ပန်းပု အနုပညာသာ မဟုတ်သေး။ နှုတ်မှု ပညာ၊ အတွေးအခေါ် ဒဿနိကပညာ၊ တက္ကပညာများမှာလည်း ထူးချွန် ခဲ့ကြသည်။ ဆိုကရေးတီး၊ ပလေတို တို့၏ အရေးအသား အဆိုအမိန့် များကို ယနေ့အထိ လက်မလွှတ်ဘဲ ရည်ညွှန်းကြရသည်။ လေ့လာကြရ သည်။

ဂရိတ်လူမျိုးတို့၏ သမိုင်းစဉ်တွင် အနုပညာ၊ နှုတ်မှုပညာ၊ အတွေးအခေါ် ပညာရှင်များ၌ ထူးချွန်၍ ဂုဏ်သိမ် တင့်တယ်ခဲ့သည်။ တစ်ဖက်ကလည်း စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး လောကဓံတွေ တွေ့ကြုံရသည်။ ပြင်ပမှ ရန်မှုတိုက်ခိုက်ခံရသည်။ အချင်းချင်း ပြည်တွင်းစစ်တွေလည်း ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

ဥရောပသမိုင်းစဉ်တွင် ဂရိတ်တို့ပြီးသည့်နောက် ရောမလူမျိုး များ မြေထဲပင်လယ်လောကတွင် စိုးမိုးလာကြသည်။ ဘီစီ ၁၄၆ ခုနှစ် လောက်တွင် ဂရိတ်တို့သည် ရောမလူမျိုးများ၏ လက်အောက်သို့ ရောက်ခဲ့ ကြရသည်။

ထိုအချိန်ကစ၍ ဥရောပအနောက်တစ်ခွင်တွင် ရောမလူမျိုးများ ရောမအင်ပါယာ နိုင်ငံကြီး၏ခေတ် ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်ရော လူမျိုးပါ သူတစ်ပါးလက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့ရသော ဂရိတ်လူမျိုးတို့၏ အနုပညာ နှုတ်မှုပညာ အတွေးအခေါ်ပညာများသည် မတိမ်ကောဘဲ၊ ကျန်ခဲ့ရုံမက သူတို့အပေါ်တွင် တိုက်ခိုက်နိုင်သော ရောမလူမျိုးများ၏ အပေါ် လွှမ်းမိုးသွားသည်ကို သမိုင်းတွင် အထင်အရှား တွေ့မြင်ရပြန် လေသည်။

အခန်း [၄]

ရောမလူမျိုးများ၏ ခေတ်

ရောမလူမျိုးများသည် ဂရိတ်လူမျိုးများနှင့် ခေတ်ပြိုင်တက်လာခဲ့သော လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ဘီစီ ၃၀၀ နှစ်လောက်တွင် အီတလီကျွန်းဆွယ်ကို စိုးမိုးနိုင်အောင် အာဏာကြီးထွားလာခဲ့သည်။ တဖြည်းဖြည်းနှင့် အေရှားမိုင်းနား စပိန်အထိ အင်ပါယာနယ်ချဲ့ နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဘီစီ ၁၄၆ ခုနှစ်ခန့်တွင် ဂရိတ်ပြည်အားလုံး ရောမတို့၏ လက်အောက်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။

ရောမလူမျိုးများနှင့် ဂရိတ်လူမျိုးတို့သည် တစ်ဦးနှစ်တစ်ဦး လုံးဝ မတူ ဆန့်ကျင်ဘက်များ ဖြစ်ကြသည်။ ဂရိတ်လူမျိုးတို့သည် ဗီအေးဖြင့် အနုပညာသည်များ ဖြစ်ကြသည်။ အလှအပကို မြတ်နိုးသည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီ၏ ဘဝကျက်သရေကို ဆောင်တတ်သော လူ၏ သိက္ခာတင်တတ်သော ကိစ္စဟူသရွေ့ကို အလေးဂရုထားကြသည်။ စိတ်ကို စေစား၍ အတွေးအခေါ်နယ်ကို စွန့်စား၍ ချဲ့ထွင်ကြသည်။ မိမိတို့ ယုံကြည်မှု တရားများအတွက်ဆိုလျှင် ရဲဝံ့စွာ ရပ်တည်ကြသည်။

ရောမလူမျိုးများသည် စိတ်ကူးသမားများ မဟုတ်၊ လက်တွေ့သမားများ ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့သည် စစ်ရေးစစ်ရာ နိုင်ငံရေးရာများ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာကြသည်။ သူတို့သည် တိုင်းပြည်မြို့နယ် စည်ပင်သာယာရေးနှင့် အရောင်းအဝယ် ဖွံ့ဖြိုးကြွယ်ဝရေးကို ဦးစားပေးကြသည်။ ရောမလူမျိုးတို့သည် သွားလေရာ ကျင့်ထုံးဥပဒေများဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကို နိုင်နင်းစွာ လုပ်ကိုင်နိုင်ကြသည်။ လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှုများအတွက် လမ်းဖောက်လုပ်ကြသည်။

ရောမလူမျိုးတို့သည် မိမိတို့၏ ဒေသဌာနချုပ်တစ်ခုကို အခြေပြုကာ အရပ်လေးမျက်နှာ ကျယ်ပြန့်နေသော အင်ပါယာကြီးကို ကြပ်မတ်ကွပ်ကဲ အုပ်ချုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ဘီစီ ၅၅ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိန်ကျွန်းကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်း ၃၀၀ မျှ ရောမလူမျိုးများသည် လက်အောက်နိုင်ငံအဖြစ် ထားရှိနိုင်ခဲ့သည်။

တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်မှု အင်ပါယာ လက်အောက်ခံ နိုင်ငံများကို အုပ်ချုပ်မှုတွင် ရောမလူမျိုးများကို ဆရာတစ်ဆူဟု ဆိုရပေမည်။ သူတို့လက်အောက်တွင် နှစ်ပေါင်း ၃၀၀ မျှ နေခဲ့ဘူးသော ဗြိတိသျှလူမျိုးတို့သည် နည်းနာနိဿယတွေကို အတော်ပင် ရလိုက်ကြဟန် တူသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဗြိတိသျှတို့သည် မျက်မှောက်ခေတ်တွင် နေမဝင်သော အင်ပါယာကြီးတစ်ခု တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြသလောဟု တွေးတောဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။

ရောမလူမျိုးတို့သည် ဂရိတ်တို့နှင့် ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်ကြသော်လည်း စာပေနှင့် အနုပညာမှာ အတော်ပင် နောက်ကျသည်။ ဂရိတ်တို့၏ သမိုင်းသည် ယခုခေတ် (နှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ ကြာသည့်တိုင်အောင်) မရိုးနိုင်သည့် စာဆိုတော်ဟိုးမား ရေးသော ဣလိယ ကဗျာကြီးနှင့် စခဲ့သည်။ ရောမတို့၏ သမိုင်းမှာ နယ်ပယ်များကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူ အုပ်စိုးမှုဖြင့် စခဲ့ကြပြီး နှစ်ပေါင်း ၆၀၀ ကျော်မျှ စာပေဟူ၍ မယ်မယ်ရရ မရှိခဲ့ကြချေ။

ရောမလူမျိုးများသည် ဂရိတ်လူမျိုးများနှင့် ဆက်ဆံလာကြသော အခါ ဂရိတ်တို့၏ အနုပညာများနှင့် ထိတွေ့ကြရသည်။ ထိတွေ့သော အခါ လူမှန်လျှင် ကိန်းအောင်စမြဲဖြစ်သော အနုပညာဗီဇ၊ ကဗျာဉာဏ်ဗီဇများတို့ နိုးကြားလာကြသည်။

ရောမလူမျိုးများမှာ ပင်ကိုယ် တီထွင်ထားသော စာပေအနုပညာကိုယ်ပိုင်ဟု မရှိခဲ့ကြငြားသော်လည်း သူတို့ လက်အောက်ခံဖြစ်သော ဂရိတ်လူမျိုးတို့၏ စာပေနှင့် အနုပညာများကို ကြည်ညိုရမှန်း သိသည်။ မြတ်နိုးရမှန်း သိသည်။ နောင် အမွန်ရှည်အောင် ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းရမှန်း သိသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ခေတ်အစောဆုံး အင်ပီရီယယ်လစ်

Imperialist နယ်ချဲ့သမားများ ဖြစ်ကြသော ရောမလူမျိုးများကို ဤနေရာ ဌ၌ ချီးမွမ်းရမည်။ ကျေးဇူးတင်ရပေမည်။

ထိုခေတ်က ရောမလူမျိုး အရာရှိသူဌေး အထက်တန်းလွှာ အိမ်များတွင် ဂရိတ်လူမျိုးများကို ကျွန်အဖြစ် ခိုင်းစေထားကြသည်။ ဂရိတ် လူမျိုးများအဖို့ အနုပညာမှာ သူတို့၏ဘဝတွင် ဆားကဲ့သို့ အမြဲတစေ ပါနေသော လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့သည် တိုင်းပြည်လည်း ပြုတ် လူပါ ကျွန်ဖြစ်နေကြရသည်။ ထိုဘဝမျိုးမှာပင် သူတို့၏ အနုပညာ အမွေ အနှစ်ကို လက်မလွတ်ဘဲ ထားကြသည်။

ရောမလူမျိုး အရာရှိကြီးများ၊ သူဌေးကြီးများ၏ အိမ်တွင် ကျွန် အဖြစ် နေရသူများသည်ပင် လုပ်ရင်းကိုင်ရင်း ကဗျာသီချင်းများ ရွတ်ဆို သီဆိုကြသည်။ ပြဇာတ်စာအုပ်များကို အသံထွက် အော်ဖတ်ကြသည်။ သူတို့၏ သခင် ရောမလူမျိုးများ ကြားသောအခါ စိတ်ဝင်စားလာသည်။ ထို ကဗျာ ပြဇာတ်များကို လက်တင် Latin ရောမလူမျိုးတို့၏ ဘာသာ စကားသို့ ကူးပြောင်း ပြန်ဆိုခိုင်းကြသည်။ အချို့ကလည်း မူရင်း ဂရိတ် ဘာသာအတိုင်း ဖတ်ချင်လာ၍ ဂရိတ်ဘာသာကို သင်ယူကြသည်။

ထိုမျှမကသေး၊ ဂရိတ်လူမျိုးတို့၏ ပန်းပုလက်ရာ ဗိသုကာပညာ များကိုလည်း မြင်သည်နှင့် သဘောကျကာ ထိုပုံစံအတိုင်း အရေးယူ လုပ်ကြသည်။ ဂရိတ်တို့ ဆောက်လုပ်ခဲ့သည့် စတေးဒီယန် အားကစားရုံ၊ ဇာတ်ရုံများ ပုံစံအတိုင်း ဆောက်လုပ်ကြသည်။

ဂရိတ်လူမျိုးများကို မင်း၊ မှူး၊ မတ် အရာရှိကြီးများနှင့် သူဌေး သူကြွယ်များက သူတို့သားသမီးများကို စာပေအနုပညာ သင်ကြားပေးတို့ ခိုင်းလာကြသည်။ ဂရိတ်လူမျိုးများသည် ထိုခေတ်က မင်းဆရာအဆင့်သို့ ရောက်လာကြသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ထိုခေတ်ကအတိုင်း တိုင်းပြည်တိုင်း တွင် မင်းညီမင်းသားများကို ဂရိတ်အာစရိယ ဆရာများနှင့် ကြပ်မတ် သင်ကြားပေးသည့်အလေ့ ဖြစ်လာကြသည်။

ဂရိတ်လူမျိုးတို့ ကိုးကွယ်ခဲ့သော နတ်သမီး နတ်သားများကို ရောမလူမျိုးများက လက်တင်ဘာသာ အမည်ပြောင်းပြီး ဆက်ကိုးကွယ်

ကြသည်။ ရောမလူမျိုး ကဗျာဆရာ ပြဇာတ်ဆရာများသည် ဂရိတ်ဘာသာ မှ ဘာသာပြန်ခြင်း၊ မိုး၍ ရေးသားခြင်း အများဆုံး လုပ်ကြသည်။ ဂရိတ် လူမျိုးတို့၏ စာပေအနုပညာကို သူတို့ဥစ္စာ သူတို့ဟာ ကိုယ်ပိုင် လုပ်ပစ် လိုက်နိုင်သဖြင့် သူတို့ဘက်ကလည်း မြတ်သည်။ ဂရိတ်လူမျိုးတို့ဘက် ကလည်း တိုင်းပြည်နှင့်လူမျိုး ကျွန်ဖြစ်နေသည့်တိုင် မိမိတို့၏ အနုပညာ အမွေအနှစ်ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းပေးသော ရောမလူမျိုးများကို ကြံဖန် ကျေးဇူးဘဲ တင်ရဦးတော့မလို ဖြစ်နေသည်။

အမှန်မှာ အနုပညာမှန်းမသိသော အရိုင်းအစိုင်း ခိုးသားဓားပြ တို့လက်ဝယ် အနုပညာ အမွေပစ္စည်းများ အစအနမှ မကျန်အောင် ဆုံးရှုံးနိုင်သည်။ ဆုံးရှုံးပေါင်းလည်း များစွာ ကြုံခဲ့ကြရသည်။ ရောမလူမျိုး တို့က ဂရိတ်တို့၏ အနုပညာများကို အမြတ်တနိုး သိမ်းပိုက်ကြသဖြင့် ယခုခေတ်အထိ လူ့လောကတွင် ဂုဏ်ရည်တင့်တယ်ခဲ့သည်။

ရောမလူမျိုးတို့သည် အင်ပါယာနယ်ချဲ့သမားများ ဖြစ်ကြသည့် အလျောက် သူတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားကို လည်ပတ်ရာဌာန အဆောက်အဦ (စက္ကရီတေးရီးယက်)များကို အသားပေးကြသည်။ သို့ ဆောက်လုပ်ရာတွင် ဂရိတ်လူမျိုး ဗိသုကာလက်ရာများကို အခြေပြု၍ တီထွင်ကြသည်။ ဂျူလိယက်ဆီဇာ JULIUS Caesar အစရှိသော တိုင်းပြည် ခေါင်းဆောင်ကြီးများ၏ ကျောက်ရုပ်များ ထုလုပ်ကြသည်။

နန်းတော် အိမ်တော်များတွင် အလှပြ ရုပ်ထုများ၊ နံရံ ပန်းချီ ကားများမှာလည်း ရောမလူမျိုးတို့၏ “ဟန်” နှင့် လက်တင် အမည် ပြောင်းထားသော ဂရိတ်နတ်သား နတ်သမီးရုပ်များ ပြန်တွေ့ကြရပြန် သည်။

ရောမလူမျိုးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ် မှာ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ဥပဒေ ထုံးတမ်းများ ချမှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ရောမမြို့တော်ကြီးကို ဗဟိုအချက်အခြာထား၍ မြေထဲပင်လယ် ကမ်းတစ်လျှောက် နိုင်ငံများသာမက ဥရောပ (စပိန်၊ ပြင်သစ်) နိုင်ငံ များအပြင် ပင်လယ်တစ်ဖက်ကမ်းအထိ ဗြိတိန်ကျွန်းအထိ အာဏာပြန့်ခဲ့

သည်။ သိမ်းပိုက်ထားသည့် ကိုလိုနီနိုင်ငံများတွင် စစ်တပ်များ ချထားခြင်း၊ ခံတပ်များ ဆောက်ခြင်း၊ လမ်းပန်းဖောက်လုပ်ခြင်း ကိစ္စများ၌ အထူး လိမ္မာကျွမ်းကျင်ကြသည်။ ရောမမြို့တော်မှနေ၍ “ဘုရင်ခံ” များ စေလွှတ်ကာ ကိုယ်စားလှယ်လွှတ် အုပ်ချုပ်စေသည်။ “အစိုးရ အမှုထမ်း အဖွဲ့အစည်းစနစ်” တီထွင်ရာတွင် ရောမလူမျိုးများက လက်ဦးဆရာ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

သို့ဖြစ်၍ ရောမလူမျိုးတို့ ထားခဲ့သော ဥပဒေထုံးတမ်း အစိုးရ ဖွဲ့စည်းပုံ အမှုထမ်းများ ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် ဖွဲ့စည်းပုံ၊ အထူးသဖြင့် ကျယ်ပြန့်သော အင်ပါယာကြီးကို အုပ်ချုပ်ပုံ နည်းနာနိဿယ စနစ်ဇယား များကို နောက်ခေတ် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့သမားများက လက်ကျန်နည်းယူ ကြရသည်။ သူတို့နည်းတွေကို ဗြိတိသျှလူမျိုးများ အတော်ပင်ရလိုက် ဟန်တူသည်ဟု တွေးစရာဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တစ်ခါတွင် တိုင်းတစ်ပါး ရောမလူမျိုးများ၏ အုပ်စိုးခြင်းခံခဲ့ကြရသော ဗြိတိသျှလူမျိုးတို့သည် သူတို့၏သခင်ဖြစ်သော ရောမလူမျိုးများထံမှ ပညာများကို အရယူနိုင် ခဲ့ကြသည်ကို ချီးမွမ်းရပေမည်။

“ယူဇနာပေါင်း များစွာဝေးတဲ့ နေရာကနေပြီး ငါတို့ကို လက်အောက်ခံ နိုင်ငံအဖြစ် နှစ်ပေါင်းသုံးလေးရာ အုပ်ချုပ်နိုင်တဲ့ လူမျိုးတွေမှာ တစ်ခုကောင်းပညာတော့ ရှိမှာပဲ” ဆိုပြီးများ ပညာယူကြလေသလားဟု တွေးထင်ဖွယ်ရာရှိသည်။

ဗြိတိသျှလူမျိုးတို့သည် ရောမလူမျိုးများထံမှ ဥပဒေထုံးတမ်း အစဉ်အလာများ၊ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်မှု ပညာများ၊ အထူးသဖြင့် ကိုလိုနီ နယ်ချဲ့သည့် အတတ်များကို ရလိုက်သည်မှာလည်း ရောမလူမျိုးတွေက “နောင်တစ်ခေတ်မှာ မင်းတို့ ဗြိတိသျှလူမျိုးတွေ ငါတို့ခြေရာ နင်းနိုင်အောင် လုပ်ကြ” ဟု လက်ကျသင်ပေးသွားသည်ဟူ၍လည်း မဟုတ်တန်ရာဟု ထင်မိသည်။

လူ့လောက သမိုင်းစဉ်တွင် ရောမလူမျိုးများသည် ရှေးဟောင်း

ဂရိတ်ယဉ်ကျေးမှုများကို ထိန်းသိမ်းပေးဖော် ရခဲ့ကြသည်။ တိုင်းပြည် အုပ်ချုပ်မှုပညာ ဥပဒေထုံးတမ်းစဉ်လာများကိုလည်း အမွေပေးခဲ့ကြသည်။

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၄ ရာစုလောက်တွင် ရောမအင်ပါယာကြီး ပျက်စီး ပြိုကွဲခဲ့ရပြန်သည်။ အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်မှာ အနောက်ဥရောပ အတွင်း ဖက်မှ လူရိုင်းအုပ်စုများ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ကြ၍ ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ရောမအင်ပါယာ လက်အောက်ခံ နိုင်ငံများ၌ချထားသော ရောမအင်ပါယာ စစ်တပ်များကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရသည်။ ထိုအခါ ထိုလက်အောက်ခံ နိုင်ငံများ လွတ်လပ်ရေး ရသွားကြသည်။

ဤသို့ လွတ်လပ်ရေး ရသွားသော နိုင်ငံများမှာ သူတစ်ပါး လက်အောက်က လွတ်ကျွတ်ရသော်လည်း ပြဿနာဆိုးများနှင့် ရင်ဆိုင် ရပြန်သည်။ တိုင်းတကာလှည့် တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးနေသော လူရိုင်းမျိုး အုပ်စုများက မြို့ရွာများဝင်စီး၊ မီးရှို့၊ လူသတ်၊ ပစ္စည်းတွေ တိုက်ယူကြ ပြန်သည်။

ရောမအင်ပါယာကြီး ကျဆုံးပြီးသည့် နောက်ခေတ်မှာ ဥရောပ တိုက် လူမျိုးစုများသည် လူရိုင်းများ၏ဘေး၊ ရောဂါကပ်ဆိုးဘေးများကို လှိမ့်ခံကြရသည်။ ၄ ရာစုမှစ၍ ၁၄၀၀ ခန့်အထိ နှစ်ပေါင်း ၁၀၀၀ ခန့် ကြာရှည်သော ခေတ်သမယကို အလယ်ခေတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ “အမှောင်ခေတ်” ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။

ထိုသို့ ဘေးအမျိုးမျိုးကြားတွင် ရပ်တည်နေနိုင်အောင် ထိုခေတ် က လူတို့၏ အားကိုးအားထားပြုရာ မဏ္ဍိုင်ကား ခရစ်ယာန်သာသနာနှင့် ဖြူဒယ်လစ်ဇင်း Feudalism ခေါ် ကံကျွေးချစနစ်ပင် ဖြစ်သည်။

အခန်း [၅]

အလယ်ခေတ် ခရစ်ယာန်သာသနာနှင့် ကံကျွေးချစနစ်

ဥရောပသမိုင်းတွင် ခရစ်ယာန် သာသနာသည် ဥရောပတိုက် လူမျိုးများအားလုံးကိုပင် လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ခုနှစ်ထားသည်ပင် ခရစ်ခုနှစ် ခရစ်မပေါ်မီ “ဘီစီ ခုနှစ်” ဟူ၍ အတိုင်းအတာ ထားခဲ့ကြသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ အိန္ဒိယ၊ လင်္ကာဒီပ၊ မြန်မာပြည်၊ ယိုးဒယားအစရှိသော တိုင်းပြည်များမှာလည်း ဗုဒ္ဓသာသနာ ခုနှစ်ကိုမူတည်၍ သုံးစွဲကြရ သကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။

ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် လူမျိုးတို့၏ အခြေခံ အမွေအနှစ်ပညာ ရတနာသုံးခုရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ရှေးဂရိတ်တို့ထံမှ ရသော အနုပညာ ရတနာ၊ ရောမလူမျိုးများထံမှ ဥပဒေထုံးတမ်း၊ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်မှု ပညာနှင့် ပါလက်စတိုင်းပြည် ဟီးဗရူး ရေဝတီလူမျိုးတို့ထံမှ ဘာသာရေး ပညာ ရတနာဟူသတည်း။

ခရစ်ယာန် သာသနာသည် ယခုအခါ Middle East ခေါ် ဥရောပနှင့် အာရှစပ်ကြား နယ်မြေဖြစ်သော ပါလက်စတိုင်းပြည်က အစပြုခဲ့သည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာကို စတင် ဟောပြောသင်ကြားသော ယေရှုသည် ရောမအင်ပါရာ အပါအဝင် ပါလက်စတိုင်း ပြည်နယ် အစွန်းရွာငယ် ဗီသီလဟမ်၌ လက်သမား ဂျိုးဇက်နှင့်ဇနီး မေရီတို့မှ မွေးဖွားခဲ့သည်။

ယေရှုသည် အမျိုးအနွယ်အားဖြင့် ဂျူး Jew ခေါ် ရေဝတီ လူမျိုး ဖြစ်သည်။

ယေရှု မမွေးဖွားမီ နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် လူ့လောကကြီးတွင် လူတို့ကို ကယ်တင်မည့် ကယ်တင်ရှင် ပေါ်မည်ဟူသော တဘောင် စံနည်းများ ပေါ်ခဲ့သည်။ လူ့သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် ရေဝတီလူမျိုးများ သည် တိုင်းတစ်ပါးတို့က တိုက်ခိုက်၍ အုပ်ချုပ်နှိပ်ကွပ်ခံရသည့်ဘေး၊ ငတ်မွတ်သည့်ဘေး အမျိုးမျိုးကို မချိမဆန့် ခံလာခဲ့ကြရသည်။ ထိုအခါ ခေါင်းဆောင်ကောင်းများ ပေါ်လာကြ၍ သူတို့ကို စည်းရုံးပေးခဲ့ကြသည်။ တိုင်းတစ်ပါး၏ ရန်ကို တွန်းလှန်ခဲ့ကြရသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်များကို ခရစ်ယာန် သမ္မာကျမ်းစာ Old Testament ခမ္မဟောင်းကျမ်းတွင် ဖတ်ရှုနိုင်သည်။

ထိုကဲ့သို့ သဘောရှိသော သမိုင်းနောက်ကြောင်းနှင့် လူမျိုးများ တွင် ကယ်တင်ရှင်ပေါ်မည်ဟူသော တဘောင်စကားများ ပေါ်ခဲ့သည်မှာ သဘာဝကျသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ပါလက်စတိုင်း Palestine ကို ရောမ လူမျိုးများ အုပ်စိုးသည့်အချိန်၊ ယေရှု Jesus မွေးဖွားသည့် အချိန်တွင် ကယ်တင်ရှင်လာတော့မည် ဟူသော တဘောင်သတင်းစကားမှာ အတော် ပင် ပျံ့နှံ့လျက် ရှိသည်။ မြန်မာပြည် တိုင်းတစ်ပါးလူမျိုး ဗြိတိသျှတို့ အုပ်ချုပ်စဉ် မင်းလောင်းပေါ်မည်ဟူသော တဘောင်များ ပေါ်ခဲ့ဘူးသည်နှင့် နှိုင်းစာ ကြည့်နိုင်သည်။

ယေရှု မမွေးဖွားမီက ထာဝရဘုရားသခင်၏ ကိုယ်စားတမန် တော် လူ့လောကထဲ လာမည်ဟူသော တဘောင်သတင်းစကားအတိုင်း လူတွေ့မျှော်လင့် နေခဲ့ကြသည်။ သို့သော် လက်သမား သူဆင်းရဲအိမ်တွင် ဖြစ်လာသော ယေရှုသည် သူတို့ မျှော်လင့်နေသော ကယ်တင်ရှင် ဖြစ် သည်ကို လူအပေါင်းတို့ နားမလည်ခဲ့ကြချေ။ သူတို့စိတ်ထဲတွင် မင်းတို့၏ ဂုဏ်ကျက်သရေအပြည့်ဖြင့် ရာဇပလ္လင်ပေါ်တွင် ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေကာ အဆောင်အယောင် အခမ်းအနားတွေနှင့် ကောင်းကင်က ဆင်းလာလိမ့် မည်ဟု ထင်နေကြသည်။ ထိုသို့ ပေါ်ထွန်းလာသော “မင်း” သည် သူတို့ပြည် သူတို့လူမျိုးအား ရန်သူတို့လက်မှ ကယ်တင်လိမ့်မည်၊ ထိုမျှ

မကသေး အင်အားကြီးမား တန်ခိုးထွားသော လူမျိုးကြီးတစ်ခု အဖြစ်သို့ ရောက်အောင် ဆောင်ပို့ပေးနိုင်လိမ့်မည် စသည်ဖြင့် အထင်ရှိကြသည်။

သူတို့အထင်နှင့် ယေရှုမွေးဖွားလာပုံမှာ ကွာခြားလှသည်။ သူ၏ မိဘတို့သည် နေရပ်ဖြစ်သော ဂျေရုဆလင်မြို့မှနေ၍ ၆ မိုင်မျှ ဝေးကွာ သော ဘီသီလဟမ်ရွာသို့ ခရီးထွက်လာခဲ့ရသည်။ ကိစ္စမှာ ထိုခေတ်အခါ သူတို့အပေါ်၌ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်နေသော ရောမအင်ပါယာ အစိုးရက သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူရာတွင် စာရင်းဝင်နိုင်ကြရန် ဖြစ်သည်။

ထိုအချိန်အခါတွင် အနယ်နယ်မှ လူများ ထိုသန်းခေါင်စာရင်း ယူရာ စခန်းသို့ လာကြရသည်။ သို့ဖြစ်၍ တည်းခိုအိမ်များမှာ လူပြည့် ကျပ်နေသည်။ ယေရှုမိဘများမှာ ညအဖို့ မြင်းနွားများထားရာ တင်းကုပ် တွင် ခိုဝင်ရသည်။ ထိုညမှာပင် မယ်တော်မေရီသည် ယေရှုကို မီးရှူး သန့်စင်ဖွားမြင်သည်။

ဤနေရာတွင် အာဇာနည်သူရဲကောင်းများ၊ ဘုရားလောင်းများ ဖွားမြင်သည့် အကြောင်းများကို ဖွဲ့ဆိုရာတွင် ပါစမြဲဖြစ်သော ကောင်းကင် နက္ခတ်များ မြူးခြင်း အစရှိသော အတိတ်နိမိတ်များ အကြောင်းကို ဖတ်ရှု ရပေသည်။

နက္ခတ်တာရာများကို လေ့လာသော ပညာရှိများကို ထိုအချိန် တွင် သားကောင်းရတနာ ဖွားပြီဟု သိကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ကြယ် နက္ခတ်များ လမ်းညွှန်ရာသို့ လိုက်လာကြရာ မြင်းဇောင်း တင်းကုပ်တွင်း တွင် မယ်တော် မေရီနှင့် သားရတနာကို တွေ့ကြရသော ဟူသည်။ ထို အချိန်တွင် ဘုရင်က ကလေးသူငယ်များကို လိုက်သတ်စေသော်လည်း ယေရှုမှာ လွတ်သွားသော ဟူသည်။

ယေရှုသည် ငယ်စဉ်မှစ၍ ဘုရားကျောင်းများတွင်း ဝင်ကာ ပညာရှိကြီးများနှင့် ဆွေးနွေးသည်။ တဖြည်းဖြည်း သူ၏ ဂုဏ်သတင်း ကျော်စောလာသည်။ တပည့်နောက်လိုက်များနှင့် အချင်းချင်း မေတ္တာထား ဘို့ ဟောပြောသည်။ ခရစ်ယာန် ဘာသာဟူ၍ခေါ်တွင်သော ယေရှု၏

တရားများသည် လောကကြီးကို ထာဝရဘုရားသခင် ဖန်ဆင်းသည်ဟု သော အချက်ကို မှုတည်သည်။ တစ်ဆူတည်းသော ထာဝရဘုရားကို ကိုးကွယ်၍ လူသားအားလုံးတို့သည် ဘုရားသခင်၏ သားသမီးများဖြစ် ကြသဖြင့် အချင်းချင်း မေတ္တာရှေ့ထားရမည် ဟူသော အခြေခံတရား ရှိသည်။ ထို အခြေခံ သဘောတရားသည်ပင် နတ်အမျိုးမျိုး ကိုးကွယ် လျက် ကွဲပြားနေသော လူမျိုးတို့ကို စည်းရုံးပေးနိုင်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဤသို့ ယေရှု၏ အဆုံးအမနောက်သို့ လူအများလိုက်သည်ကို ရောမအင်ပါယာ အုပ်ချုပ်သူများက လျစ်လျူမရှုနိုင်ကြချေ။ ရောမ အင်ပါယာ အစိုးရအနေဖြင့် သူတို့၏ လက်အောက်ခံလူမျိုးများကို နှစ်သက် ရာ နတ်ကို ရှိခိုးကိုးကွယ်ခွင့်ပြုသည်။ သို့သော် ရောမဧကရာဇ် ဘုရင်ကို လည်း ရှိခိုးကိုးကွယ်ရမည် ဆိုသည်။ ခရစ်ယာန်တို့သည် ရောမ ဧကရာဇ် ဘုရင်ကို ရှိခိုးကိုးကွယ်ခြင်း မပြုနိုင်၊ ထာဝရ ဘုရားသခင်ကလွဲလျှင် သူတို့အဖို့ ရှိခိုးရမည့်သူ မရှိဟုဆို၍ ရောမဘုရင်ကို မကိုးကွယ်နိုင်ဟု ငြင်းပယ်ကြသည်။

ယေရှုသည် သုံးနှစ်ခန့်သာ လှည့်လည် တရားဟောပြောရန် အခါအခွင့်ရသည်။ မိစ္ဆာအယူကို ဟောပြောသည်ဟုဆိုကာ ဖမ်းဆီး၍ ရောမဘုရင်ခံထံ ပို့သည်။ ထို့နောက် လက်ဝါးကပ်တိုင်တွင် တင်၍ ကွပ်မျက်လိုက်ကြသည်။

ယေရှု မရှိသည့်နောက် သူ၏တရားကို နှလုံးပိုက်သူတွေ ပေါများ လာသည်။ ရောမဘုရင်များက ရက်စက်စွာ သတ်ဖြတ်ကြသည်ကိုပင် မတွန့်မဆုတ်ဘဲ အယူဝါဒကို မစွန့်ဘဲ အသေခံကြသည်။

ရောမအင်ပါယာကြီး ပျက်စီးသည့်အချိန်တွင် ဥရောပရှိ လူ အပေါင်းတို့ အားကိုးအားထားပြုရာ ခရစ်ယာန်သာသနာ ကျန်ခဲ့သည်ဟု ယူဆရမည်။

ရောမ အင်ပါယာကြီးမှာ လူရိုင်းသူရိုင်းများ တိုက်ခိုက်သဖြင့် ပျက်စီးကျဆုံးခဲ့ရာ အရှေ့ဖက်ဒေသ ဘလက်ဆီး Black Sea ပင်လယ်

နက် အဝတွင် (ယခုအခါ အီစတန်ဘူမီမြို့တော် ဖြစ်သော) ဗိုင်ဇံတီယန် Byzantine မြို့တော်ဘက်ဆီသို့ ရွှေ့သွားသည်။ ဧကရာဇ်ဘုရင် ကွန်စတင်တိုင်က Constantine ထိုမြို့တော်မှ နေ၍ ရောမအင်ပါယာ ကြီးကို သက္ကရာဇ် ၃၀၀ ခုနှစ်လောက်အထိ အုပ်စိုးနိုင်ခဲ့သေးသည်။ သို့သော် များမကြာမီပင် ဥရောပတစ်ခွင် ကျယ်ပြန့်နေသော နယ်ပယ်များ လက်လွတ်ကျဆုံး ခံရတော့သည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ ဥရောပသမိုင်းတွင် “အလယ်ခေတ်၊ အမှောင်ခေတ်” ဟု ခေါ်တွင်သော ခေတ်အပိုင်းအတွင်းသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့လေသည်။ လူရိုင်းများ၏ အန္တရာယ်ကြောင့် အမြဲထိတ်လန့်နေရသော အချိန်တွင် လူမျိုးအုပ်စုများမှာ အချင်းချင်း စုရုံးနေကြရသည်။ ထိုအခြေအနေကို အကြောင်းပြု၍ ဖြူဒယ်လစ်ဇင်း Feudalism ခေါ် ကံကျွေးချ မြေရှင်စနစ် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။

ရန်သူမျိုးတွေ အလယ်တွင် လူမျိုးစုများ ရပ်တည်လာနိုင်အောင် ထိုခေတ်ထဲတွင် စောင့်ရှောက်ပေးသည်မှာ ဖြူဒယ်လစ်ဇင်းနှင့် ခရစ်ယာန်သာသနာဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ မြို့ပြများကို ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးလာကြသည့် လူမျိုးစုအချို့တို့ကို ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင် ခင်ကြီးများက ဟောပြောဆုံးမ၍ ယဉ်ကျေးစေသည်။ လူရိုင်းအုပ်စုများသည် မြို့ပြတည်ထောင်၍ နေထိုင်ကြရာတွင် သာရေးနာရေး ကိစ္စများအတွက် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် ခင်ကြီးများက အစစ စောင့်ရှောက်ပေးကြသည်။ ဤသည်မှစ၍ ခရစ်ယာန်သာသနာသည် ဥရောပလူမျိုးများ၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးတို့တွင် အရေးပါသော အုပ်စုတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ရလေသည်။

ခရစ်ယာန် သာသနာ ခင်ကြီးကျောင်း အဖွဲ့အစည်းများ ပေါ်လာသည်။ လူအများကို စာပေသင်ကြားပေးခြင်း၊ လက်မှုပညာ၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး ပညာများ ပြသပေးခြင်း အစရှိသော တာဝန်များကို လုပ်ပေးကြသည်။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ ဒုက္ခသည်များကိုလည်း ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် တောလမ်းကန္တာရများ ဖြတ်သွားကြရသည့်

ခရီးသည်များသည် ခင်ကြီးကျောင်းများကို အားကိုးကြရသည်။ ဤနည်းဖြင့် ဥရောပတိုက်၏ အမှောင်ခေတ်ထဲတွင် အလင်းရောင်ခေါင်းဆောင်မှု ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

ဘာသာရေး၊ လူတို့ယဉ်ကျေး လိမ္မာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ခရစ်ယာန် ဘာသာက တာဝန်ယူသကဲ့သို့ပင် တစ်ဖက်ကလည်း ဖြူဒယ်လစ်ဇင်းခေါ် ကံကျွေးချ မြေရှင်စနစ်ကလည်း လူမျိုးစုများကို စောင့်ရှောက်ပေးခဲ့ပြန်သည်။

ဖြူဒယ်လစ်ဇင်း Feudalism

ဖြူဒယ်လစ်ဇင်းခေါ် ကံကျွေးချ မြေရှင်စနစ်မှာ သမိုင်းအခြေအနေအရ ပေါ်ခဲ့ရသည်။ ရှေးက ရောမအင်ပါယာ လက်အောက်ခံဖြစ်ခဲ့သော နိုင်ငံများမှာ ရောမအင်ပါယာ ကျဆုံးချိန်တွင် အကာကွယ်မဲ့အားကိုးရာမဲ့ ဖြစ်သွားကြသည်။ ဥရောပတစ်ခွင်လုံး တိုက်ဖျက်နေကြသော လူရိုင်းအုပ်စုများ နှိပ်စက်သမျှ စင်းခံကြရသည်။ အားကိုးစရာ မင်း၊ အစိုးရဟူ၍ မရှိချေ။ အနီးအပါးက စွမ်းစွမ်းတမံရှိသူကို ပြေးကပ်ကြရသည်။

ထိုအချိန်အခါမျိုးတွင် အစွမ်းအစ ရှိသူများက လူတွေကို ခေါင်းဆောင်မှု ပေးရတော့သည်။ လူရိုင်းများ ဝင်မတိုက်နိုင်အောင် မြို့ရိုးရဲတိုက်များ အခိုင်အမာ စုရုံးဆောက်ကြရသည်။ စားနပ်ရိက္ခာ လုံလောက်အောင် စိုက်ပျိုးကြရသည်။ ဤသို့ တည်ထောင်လာရသော မြို့ပြများကို ခေါင်းဆောင်သူက “မြို့စားကြီး” ဟူသော နေရာသို့ အလိုလို ရောက်

[မှတ်ချက်] အချို့သော ခင်ကြီးများ၏ ကျောင်းတော်ကြီးများသည် ရှေးဟောင်းစာပေအနုပညာကိုလေ့လာရာ တက္ကသိုလ်ကြီးများ ဖြစ်လာကြသည်။ ဥရောပနိုင်ငံများ၏ တက္ကသိုလ်များကို မွေးပေးခဲ့သည်။ ဤသို့ ခင်ကြီးကျောင်းများ၏ အစဉ်အလာအတိုင်း အနက်ထည်ဝတ်ရုံများကို ဝတ်ဆင်၍ ဘွဲ့ယူသောထုံစံဖြစ်လာခဲ့သည်။

သွားခဲ့သည်။ သတ္တိ ဗျတ္တိ ရှိသူများကို ခေါင်းဆောင်မှု ပေးနိုင်သူတွေ၊ အမြော်အမြင်နှင့် စီစဉ်လုပ်ကိုင်တတ်သူတွေ၊ လူတွေကို စည်းရုံးနိုင်စွမ်း ရှိသူတွေမှာ “မြို့စားကြီး” တွေ ဖြစ်လာကြတော့သည်။

ထိုသို့ အခြေအနေက ပေးသည့်အတိုင်းပင် မြို့စားကြီးများမှာ လယ်မြေအများ ပိုင်ဆိုင်သည်။ သူ့လယ်မြေပေါ်တွင် လုပ်ကိုင် စားသောက် ကြသော လူအများရှိကြသည်။ အစက လူအစုအဝေးကို အပြင်အပ လူရိုင်းဘေးမှ အကာကွယ်ပေးထားသည်မှစ၍ ထိုလူများမှာ မြို့စား ကြီးများ၏ ကျေးကျွန်များအဖြစ်သို့ ရောက်မှန်းမသိ ရောက်ကြရသည်။

မြို့ပြများမှာလည်း အရွယ်အင်အား အစားစား ရှိကြပြန်ရာ အားနည်းသူများက အားကြီးသူများထံ ခိုဝင်ကြပြန်သည်။ ထိုအချက်ကို အကြောင်းပြု၍ မြို့စားအချင်းချင်း အင်အားပြိုင်မှု၊ သူ့ထက်ငါ အင်အားစု မှုတွေ ဖြစ်လာရသည်။ တစ်ဖန် ထိုမြို့စားများအပေါ်တွင် ခေါင်းဆောင် သည့် ဘုရင်ဟူ၍ ရှိလာပြန်သည်။ မြို့စားတို့သည် ဘုရင့်ထံမှာ သစ္စာခံကြပြန်သည်။

ဥရောပ အလယ်ခေတ်တွင် ဘုရင်နှင့် သစ္စာခံ မြို့စားများ၊ သူတို့အောက်ဆုံးက လယ်မြေပေါ်၌ လုပ်ကိုင်သူများ၊ ကျေးကျွန်များ အပြင် စစ်မှုထမ်းများ ရှိရသည်။

အလယ်ခေတ် တစ်လျှောက်တွင် မြေရှင် မြို့စားကြီးများသည် အသိုင်းအဝိုင်း ကျေးကျွန်အင်အား ကြီးထွားလာလေလေ၊ ဘုရင်နှင့် အာဏာပြိုင်ဘက်များ ဖြစ်လာလေ ဖြစ်သည်။ ဘုရင်ကလည်း သူ့ကို သစ္စာခံသော မြို့စားကြီးတွေကို ယုံကြည်အားကိုးရမှသာ သူ၏အင်အား အာဏာ ကြီးထွားနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အလယ်ခေတ် တစ်ခေတ်လုံးပင် ဘုရင်က မြို့စားကြီးကို တပည့်မွေး၊ မြို့စားကြီးတွေက တစ်ဖန် ဘုရင်ကို ဆရာမွေးနှင့် အမျိုးမျိုး နိုင်ငံရေးအာဏာရမှုအတွက် ကစားနေကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဤသို့ ဘုရင်နှင့် မြို့စားများချည်းသာ အချင်းချင်းရန်စောင် နေကြသည့်အထဲတွင် ခရစ်ယာန် သာသနာ ဂိုဏ်းဝင်များကလည်း ဝင်၍

တစ်စခန်း ထကြပြန်သည်။ ခရစ်ယာန် သာသနာ ဂိုဏ်းချုပ်ကြီးများတို့၏ အခြေအနေမှာလည်း မြေပိုင်ရှင် မြို့စားကြီးများကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။ မြေများ ပိုင်ဆိုင်သည်။ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးများ၊ ခင်ကြီးကျောင်းများမှာ မြို့စားကြီးများ၏ ရဲတိုက်ကြီးများကဲ့သို့ပင် တစ်မြို့တစ်ရွာ တည်လောက် အောင် ခိုင်မာကျယ်ဝန်းသည်။

ခရစ်ယာန်သာသနာ ဂိုဏ်းချုပ်ကြီးများသည် တန်ခိုးအာဏာ ကြီးသည်။ ဘုရင်များအပေါ်မှာပင် လွှမ်းမိုးသည်။ ဘုရင်များ ရာဇာဘိသေကခံရာတွင် ဂိုဏ်းချုပ်ခင်ကြီးများက လုပ်ပေးမှ ဘုရင်၏အရာကို မြောက်သည်အထိ အယူအဆဖြစ်လာသည်။

အလယ်ခေတ်၌ လူတို့အပေါ် လွှမ်းမိုးသော အတွေးအခေါ် တစ်ရပ်မှာ ခရစ်ယာန်သာသနာ ဂိုဏ်းချုပ်သာသနာပိုင်သည် ထာဝရ ဘုရားသခင်၏ ကိုယ်စားလှယ် ဖြစ်သည်။ သူသာလျှင် လူတို့၏လောကီ နှင့် တမလွန်အရေးကို စောင့်ရှောက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လူဟူ၍ မွေးလာ သည်မှစ၍ ဘာသာဝင်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ လက်ထပ်ထိမ်းမြား ခြင်း၊ သေတော့မည့်အချိန်တွင် တမလွန် ဘဝကူးကောင်းအောင် တရား ယူရခြင်း၊ သေပြီးသော အခါ၌လည်း ဝိညာဉ်ကို ဘုရားသခင်ထံ ပြန် အပ်နှံခြင်း စသည်ကိစ္စများကို ခင်ကြီးများကသာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ကြ သည်။

သို့ဖြစ်ရာ လူအပေါင်းတို့သည် “သာသနာပ” ခံရမည်ကို အမြဲ ကြောက်ကြရသည်။ ဘုရင်ကိုယ်တိုင်ပင် သာသနာပ ခံရမည်ဆိုလျှင် သေရမည်ထက်ပင် ကြောက်ကြရသည်။

အလယ်ခေတ်တွင် ရောမမြို့တော်ရှိ(ပုပ်) သာသနာပိုင်သည် တန်ခိုးအာဏာကြီးလှသည်။ ဥရောပ အပြည်ပြည်ရှိ ခရစ်ယာန်ဘာသာ ဝင် နိုင်ငံများရှိ ခင်ကြီးကျောင်း ဂိုဏ်းအဖွဲ့များမှာ ရောမမြို့တော် သာသနာ ပိုင်၏ အာဏာအောက်မှာ ရှိနေသည်။ ဘုရင်များမှာလည်း ရောမမြို့တော်ရှိ သာသနာပိုင်ကို ကြောက်ရွံ့နေရပြန်သည်။

ထို့ကြောင့် အလယ်ခေတ်တွင် နိုင်ငံရေးအာဏာကို ခရစ်ယာန်

သာသနာပိုင်နှင့် ခင်ကြီးများ၊ မြို့စားကြီးများနှင့် ဘုရင်များ သုံးပွင့်ဆိုင် အပြိုင်လုပ်မှု ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

အလယ်ခေတ်၏ လူအများ အားကိုးအားထားရ ဖြစ်ခဲ့ကြသော အခြေခံ မဏ္ဍိုင်ကြီးသုံးခု (၁) ခရစ်ယာန်သာသနာ (၂) ဖြူဒယ်လစ်ဇင်း အရ ပေါ်လာသော မြို့စားကြီးများ (၃) ဘုရင်တို့သည် တစ်ကြိမ်တစ်ခါက အရိုင်းအစိုင်းဘေး အစရှိသည့် ကပ်ကြီးသုံးပါးတို့မှ ကာကွယ်ပေးနိုင်ခဲ့ သည်။ နောက်တစ်ဖန် လူသားတို့၏ လောဘ ဒေါသ မောဟ တရားများ ပိတ်ဆီးမှုကြောင့် ထိုကိုးကွယ်ရာ မဏ္ဍိုင်ကြီးသုံးခုပင် လူတို့ကို ပြန်၍ အန္တရာယ် ဖြစ်လာခဲ့ရပြန်သည်။

“ကိုးကွယ်ရာမှ ဘေးဖြစ်တတ်သည်” ဟူသော ဥပဒေသ ထုံးထမ်း အစဉ်အလာကို ရှေးပညာရှိများ ပုံပြင်နည်းနာနှင့် ပြခဲ့ကြပေ သည်။ ၅၅၀ နိပါတ်တော်လာ မဟာသုတသောမ ဇာတ်တော်တွင် ပေါရိသာဒမင်း လူသားစားကြူးသောအခါ ကာဠဟတ္ထိ စစ်သူကြီးက ဆုံးမစကား လျှောက်ထားသည့်အခန်းတွင် အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြထား ပေသည်။

ရေ၊ မြေ၊ လေ၊ မီးတို့သည် လူတို့၏ ကိုးကွယ်အားထားရာ ဖြစ်သော်လည်း တစ်ကြိမ်တစ်ခါတွင် လူတို့ကို ဘေးဖြစ်စေတတ်သည်။ ထို့အတူပင် “နရာသဘ” လူတို့၏မိဘဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ပြည့်ရှင်မင်း သည် လူတို့ကို အကြီးဆုံးသော ဒုက္ခပေးနိုင်ကြောင်းကို ကာဠဟတ္ထိ စစ်သူကြီးက လျှောက်ထားခဲ့ဘူးပေသည်။

လူတို့၏ သမိုင်းအစဉ်မှာလည်း လူ့လောကကြီးတွင် ကျလာသော ဘေးဆိုးကြီးမှ အားကိုးရာ အဖွဲ့အစည်းများ တည်ဆောက်ကြရသည်။ သို့သော် ထိုအဖွဲ့အစည်းများကပင် လူတို့ကို ပြန်ဒုက္ခပေးသည့် ထုံးတမ်းကို အစဉ်အဆက် တွေ့ခဲ့ကြရပေသည်။ ခရစ်ယာန်သာသနာသည် မျက် မှောက်ခေတ်ထိအောင် ဥရောပတိုင်းသားတို့ကို အများဆုံး အထောက် အကူ အသိအလိမ္မာ ပေးခဲ့သည်။ အလယ်ခေတ်တွင် ထိုခရစ်ယာန်

ဘာသာကို အကြောင်းပြု၍ လူ့လောကကြီးတွင် သွေးချောင်းစီးအောင် ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

ခရစ်ယာန်သာသနာဝင် ခင်ကြီးများထဲတွင် တောရပ်ခိုဝင် သူတော်စင်ပြုကာ တရားနှလုံးသွင်းနေကြသော ဆိန့် Saint ခေါ် ပုဂ္ဂိုလ် များရှိကြသည်။ သူတို့သည် လူသတ္တဝါတို့ကို မေတ္တာထား၍ စောင့်ရှောက် ကူညီကြသည်။ လိမ္မာယဉ်ကျေးအောင် ပညာပေးကြသည်။

တစ်ဖက်ကလည်း ခင်ကြီးကျောင်းများ၊ ဘုရားကျောင်းကြီးများ တခမ်းတနား ဆောက်လုပ်ကာ တပည့်လက်သားတွေ မွေးလျက် မြို့စား ကြီးများနှင့် ပြိုင်ကာ နိုင်ငံရေးအာဏာ လုပ်နေကြသူများ ရှိပြန်သည်။

ဤသို့ အကောင်းနှင့်အဆိုး ဒွန်တွဲနေကြရာတွင် နောင်ခေတ် အဆက်ဆက် ထိန်းသိမ်းဖို့ရာ ယဉ်ကျေးမှု အစဉ်အလာတစ်ရပ် အခိုင် အမာတည်ဆောက် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရပြန်သည်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား တတ်သိသူများသည် Chivalry ဟူသော စကားကို ကြားဖူးကြသည်။ နားလည်ကြသည်။ ထိုစကားသည် “လူကောင်းသူကောင်း အမျိုးကောင်းသားတို့ ကျင့်ရမည့် ကျင့်ဝတ်ထုံးစံ” ဟု ဆိုလိုသည်။ သစ္စာရှိခြင်း၊ ကြီးနိုင်ငယ်ညှင်း မပြုခြင်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာ ကို စောင့်စည်းခြင်း အစရှိသော အင်္ဂါရပ်များ ဖြစ်သည်။

ထို အစဉ်အလာသည် ဥရောပအလယ်ခေတ်တွင် ပေါ်လာခဲ့ရ သည်။ အရိုင်းအစိုင်းတို့၏ ဘေးဆိုးကြီးနှင့် အမြဲရင်ဆိုင်နေရသော အချိန် တွင် အကျင့်သိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသော လူစွမ်းကောင်းကို အားကိုးရသည်။ ထို အခြေအနေကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသော အစဉ်အလာ တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အလယ်ခေတ်ကို Age of Chivalry ဟု ခေါ်ကြပြန်သည်။ (ရှီဗယ်ရီ) အစဉ်အလာထုံးစံမှာ ကံကျွေးချစနစ်နှင့် ခရစ်ယာန်သာသနာ အဖွဲ့အစည်းနှစ်ခုမှ ပေါက်ဖွားလာခဲ့သည်။

လူ အရိုင်းအစိုင်းတို့၏ တိုက်ခိုက်နှိပ်စက်မှု ဘေးဒဏ်ကြောင့် မြို့ပြ၊ ရဲတိုက် အခိုင်အမာရှိရာ မြို့စားကြီးများထံ လူအများ ခိုဝင်လာ

ကြသည်။ ထို ခိုင်ခံ့သောသူများသည် ဆိုင်ရာ မြို့စားကြီးများ၏ စောင့်ရှောက်မှုကို ရရှိရေးအတွက် “ကျွန်” ခံကြရသည်။ သစ္စာခံကြရသည်။

ထိုသို့ ကျေးကျွန်ခံကြသူများသည် မြို့စားကြီး၏ မြေယာပေါ်မှာ အိုးအိမ် အခြေတည်နေကြ၍ လယ်မြေများ စိုက်ပျိုးပေးကြရသည်။ မြို့စားတို့မှာလည်း မိမိတို့ မြေနယ်ပယ်ကို ကာကွယ်ဘို့ စစ်အင်အားလိုသည်။ သို့ဖြစ်၍ သူတို့မြေပေါ် နေထိုင်သူ ကျေးကျွန်များ၏ သား လုလင်ပျိုများကို စစ်ပညာပေးရသည်။

ဤသို့ ယောက်ျားတို့ တတ်အပ်သော ဓားရေး၊ လှံရေး၊ မြင်းစီးပညာများကို မြို့စားကြီးများ၏ သားများသာမက အတန်းအစားမရွေး သင်ယူကြရသည်။ ထိုအခါ Knight ခေါ် သူရဲကောင်း ဘွဲ့ထူးတစ်ရပ် ပေါ်လာပြန်သည်။

နိုက် “သူရဲကောင်း” အဆင့်သို့ ရောက်နိုင်ရန် ယောက်ျားလေးများမှာ ခုနစ်နှစ်အရွယ်ကစ၍ ပညာယူရသည်။ မြို့စားကြီးများ၏ ရဲတိုက်အတွင်း စာပွဲထိုး၊ တောက်တိုမယ်ရ ဗာဟိရအလုပ်များကို လုပ်ရသည်။ အမဲလိုက်ရာမှာ လိုက်ပါရသည်။ အခြား သူရဲကောင်းအဆင့် ရပြီးသူများ နေထိုင်ပုံကို အစဉ်တွေ့မြင် မျက်စိနားရည်ဝနေရသည်။

ခင်ကြီးက စာသင်ပေးသည်။ ဘာသာတရားစာများနှင့် ဓမ္မသီချင်းများ သင်ယူရသည်။ အနုပညာ စောင်းတီးခြင်း အတတ်လည်း ပါသည်။ အမျိုးသမီးများကို အမိအစ်မ နှမကဲ့သို့ လေးစားစောင့်ရှောက် တတ်အောင် သင်ပေးသည်။ အမဲလိုက်ခြင်းအတတ်ကိုလည်း သင်ရသည်။

အသက် ၁၄ နှစ်အရွယ်တွင် လေးလံသော သံချပ်အင်္ကျီဝတ်စုံကို ဝတ်နိုင်ရသည်။ (ဤကိစ္စပင် မသက်သာလှချေ။ တော်ရုံဗလလောက် ဆိုလျှင် ဝတ်စုံကြီးဝတ်ပြီး ပုံလျက်သား လဲကျနိုင်သည်။) ကာယဗလမှ တောင့်တင်းအောင် လေ့ကျင့်ထားရသည်။ ဓားရေ လှံရေးကိုလည်း အသင့်အတင့် တတ်သိပြီးဖြစ်ရသည်။ ဓားရေး တတ်ထားရသည်။

ထိုအရွယ်တွင် သူရဲကောင်းအဆင့် ရပြီးသူ နောက်ကလိုက်၍

တိုက်ပွဲများ ဝင်ရသည်။ သူ့အလုပ်တာဝန်များမှာ သူ့ဆရာ သူ့ရဲကောင်း
၏ ဓားလှံ လက်နက်များ အမြဲအရောင်တင် ထက်အောင်သွေးရသည်။
သံချပ်ဝတ်စုံကိုလည်း ပြုပြင်ကြည့်ရှုပေးရသည်။ တိုက်ပွဲမှာ ကူတန်ကူညီ
တိုက်ပေးရသည်။ မိမိ၏ဆရာ သူ့ရဲကောင်း တိုက်ပွဲမှာကျလျှင် အလောင်း
ကို ကောက်ယူ၍ အိမ်ပြန်ရသည်။

ထိုအလုပ်တာဝန်များကို အသက် ၂၁ နှစ်အထိ ထမ်းဆောင်
ရသည်။ ထိုအဆင့်အတန်းကို စက္ကိုင်ယား Squire ဟု ခေါ်သည်။ ထို
စကားလုံးသည် ယခုခေတ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကားတွင် လယ်ပိုင်ရှင်
မြေပိုင်ရှင် သို့မဟုတ် ပွဲလမ်းသဘင်တစ်ခုသို့သွားရာ အမျိုးသမီးတစ်ဦး
နှင့် အဖော်တွဲဖက်လာသော အမျိုးသားဟူသော အဓိပ္ပာယ်နှင့် သုံးသည်။
အမေရိကန်ပြည်တွင် မြို့နယ်ဆိုင်ရာ တရားသူကြီးကို ထိုအမည်နှင့်ခေါ်ဝေါ်
သည်။

အသက် ၂၁ နှစ်အရွယ်တွင် အမှုထမ်းကောင်းခဲ့ပါလျှင် သူ့ရဲ
ကောင်းအဆင့်သို့ တိုးပေးသည်။ ထိုသို့ ရာထူးအဆင့် အပ်နှင်းပွဲမှာ
တခမ်းတနား ပြုလုပ်ကြသည်။

ရှေးဦးစွာ လုလင်ပျိုသည် ကိုယ်ကို သန့်စင်အောင် ရေမိုးချိုး၍
အဆောင်အယောင်ဖြစ်သော ဝတ်ရုံများ ဝတ်ဆင်ရသည်။ ဘုရားရှိခိုး
ကျောင်းအတွင်း ပလ္လင်ရှေ့တွင် မိမိ ကိုင်ဆောင်မည့် ဓားလှံလက်နက်
စစ်ချပ်တန်ဆာ သံခမောက်တို့ကို ရှေ့တွင်ချထားပြီး တစ်ညလုံး တရား
နှလုံးသွင်းကာ ဆုတောင်းရသည်။

နောက်တစ်နေ့ နံနက်တွင် ခင်ကြီးများက သူ့ကို ဆုံးမစကား
ပြောပြီး “အားနည်းသူကို ကူညီပါမည်။ မတရားမှုကို တရားသဖြင့်
ဖြစ်အောင် ပြုပါမည်။ အမျိုးသမီးများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို စောင့်ရှောက်ပေး
ပါမည်” ဟူ၍ သစ္စာကတိ ပြုရသည်။

ထို့နောက် အခြားသူ့ရဲကောင်းများနှင့် မင်းပရိသတ် အမျိုးများ
ရှေ့တွင် စစ်ဝတ်တန်ဆာ အပြည့်အစုံနှင့် ကောင်းချီးဩဘာ ခံယူရသည်။

သူသည် ဒူးထောက်လျက်ရှိနေစဉ် မြို့စား၊ သို့မဟုတ် ဘုရင်က ဓားကို အပြားလိုက် သူ့ပခုံးပေါ်မှာ တင်၍ “သင့်အား သူရဲကောင်းအဖြစ် ပေးအပ်ပြီ” ဟု ဆိုရသည်။^၁

ထို့နောက် သူရဲကောင်းက သူတတ်သော မြင်းစီးပညာ၊ ဓားရေးလှံရေးပညာများကို အများရှေ့တွင် ပြရသည်။ အများအားဖြင့် စီးချင်းထိုးပွဲများ ပြုလုပ်ကြသည်။ ထိုပွဲများမှ အစွမ်းပြရုံဖြစ်၍ အလွန်ဆုံး အနာတရလောက်သာ ဖြစ်ကြသည်။ သေလောက်အောင် မပြုကြချေ။

ထိုစီးချင်းထိုးပွဲ ဓားရေးလှံရေး ကစားပွဲများမှာလည်း စည်းကမ်းထုံးစံများ ထားရှိလာရသည်။ လဲကျသွားလျှင် နောက်ထပ်မထိုးရ အစရှိသော နှစ်ဖက်မျှတမှု ဖြစ်စေသည့် စည်းကမ်းများဖြစ်သည်။ ထို အစဉ်အလာများကိုပင် ယခု မျက်မှောက်ခေတ် အားကစားပွဲများက ဆက်၍ ထိန်းသိမ်းကြရသည်။

“သူရဲကောင်းများသည် ဘာသာတရား၊ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာ” ရှိခြင်းဟူသော ကျင့်ဝတ်သုံးပါးကို အခြေတည်ကြရသည်။ ဤသည်ပင် ကာယဗလ သတ္တိစွမ်းအားကိုချည်း အားကိုးနေကြရသော အမှောင်ခေတ်ကို ခရစ်ယာန်ဘာသာက နှလုံးရည်ပညာနှင့် မျှတအချိန်ကိုက်ညီအောင် လုပ်ပေးသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

အလယ်ခေတ်တွင် ဂျေရုဆလင်မြို့တော်ရှိ ယေရှု၏ သင်္ချိုင်းကို မဟာမေဒင် ဘုရင်များက သိမ်းယူထားကြရာ ဥရောပတိုက် နိုင်ငံများမှ ခရစ်ယာန် မင်းညီမင်းသားများ စုဝေး၍ သွားရောက်တိုက်ခိုက်ကြရပြန်သည်။ စစ်ပွဲများတွင် သူရဲကောင်းများ ပါဝင်ဆင်နွှဲကြသည်။ ထိုဘာသာရေး စစ်ပွဲများကို ခရူးဆိတ် Crusades စစ်ပွဲများဟု ခေါ်တွင်သည်။

-----
^၁ ယခု မျက်မှောက်အထိပင် အင်္ဂလန်ပြည်တွင် “ဆာဘွဲ့” များပေးအပ်သည့် အခါ ဘုရင်၊ ဘုရင်မတို့က ထိုအစဉ်အလာအတိုင်း အခမ်းအနားဖြင့် ပေးအပ်သည်။

ခရူးဆိတ် စစ်ပွဲများသည် ၁၀၇၁ ခုနှစ်၊ ၁၂၉၁ ခုနှစ်အတွင်း ရှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ဘာသာရေး လှုံ့ဆော်မှုကို အကြောင်း ရင်းခံလျက် ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ခရစ်ယာန်ဘုရားဖူးများသည် ယေရှု၏ ပွင့်တော်မူရာဒေသသို့ သွားရောက်ကြသည်။ တစ်ဖန် ထိုဒေသကို မိစ္ဆာတို့ လက်တွင်းက ပြန်ရအောင်ဟု စစ်သွားတိုက်ကြရာ၌ အရောက်အပေါက်များသည်။ ထို ခရီးသွားလာမှုနှင့် စစ်ပွဲများကြောင့် ဥရောပတိုက် နိုင်ငံများအဖို့ အတွေ့အကြုံများ ကျယ်ပြန့်လာသည်။

ဥရောပ တိုက်သားများသည် ထိုခေတ် အလယ်ခေတ်အခါက မိမိတို့၏ ရဲတိုက်မြို့ပြ အတွင်းကနေ၍ အခြားအရပ်များသို့ အရောက် အပေါက် နည်းကြသည်။ အပြင်လောကအကြောင်း ဘာမှ နားမလည်ကြ ချေ။

အရှေ့ဖက်ဆီသို့ ဘုရားဖူးရောက်ကြမှ အရှေ့နိုင်ငံ၏ ယဉ်ကျေးမှု ထုံးစံများနှင့် ထိတွေ့ကြသည်။ ဘာသာစကား အတွေးအခေါ်မှစ၍ ကျယ် ဝန်းလာသည်။

ခရူးဆိတ် စစ်ပွဲများကြောင့် အရှေ့တိုင်းများနှင့် ကူးလူးဆက်ဆံမှု တွေ ဖွံ့ဖြိုးလာသည်။ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုတွေ ထွန်းကားလာသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဥရောပတိုက်သားများသည် အရှေ့နိုင်ငံ ထွက်ကုန်များ ဖြစ်ကြသော ကြံ၊ ဆန်၊ ကြက်သွန်ဖြူ၊ လိမ္မော်၊ သခွား၊ ရှောက်၊ သံပရာနှင့် မဆလာ အမွှေးအကြိုင်များကို သုံးစွဲတတ်လာသည်။ ထို့ပြင် ဝါ၊ ချည်၊ ပိုးများနှင့် ယက်လုပ်သော အထည်များ၊ ကတ္တီပါများ၊ မွှေးပွ ကော်ဇောစသည့် ပစ္စည်းများကို မြင်ဖူးတွေ့ဖူးကြသည်။ ထိုပစ္စည်းများကို ဥရောပသို့ ယူလာရောင်းဝယ်ကြပြန်သည်။ အထူးသဖြင့် အီတလီပြည်၏ မြေထဲပင်လယ် မြို့တော်များမှာ အရှေ့နိုင်ငံနှင့် အများဆုံး ကုန်ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ကြ၍ စည်ကားကြသည်။ ကုန်သည် သူဌေးကြီးများ ပေါများ လာသည်။

ဤသို့ ပြင်ပနိုင်ငံများနှင့် အရောင်းအဝယ်များ ဖွံ့ဖြိုးလာသော အခါ ကုန်သည်ကြီးများအသင်း လက်မှ (အလုပ်သမား၊ လက်သမား၊ ပန်းထိမ်၊ ပန်းပဲ၊ ပန်းရံ စသော ပညာသည်များ) အသင်းများ Guild ပေါ်လာသည်။

ထို အသင်းများသည် မြို့ကြီးပြကြီးတိုင်းမှာပင် ရှိသည်။ လက်မှု အလုပ်သမားများ၊ အသင်းများသည် အလုပ်သင်များ ခေါ်ယူသင်ကြား ပေးခြင်း၊ လုပ်ငန်း အဆင့်အတန်း သတ်မှတ်ခြင်း အစရှိသဖြင့် (ယခု ခေတ် အလုပ်သမား ယူနီယံများကဲ့သို့) ကိစ္စများ ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ လက်လုပ်ခ ကုန်ဈေးများ သတ်မှတ်ပေးသည်။

ကုန်သည်ကြီးများအသင်းမှလည်း ငွေချေးလုပ်ငန်း၊ ဘဏ်လုပ် ငန်းများနှင့် ကုန်သင်္ဘောများ တည်ဆောက်ခြင်း၊ ဝယ်ယူခြင်းစသည့် ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ထို Guild အသင်းများမှာ အလယ် ခေတ်တွင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးတို့တွင် အရေးပါသော အဖွဲ့ အစည်းများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ထို အဖွဲ့အစည်းများတွင် အထင်ရှားဆုံးမှာ ဂျာမနီပြည် မြောက်ပိုင်း ဟန်ဆာ Hansa သို့မဟုတ် Hanseatic League အသင်း ကြီးဖြစ်သည်။ ထိုအသင်းကြီးမှာ မြောက်ပိုင်းဒေသ ပင်လယ်နိုင်ငံများ ဖြစ်သော နော်ဝေး၊ ဆွီဒင်၊ ဒိန်းမတ်နိုင်ငံမှစ၍ အင်္ဂလန်အထိ သြဇာ ကျယ်ပြန့်ခဲ့သည်။

အလယ်ခေတ် သို့မဟုတ် အမှောင်ခေတ်ကို ရောမအင်ပါယာ ကျဆုံးချိန်မှစ၍ ၁၅ ရာစုအထိ သမိုင်းဆရာတို့က သတ်မှတ်ကြသည်။ ၁၅ ရာစု အစကို (အလင်းရောင်ခေတ်)(အသိပညာနိုးကြားသောခေတ်) Renaissance ဟုခေါ်သည်။

အမှောင်ခေတ်မှ အလင်းရောင်ခေတ်သို့ ကူးပြောင်းပုံကို အကြမ်း ပြင်းအားဖြင့် လေ့လာကြည့်လျှင် အလယ်ခေတ်တွင် လူတို့၏ အသိပညာ များ တိမ်မြုပ်နေသည်ဟူသော ယူဆချက်ကို အခြေခံရပေမည်။

အလယ်ခေတ်တွင် လူတို့၏ အသိပညာများ တိမ်မြုပ်သည်ဆိုရာ အထူးသဖြင့် ရှေးခေတ် ဂရိတ်နှင့် ရောမလူမျိုးများ၏ ပညာများ တိမ်မြုပ် နေသည်ကို ဆိုဟန်ရှိသည်။

အလယ်ခေတ်တွင် လူများကို အသိအလိမ္မာ ပေးသည်မှာ ခရစ်ယာန်သာသနာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ လက်နက်အားကိုးသည့် မိုက်ရူးရဲစိတ် များကို ခရစ်ယာန်ဘာသာက ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ စေခဲ့သည်။ ရဲစွမ်းသတ္တိ ကို တရားသည့်ဘက်မှ လိုက်သုံးရမည်။ အားနည်းသူကို ကာကွယ်ပေးရ မည်ဟူသော အတွေးအခေါ်များ သွင်းပေးခဲ့သည်။ ဘာသာ သာသနာကို မိစ္ဆာတို့၏ ရန်မှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ဖို့ တာဝန်ကိုလည်း သိတတ်စေခဲ့ သည်။

အလယ်ခေတ်တွင် စာဖတ်၊ စာရေးတတ်သူများ နည်းသည်။ ရောမ အင်ပါယာကြီး ပျက်စီးကျဆုံးမှ ကိုယ့်လူမျိုးစုနှင့် ကိုယ်စည်းရုံး လာနိုင်ခဲ့ကြရာ လူမျိုးစုံဟူသော အဖွဲ့အစည်း တည်ထောင်လာခဲ့ကြ သည်။ သို့သော် အစဉ်အဆက် သူတို့ကို အုပ်စိုးခဲ့သည့် ရောမလူမျိုးများ ၏ ဘာသာစကားဖြစ်သော လက်တင်ဘာသာက အရေးအသားများတွင် သုံးသည်။ မိမိတို့၏ တိုင်းရင်းဘာသာစကားကိုကား ပြောဆိုရုံသာ သုံး သည်။ အလွန်ဆုံး သေစာရှင်စာလောက်သာ သုံးသည်။ စာပေကဗျာ လင်္ကာဆိုလျှင် လက်တင်စာနှင့် ရေးကောင်းသလို အောက်မေ့နေကြသကဲ့ သို့ ဖြစ်နေသည်။

သို့သော် အလယ်ခေတ်တွင် လူမျိုးစုစာပေအဖြစ်နှင့် ထွန်းကား ခဲ့သော စာစုများမှာ ရေးသူအမည်မသိရသော သီချင်းများ ဖြစ်သည်။ အလယ်ခေတ်တွင် မြင်းတစ်စီး စောင်းတစ်လက်နှင့် တိုင်းတကာ လှည့်လည်သွားနေကြသော “သီချင်းသည်များ” ရှိခဲ့သည်။

သီချင်းသည်များသည် ဘုရားပွဲ ဈေးပွဲ လူစည်ကားရာတွင် သီချင်းများ ဆိုကြသည်။ နားထောင်သူများက ငွေကြေးပေးကြသည်။ အချို့သော ဈေးသည်များက သူတို့ရောင်းသည့် ကုန်ပစ္စည်းများကို

ရောင်းလို့ကောင်းအောင် သီချင်းသည်များ ငှား၍ သီဆိုစေသည်။ (ထိုခေတ်က ကြော်ငြာတစ်မျိုး ဖြစ်ပေမည်။)

ပညာချွန်၍ ကျော်ကြားသော သီချင်းသည်များကို မြို့စားကြီးများ၊ ဘုရင်များက သူတို့၏ ရဲတိုက် နန်းတော်များတွင် သွင်း၍ သီဆိုဖျော်ဖြေစေသည်။

သီချင်းသည်များသည် လက်တင်ဘာသာမှတစ်ပါး အခြားသော ပင်ကိုယ်လူမျိုးစု ဘာသာစကားဖြင့် ရေးသားသော သီချင်းများကို နှုတ်မှာဆောင်ထား ထိန်းသိမ်းလာခဲ့ကြသည်။ ထို သီချင်းများသည် နောင်တစ်ခေတ်တွင် ထွန်းကားလာမည့် ရသစာပေများ၏ ရှေ့ပြေး ဖြစ်လေသည်။ ထိုမှတစ်ပါး သူတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုများမှာလည်း သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ ထင်ရှားကျန်ခဲ့သေးသည်။

သီချင်းသည်များသည် လူတို့အား အပျင်းပြေအောင် ဖြေဖျော်သော လမ်းလျှောက် သဘင်သည်များလည်း ဖြစ်ကြသည်။ တစ်ပြည်နှင့် တစ်ပြည် သဘင်ဖြန့်ဖြူးသူများ၊ ကြေငြာမောင်းခတ်သူများ ဆိုလျှင်လည်း ဟုတ်၏။ ပုံပြောဆရာ၊ ကွက်စိပ်ဆရာတို့၏ ပညာကိုလည်း ပြခဲ့ကြ၏။

ထို့ကြောင့်ပင် ယခုမျက်မှောက်ခေတ် သဘင်သည်၊ ရုပ်ရှင်ပညာသည်၊ စာရေးဆရာ၊ သတင်းစာဆရာ ပညာသည်အပေါင်းတို့ကို မွေးထုတ်ပေးခဲ့သောသူများ ဖြစ်သည်ဟူ၍ အလယ်ခေတ် သီချင်းသည်များကို ကျေးဇူးတင်စွာဖြင့် ဂုဏ်ပြုပြောဆိုကြသည်။

ယခုခေတ်အခါ သတင်းစာ ရေဒီယို ရုပ်မြင်သံကြားတို့က လုပ်ဆောင်ပေးသည့် ကိစ္စများကို ထိုခေတ် သီချင်းသည်များက ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ကြသည်။

သီချင်းဖြင့် သတင်းပို့ခြင်း ဝါဒဖြန့်ခြင်းမှာ ယနေ့ထိ သဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးနှင့် လုပ်နေကြတုန်းပင်ရှိသည်။ ၅၅၀ နိပါတ်ဝတ္ထုများတွင် ထင်ရှားတွေ့ရသော သာဓကမှာ မဟောသဇောတ်ဖြစ်သည်။ စူဠနီ ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီးက သူ့သမီးချောကြောင်းကို မိတ္ထီလာပြည့်ရှင် ဝိဒေဟရာဇ်

မင်းကြီး သိစေချင်သဖြင့် သီချင်းသည်များအား မင်းသမီး၏ အလှဘွဲ့၊ သီချင်းများကို အရပ်တကာလှည့်၍ သီဆိုခိုင်းခဲ့ဖူးသည်။

သောပါက ဇာတ်တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် သူနှင့်ငယ်ငယ်က ကစားဘက်ဖြစ်သော သူငယ်ချင်း ဘယ်ရောက်နေသည် မသိသဖြင့် တွေ့မြင်လိုကြောင်း သီချင်းစပ်ကာ သဘင်သည်များအား သီဆိုစေသည်။ မကြာမီပင် ပစ္စေကဗုဒ္ဓာ ဖြစ်နေသော သူငယ်ချင်းကြား၍ ဘုရင်နှင့် ပြန်တွေ့ကြရသည်။

အလယ်ခေတ် သီချင်းသည်များ သီဆိုခဲ့သည့် သီချင်းများကို နောက်ခေတ် စာဆိုများက ထပ်မံဖြည့်စွက် စပ်ဆိုကြသည်။ အချို့က အော်ပရာ Opera ပြဇာတ် ဖန်တီးကြသည်။ ဘဲလေး Ballet ကကွက်များ ပြန်ရေးကြသည်။ ယခုမျက်မှောက်အထိ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၈၀၀ ခန့်က ပေါ်ခဲ့သော သီချင်းများ၏ အငွေ့အသက် အသွင်အပြင်များကို အနုပညာပုံသဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးနှင့် ပြန်လည်ဆန်းသစ် နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

အလယ်ခေတ်တွင် အညည်းပြေ အပျော်အဖြစ် သီဆိုသော သီချင်းများကိုသာ ကိုယ့်ဆိုင်ရာ လူမျိုးစု အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမန် အစရှိသည့် ဘာသာစကားဖြင့် သီဆိုရေးသား ထားကြသည်။ ဘာသာရေး အစရှိသော တခမ်းတနား စာပေဂုဏ်မြောက်ရေးသားသည့် စာဆိုလျှင် (ရောမလူမျိုးတို့၏) လက်တင်စာကိုသာ သုံးကြသည်။ လက်တင်စာက သာလျှင် စာပေအရာ ဝင်နေတုန်းပင် ရှိသေးသည်။

အခန်း [၆]

ခရစ်ယာန် သမ္မာကျမ်းစာ

အလယ်ခေတ်တွင် လူတို့အား အသိအလိမ္မာ ပညာပေးခဲ့သော ခရစ်ယာန် သမ္မာကျမ်းစာသည် ဟီးဘရူး Hebrew ဘာသာမှ ဂရိတ်ဘာသာ၊ ထိုမှတစ်ဖန် လက်တင်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အလယ်ခေတ်တွင် စာပုံနှိပ်စက်များ မရှိသေးသဖြင့် သမ္မာ ကျမ်းစာ စာအုပ်ကြီးကို ခင်ကြီးများက လက်ရေးဖြင့် ကူးကြရသည်။ လက်ရေးစာအုပ်ဖြစ်၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် မရှိနိုင်ချေ။ ခင်ကြီးကျောင်း တိုက်ကြီးများမှာ ထားရှိနိုင်သည်။ ဘာသာစာပေ မြတ်နိုး ဝါသနာပါသော မြို့စားကြီးများနှင့် ဘုရင်များသာ ငွေအခကြေးပေး၍ ကူးယူထားရှိနိုင်ကြ သည်။

အလယ်ခေတ်နောက်ပိုင်းတွင် သမ္မာကျမ်းစာကို မိမိတို့လူမျိုးစု ဘာသာစကားဖြင့် ပြန်ဆိုလာကြသည်။ ၁၃၈၄ ခုနှစ်လောက်တွင် ဂျန် ဝစ်ကလစ် John Wicliff ဆိုသူက သမ္မာကျမ်းစာကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုခဲ့သည်။

ဤသို့ တိုင်းရင်းသားဘာသာဖြင့် သမ္မာကျမ်းစာကို ပြန်ဆိုခြင်း ကြောင့် လူသူလေးပါး လက်တွင်းသို့ ရောက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ခရစ် ယာန်ဘာသာ၏ အစစ်အမှန်တရားကို လူများ နားမလည်သော လက်တင် ဘာသာနှင့် ရေးထားသည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မာကျမ်းစာတွင် ဘယ်လိုရေး ထားသည်ကို မသိကြရဘဲ ခင်ကြီးများ ဟောပြောသည့်အတိုင်း ယူနေခဲ့ ကြရသည်။

သာသနာတွင်း ခင်ကြီးများ၏ လောဘဇောတိုက်မှု၊ အာဏာရ ချင်မှုများကြောင့် အကျင့်သိက္ခာ ပျက်စီးလာခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ဖြစ်သည် နှင့်အမျှ လူတို့အား အသိပညာအလင်းရောင် ပေးခဲ့သော ခရစ်ယာန် ဘာသာသည် သူတို့အား အမြင်မှား အထင်မှား ဖြစ်စေရုံမက ပညာ အလင်းရောင်ကိုပါ ကွယ်သွားအောင် လုပ်နေကြသည်။

ဘာသာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဝေဖန်ပြောဆိုသူများကို ဟီရီဆေး Heresy ခေါ် မိစ္ဆာအယူ ယူမှုဖြင့် ခင်ကြီးများက တရားစွဲခွင့်ရှိသည်။ အပြစ်ရှိသူများကို ကနူးဈေးပြင် လူမြင်ကွင်းတွင် မီးရှို့သတ်သည်အထိ အပြစ်ပေးနိုင်သည်။ မသေမရှင် မရှုမလှ ညှဉ်းဆဲ အပြစ်ပေးသည်။

ထိုသို့ ခင်ကြီးများ၏ အဖွဲ့ရုံးများက သြဇာအာဏာရှိနေသဖြင့် လူအများ ကြောက်ရွံ့နေရသည်။ ခင်ကြီးများ တောင်းသမျှ အလှူခံကြေး ပေး၊ လုပ်သမျှ ခံကြရသည်။

အီတလီပြည် ရောမမြို့တော်ရှိ ပုပ်သာသနာပိုင်နှင့် ခင်ကြီးများ အဖွဲ့မှာ တန်ခိုးကြီးလှသည်။ ဥရောပတိုက် ခရစ်ယာန်နိုင်ငံများရှိ သာသနာ ရေးအဖွဲ့သာမက ဘုရင်မြို့စား စသောသူများအပေါ်မှာပင် အာဏာတန်ခိုး လွှမ်းမိုးသည်။ အချို့သော နိုင်ငံများသည် ဤသို့ ရောမမြို့ရှိ သာသနာ ပိုင်အဖွဲ့က အာဏာစိုးမိုးခြင်း အခွန်ဆက်သရခြင်းတို့ကို ငြိုငြင်ကြသည်။

ထိုကိစ္စများကို အကြောင်းပြု၍ ဘုရင်များကလည်း မကျေမနပ် ကြချေ။ ဘုရင်တို့မှာ ကံကြွေးချစနစ်အရ အင်အားကြီးသော မြေရှင်မြို့စား ကြီးတွေက အန်တုအာဏာပြိုင်သည့် ဒုက္ခအပြင် တစ်ဖက်က ရောမ သာသနာပိုင်အဖွဲ့က နေရာတကာ ဝင်စွက်မှုတွေကို ခံရပြန်သည်။ မြို့စား ကြီးများက ရောမမြို့သာသနာပိုင် အဖွဲ့ကို မကျေနပ်ဖြစ်သည့်အခါ ဘုရင် များအဖို့ တစ်အားဖြစ်သွားပြန်သည်။

ဤသို့နယ် ဘုရင် မြို့စားများ သာသနာပိုင်အဖွဲ့ သုံးပွင့်ဆိုင် အာဏာပြိုင်၍ ကစားကြသည့် အခြေအနေမှာ အလယ်ခေတ်၏ အကြမ်းဖျင်းတွေ့ရသော အခြေအနေဟု ဆိုရပေမည်။

သမိုင်းစဉ်သည် ရပ်တည်မနေ ရွေ့လျားလျက်ရှိသည်ဖြစ်ရာ တစ်ချိန်က ကိုးကွယ်ရာ အားထားရာဖြစ်သော အဖွဲ့အစည်းများသည် လူတို့ကို ကောင်းကျိုးမပေး နှိပ်စက်လာသောအချိန် ရောက်ခဲ့ရသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် လူတို့သည် အတွေးအခေါ်သစ် အမြင်သစ်များဖြင့် ခေတ်ကို တစ်မျိုး ပြုပြင်လာကြရပြန်သည်။

၁၄၅၃ ခုနှစ်သည် ဥရောပသမိုင်း မှတ်တိုင်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုနှစ်တွင် တူရကီ တတ်ခံလူမျိုးများက ကွန်စတင်တီနိုပယ်လ် မြို့တော်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူလိုက်ကြသည်။ ကွန်စတင်တီနိုပယ်လ် (ယခုအီစတန်ဘူ

မြို့)သည် ရောမအင်ပါယာကြီး၏ အကြွင်းအကျန် သွားစုနေသည့်နေရာ အရပ်ဖြစ်သည်။ ထိုအရပ်တွင် ရှေးဟောင်းဂရိတ်နှင့် ရောမလူမျိုးတို့၏ အမွေအနှစ် အနုပညာ စာပေများကို ထိန်းသိမ်းထားရာလည်း ဖြစ်သည်။

ကွန်စတင်တီနိုပယ်လ် မြို့တော်တွင် မိုင်ဇံတိုင် Byzantine အင်ပါယာဟူ၍ သီးသန့်ရပ်တည်နေခဲ့ရာမှ တတ်ခံလူမျိုးများ တိုက်ခိုက်၍ ကျဆုံးခဲ့ရပြန်သည်။ ထိုအခါ ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ရောမ လူမျိုးများတို့၏ စာပေ အနုပညာများကို လေ့လာထိန်းသိမ်းလာခဲ့သော ပညာရှိများသည် ရှေးဟောင်း စာပေစာအုပ် စသည်တို့ကို အရယူ၍ ထွက်ပြေးရသည်။ ထို ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် အများအားဖြင့် နီးရာ အီတလီပြည် မြို့တော် ကြီးများ၌ ခိုဝင်ကြသည်။

အီတလီပြည် မြေထဲပင်လယ်ကမ်း မြို့တော်များမှာ အရှေ့နိုင်ငံ နှင့် အရောင်းအဝယ် ဆက်သွယ်မှုတွေ ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ၁၄ ရာစုနှစ် အစလောက်မှာပင် ဗင်းနစ်မြို့မှ ကုန်သည်ကြီး မာကိုပိုလိုသည် အရှေ့ဖျား နိုင်ငံများသို့ ကုန်းလမ်းခရီးဖြင့် ရောက်ခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်ကြီးကို ရောက် ခဲ့သည်။ ထိုခေတ်က ကြက်ပျံမကျ စည်ကားသော မြန်မာပြည် ပုဂံမြို့တော် သို့လည်း ရောက်ခဲ့ကြောင်း သူ၏မှတ်တမ်းများတွင် ရေးသားခဲ့သည်။

၁၄၅၃ ခုနှစ် ကွန်စတင်တီနိုပယ်လ်မြို့တော် တတ်ခံလူမျိုးများ ၏လက် ကျရောက်သည့်အချိန်တွင် ထိုမြို့တော်၌ ခိုနားနေသော ရှေးဟောင်းဂရိတ်နှင့် ရောမနိုင်ငံများမှ စာပေ အနုပညာ ယဉ်ကျေးမှု များသည် အီတလီမြို့တော်များမှ တစ်ဆင့် ဥရောပ တစ်တိုက်လုံး စ၍ ပြန့်နှံ့တော့သည်။

ထိုအချိန်မှာ ဘာသာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို အလိုဆန္ဒ ရှိနေကြသည်။ သမ္မာကျမ်းစာကို လူတိုင်းနားလည်သော ကိုယ့် လူမျိုးစု ဘာသာစကားနှင့် ပြန်ဆိုရန် ကြိုးစားလာကြသည်။ ဘာသာရေး တော်လှန်မှုကြီး Reformation အစပြုရန် တာစူလျက် ရှိနေနှင့်ပြီဟု ဆိုရပေမည်။

၁၅ ရာစု အသိပညာ နိုးကြားသောခေတ်ကို လေ့လာရမည် ဆိုလျှင် အီတလီပြည်ကို အခြေပြု၍ လေ့လာရပေမည်။

ရီနေးဆန်း Renaissance ဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ “ပြန်လည် မွေးဖွားမြင်ခြင်း” ဖြစ်သည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာ တိမ်မြုပ် ပျောက်ကွယ်နေသော ဂရိတ်နှင့်ရောမ လူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာ အမွေအနှစ် ရတနာများ ပြန်လည်ပေါ်ပေါက်လာသော အချိန် (ပြန်လည် ဖွားမြင်သော အချိန်) ဟု ဆိုလိုသည်။

ထိုခေတ် ထိုအချိန်သည် ဥရောပတိုက်၏ ခေတ်ဆန်းနိမ့်ချိန် ဖြစ်သည်။ ယခုလက်ရှိ ဥရောပနိုင်ငံများ အဖက်ဖက်က ကောင်းစား တိုးတက်မှုများသည် ထိုအချိန်က စတင်ခဲ့သည်ဟု သမိုင်းဆရာတို့က ဆိုကြသည်။

ထို ခေတ်ဆန်းချိန်ခေတ် (ရီနေးဆန်း)ကို လေ့လာရာတွင် အီတလီနှင့် တကွသော ဥရောပနိုင်ငံများတွင် ထွန်းကားခဲ့သော ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ် စာဆို၊ ပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ ဗိသုကာ ပညာသည်များ အတွေးအခေါ် မြော်မြင်ရေး တရားများကို ကြံစည်ခဲ့သူများ၊ သိပ္ပံပညာဘက်တွင် တီထွင် သူများ၏ အကြောင်းများကို လေ့လာရပေမည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများသည် ဥရောပတိုက်တွင် ပညာအလင်းရောင် ခေတ်တစ်ခေတ် ဆန်းလာအောင် ဖန်တီးကြသူများလည်း ဖြစ်ကြသည်။ ပညာအလင်းရောင်ခေတ်၏ မဏ္ဍိုင် ကြီးများလည်း ဖြစ်ကြပေသည်။

အီတလီပြည်မှာ ရှေးခေတ် ရောမအင်ပါယာ၏ ဘူမိနက်သန် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာ စာပေများကို အမွေခံ ထိန်းသိမ်းရာ ဌာနလည်းဖြစ်ခဲ့သည်။ ပထဝီ အနေအားဖြင့်လည်း Middle East ခေါ် အာရှတိုက်၏ အနောက်စွန်းပိုင်းနှင့် နီးစပ်သဖြင့် အရှေ့တိုင်းနှင့် ဆက်ဆံမှုများ ရခဲ့သည်။

ရီနေဆန်း ပညာအလင်းရောင်ခေတ် ခေတ်ဆန်းချိန်သည်
အီတလီမှစ၍ ပေါက်ပွားကျယ်ပြန့်ကာ ဥရောပတိုက်ကို နှံ့ခွဲပုံကို လေ့လာ
ကြည့်စို့။

အခန်း [၇]

ပညာအလင်းရောင်ခေတ် (ဂိုဏ်းဆန်း) သို့မဟုတ်
ခေတ်ဆန်းခွဲ

[ထိုခေတ်ကာလ အကြောင်းကို ဒပ်ချ်လူမျိုး စာရေးဆရာကြီး
Hendrik van Loon ရေးသည့် **The Story of Mankind**
စာအုပ်မှ ထုတ်နုတ်ဘာသာပြန် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။]

ကျွန်ုပ် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း “အလယ်ခေတ်” တစ်လျှောက်
လုံးမှာ တိုးတက်မှုသည် အလွန် နှေးကွေးသည်ကို သင်တို့ တွေ့မြင်ခဲ့ကြ
ရပြီ။

ထိုခေတ်အခါက သြဇာအာဏာ ရှိသူများသည် “တိုးတက်မှု” ဆိုသည်မှာ “မကောင်းဆိုးဝါး မာရ်နတ်သားက ထွင်ထားသည့်ကိစ္စ” ဟု ယူဆကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ မကြီးထွားမီကပင် အညွန့်တုံးအောင် နှိမ်ရမည်။ နှလုံးပိုက်ကြသည်။ ထိုသို့ ယူဆသူများသည် တန်ခိုးအာဏာ ကြီးထွားသော ပလ္လင်နေရာက ထိုင်ထားကြသဖြင့် သူ့လက်အောက်ခံ နင်းပြားကျွန်များကိုလည်းကောင်း၊ စာပေမတတ် ဘာမှနားမလည်သော တပည့်လက်သား လက်နက်ကိုင် “သူတော်ကောင်း” များကိုလည်း ကောင်း ထိုအတွေးအခေါ်အတိုင်း ရိုက်သွင်း နာယူစေနိုင်ခဲ့ကြသည်။

သည်ကြားထဲက တစ်ပွက်ဆူ နှစ်ပွက်ဆူ ဆိုသလို လူ့သတ္တိ ကောင်းများသည် ကျားရဲရာ ကြမ္မာယိုးစပြီး၊ သိပ္ပံပညာ အစရှိသော နယ်ပယ်တွေတွင်းသို့ ဉာဏ်ကစားကြည့်ရှာကြသေးသည်။ သူတို့တစ်တွေ မှာ မသက်သာလှချေ။ ထို လူမျိုးတွေမှာ ထောင်သက် နှစ် ၂၀ လောက် ကျပြီး အသက်နှင့် ကိုယ်မြဲလျှင် ကံကောင်းသည်ဟု ဆိုကြရသည်။

၁၂ နှင့် ၁၃ ရာစုအတွင်းတွင် နိုင်ငံတကာ ကုန်ကူးသန်းရောင်း ဝယ်မှုများသည် ဒီရေအလား အနောက်ဥရောပတိုက်ကို လွှမ်းမိုးလာခဲ့ သည်။ ဒီရေလွှမ်းမိုးပြီးသောအခါ မြေဆီသြဇာများ ထားပစ်ခဲ့သလို ရောင်း ဝယ်ဖောက်ကားမှု ဒီရေသည်လည်း လူသူတို့အား ဥစ္စာကြွယ်ဝမှုများ ပေးထားခဲ့ကြသည်။

ပစ္စည်းဥစ္စာ ကြွယ်ဝလာသောအခါ လူတွေ အားလပ်ချိန် ပိုရ သည်။ ထိုအားလပ်ချိန်တွင် လက်ရေးစာမူများကို ဝယ်ယူ၍ဖတ်ရှုလေ့လာ ကြရာ စာပေ အနုပညာ ဂီတတို့ကို စိတ်ပါဝင်စားလာကြသည်။

ထိုအခါ လူ့လောကကြီး တစ်ခုလုံးတွင် သိချင် နားလည်ချင် သော စိတ်အဟုန်များ ကြီးထွားဖွံ့ဖြိုးလာသည်။ သက်ရှိသတ္တဝါများထဲတွင် လူသည်သာ စဉ်းစားထိုးထွင်းတတ်သော ဉာဏ်ရှိသဖြင့် ဘာမဆို သိချင် နားလည်ချင်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် လူသည် အသက်ရှူခြင်း တူသော်လည်း အခြားသော အဟိတ် သတ္တဝါများတို့ထက် ထူးခြား မွန်မြတ်သော အဆင့်သို့ ရောက်လာခဲ့ရသည် မဟုတ်ပါလား။ အသိဉာဏ် စဉ်းစား

ထိုးထွင်းဉာဏ်မရှိသော အဟိတ်သတ္တဝါများမှာ နလပိန်းတုံး ဘဝနှင့်သာ နေကြရသည် မဟုတ်ပါလား။ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရေး ဖွံ့ဖြိုးလာသည် နှင့်အမျှ စည်ကားတိုးတက်လာသော မြို့ကြီးပြကြီးများကလည်း ကျဉ်းမြောင်းလှသော မိရိုးဖလာ အယူအဆများကို စွန့်၍ အတွေးအခေါ် သစ်များဖြင့် ဉာဏ်ကစား နယ်ချဲ့လာရုံကြသော ပညာရှင်များကို အားပေး လာကြသည်။ ထိုသူတွေကို ဘေးရန်များမှလည်း ကာကွယ်ပေးခဲ့သည်။

သည်တော့ကာ ထိုခေတ်ထိုအချိန်တွင် လူတို့သည် တက်တက် ကြွကြွ အလုပ်စကြတော့သည်။ ကာကွယ်ပိတ်ဖုံးနေသော ပြတင်းပေါက် တံခါးရွက်များကို ဖွင့်လှစ်ကြသည်။ နေရောင်ခြည်သည် ဖုန်အထပ်ထပ်ဖုံး နေသော အခန်းတွင်းသို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက်လာသည်။ မှောင်တစ်ဝက် လင်းတစ်ဝက် မှေးမှိန်နေသည့် အချိန်ကာလအတွင်း ခိုဝင်နေသော ပင့်ကူ အိမ်များကို နေတွင်ကောင်းစွာ မြင်နိုင်လာတော့သည်။ သည်တော့ ဥယျာဉ်ခြံမြေတွေကိုလဲ ရှင်းလင်းဦးမှ ... နောက်ပြီးတော့ တစ်ခါ လယ်ကွင်း ပြင်ထဲထွက် ဩော်... ယခင်ကအသိဉာဏ်ကို တားဆီးထားတဲ့ မြို့ရိုးကြီး တွေလဲ ပြိုကျကုန်ပါပကော။ အခုမှပဲ အပြင်ဖက် မြင်ရတော့တယ်... အပြင်ဖက်ဆီ ဆက်သွားဦးမှ... ဟင် လောကကြီးဆိုတာ ဒီလိုချည်းပါ လား။ လောကကြီးထဲ နေရတာလဲ ပျော်စရာကြီးဘဲ၊ ဝမ်းသာစရာကြီးပဲ။

ထိုအချိန်အခါတွင် အလယ်ခေတ်ကုန်ဆုံး၍ လောကသစ်တစ်ခု မွေးဖွားလာလေတော့သည်။

“အသက်ရှင်ပြီး နေရတာကိုက ပျော်စရာဘဲဟေ့” ဟု လူသား တွေ ဆိုရဲလာကြသည်။ ရှေးဟောင်းဂရိတ်နှင့် ရောမ ယဉ်ကျေးမှု အမွေ အနှစ်များထဲမှ သဘောကျရာကိုရွေးပြီး အမြတ်တနိုး ထိန်းသိမ်းဖို့ ကြိုးစားကြသည်။ လူတို့သည် သူတို့၏ ကြိုးပမ်းမှုများနှင့် အောင်မြင်မှု များကို ဂုဏ်ယူလာကြသည်။ သို့ကြောင့် ယဉ်ကျေးမှု ပြန်လည်မွေးဖွား ထွန်းကားလာသည်ဟု ပြောဆိုလာကြသည်။

အလင်းရောင်ခေတ် ပညာယဉ်ကျေးမှု ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်း ဟု ခေါ်ရာတွင် နိုင်ငံရေး၊ ဘာသာရေး လှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ် မဟုတ်ချေ။

ရီနေဆန်း Renaissance သည် လူသားတို့၏ စိတ်အတွင်းသန္တာန်ပင် ဖြစ်သည်။

“ရီနေဆန်း” တွင် လူတို့သည် ဘာသာတရား၏ အဆုံးအမကို လိုက်နာမြဲ လိုက်နာကြသည်။ ဘုရင်ဧကရာဇ် မြို့စားကြီးတို့၏ သစ္စာခံ များလည်း ဖြစ်နေကြဆဲပင် ဖြစ်သည်။ တစ်ခွန်းတစ်ပါဒမှ အာမခံပြောဆို ခြင်း မရှိခဲ့ကြချေ။ သို့သော် သူတို့၏ အယူအဆ အတွေးအခေါ်များ ပြောင်းလဲလာကြသည်။ အဝတ်အစား ဝတ်ပုံ ဆင်ပုံတွေ ပြောင်းလဲလာ သည်။ စကားအပြောအဆိုတွေ ဆန်းသစ်လာသည်။ အနေအထိုင် အိမ်ခြေ ရာခြေတွေ ပြောင်းလာပြီး ဘဝခရီးမှာလည်း ပြောင်းလာခဲ့သည်။

စာရှုသူအား ကျွန်ုပ်အတန်တန် သတိပေးခဲ့ဖူးပါသည်။ သမိုင်း တွင် သက္ကရာဇ် နေ့စွဲ ရက်စွဲများနှင့် သတ်မှတ်ခြင်းသည် စာရှုသူများကို နားယောင် ပါးလည် ဖြစ်စေတတ်ပါသည်။ စာရှုသူများက စာထဲပါသည့် အတိုင်း လှေခါးထစ် မှတ်သွားကြသည်။ “အလယ်ခေတ်” အချိန်မှာ အမှောင်ထုကြီး ကျနေသောခေတ်၊ လူတို့ အသိဉာဏ်တုံးသောခေတ် ဖြစ်သည်။ ထိုအခိုက် နာရီက “ဒေါင်” ကနဲ ခေါက်လိုက်သည်နှင့် မြို့ပြ ပြည်ရွာ အိမ်တော် နန်းတော်ကြီးများထဲသို့ ပညာဉာဏ်သစ်များ ထွန်းလင်းစေသည့် အလင်းရောင်ခြည်များ ပြည့်လျှမ်းသွားဘိသကဲ့သို့ စာရှုသူများ စိတ်မှာ ထင်သွားတတ်ကြသည်။

အမှန်မှာ သမိုင်းခေတ် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကို ထင်ရှားသော နယ် နိမိတ် မျဉ်းကြောင်းသားလျက် ပြခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပါချေ။ ၁၃ ရာစုသည် “အလယ်ခေတ်” အတွင်းမှာ ပါဝင်သည်ဟု သမိုင်းဆရာများက တသဘောတည်း ယူဆကြသည်။ သို့ပေမင့် ထိုခေတ် တစ်ခေတ်လုံး အသိဉာဏ်မရှိ အမှောင်ကျနေသလော၊ ယဉ်ကျေးမှု ကူးလူးဆက်ဆံမှု မရှိ၊ ဒိုက်သရောတို့ဖြင့် ပိတ်ဆို့သော ရေအိုင်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသလော။

အဲသည်လိုချည်းတော့ သိမ်းကျုံးပြောလို့ ဘယ်ဟုတ်နိုင်ပါ့မလဲ၊ ထိုခေတ်ထဲတွင် လူတွေ တက်တက်ကြွကြွ ရှိကြသည်။ တိုင်းပြည်ကြီးများ ထူထောင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားမှု ဗဟိုအချက်အခြာဌာန

မြို့ကြီးပြကြီးများ ကြီးကျယ်စွာ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ကြသည်။ လှပခမ်းနားသော ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးများ တည်ဆောက်ကြသည်။ အရောင်း အဝယ် ဖွံ့ဖြိုး၍ ဥစ္စာဓန ကြွယ်ဝလာသော ကုန်သည် လူတန်းစားတို့ သည် မြို့စားကြီးများကို အုန်တုလာကြသည်။ လက်လုပ်ပညာသည်များ အသင်းသားတို့သည် ငွေကြေးရှင် ကုန်သည်ကြီးများကို အစုအဝေး အင်အားဖြင့် ပြန်ခုခံလာကြသည်။ အရေအတွက်များလျှင် နိုင်ကြစတမ်း ဟူသော သဘောတရားကို နားလည်လာကြသည်။ ဤသို့ ပဋိပက္ခ လှိုင်းတံပိုးထနေသော ရေပြင်ထဲတွင် ဘုရင်တို့သည် ငါးစာချ၍ များကြသောအခါ “အင်အားစု” တွေ ဘုရင်ဘက်ကို ပါကုန်ကြပြန်သည်။

ထိုခေတ်အခါက ညဘက်ဆိုလျှင် လမ်းမှာ မီးမရှိ မှောင်နေသည်။ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး ပဋိပက္ခ အစည်းအဝေးတွေ လုပ်လို့မဖြစ်ချေ။ သို့ဖြစ်၍ သီချင်းသည်များ သီဆိုသော အချစ်စစ် စွန့်စားမှုပုံပြင် သီချင်းတွေကို စုနားထောင်ကြသည်။ တက်ကြွသော လူငယ်စုတို့သည် တိုးတက်မှု နဲ့ နှေးလှသည်ကို စိတ်မရှည်နိုင်ကြသဖြင့် တက္ကသိုလ်များသို့ သွားရောက်ကြသည်။ တက္ကသိုလ်များ ဆိုသည်တွင် သူ့သမိုင်းက ရှိသေးသည်။ “အလယ်ခေတ်” လူများသည် “နိုင်ငံတကာစိတ်” ရှိကြသည်။ သည်လိုဆိုတော့ ဘယ်နှယ်ဟာလဲဟု နားမလည်နိုင် ဖြစ်နေချင်နေမည်။ ရှင်းပြဦးမည်။

ကျွန်ုပ်တို့ မျက်မှောက်ခေတ် လူများသည် အမျိုးသားစိတ် လွှမ်းမိုးသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ကတော့ အမေရိကန်၊ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ အီတလီ လူမျိုးတွေဘဲ၊ စကားလဲ အင်္ဂလိပ်စကား၊ ပြင်သစ်စကား၊ အီတလီစကားကိုဘဲ ပြောကြသည်။ ပညာသင်တော့လဲ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ အီတလီ တက္ကသိုလ်များမှာ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ပညာယူကြသည်။ အဲလေ ဘာသာရပ် တစ်ခုခုကို အထူးတလည် သင်ကြားလေ့လာချင်တယ် ဆိုတော့မှဘဲ ဘာသာစကား တစ်ခုခုကိုသင်ပြီး မြူးနစ် သို့မဟုတ် မက်ဒရစ် သို့မဟုတ် မော်စကို တက္ကသိုလ်တွေမှာ သွားသင်ကြသပေါ့။

၁၃ ရာစု ၁၄ ရာစုက လူများသည် သူတို့ကိုယ် သူတို့ ကျွန်ုပ်

ကတော့ အင်္ဂလိပ်ပဲ၊ ပြင်သစ်ပဲ၊ အီတလီပဲဟု မပြောကြချေ။ ကျွန်တော်ကတော့ ရှမ်းမြို့သားပါ (အင်္ဂလန်)၊ ကျွန်တော်ကတော့ (ဗိုဒိုး) မြို့သား (ပြင်သစ်)၊ ကျွန်တော်ကတော့ ဂျီနိုးအား (အီတလီ)မြို့သား စသည်ဖြင့် မြို့ပြအမည်တပ်၍ ပြောကြသည်။ (မြို့အမည်ကို ပြောလိုက်လျှင် ဘာလူမျိုး ဘယ်တိုင်းပြည်ကဟု ထည့်ပြောစရာ မလိုတော့သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။)

အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သူတို့အားလုံးပင် ခရစ်ယာန်ဘာသာကိုးကွယ်သောသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ဘာသာချင်း တူသဖြင့် တစ်စိတ်တစ်ဝမ်းတည်း ဖြစ်သော သွေးသားရင်းများ ဖြစ်နေကြသည်။ ထိုခေတ်က စာသင်ဖူးသူတိုင်း လက်တင်စကား ပြောတတ်ကြသဖြင့် လူမျိုး တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး တစ်ယောက်စကားကို တစ်ယောက် နားမလည်သည့် အခက်အခဲမျိုး မရှိချေ။ ယခုခေတ်မှာကဲ့သို့ လူမျိုး တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး တွေ့လိုက်လျှင် အိုးတိုးအ,တ ယောင်နန ဖြစ်နေစရာ မလိုတော့ချေ။

ယခုခေတ် ဥရောပမှာဆိုလျှင် ဘာသာစကား အခက်အခဲသည် ပင် အတားအဆီးတစ်ခုဖြစ်၍ တိုင်းငယ်ပြည်ငယ် ကလေးများမှာ အဖက်ဖက်က နေရာမကျ ဖြစ်နေကြသည်။ ဥပမာ (ဟော်လန်ပြည်) ရွာငယ်ကလေးတွင် မွေးဖွားသည့် စာရေးဆရာ အီရေးစမ Erasmus ၏ အဖြစ်ကို ကြည့်ပါ။ သူသည် ၁၆ ရာစုနှစ်တွင် စာအုပ်တွေ ရေးခဲ့သည်။ “အချင်းချင်း သည်းခံကြပါ၊ ဘယ်အရာမဆို ရယ်ရယ်မောမော ဟာသနှော၍ (ကိစ္စ) ပြီးစီးကြပါ” ဟူသော တရားကို ဟောကြားခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ သူသည် လက်တင်ဘာသာဖြင့် ရေးသည်။ တစ်ကမ္ဘာလုံး သူ့စာကို ဖတ်နိုင် နားလည်နိုင်ကြသည်။ လူတွေအားလုံး သူ့စာဖတ်ပရိသတ် ဖြစ်ခဲ့သည်။

အကယ်၍သာ အီရေးစမသည် ခုခေတ်မှာသာ လူဖြစ်ခဲ့လျှင် ဒပ်ချ်ဘာသာနှင့် ရေးမည်။ လူ ၅သန်း ၆သန်းလောက်ပဲ သူ့စာကို ဖတ်လို့ရမည်။ ဥရောပတိုက်နှင့် အမေရိကန်က လူတွေဖတ်နိုင်အောင် ဆိုလျှင် ထုတ်ဝေသူများက သူ့စာအုပ်ကို ဘာသာပေါင်း အမျိုး ၂၀ မျှ

ပြန်ဆိုရလိမ့်မည်။ သည်တော့ ငွေတွေကလဲ ကုန်လိုက်မှာ သောက်
သောက်လဲ၊ ဘယ် ထုတ်ဝေသူကမှ ဒီဒုက္ခနဲ့ဒီလို အရင်းပြုတ်မယ့်ဘေးနဲ့
နီးလှတဲ့ အလုပ်မျိုးကို လုပ်ကြလိမ့်မလဲ။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၆၀၀ ခန့်ကဆိုလျှင် ဒါမျိုးမဖြစ်နိုင်ချေ။
ထိုခေတ်က လူအများစုမှာ အသိပညာမရှိ၊ စာရေးစာဖတ်မှ မတတ်ကြချေ။
သို့ပေမယ့် ငန်းမွေးကလောင်ကို ကိုင်နိုင်အောင် ခဲခဲယဉ်းယဉ်း သင်ကြား
တတ်မြောက်ပြီး ဖြစ်သောသူများအဖို့မှာကား နိုင်ငံတကာစာပေ သမ္မတ
နိုင်ငံကြီး (၀၁) အဖွဲ့ကြီးထဲတွင် ပါဝင်နိုင်ကြသည်။ ထိုအဖွဲ့ကြီးသည်
ဥရောပတစ်ခွင် တစ်ပြင်လုံးနဲ့အောင် ကျယ်ပြန့်သည့် ဘာသာစကား
လူအမျိုးအနွယ် အစရှိသည့် အတားအဆီးများ မရှိချေ။ ထို “စာပေ
သမ္မတနိုင်ငံ” ကြီးမှာ ခံတပ်ကြီးများရှိသည်။ ထို ခံတပ်ကြီးများမှာ
တက္ကသိုလ်များ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုခေတ်က တက္ကသိုလ်များသည် ယခုခေတ် တက္ကသိုလ်များ
ကဲ့သို့ တိုင်းပြည်နယ်ပယ် ဘောင်ခတ်ခြင်း မရှိခဲ့ကြချေ။ ဆရာတစ်ဦးနှင့်
နောက်လိုက်နောက်ပါ တပည့်များရှိလျှင် တက္ကသိုလ် ဖြစ်သည်။ ဤ
သည်ပင် အလယ်ခေတ်၊ အလင်းရောင်ခေတ်များနှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ယခု
မျက်မှောက်ခေတ် ခြားနားချက်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

ယခုခေတ်မှာ တက္ကသိုလ် အသစ်တစ်ခု တည်ထောင်သည်ဆို
လျှင် လုပ်နည်းလုပ်ဟန်မှာ အမြဲလိုပင် ဤကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ ငွေကြေး
ချမ်းသာသူ တစ်ဦးသည် သူ့အရပ်ဒေသ နယ်မြေနှင့် ဆိုင်ရာ လူ့အဖွဲ့
အစည်းအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် ဘာသာ သာသနာရေး
အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုခုအတွက်သော်လည်းကောင်း ကောင်းကျိုးပြုဖို့
အတွက် တည်ထောင်သည်။ သို့မဟုတ် တစ်ခုသော တိုင်းပြည်အစိုးရက
နိုင်ငံအတွက် အသိပညာရှင်၊ အတတ်ပညာရှင်တွေ ထုတ်လုပ်ပေးဖို့ရာ
အတွက် တည်ထောင်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ တက္ကသိုလ်တစ်ခု တည်ထောင်
မည်ဆိုလျှင် ငွေကြေးအမြောက်အမြား မတည်၍ ဘဏ်တွင် အပ်ပြီးမှ
စသည်။ ထိုငွေနှင့် အဆောက်အဦ၊ ဓာတ်ခွဲခန်း၊ ကျောင်းသားများ

နေထိုင်ဖို့ နေရာထိုင်ခင်းများ ဆောက်လုပ်ရသည်။ ဒါတွေ ပြည့်စုံပြီးမှ သင်ကြားပို့ချမည့် ဆရာတွေ ငှားရသည်။ ကျောင်းဝင်ဖို့အတွက် စာမေးပွဲတွေ စစ်ရသည်။ သည်တော့မှ တက္ကသိုလ်ရယ်လို့ ပေါ်ပေါက်လာ နိုင်သည်။

အလယ်ခေတ်တွင်ကား တက္ကသိုလ်တွေကို ထိုနည်းနှင့် တည်ခဲ့ ကြသည် မဟုတ်ချေ။ ပညာရှင်တစ်ဦးက -

“ငါသည် တစ်ခုသော အမှန်တရားကို တွေ့ထားသည်။ ငါသိသလို သူများကို သိစေချင်သည်။ ငါသိတာကို သင်ပေး မည်...”

ဟု ဆိုလိုက်သည်။ သို့ဆိုပြီးလျှင် ပညာရှိသူသည် သူသိသော တရားကို နာကြားချင်သူရှိလျှင် အခါအခွင့်သင့်တိုင်း ဟောပြောတော့သည်။ ယခု ခေတ် လူစုစုရှိရာမှာ ထင်းရှူးသေတ္တာပေါ်တက်ပြီး တရားဟောသူမျိုးတွေ လို ဖြစ်သည်။ အပြောအဟောကောင်းလျှင် လူတွေ နားထောင်ကြသည်။ အပြောညံ့၍ ပျင်းစရာကောင်းလျှင်လည်း စကားမဆုံးခင် ထပြန်ကြသည်။ သည်လိုနှင့်ပင် ပညာရှိကြီးများထံ မှန်မှန်လာ၍ နားထောင်ကြသော လူငယ်တွေ ရှိလာသည်။ သူတို့သည် မှတ်စုစာအုပ်၊ ငှက်မွှေးကလောင် များ ယူလာပြီး ဆရာကြီးစကားထဲက မှတ်သားဖွယ်များကို ရေးမှတ်ကြ သည်။ တစ်နေ့တော့ မိုးတွေရွာသည်။ ထိုအခါ နီးရာအဆောက်အဦ မြေတိုက်ထဲ သို့မဟုတ် ဆရာကြီး၏ အခန်းထဲ သွားစုကြရသည်။ ဆရာကြီးက ကုလားထိုင်ပေါ်မှာ ထိုင်၍ တပည့်တွေက ကြမ်းပေါ်မှာ ထိုင်ကြသည်။ ဤသည်ပင် “တက္ကသိုလ်” ၏ အစ ဖြစ်တော့သည်။ တက္ကသိုလ် ဟူသည်မှာ ပညာရှင် ဆရာကြီးများနှင့် တပည့် စာသင်သား များ၏ အစုအဝေး အဖွဲ့ကြီးဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ Universitas အလယ်ခေတ်တွင် ပို့ချသင်ကြားသော ဆရာသာလျှင် အဓိကဖြစ်သည်။ စာသင်ခန်း အဆောက်အဦကား ဘာမှ အရေးမပါချေ။

ဥပမာတစ်ခုအနေနှင့် ၉ ရာစုလောက်က အဖြစ်အပျက်တစ်ခုကို ပြောပြရဦးမည်။ အီတလီပြည် နေးပယ် Naplesမြို့တော်အနီး ဆာလာနို

Salerno မြို့ငယ်ကလေးတွင် ဆေးသမားတွေ ရှိသည်။ ဆေးပညာကို လေ့လာချင်ကြသော လူငယ်များသည် သူတို့ထံ ချဉ်းကပ် သင်ယူကြသည်။ ဤသည်က အစပြု၍ ဆာလာနိုတွင် နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်နီးပါး (၁၈၁၇ ခုအထိ) ဆေးတက္ကသိုလ်ကြီးတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ထိုတက္ကသိုလ်တွင် ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ က အစပြုခဲ့သော ဂရိတ်သမားတော်ကြီး (ဟစ်ပိုကရေးတီး)၏ ပညာကို ထိန်းသိမ်းလေ့လာခဲ့ကြသည်။

ဘရစ်တန်နီ Brittany ပြည်သား ရဟန်းပျို အာဗီလာ Abelard ဆိုသူသည် ၁၂ ရာစုခန့်တွင် ဘာသာရေးနှင့် တက္ကကျမ်းပညာများကို ပြင်သစ်ပြည် ပါရီမြို့တော်၌ ပို့ချပေးခဲ့သည်။ လူငယ်လေးများ ရာထောင်ချီ၍ သူ့သင်တန်းကို တက်ရောက်နားထောင်ကြသည်။ အာဗီလာနှင့် သဘောမတူကြသော အခြား ခင်ကြီးများသည် သူတို့၏ အယူအဆကို တင်ပြဆွေးနွေးကြသည်။ အင်္ဂလိပ်၊ ဂျာမဏီ၊ အီတလီ၊ ဆွီဒင်နှင့် ဟန်ဂေရီပြည်များမှ စာသင်သား လူငယ်တို့သည် ပါရီမြို့တော်သို့ စုပြုံလာကြပြီး ဆိန်းမြစ်အလယ်ကောင် ကျွန်းငယ်လေးပေါ်ရှိ ဘုရားကျောင်းအိုကြီးအတွင်း စုရုံးကာ ဆွေးနွေးကြ၊ ပြောဆိုကြနှင့် ပညာယူကြသည်။ သို့နှင့်ပင် ပါရီတက္ကသိုလ်ကြီး ပေါ်လာခဲ့ရသည်။

အီတလီပြည် ဗိုလိုညား Bologna မြို့တွင် ဗရာရှမ် Gratian အမ်ညရှိသော ခင်ကြီးတစ်ပါးသည် ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် ပတ်သက်သော ထုံးတမ်းဥပဒေများကို သုတေသနပြု ရှာဖွေရာ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများအတွက် လက်စွဲစာအုပ်တစ်အုပ် ဖြစ်မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ခင်ကြီးပျိုများသာမက စိတ်ပါဝင်စားသော ဝတ်ကြောင်လူငယ်များပါ ဗရာရှမ်၏ ဟောပြောချက်များကိုပါ နားထောင်မှတ်သားကြသည်။

ဤသို့ အပြည်ပြည်အရွာရွာက ပညာရှာသူများ လာရောက် စုဝေးကြသောအခါ တည်းခိုအိမ်တွေ ဈေးတက်ကြသည်။ ထိုအခါ ရပ်ဝေးကျောင်းသားများမှာ စုဝေးပြီး နေရာရှာ၊ နေရာထိုင်ခင်းဖြစ်အောင် ကြံစည်

ကြရသည်။ ထိုအခါ ကျောင်းသား စာသင်သားများ၏ အဖွဲ့အစည်း တက္ကသိုလ် (ယူနီဘာစီတီ) ဟု ပေါ်လာရသည်။ သို့နှင့်ပင် ဗိုလ်ချုပ် ဦးလှိုင်ညွှန် တက္ကသိုလ် တည်ထောင်လာခဲ့သည်။

ထို့နောက် မကြာမီတွင် ပါရီတက္ကသိုလ်အတွင်း အချင်းချင်း ခိုက်ရန်ပွားကြသည်။ ဘာက ဘယ်လိုဖြစ်ကြသည်ကိုကား အသေအချာ မသိကြပေ။ အချို့သော မကျေနပ်သည့် ဆရာနှင့် စာသင်သားများတို့ သည် ပင်လယ်ရပ်ခြား အင်္ဂလန်သို့ ကူးသွားကြသည်။ ဆိန်းမြစ်ပေါ်ရှိ ရွာငယ်လေးတစ်ခုမှာ ခိုဝင်ကြသည်။ ထိုရွာငယ်လေး၏ အမည်မှာ အောက်စဖို့ဟု ခေါ်သည်။ သို့နှင့်ပင် ယနေ့တိုင် ထင်ရှားကျော်စောသော အောက်စဖို့ တက္ကသိုလ်ဟု ပေါ်လာတော့သည်။

၁၂၂၂ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်ချုပ် ဦးလှိုင်ညွှန် တက္ကသိုလ်မှာ ထိုသူအချင်းချင်း ပဋိပက္ခ ဖြစ်ကြပြန်သည်။ ဆရာနှင့် ကျောင်းသားအချို့တို့သည် ပါဒူးအား Padua မြို့သို့ ထွက်သွား၍ တက္ကသိုလ်တစ်ခု တည်ကြပြန်သည်။

ထိုအခါက ဆရာကြီးများ သင်ကြားပို့ချ ပေးနည်းများကို ယခု အခါ ကျွန်ုပ်တို့ကြားရလျှင် တစ်မျိုးကြီး ဖြစ်နေမည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ ထိုခေတ်အခါ (အလယ်ခေတ် နောက်ပိုင်း ၁၃ ရာစုနှစ်အတွင်း အထူး သဖြင့်) လူတို့ရပ်တည်မနေ လှုပ်ရှားတက်ကြွနေသည်။ အထူးသဖြင့် လူငယ်များတို့သည် စိတ်ပါလက်ပါရှိကြသည်။ စိတ်ကူး အတွေးအခေါ်များ စွန့်စား လာကြသည်။ မရဲတရဲနှင့် မေးခွန်းတွေ အမျိုးမျိုး မေးလာကြသည်။ ဤသို့ ရှုပ်ပွေနေသည့် အထဲကပင် “အလင်းရောင်ခေတ်” “ပညာ ဉာဏ်သစ်ပေါင်းခေတ်” ရီနေဆန်းခေတ် မွေးဖွားလာတော့သည်။

လောကဇာတ်ခုံကြီးပေါ်တွင် အလယ်ခေတ် စခန်းသိမ်းတော့မည့် ဆဲဆဲတွင် ဇာတ်ဆောင်တစ်ယောက် အထီးထီးဇာတ်ခုံပေါ်မှာ လျှောက် လာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသူ၏ အမည်မှာ ဒန်တေ Dante ဖြစ် သည်။ သူသည် ဖလောရင့်မြို့တော် ရှေ့နေတစ်ဦး၏သား ဖြစ်သည်။ ၁၂၆၅ ခုနှစ်တွင် မွေးဖွားသည်။ ဒန်တေသည် သူတို့ ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက် နေထိုင်ခဲ့သော ဖလောရင့်မြို့တော်မှာပင် ကြီးပြင်းခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင်

ပန်းချီဆရာကြီး ဂိုင်ယိုတို Giotto သည် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း နံရံများ ပေါ်တွင် ဆိန့်ဖရန်စစ် St. Francis ၏ ဘဝဇာတ်ကြောင်းများကို ပန်းချီဖြင့် သရုပ်ဖော် ရေးဆွဲနေသည်။ (သို့သော် ထိုအချိန်ကား ငြိမ်းချမ်းသာယာ သော အချိန်မဟုတ်ချေ။)

ဒန်တေသည် သူ့ကျောင်းသွားသည့် လမ်းပေါ်တွင် သွေးအိုင် သွေးကွက်များကို ဖြတ်သန်းသွားရသည်။ ထိုခေတ်က ဖလောင်ရင့်မြို့တော် တွင် ပဋိပက္ခ အစဉ်ဖြစ်နေသော ပုပ်ရဟန်းမင်းအုပ်စု ဂူအယ်လ်ဖ် Guelph မျိုးရိုးမိသားစုနှင့် အင်ပါယာ ဧကရာဇ် ဘုရင်အောက်တွင် စုစည်းလိုသော ဂီဘီလိုင် Ghibeline မျိုးရိုးမိသားစုတို့၏ ရန်ပွဲများကို ထိုသွေးအိုင် သွေးကွက်များက မှတ်တမ်းတင်လျက် ရှိကြသည်။

ဒန်တေ ကြီးပြင်းလာသောအခါ Guelph အုပ်စုဝင် ဖြစ်သည်။ သူ့အဖေမှာ ထိုအုပ်စုပါတီဝင် ဖြစ်သောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ဒါကတော့ မဆန်းပါ။ ခုမျက်မှောက်ခေတ် အမေရိကန်ပြည် လူငယ်တစ်ယောက်ဟာ သူ့အဖေက ရီပတ်ဘလစ်ကင်ဖြစ်ရင် သူလဲ ထို့အတူလိုက်ပြီး အဲဒီပါတီ ဝင် ဖြစ်တာပေါ့။ အဖေက ဒီမိုကရက်တစ်ဖြစ်ရင်လဲ ဒီအတိုင်း လိုက်တာ မျိုးပေါ့။

နောက်များမကြာမီ ဒန်တေသည် တစ်မျိုးမြင်လာသည်။ အီတလီ ပြည်ကို တစ်ဦးတည်းသောမင်း အုပ်စိုးသူ၏ လက်အောက်မှာ စုစည်းမှ သာဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင် ထောင်သောင်းမျှသော မြို့ပြအုပ်စုကလေး တွေက အချင်းချင်း မနာလိုရန်ဖြစ်နေကြသည်ကို အကြောင်းပြု၍ တစ် ပြည်လုံး ကသောင်းကနင်း ဖြစ်ကုန်တော့မည်ဟု ဒန်တေ ယူဆလာသည်။ သို့ကြောင့် ဂီဘီလိုင် Ghibeline အုပ်စုသို့ ဝင်လိုက်သည်။

ဒန်တေသည် အီတလီပြည်မြောက်ဘက် တောင်တန်းကြီးများကို ကျော်၍ အားကိုးရှာသည်။ ဧကရစ်ဘုရင်(ဂျာမန်)က လာပြီး အီတလီ ပြည်၏ အရှုပ်များကို ရှင်းလင်းပေးကာ အေးချမ်းသာယာအောင် စုစည်း ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်ကိုးမိသည်။ သို့သော် သူ့မျှော်လင့်သည်မှာ အချည်းအနီးဖြစ်ရသည်။ ၁၃၀၂ ခုနှစ်တွင် ဂီဘီလိုင်အုပ်စုကို ဖလောင်ရင့် မြို့တော်မှ မောင်းထုတ်လိုက်ကြသည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ ဒန်တေသည် ရွှေမြို့တော်ကြီးနှင့် ဝေးကာ ခြေသလုံးအိမ်တိုင် လှည့်လည်၍ နေရတော့သည်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝသော ပုဂ္ဂိုလ်အချို့က သူ့ကို သနားသဖြင့် ခေါ်ငင်၍ တစ်လုပ်တစ်ဆုပ်ဆိုသလို ကျွေးမွေးကြသည်။ ထို သူဌေးကြီးများ၏ အမည်နာမများကို စာဆိုဒန်တေ အား ပေးကျွေးဖူးသည့်သူများဟူ၍ နှစ်ပေါင်း ၅၀၀-၆၀၀ ကြာအောင် သမိုင်းတွင် ကျန်ရစ်ခဲ့ပေသည်။ အကယ်၍သာ ဒန်တေအား တစ်နပ်စာ သော အာဟာရကို မပေးဘူးခဲ့လျှင် သူတို့နာမည်များသည် အချိန်ကာလ တည်းဟူသော ချောက်တွင်းတွင် နစ်မြုပ်နေပေတော့မည်။

ဒန်တေသည် ခြေသလုံးအိမ်တိုင် လှည့်လည်သွားရင်း စိတ်ကူး ရသည်။ သူ့ခေတ်က လူများသာမက နောင်လာနောက်သားများအတွက် သူ၏နိုင်ငံရေး လုပ်ကိုင်မှုများ မှန်ကန်ကြောင်းကို တင်ပြလိုက်ချင်သည်။ သူသည် သူ၏ဇာတိ ဖလောရင့် ရွှေမြို့တော်၏အကျိုးကို အမှုထမ်းခဲ့ သည်။ ပြီးတော့ တစ်ခု သူ့စိတ်ထဲမှာ မမေ့နိုင်တာ ရှိနေသေးသည်။ အာနိမြစ်ကမ်းမှာ လမ်းလျှောက်ရင်း သူ့ချစ်သူ (ဘီယက်ထရစ်)ကို ရိပ်ကန် အစအနကလေးမျှ မြင်ရသည်။ ဘီယက်ထရစ်သည် ဒန်တေတို့၏ နိုင်ငံရေးအုပ်စု မကျဆုံးမီကပင် အခြားသူတစ်ဦးနှင့် အိမ်ထောင်ကျပြီး ကွယ်လွန်ရှာခဲ့သည်။

ဒန်တေသည် ဘဝမှာ ရှုံးနိမ့်ကျဆုံးခဲ့သည်။ သူ့ဌာန မြို့တော် ကို သစ္စာရှိစွာနှင့် အမှုထမ်းခဲ့သော်လည်း တစ်နေ့သောအခါ တံစိုးစား တရားမဲ့သော တရားရုံးအဖွဲ့က သူ့အား ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေများကို အလွဲ သုံးစားပြုသည်ဟု သူ့ခိုးက လူလိုဟစ်ကာ စွပ်စွဲခံရသည်။ ထို့နောက် စီရင်ချက်ချလိုက်သည်မှာ “မြို့တော်က အပြီးအပိုင်ထွက်စေ၊ ပြန်လာ များလာခဲ့လျှင် မြို့လယ် ဈေးပြင်မှာ မီးပုံရှိသတ်မည်” တဲ့။

ဒန်တေသည် သူ၏သိက္ခာကို တစ်နည်းနည်းနှင့် ပြန်ဆယ်ရ မည်။ သူနှင့် ခေတ်ပြိုင် လုပ်ဖော်ကိုင်ဘက်များက သူ့အပေါ်တွင် အထင် အမြင်မလွဲအောင် ရှင်းပြရဦးမည်။ ထိုရည်ရွယ်ချက်ကို ဦးတည်၍ ဒန်တေ သည် သူ့ပညာနှင့် စိတ်ကူးလောကတစ်ခုကို ဖန်ဆင်းလိုက်သည်။ ဒန်တေ

သည် သူ့အရေးနိမ့်၍ ပြည်နှင့်ဒဏ်ရပုံ ဇာတ်ကွက်ဆင်ထားသည်။ လူတို့၏ မသမာသော လောဘတရား၊ နိုင်ထက်စီးနင်း လုပ်ချင်သော ဒေါသတရားနှင့် အမိုက်ဖုံးသော မောဟတရားတွေ တင်းကြမ်းပြည့်နေသည်။ တစ်ကိုယ်ကောင်းကြံတတ်သော လူယုတ်မာတို့က မွေးထားသော ကြေးစားလက်နက်ကိုင်များက တရားမဲ့ ညှဉ်းဆဲမှုကြောင့် ဒန်တေ၏ မွေးဌာနီ ကျက်သရေစုံလှသော အီတလီရွှေပြည်ကြီးမှာ သွေးချောင်းစီး သော မြေပြင်ဖြစ်ခဲ့ရပုံကို ဒန်တေ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။

ဒန်တေ၏ကဗျာ Divine Comedy ဘုံခန်းကဗျာ၏ ဇာတ်လမ်းက ဆန်းကြယ်လှသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုလျှင် ၁၃ ရာစုနှစ် လူသားများ ဥရောပ၏ ထိုအချိန်က ခံစားမှု၊ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှု၊ သူတို့၏ မျှော်ကိုး စောင့်စားဆုတောင်းမှုများကို တစ်ခုမကျန် တင်ပြထားသည်။ ခေတ်၏ “လက်စွဲ” ဒီပနီကျမ်း တစ်ခုပင် ဖြစ်တော့သည်။ ခေတ်၏ ကြေးမုံဟုလည်း ဆိုရမည်။ ထိုကြေးမုံပေါ်တွင် ရွှေလျားလှုပ်ရှားနေသော ဇာတ်ဆောင်တစ်ဦးမှာ ဗျာပါဝန်တောင်ထုကြီးက အမြဲအရိပ်သဖွယ် လိုက်နေခြင်း ခံရသည်။ ထိုသူကား ဖလောရင့်မြို့သား စာဆိုဒန်တေ ကိုယ်တိုင်ပင်ဖြစ်သည်။

မရဏ သေခြင်းတရားသည် ဒန်တေ၏ ဘဝကို ပြည်ဖုံးကားချလိုက်သည်။ ထိုအချိန်မှာ ဇာတိဟူသော တံခါးဝမှ သူငယ်ကလေးတစ်ဦး လူ့လောကတွင်းသို့ ရောက်လာခဲ့သည်။ ထိုသူကား Francesco Petracca ဖရန်စစ္စကိုပီတြာချာ ဖြစ်သည်။ အလင်းရောင်ခေတ်၏ ခေတ်ဦးလူတစ်ယောက်ဖြစ်သည်။

ပီတြာချာ၏ အဖေသည် ဒန်တေ၏ အဖေနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီ တစ်ခုတည်း ဝင်သူဖြစ်သည်။ အသက် ၁၅ နှစ်အရွယ်တွင် သူ့အဖေကဲ့သို့ ရှေ့နေတစ်ဦး ဖြစ်လာနိုင်အောင် ပညာစသင်ပေးသည်။ သို့သော် ပီတြာချာသည် ရှေ့နေမလုပ်လို၊ ဥပဒေပညာ၌လည်း စိတ်မပါ၊ မနှစ်သက်ချေ။ လောကကြီးမှာ တခြား ဘာမှမဖြစ်ချင်။ ကဗျာစာဆိုနှင့် စာပေ သုတေသီသာ ဖြစ်ချင်သည်။ သည်လိုစိတ်ဇောဆန္ဒ ပြင်းထန်၍လည်း သူဖြစ်ချင်သည့်အတိုင်းပင် ဖြစ်လာခဲ့သည်။

သူသည် အနားမနေ။ အပြည်ပြည် အနယ်နယ် လှည့်လည်၍ ရှေးက စာမူများကို ကူးယူသည်။ ထို့နောက် တောကြိုတောင်ကြားတွင် တစ်ကိုယ်တည်းနေပြီး သူစုဆောင်းရသည့် စာပေများကို လေ့လာသည်။ မကြာမီပင် ပီတြာချာ၏ ကဗျာများမှာ ထင်ရှားကျော်ကြားလာသည်။

ပီတြာချာ၏ ကဗျာနှင့် သူ၏ စာပေဗဟုသုတ ကြွယ်ဝမှုမှာ စွယ်စုံပြိုင်လျက် ထင်ပေါ်လာသည်။ ပါရီတက္ကသိုလ်က သူ့ကိုပင်ဖိတ်၍ ဆရာတင်သည်။ နေးပယ်မြို့တော် ဘုရင်ကခေါ်၍ သူ့ကို သူ့ကောင်းပြုသည်။ ပညာလိုလား အမျိုးသားတို့ကို ပညာပေးလှည့်ပါဟု ပန်ကြားသည်။

ပီတြာချာသည် နေးပယ်သို့အသွား လမ်းတွင် ရောမမြို့တော်ကို ဝင်သွားရသည်။ ရောမမြို့သားတို့သည် သူ့ဂုဏ်သတင်းကို ကြားသိပြီး ဖြစ်ကြ၍ သူ့ကို ဆီးကြိုဂုဏ်ပြုကြသည်။ ရှေးခေတ်က လွှတ်တော်ရုံးကြီး နေရာ လဟာပြင်ဝယ် လူထုအများရှေ့တွင် အစဉ်အလာအတိုင်း Ldurel လော်ရယ်ပင်မှာ အရွက်စိမ်းများကို မကိုဋ်သရဖူလုပ်၍ ဆင်မြန်းပေးကြသည်။ ပီတြာချာသည် လူတွေ မေ့ပျောက်တိမ်မြုပ်နေသော ရှေးဟောင်း ရောမစာပေများကို ထုတ်ဖော်သူတစ်ဦးအဖြစ် ကျော်ကြားခဲ့သည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ ပီတြာချာအဘို့ သူ့ကောင်းပြုခံ၊ ဂုဏ်ပြုခံရတာ တွေ ဆက်တိုက် ဖြစ်နေသည်။ သို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ပီတြာချာသည် လူတွေ ကြားချင်ဆုံးဖြစ်သော အရာတွေကို ရေးသည်။ လူတို့သည် တစ်ခါလာ ဘာသာရေး အတွေးအခေါ် အငြင်းအခုံတွေချည်း ဖတ်ရ ကြားရ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ယခုလူတွေ နားငြီးလာကြပြီ။ ငရဲခန်းတွေ အကြောင်းလည်း မကြားချင်ကြတော့ချေ။ ပီတြာချာသည် ဩကာသလောက၏ သာယာပုံတွေကို ဖွဲ့နွဲ့သည်။ သူ၏ အရင်တစ်ခေတ်က စာရေးရာတွင် မပါလျှင် မပြီးသည့် စိတ်ညစ်ညူးဖွယ်ရာ၊ စိတ်မသက်သာစရာတွေကို ပီတြာချာသည် တစ်ခါမှ စကားစပ်လိုတောင် မပြော မရေးချေ။

သို့ဖြစ်၍ ပီတြာချာသည် ရောက်လေရာအရပ်တွင် အောင်မြေ နင်းပြီး ပြန်လာသော သူ့ရဲကောင်းကြီးပမာ ကြိုဆို ဂုဏ်ပြုခြင်း ခံရသည်။

သူနှင့်အတူ ပုံပြောကောင်းလှသည့် Boccaccio ဘိုကေးရှီးခေါ် လူငယ် လေးများပါလာလိုက်လျှင် ပိုပြီးပွဲစည်သေးသည်။

ဘိုကေးရှီးနှင့် ပီတြာချာတို့သည် ရီနေးဆန်း အလင်းရောင်ခေတ် တပ်သား အစစ်တွေ ဖြစ်ကြသည်။ နေရာတကာ သိချင်ကြ စပ်စုကြ သည်။ စာတွေကို အငမ်းမရ ဖတ်ကြသည်။ ပိစုက၏ တိုက်တွေထဲမှာ သူတကာမေ့လျော့၍ ချောင်ထိုးထားသော စာတိုက်များကို မွေနှောက်၍ ရှေးရောမ(လက်တင်) စာပေ ကဗျာ၊ စကားပြေများကို လိုက်ရှာကြသည်။

သူတို့သည် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် လူကောင်းသူကောင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ (ဒါတော့ လူတိုင်း ဒီလိုချည်းပေါ့လေ) သို့သော် ပီတြာချာ နှင့် ဘိုကေးရှီးတို့သည် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် လူကောင်းသူကောင်း ဖြစ်တာနှင့်တော့ တစ်နေ့ သေရမှာကြီးကိုတွေးပြီး ဟောင်းနွမ်းတဲ့ အဝတ် အထည်တွေ ဝတ်၊ မျက်နှာကြီး ရှုံ့မဲ့တွ မနေကြချေ။ လူ့ဘဝ လူဖြစ် ရတာ တယ်ကောင်းတာပဲ။ လူဆိုတာ ပျော်ပျော်နေကြမှပေါ့။ မယုံဘူး လား၊ သက်သေသာခက လိုချင်လား။ ဟောဒီမှာ တူရွင်းတစ်ချောင်းနဲ့ မြေကြီးတူးလိုက်စမ်း။ ဘာတွေတွေ့လဲ။ ရှေးဟောင်းကျောက်ရုပ်ထုတွေ၊ အိုးခွက် ကရားတွေ၊ လှလိုက်တာ လွန်ပါရော။ ရှေးဟောင်းဗိသုကာ အဆောက်အဦကြီးများ ပေါ်လာလိုက်သေး။

ထိုသို့ပေါ်လာသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများသည် တစ်ကြိမ်တစ်ခါ က ခမ်းနားကြီးကျယ်လှသော အင်ပါယာ နိုင်ငံကြီးတစ်ခု တည်ထောင်ခဲ့ သော လူသားများ၏ လက်ရာမွန်တွေသာတည်း။ ထိုလူသားတို့သည် နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်မျှ ကမ္ဘာကို အုပ်စိုးခဲ့ကြသည်။ လက်ရုံးရည် နှလုံး ရည်နှင့်လည်း ပြည့်စုံကြသည်။ ကောင်းမြတ်သော အပြင်အလျာ ဥပမိရုပ် လည်း ရှိကြသည်။ ရောမ ဧကရာဇ်ဘုရင် Augustus ဩဂတ်စတပ်ရဲ့ ကျောက်ရုပ်တုကို ကြည့်လိုက်စမ်းပါလား။

ထိုလူများ (ရှေးဟောင်း ရောမလူမျိုးများ) သည် ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်တွေ မဟုတ်လို့ စာဆို ဒန်တေ၏ ကဗျာမှာပါသကဲ့သို့ ကောင်း ကင်ဘုံသို့ မဝင်နိုင်။ စပ်ကြားဖြစ်သော Purgatory ပါဂေးတြီဘုံမှာ

နေကော ဘာဖြစ်သေးလဲ။ လူသားတစ်ယောက်အဖို့တော့ ရှေးဟောင်း
ရောမပြည်ကြီးမှာ လူဖြစ်ရတာကိုက နတ်ပြည် အရှင်လတ်လတ် ရောက်
ရတာနဲ့ အတူတူပါပဲ။ လူ့ဘဝ တစ်သက်တာဆိုတာ ခဏနေရတာ။
သည်တော့ ငေးမနေနဲ့၊ တွေးမနေနဲ့၊ အသက်ရှိစဉ် မသေခင် ပျော်ပျော်
နေကြပေါ့။

ဤသည်ကိုပင် ထိုခေတ်ကလူများ၏ အတွေးအခေါ် ဖြစ်သည်။
အီတလီပြည် မြို့ပြပြည်ရွာ လမ်းကြိုလမ်းကြားများအထိ ထိုအတွေးအခေါ်
များ ပြန့်နှံ့လာတော့သည်။

ဘိုင်စကယ်ခေတ်၊ မော်တော်ကားခေတ် အရူးထကြတာတွေကို
စာရှုသူများ သိကြမှာပေါ့။ တစ်ဦးတစ်ယောက်က ဘိုင်စကယ်လို့ တီထွင်
လိုက်တယ်ဆိုရင်ဘဲ နှစ်ပေါင်း ထောင်သောင်းမက အချိန်ကစပြီး တစ်နေ
ရာက တစ်နေရာကို ပင်ပန်းကြီးစွာ သွားလာနေကြရတဲ့ လူတွေဟာ
ဒီတစ်ခါတော့ ဘီးလေးပေါ်မှာ အသာလိုမ့်ပြီး လိုက်သွားရမှာကို အရူး
အမူး ဝမ်းသာသွားကြသပေါ့။ နောက်ပြီးတစ်ခါ မော်တော်ကားကို တီထွင်
ကြပြန်ပါရော။ ဒီတော့ ဘိုင်စကယ်ကို ခြေနဲ့နင်းပြီး အညောင်းခံ လှည့်
ပေးဖို့မလိုတော့ဘူး။ အသာလေး ထိုင်တဲ့ပြီး ဓာတ်ဆီလေး ထည့်ပေး
လိုက်တာနဲ့ ကိစ္စပြီး လိုရာရောက်နိုင်တယ်။ အဲဒီအချိန်ကစပြီး လူတိုင်း
ကားရှိမှဆိုတာ ဖြစ်လာကြတော့တာဘဲ။ တစ်ကမ္ဘာလုံး မော်တော်ကားရူး
ရူးကုန်ကြတော့တာဘဲ။

ထိုနည်းတူစွာ ၁၄ ရာစု အီတလီ ပြည်သားများသည်လည်း
ထိုခေတ်က နှစ်ပေါင်းများစွာ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်ရာမှ တူးဖော်ရှာဖွေ
ရရှိသော ရှေးဟောင်းရောမ အနုပညာ အလှအပတွေကိုကြည့်ပြီး အရူး
အမူး ကြည်ညိုနေကြသည်။

အီတလီပြည်သားတွေက စလိုက်သည်နှင့် ဥရောပတိုက်တစ်ခု
လုံးပြန့်နှံ့သွားတော့သည်။ တိမ်မြုပ်နေသည့် ပေစာပုရပိုဒ်တစ်ခုလောက်
တစ်ယောက်ယောက် သွားတွေ့လိုက်လျှင် လူတွေ ဝမ်းပန်းတသာ ဖြစ်ကြ
သည်။ ရုံးတွေ ဈေးတွေများတောင်ပိတ်ပြီး ပျော်မြူးကြသည်။

ထိုခေတ်က သဒ္ဒါကျမ်း ရေးသားပြုသူတစ်ဦးသည် ယခုခေတ် စက်တစ်ခု တီထွင်သောသူနှင့် ထပ်တူဂုဏ်ပြု ချီးကျူးခံရသည်။ လောက ရှိ မနုဿလူသားများကို လေ့လာမှု၌ပင် သူတို့၏ဘဝကို မြှုပ်နှံထားကြ သော ပညာရှင်များကို Humanist ဟု ခေါ်ကြသည်။ ဟယူးမင်းနစ် ပညာရှင်များကို လူအများက ဂုဏ်ပြုကြသည်။ လေးစားကြသည်။ ရေ မြေရပ်ခြားက ကျွန်းတွေကို သွားတိုက်ခိုက် သိမ်းယူနိုင်သော သူရဲကောင်း တွေထက် ဟယူးမင်းနစ်များကို လေးစားကြသည်။

ထိုအတောအတွင်း တတ်ခံလူမျိုးများက ကွန်စတင်တီနိုပယ် မြို့တော်ကို ဖိတိုက်လာကြသည်။ ထိုအချိန်တွင် အနောက်ဥရောပနိုင်ငံ များက ဘယ်လိုမှ အကူညီမပေးကြချေ။ သို့သော် ကွန်စတင်တီနိုပယ်လ် တွင် ထွန်းကားခဲ့သော ရှေးဟောင်းဂရိတ်နှင့် ရောမ(လက်တင်) ယဉ်ကျေးမှု များကိုကား စိတ်ဝင်စားကြသည်။

ဥရောပတိုက်သားတို့သည် ဂရိတ်စာ တတ်ချင်ကြသည်။ သို့မှသာ စာဆိုတော်ကြီး ဟိုးမား၏ ကဗျာတွေ ဖတ်တတ်တော့မှာပေါ့။ အာရီတို တယ်၊ ပလေတိုဆိုတဲ့ ပညာရှိတွေရဲ့ အရေးအသားတွေကိုလဲ ဂရိတ်စာ တတ်မှ ဖတ်နိုင်မှာ။ သို့ပေမယ့် ခက်တာက ဘာစာအုပ်တွေနှင့် သွားသင် ကြမှာတဲ့တုန်း။ သင်ပေးမယ့် ဆရာလဲမရှိ။ ဘယ့်နှယ်လုပ်ပ။

ထိုအချိန်တွင် ဖလောရင့်မြို့တော်တွင် ဂရိတ်ဘာသာ စာပေ၊ သဒ္ဒါနည်းများ သင်ပေးမည့်သူ ရောက်လာသည်။ ထိုသူမှာ Chrysoloras ခရိုဆိုလိုရား ဖြစ်သည်။ မြို့တော်သားများ ဂရိတ်ဘာသာ သင်ချင်လိုက်ကြ သည်မှာ ရူးမတတ်ဖြစ်နေကြသဖြင့် အဆင်သင့်လှသည်။ ထိုဆရာကြီးကို လူငယ်တွေ ချဉ်းကပ်၍ ဂရိတ်ဘာသာကို သင်ယူကြတော့သည်။ အမြို့ မြို့ အရွာရွာမှ လူငယ်လူရွယ်တို့သည် ဖလောရင့်မြို့တော်သို့လာ၍ ပညာ သင်ယူကြသည်။ အများအားဖြင့် လူငယ်များမှာ ဆင်းရဲငတ်ပြတ်စွာနှင့် သူတစ်ပါး ပေးစာကမ်းစာကို စားပြီး ပညာယူကြရှာသည်။ မြင်းဇောင်း၊ တဲအိုပျက်များမှာ တစ်ကျောစာ အိပ်စရာရလျှင် ပြီးရှာကြသည်။ (သောက် တော့ ရေအိုးစင်၊ အိပ်တော့ ဇရပ်ဆိုသလို) သူတို့သည် ခက်ခဲရှုပ်ထွေး

သော သဒ္ဒါနည်းများကို ပင်ပန်းကြီးစွာ သင်အံကြရှာသည်။ ရှေးဟောင်း ဂရိတ် စာဆိုကြီး ဟိုးမားတို့၊ ပြဇာတ်ဆရာကြီး ဆိုဖိုကလိတို့နှင့် နီးစပ် ချင်ကြရှာလွန်းလို့...။

ထိုအခါ ရှေးကတည်ခဲ့သော တက္ကသိုလ်များတွင် ရှေးဆရာကြီး များမှာ သူတို့ပို့ချသည့် ဘာသာတရား၊ စာပေ၊ တက္ကကျမ်းများကို သင်ယူမည့်သူ မရှိ ဖြစ်နေသည်။ သူတို့သည် အစတွင် ခက်ကုန်ပါပြီဟု ညည်းကြ၊ ထိတ်လန့်ကြသည်။ နောက်မကြာမီပင် ဒေါသတွေ ပွားလာကြ သည်။ တရားလွန်ကုန်ကြပြီ ထင်သည်။ လူငယ်များသည် သူတို့ဆီကို မလာကြတော့ဘဲ၊ ဟယူးမင်းနစ်ခေါ် ဆရာများ၏ ဟောပြောသင်ကြားပို့ချ ရာ အရပ်တွေမှာ သွားစုနေကြသည်။ “ယဉ်ကျေးမှု ပြန်လည်မွေးဖွားလာ ခြင်း” ဟူသော စကားလုံးတွေ တွင်တွင်ကြီး ပြောနေကြသည်။

ရှေးက ဆရာကြီးများမှာ ကိုယ့်နေရာမှ တဖြည်းဖြည်း ရွေ့လျော ကျဆင်းကုန်ကြသည်။ သူတို့သည် လွယ်လွယ်နှင့်တော့ လျှော့မပေးကြ ချေ။ ဆရာကြီးများသည် တစ်ဖက်စွန်းရောက် အရူးအမူးသမားများနှင့် သွားပေါင်းမိကြသည်။ တစ်ဖက်စွန်းရောက် ဘာသာရေးသမားများသည် လူတွေ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် နေနေကြသည်ကို မရှုစိမ့်ကြသည်။ (သူတို့မှာ တော့ ငရဲကြောက်လို့ အမြဲမျက်နှာကြီး မရွှင်မပြုံးဘဲ နေကြရသူတွေပါ လား။) သို့ဖြစ်ရာ ပညာအလင်းရောင် ပြန်လည်မွေးဖွားရာဒေသ အချက် အခြာဖြစ်သော ဖလောရင့်မြို့တော်မှာပင် ပဋိပက္ခ အကြီးအကျယ် ဖြစ်ကြတော့သည်။

မုံတေမျက်နှာကြီးနှင့် ခင်ကြီးတစ်ပါး ပေါ်လာသည်။ သူသည် အလယ်ခေတ် အယူအဆများကို ရှေ့တန်းကနေ၍ ကာကွယ်တိုက်ခိုက် ပေးသူတစ်ဦး ဖြစ်လာသည်။ သူသည် တရားပွဲတွေမှာ လူတွေတစ်နေ့ကျ ရင် ဘေးတွေကြမည့်အကြောင်းကို အာပေါင်အာရင်းသန်သန်နှင့် ဟော သည်။ သူ၏ စကားများသည် အလျှံညီးညီး မီးတောက်တွေ လျှမ်းလျှမ်း ထနေသော ဓားလက်နက်သည် (သိကြားမင်း၏ ဝရဇိန်လက်နက်မျိုး) ဥပမာ - အနုပညာ၊ စာပေ၊ ကဗျာ၊ အလှအပများနှင့် မွေ့လျော်နေသော လူတွေကို ထိတ်လန့်စေသည်။

သူသည် လူငယ်များကို စည်းရုံး၍ ကျောက်ရုပ်ထုပန်းချီကား၊ စာပေစာအုပ်များကို မြို့တွင်းတွင် လှည့်လည်၍ အလှူခံတန် အလှူခံ၊ မရလျှင် အတင်းလုယူပြီး ကနူးစားပေးပြင်မှာ စုပုံပြီး မီးနှင့် ရှို့စေသည်။ (လမ်းသရဲပမာ ဆိုးပေမိုက်မဲနေသော လူငယ်များအဖို့ လုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။)

ဖလောရင့်မြို့သားများသည် ခင်ကြီး Savonarola ဆာဗွန်နာရိုးလား၏ ရဲရဲတောက် တရားများကြောင့် အစတွင် အခုပင် ငရဲကျရမှာ လောက် ကြောက်ရွံ့သွားကြသည်။ သို့သော် သူတို့ အမြတ်တနိုးထားသော အရုပ်ပန်းချီကား အနုပညာပစ္စည်းများကို မီးပုံရို့ ခံပြီးပြီးချင်း ပြာပူအေးသွားသည်နှင့် သူတို့၏ ဆုံးရှုံးမှုကို ပြန်နှမြောတသ ကြတော့သည်။

များမကြာမီ လူသူအများ ပင်ဆာ (ဆာဗွန်နာရိုးလား)ကို တန်ပြန်ကြတော့သည်။ သူ့ကိုဖမ်း ထောင်ချပြီး ကနူးစားပေးပြင်မှာ လည်ပင်းကြိုး တပ်သတ်၍ မီးပုံရို့ အဆုံးစီရင်ကြသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်သည်ကို ရောမမြို့တော်ရှိ ခရစ်ယာန်သာသနာပိုင်ကြီးက ဘာမှ ဝင်စွက်ဖက်ခြင်း မပြုချေ။

ထိုအချိန်မှာ ခရစ်ယာန်သာသနာ၏ အချက်အခြာ ဘူမိနက်သန် ဖြစ်သော သာသနာပိုင်ကြီး၏ စံရာ ရောမမြို့တော်ကြီးရှိ သာသနာပိုင်၏ ကျောင်းတော်ကြီးပင် ရှေးဟောင်းဂရိတ် အနုပညာပစ္စည်း ရုပ်ထုတွေကို အမြတ်တနိုး သိမ်းထားရာ ပြတိုက်ဖြစ်နေခဲ့သည်။ သာသနာပိုင်ကြီးတောင် ဟယူးမင်းနစ်တစ်ယောက် ဖြစ်နေမှတော့ ဆာဗွန်နာရိုးလား^၁ လို သာမန် ခင်ကြီးတစ်ပါးက ဘာများတတ်နိုင်ဦးမှာလဲ။

~ ~ ~

^၁ [ဆာဗွန်နာရိုးလားအကြောင်းကို နောက်အခန်းများတွင် ထပ်၍ အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြထားသည်။]

ရီနေ့ဆန်းခေတ် အိတ်လီပြည်

ဟင်းနရစ်-ဗန်လွန်ရေးသည့် လူ့လောကသမိုင်းမှ ထုတ်နုတ် ဘာသာပြန် တင်ပြသည့်အခန်းကို ဖတ်ရှုပြီးလျှင် ဥရောပခေတ်ဆန်းချိန် ခေတ်အကြောင်းကို အတော်ပင် နားလည်နိုင်ကြမည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

ပညာအလင်းရောင် ခေတ်ဆန်းချိန် လှုပ်ရှားမှုများနှင့် ထိပ်တိုက် တွေ့ရသည်မှာ ခရစ်ယာန်ဘာသာဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်း ဂရိတ်နှင့် ရောမတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုများကို ခရစ်ယာန်ဘာသာမပေါ်မီက ဖြစ်သဖြင့် “မိစ္ဆာ” ဟု တံဆိပ်ခတ်ကာ ပစ်ပယ်လိုသောသူများ ရှိကြသည်။ အချို့မှာ အယူမသည်းကြဘဲ မိရိုးဖလာ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ အဖြစ်ကိုလည်း နေမြဲထား၍ ရှေးဟောင်းဂရိတ်နှင့် ရောမတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုများကို အမြတ် တနိုး လေ့လာကြသည်။ ထိုသို့ ပြုလုပ်သည်ကို အယူသည်းသောသူများ က မနှစ်သက်ကြချေ။

ဤနေရာတွင် ကျွန်မတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ရှေးလူမျိုးများ၏ မိရိုးဖလာ နတ်ကိုးကွယ်သည့် အယူဝါဒတို့ ပေါင်းကူးသွားပုံကို နှိုင်းစာ လေ့လာ သင့်သည်။ နဂိုက မိရိုးဖလာ နတ်များကို ကိုးကွယ်နေရာမှ ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ကူးပြောင်း ကိုးကွယ်ကြသောအခါ လွတ်လပ်စွာ နတ်များကို ဆက်လက် ပသ, နိုင်ကြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားအရ နတ်များသည် ၃၁ ဘုံသားများ အဖြစ်ရှိသည်ဟု လက်ခံသည်။ ထို့ပြင် သူတို့ကို ပသ, သည်မှာ ကိုးကွယ်

သည့် အနေနှင့် မဟုတ်တော့ဘဲ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကျင့်ဝတ်တစ်ခု ဖြစ်သော “ဒါန” တရားတွင် အကျုံးဝင်သွားခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် လူတို့၏ ပင်ကိုယ်မိရိုးဖလာ နတ်ကိုးကွယ်မှု အလေ့အထများကို “ငဲ့” မိအောင် သိမ်းသွင်းလိုက်ပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်။ အထူးသဖြင့် ရှေးခေတ်ပုဂံပြည် အနော်ရထာမင်းတည်ခဲ့သော ရွှေစည်းခုံဘုရားတွင် နတ်ရုပ်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ထိုခေတ်က ဘာသာရေး အကူးအပြောင်း အခြေအနေကို ရိပ်စားမိနိုင်သည်။

ဥရောပ ပညာရောင် ခေတ်ဆန်းချိန်တွင် စာပေအနုပညာ လှုပ်ရှားမှုများသည် ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် ထိပ်တိုက် တွေ့ကြုံရုံကို လေ့လာကြည့်လျှင် -

ရှေးဟောင်း ဂရိတ်နှင့် ရောမယဉ်ကျေးမှုများသည် ခရစ်ယာန် မပေါ်မီကဖြစ်၍ “မိစ္ဆာ” များ၏ အမွေများဟု အယူသည်းကြခြင်း ဟူသော အချက်ပေါ်တွင် မူတည်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် တစ်ချိန်တစ်ခါက အရိုင်းအစိုင်းများ၏ အန္တရာယ်ကြောင့် ဒုက္ခရောက်နေသော လူများအား ကိုးကွယ်ရာဖြစ်စေ ခဲ့သည်။ အရိုင်းအစိုင်းများပင် လိမ္မာယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမသိမ်းသွင်း နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ကာလကြာသောအခါ “ဘုံခန်းနှင့်မြောက် - ငရဲခန်းနှင့် ခြောက်” သည့် အဆုံးအမများကို ခင်ကြီးများ ကိုယ်လိုသလို ဆွဲ၍ မိမိတို့ အဖွဲ့အစည်း တန်ခိုးကြီးမားရေး၊ ဩဇာရှိရေးအတွက် သုံးလာ ကြသောအခါ လူများ၏ အသိဉာဏ်ကို ကွယ်လုနီး ဖြစ်စေခဲ့သည်။

ယင်းသောအခါ လူသားတို့သည် “ကြောက်လန့်ခြင်း” ကိုသာ အဖော်ပြုနေကြသည့် အခြေသို့ ရောက်ခဲ့သည်။ “ကျောက်ခေတ်” သို့ ပြန်မသွားစေကာမူ “ကျောက်ခေတ်” သို့ ရောက်နေကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပင် လူတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို တင်စေတတ်သော Humanism [ဟယူးမင်းနစ်ဇင်း] ခေါ် အတွေးအခေါ်တစ်ရပ် ပေါ်လာခဲ့ရသည်။ သို့နှင့်ပင် ပညာအလင်းရောင် ပြန်လည်မွှေးဖွားသော ခေတ်ဆန်းချိန်သို့ ရောက်ခဲ့သည်။

လူတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ပြန်တင်ကြဖို့မှာ ရှေးဟောင်း ဂရိတ် နှင့် ရောမတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုတွေကို ပြန်ဖော်ထုတ်ကြသည်။ ခေတ်ဆန်း ချိန် ကာလတွင် ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ၏ ဖြစ်စဉ်များကို လေ့လာ ကြည့်လျှင် ထိုခေတ်ထိုအခါ၏ လှုပ်ရှားမှုများပါ နားလည် သိရှိနိုင်သည်။ ထိုခေတ်က လှုပ်ရှားမှုများသည် ယခုမျက်မှောက်ခေတ်၏ အခြေခံများ ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရှိကြပေလိမ့်မည်။

ရီနေးဆန်းခေတ်ကို အီတလီက စခဲ့သည်။ သို့သော် ခရစ်နှစ် ၁၃၀၀ မှ ၁၃၇၈ အထိ နိုင်ငံရေးအားဖြင့် အီတလီပြည်ဟု မရှိခဲ့ချေ။

မြို့မ ပြည်နယ်ကလေးသာ ရှိသည်။ သူတို့သည် နယ်အပိုင်း အစအနကလေး ဂျင်ကလယ်မျှသာဖြစ်ရာ အချင်းချင်း မုန်းတီးရေး တရားများပွားများကာ စစ်မက်ပြု၍ ကိုယ့်ကြမ္မာကို ကိုယ်လွတ်လပ်စွာ ဖျက်ဆီးနေကြ နိုင်ကြသည်။

ခရစ်ယာန် သာသနာပိုင်(ပုပ်)၏ ဘက်တော်သားများကို Guelfs ဂူအယ်လ်ဖ်ဟုခေါ်သည်။ ဧကရာဇ်ဘုရင်၏ အောက်တွင် စည်းရုံးလိုသူများ ကို Ghilbellines ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအုပ်စုနှစ်ခုသည် အီတလီ တစ်ပြည် လုံးကိုသာ သင်းခွဲသည် မဟုတ်ချေ။ မြို့တိုင်းပြတိုင်းမှာပင် ထိုအက် ကြောင်းအတိုင်း သင်းကွဲစေသည်။

ထိုအုပ်စုနှစ်စု ပဋိပက္ခများ ဇာတ်သိမ်းသွားသည့်တိုင်ပင် ရှေးက သုံးခဲ့သည့် အမှတ်အသားများကို အသစ်ဖြစ်သော ဂုဏ်ပြိုင်ဘက် အုပ်စု များက ဆက်သုံးကြသည်။ အချင်းချင်း ဂုဏ်ပြိုင်မှု၊ အဘိဇ္ဈာ မုန်းတီးမှု များသည် ရွံ့မီးတောင်မှ ပေါက်ကွဲယိုစီးသော ချော်ပူချော်ရေများပမာ လူတို့၏ ဘဝနယ်ပယ်တွင်းသို့ အကြိုအကြားမကျန် ဝင်ဖျက်ဆီးတော့ သည်။

တစ်ဖက်အုပ်စုက ငှက်မွေးများကို ဦးထုပ်ပေါ်မှာ သည်မှာဖက် သို့ စောင်းစောင်းလေး ထိုးစိုက်လျှင် အခြားအုပ်စုက ငှက်မွေးကို သူတို့ ဦးထုပ်၏ ဟိုမှာဖက်စောင်း၍ ဆင်မြန်းကြသည်။ ဤအုပ်စုက သစ်သီးကို ဘေးတိုက်လှီးလျှင် ဟိုအုပ်စုက ဒေါင်လိုက်လှီးသည်။

လူပုဂ္ဂိုလ် အသီးသီးတို့သည် ညံ့ဖျင်းကြသည်။ အုပ်စုများမှာ လည်း နောက်ကျောမလုံ ထိတ်လန့်နေကြသည်။ သည်အထဲတွင် တချို့ လူများက သူတို့မှသူတို့ လူပေါ်လူဇော်တွေဟု အထင်ကြီးကြသည်။ ဤ သည်တို့ကိုပင် အကြောင်းပြု၍ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှုတွေ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး မယုံကြည်မှုတွေ၊ သူတို့နှင့် မတူသော သူတွေကို မနှစ်သက်ရုံ မက အထင်အမြင်သေး ရွံရှာမှုတွေ ပေါများလာသည်။

ဤသို့ ဒုက္ခဝဲဩဇာတွေထဲက အီတလီမြို့ပြ ပြည်နယ်များ ထွန်းကားလာခဲ့ရသည်။ လူသူလေးပါးတို့သည် သူတို့၏မြို့ပြကို အခြေပြု ၍ စဉ်းစားသည်။ (ဘယ်ပြည်သားဟု မပြော၊ ဘယ်မြို့သားဟု ပြောကြ သည်။) အသိပညာရှင်များကသာလျှင် အီတလီတစ်ပြည်လုံးအဖြစ် ခြံကာ ပြောဆို စဉ်းစားကြသည်။ သို့သော် မြို့ပြ ပြည်နယ်ကလေး အပိုင်းပိုင်း အစစ ကွဲပြားနေခြင်းသည်ပင် (ရီနေဆန်း) အလင်းရောင်ခေတ်အတွက် အခွင့်သာသည်။

တိုင်းကြီးပြည်ကြီးများမှာ အေးချမ်းသည်။ အနေရ အထိုင်ရ ပြန့်ပြူးသာယာသည်။ တန်ခိုးအာဏာ ကြီးမားသည်။ သို့သော် တစ်ဖက်က လွတ်လပ်မှုနှင့် အနုပညာများအဖို့ အခွင့်သာမှု ယုတ်လျော့သည်။

အကွဲကွဲ ဖြစ်နေကြသော မြို့ပြ ပြည်နယ်ကလေးများသည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အစစ ဂုဏ်ပြိုင်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားမှုမှာ ပြိုင်ဆိုင်လာကြသည်။ ခရူးဆိတ် ဘာသာရေး စစ်ပွဲများ က ထွင်ခဲ့သော အရှေ့ဖက်နိုင်ငံများနှင့် ကူးလူးဆက်ဆံ ကုန်သွယ်မှု လမ်းကြီးကို အီတလီ မြို့ပြပြည်နယ်များက ဆက်ခံကြသည်။

နိုင်ငံရေးအုပ်စုများ ကွဲနေခြင်းကြောင့် မြို့အချင်းချင်း တိုက်ကြခိုက် ကြတာတွေ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုတိုက်ခိုက်မှုများမှာ အားလုံးစုလိုက်လျှင် ပင် (ထိုခေတ်မတိုင်မီလေးမှာပင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော) ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ ၏ နှစ်တစ်ရာစစ်ပွဲတွင် ထိုခိုက်ရှုနာ သေကြေမှု၊ အိုးအိမ်ဥစ္စာ ပျက်စီးမှု တွေလောက် မများသေးချေ။

မြို့ပြ ပြည်နယ်ကလေး တစ်ခုစီကွဲနေကြပြီး ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် လွတ်လပ်စွာ အုပ်ချုပ်နေထိုင်ကြပြန်တော့သည်။ ပြည်ပ စစ်မက်ရန်များ ကို စုပေါင်းကာကွယ်နိုင်အား ဆုတ်ယုတ်နေပြန်သည်။ သို့သော် တစ်ဖက် က အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိသေးသည်။ တစ်မြို့နှင့် တစ်မြို့ ဂုဏ်ပြိုင် ဆိုင်ကြသည်။ အုပ်ချုပ်သော မင်းများသည် ဗိသုကာ ပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ အနုပညာများနှင့် ကဗျာစာပေ၊ ကျမ်းဂန်လေ့လာမှုများကို သူ့ထက်ငါ ပြိုင်၍ အားပေးကြပြန်သည်။

အီတလီပြည်နှင့် အရှေ့အနောက်နိုင်ငံများ ကုန်ကူးသန်း ရောင်းဝယ်မှု ဖွံ့ဖြိုးလာသည်။ ကုန်ထုတ်မှုလုပ်ငန်းတွေ ကြီးပွား၍ ငွေကြေး မြှုပ်နှံမှုများကြောင့် စီးပွားဖြစ်ထွန်းလာကြသည်။ တောရပ်ကျေးရွာတွင် အေးအေးဆေးဆေး မနေကြတော့ဘဲ မျက်စိကြီးနားကြီး မြို့ပြများသို့ ချဉ်းကပ်လာကြသည်။ အသိအမြင် နည်းပါးကျဉ်းမြောင်းရာမှ မြို့ကြီးပြကြီး ပတ်ဝန်းကျင်ကပေးသော အကြားအမြင်တွေ ကျယ်ပြန့်လာသည်။ ပျင်းတိ ပျင်းတွဲ မနေတော့ဘဲ သိချင်-မြင်ချင် စိတ်အားတက်ကြွလာသည်။

နိုင်ငံရေး အခြေခံမှာလည်း မြို့ပြပြည်နယ်အတွင်း လွတ်လပ်မှု နှင့် မြို့အချင်းချင်း ဂုဏ်ပြိုင်မှုပေါ်တွင် မူတည်၍ လှုပ်ရှားလာသည်။ မကြာမီပင် ဆန်ကုန်မြေလေး အပျင်းထူနေသော အထက်လွှာ (မြို့စား အရှင်သခင်) လူတန်းစားကို ဖြုတ်ချပစ်နိုင်ခဲ့သည်။ သူတို့နေရာတွင် စာပေ ပညာ ဗဟုသုတ အကြားအမြင် ပြည့်စုံသောမင်းသားများ တက်လာသည်။ တစ်ဖက်က ငွေကြေးမန ပြည့်စုံသော၊ တက်ကြွသော၊ လုံ့လနှင့် ပြည့်စုံ သော ကုန်သည် သူဌေးလူတန်းစား ပေါ်ထွက်လာသည်။

လူမျိုးစု ဘာသာစကားနှင့် စာပေကို အရေး-အဖတ် များလာကြ ၍ တိုးတက်ပြုပြင်လာကြသည်။ ရှေးဟောင်း ဂရိတ်နှင့်ရောမ စာပေများကို တိမ်မြုပ်ရာမှ ထုတ်ဖော်လေ့လာခြင်းဖြင့် ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကား စာပေကို ကြွယ်ဝလာစေသည်။

အတွေးအခေါ် မြော်မြင်ရေး တရားတွေလည်း အခြေစိုက်မိကြ သည်။ ဥစ္စာဓန ကြွယ်ဝမှုများကြောင့် ရှေးရှေးက စည်းကြပ်ချုပ်ချယ်မှုများ

ကို ဖြိုပစ်နိုင်ကြသည်။ ခရူးဆိတ် စစ်ပွဲများနှင့် အရှေ့နိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံ မိခြင်းကြောင့် အယူဝါဒ ဘာသာကွဲပြားမှုများ အပေါ်တွင် စိတ်ထားတတ် လာကြသည်။ ကိုယ့်အယူဝါဒ၊ ကိုယ့်ထုံးစံလေ့နှင့် မတူသူတိုင်းကို ရန်မူ သည့် ဓလေ့မျိုး၊ စိတ်ထားမျိုး ပါးလာသည်။

ခရစ်ယာန်မပေါ်မီက ရှိခဲ့သော ရှေးဟောင်း (ဂရိတ်နှင့် ရောမ) ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ် အနုပညာစာပေ အလှအပများနှင့် လွတ်လပ် သော အတွေးအခေါ်များကို နှစ်သက်ကြည်ညိုတတ်ကြသည်။ ဤသည် နှင့်အမျှ အလယ်ခေတ်၏ ကျဉ်းမြောင်းအယူသည်းမှုတွေ ကွာကျကုန် သည်။ ယခင်ကကဲ့သို့ နောင်တမလွန် ဘဝအတွက်ချည်း တွေးမျှော် မနေတော့ဘဲ ပစ္စက္ခဘဝ ကိစ္စများကို စိတ်ဝင်စားလာကြသည်။

အီတလီပြည် ရှိရှိသမျှ လှုပ်ရှားမှုများသည် (ရီနေဆန်း) ပညာ အလင်းရောင် ပြန်လည်မွေးဖွားသည့် ခေတ်ဆီသို့ တူရုသွားလျက် ရှိတော့သည်။ ဤသည်ပင် မျက်မှောက်ခေတ် လူသားအဖြစ်ကို ဖန်တီးမှု တစ်ရပ်ပေတည်း။

အီတလီလူမျိုးများက ပညာခေတ်ဆန်းချိန်ကို *Renascita* ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်းဟု ခေါ်သည်။ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများ လူရိုင်း လူဆိုးများ ဖျက်ဆီးမှုကြောင့် တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်ရာမှ တစ်ဖန် တခမ်း တနား ပြန်လည်မွေးဖွားလာသည့် အချိန်ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု များသည် ဂျာမန်နှင့် ဟန်းလူမျိုးများ တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးမှုကြောင့် သုံး ရာစုလောက်ကပင် ကျဆုံးခဲ့ရပြီး ဟူ၍ အီတလီလူမျိုးတို့ ယူဆခဲ့ကြသည်။ ရောမလူမျိုးတို့၏ လှပတင့်တယ်သော ယဉ်ကျေးမှုပွင့်ဖူးများမှာလည်း *Goth* ဂေါ့သ် လူမျိုးနှင့် *Lombard* လွန်းဘဒ် လူမျိုးတွေက ချေမှုန်းပစ် ခဲ့ကြသည်။ ယခုအခါ အီတလီလူမျိုးများပင် ထိုဂေါ့သ်နှင့် လွန်းဘဒ် လူမျိုးတို့၏ သွေး မကင်းကြချေ။

နေရောင်ခြည် ဖြာသန်းသကဲ့သို့ အီတလီလူမျိုးတို့၏ စိတ်ဓာတ် သည် အလယ်ခေတ်တွင် မသိမလိမ္မာမှုတည်းဟူသော အခိုးအငွေ့ မြူနှင်း များကို ကွဲသွားစေသည်။ အမြဲထိတ်လန့် ကြောက်ရွံ့နေရသည့် နှောင်

အိမ်ထောင်အတွင်းမှ လွတ်ကင်းလာကြသည်။ ပုံသဏ္ဍာန်ကို အမျိုးမျိုးနှင့် ပေါ်လာသည့် အလှအပအာရုံများကို စိတ်ညွတ်ကာ အရသာယူကြသည်။ ကြည်ညိုသဒ္ဓါ ပွားကြသည်။ ပတ်ဝန်းကျင် သြကာသ လောကကြီးသည် လည်း သေသူပြန်ရှင်လာဘိသကဲ့သို့ ပျော်ရွှင်ဝမ်းမြောက်သော အရသာ ထူးဖြင့် ပြည့်လျှမ်းစေတော့သည်။ အီတလီပြည် ငယ်မူငယ်သွေး ပြန်ဆန်းသစ်လွင်ဦးတော့မည်။

ဤသို့ ပြောဆိုကြသောသူများသည် ရီနေဆန်းခေတ်နှင့် နီးကပ်စွာ တွေ့မြင်ရသူများ ဖြစ်ကြသည်။ အနီးကပ်ကြည့်လွန်းလျှင် လည်း ရှုပ်ထွေးလှသော အခြေအနေကို ပုံမှန်မြင်နိုင်ဘို့ ခဲယဉ်းပေမည်။ ရှေးဟောင်းဂရိတ်နှင့် ရောမစာပေများ အနုပညာများ၊ တူးဖော် ထုတ်ဖော် ရရှိမှုများ တစ်ခုထဲချည်း ရီနေဆန်းခေတ်ကြီး ပေါ်လာရသည် မဟုတ်ချေ။ ထိုခေတ်ကြီးဖြစ်အောင် ဖော်စပ်ရာတွင် ပထမဦးစွာ လိုအပ်သည့် အရာကား ငွေတည်း။ ဘူဇဝါနဲ့ တစ်ထောင်းထောင်းထသည့် ငွေဖြစ်သည်။ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော အရောင်းအဝယ် အုပ်ချုပ်သူများက လက်လုပ်သမားများကို အခကြေးနည်းနိုင်သရွေ့ နည်းပေးပြီးမှ ရယူသည့် အမြတ်ငွေများ၊ ထိုငွေတွေဖြစ်လာအောင် အရှေ့တိုင်းနိုင်ငံများသို့ သက်စွန့်ဆံဖျားသွားကြရသည်။ သီဝေမြင့်ခေါင် တောင်တန်းများကို ကျော်သွားကာ ကုန်စည်တွေ ဈေးသက်သက်သာသာနှင့် သွားဝယ်ခြမ်းပြီး ဈေးကြီးတင်၍ ရောင်းကြရသည်။ ငွေကြေး အရင်းအနှီးတွေ ချေးတန်ချေးပြီး မြှုပ်နှံရာမှာ သတိကြီးစွာနှင့် တွက်ချက်ကြရသည်။ လုပ်ငန်းကြီးများတွင် ငွေလည်ပတ်နိုင်အောင် ရှာကြရသည်။ နောက်မှ ငွေအညွန့်အတိုးအပွားတွေ ထွက်လာသောအခါမကျမှ လောကစည်းစိမ်တွေ ခံစားစံစားကြဘို့ စဉ်းစားနိုင်ကြသည်။

လွတ်တော်များတွင် ရာထူးနေရာ ယူနိုင်ကြသည်။ ဒါတင် ဟုတ်ပါရိုးလား။ မယားအငယ်အနှောင် ခွာမြှောင်တွေကိုလည်း ငွေနှင့်ဝယ်ပြီး ထားနိုင်ကြသည်။ ဥစ္စာဓန ချမ်းသာလာသောအခါ သည်လို အပျော်အပါး ကာမဂုဏ် အနံ့အသက်တွေ မိုးမွန်နေရုံနှင့် မပြီးသေး။ ဒါတွေထက်

အဆင့်အတန်းမြင့်တဲ့ စည်းစိမ်ခံစားမှုတွေလည်း ရှိဦးမှ... သည်တော့ ပန်းချီ ပန်းပု အကျော်အမော်တွေ ရွှေတွေ ငွေတွေပေးပြီး အနုပညာပစ္စည်း တွေ ဖန်တီးခိုင်းရပြန်ပါရော။

ယဉ်ကျေးမှုများ အရင်းအမြစ်ကိုလိုက်ကြည့်လျှင် ငွေနှင့် မြေ တောင် မြောက်ခဲ့ရသည်ချည်းပင် ဖြစ်သည်။ ကုန်သည် သူဌေးသူကြွယ် များ၍ ငွေကြေးများနှင့် ရှေးဟောင်းစာမူများကို ဖိုးထိုက်တကြီး ပေးဝယ် ကြရသည်။ ထိုစာမူများက အစပြု၍ ရှေးဟောင်းဂရိတ်နှင့် ရောမ ယဉ်ကျေးမှုများ ပြန်ပေါ်လာရသည်။

ထို ရှေးဟောင်းစာမူများက ရီနေးဆန်းခေတ် လူများ၏ စိတ်ဓာတ် ၏ အတွေးအခေါ်များကို အယူသည်းမှု အနှောင်အဖွဲ့မှ ဖြေ၍ လွတ်လိုက် သည် မဟုတ်ချေ။ အခြားသော အခြေအနေများ ရှိသေးသည်။ အလယ် အလတ်တန်း လူတန်းစားတစ်ရပ် ပေါ်လာသည်။ ထို လူတန်းစား အင်အားကြီးသည် ရှေးကမြို့စားကြီး ဘုရင်အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် လယ်မြေ ကျွန်များ နှစ်ခုသာရှိသည်။ တက္ကသိုလ်ကြီးများ ဖွံ့ဖြိုးကြီးကျယ်လာသည်။ အပြင်လောက (နိုင်ငံခြားအရပ်များ)နှင့် ထိတွေ့ကြရသဖြင့် အကြားအမြင် အသိပညာတွေ တိုးလာသည်။ ဥပဒေထုံးတမ်းများကို လေ့လာကြသည်။ အမြင်ကျယ်ဝန်းလာသည်။

ခရစ်ယာန် ဘာသာသာသနာ၏ အဆုံးအမများကို ယုံမှားလာ ကြပြီး မေးမြန်းဆွေးနွေး လာကြသည်။ ရှေးကကဲ့သို့ ခင်ကြီးများက ငရဲခန်းဖြင့် ခြောက်လှန့်သည်ကို မကြောက်ဘဲ လွတ်လပ်စွာ တွေးတော လာကြသည်။

ဘာသာတရားကိုပင် ယုံမှားရဲလာကြသောအခါ အလှအပ အာရုံ တွေကိုလည်း ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ခံစားရဲလာသည်။ ယောက်ျား မိန်းမတို့၏ ကိုယ် ကာယအလှအပကို ကြည့်ရဲလာသည်။ အနုပညာဖြင့်လည်း သရုပ်ဖော် ရဲလာသည်။

ဤသို့ လူသားတို့၏ စိတ်ဓာတ် အတွေးအခေါ်များသည် (ရာဟု ခံတွင်းမှ လွတ်သော လမင်းပမာ) သန့်ရှင်းကြည်လင် လွတ်လပ်ခဲ့သည်။

ထို စိတ်ဓာတ်သည် ၁၄၃၄ ခုနှစ်မှ ၁၅၃၄ ခုနှစ်အထိ အံ့ဩဖွယ်ရာ ကောင်းသော ခေတ်ကြီးတစ်ခုကို ထူထောင်ခဲ့ကြပေတော့သည်။

ရီနေးဆန်းခေတ် လူသားကို တစ်ဖန် ပြန်လည်ဆန်းသစ်သော ပညာဖြင့် ဖန်တီးခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်းတစ်ရာ ကြာသောအခါ ထိုလူသား သည် ပျက်စီးလျော့ကျပြန်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။ လွတ်လပ်သော စိတ်ဓာတ်ကို အချုပ်အထိန်းမရှိ ပရမ်းပတာမူတွေမှာ ကျက်စားစေခဲ့ သည်။ ငါတကော ကောပြီး ငါမှ ငါဟု သူတကာကို ဖျက်ဆီးကြသည်။ တိုင်းပြည်လူမျိုးကိုလည်း ကျွန်စာရင်း သွင်းကြသည်။

ခရစ်ယာန်သာသနာ အဆုံးအမအောက်တွင် ငြိမ်သက်စွာနေခဲ့ ကြသော အလယ်ခေတ်နှင့် ၁၆ ရာစု ဘာသာရေးတော်လှန်မှု ပဋိပက္ခ၊ သွေးချောင်းစီးသည့် စစ်မီးများ လောင်ကျွမ်းသောအချိန် စပ်ကြားခေတ် သည်ပင် (ရီနေးဆန်း) ခေတ် ဖြစ်ပေသည်။

အီတလီပြည် မြောက်ပိုင်းနယ်သည် အသိပညာ နိုးကြားသော ခေတ်ဦးကို ရှေ့တန်းကနေ၍ ကြိုဆိုရယူလိုက်သည်။ အဘယ့်ကြောင့် ပေနည်း။ အီတလီပြည်သည် ရှေးဟောင်းရောမလူမျိုးတို့ တခမ်းတနား အုပ်စိုးနေခဲ့သော နယ်မြေဖြစ်ခဲ့သည်။ ရောမလူမျိုးတို့၏ လောကသည် အီတလီမြေပေါ်က အပြီးအပိုင် ကွယ်ပျောက်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ မြို့တိုင်းမှာပင် ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦတွေ ရှိနေသေးသည်။ ရောမလူမျိုးတို့၏ ဥပဒေများကို ပြန်လည် သုံးစွဲကြသည်။

အဆောက်အဦတွေက ရှေးခေတ် ရောမလူမျိုးများ၏ ယဉ်ကျေးမှု ကို အမြဲသတိပေးနေသကဲ့သို့ ရှိသည်။ လက်တင်ဘာသာကိုလည်း ပြောဆို ရေးသားသုံးစွဲနေကြသည်။ အီတလီ ဘာသာစကားမှာလည်း လက်တင် ဘာသာကို သံမူကွဲ သံပြောင်းသံလွဲမျှသာ ဖြစ်သည်။

ခရစ်မပေါ်မီ ရှေးလူကြီးများ ကိုးကွယ်ပသကြသည့် နတ်ပူဇော် ပွဲများကို ခရစ်ယာန်အသွင် ကူးပြောင်းလျက် ပြုလုပ်နေကြသည်။

(မှတ်ချက်) ခရစ်ယာန်တို့၏ ဘာသာရေးပွဲများတွင် ရှေးဟောင်း

နတ်ကိုးကွယ်သော သူများ၏ အလေ့အထမှ ရရှိသော ထုံးစံလေ့များ ပါရှိသည်။ ဥပမာ ခရစ်စမတ်ပွဲနေ့တွင် ထင်ရှားပင်ကို မီးထွန်းတန်ဆာ ဆင်ခြင်းမှာ ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်းများစွာ နတ်ပူဇော်ပွဲများတွင် ပြုလုပ် ကြသည့် လေ့ဖြစ်သည်။

ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုများတည်ရာ ချိုင့်ဝှမ်းကြီးသဖွယ်ဖြစ်သော မြေထဲပင်လယ်ကြီးကို ခွလျက် မားမားရပ်နေသူမှာ အီတလီပြည်ပင် ဖြစ်သည်။ အီတလီမြောက်ပိုင်း ဒေသများမှာ အခြားသော ဥရောပနိုင်ငံ များထက် (ဖလန်းဒါပြည်ကလွဲ၍ မြို့ဆန်သည်။ စိုက်ပျိုးရေးထက် ကုန် ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်း များပြားသည်။ သို့ဖြစ်၍ လယ်မြေပေါ်တွင် အခြေ တည်သော ကံကျွေးချစနစ်၏ ဆိုးမွေများ မခံခဲ့ရချေ။ မင်းစိုးမြို့စား အဆင့်အတန်းမှ လူများသည် မြို့ကြီးပြကြီးများ၏ တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရသည့်အခြေသို့ ပို့ပေးသည်။ ကုန်သည် သူဌေးလူတန်းစား ကြီးစိုးလာသည်။ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှု ဖွံ့ဖြိုးသဖြင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာ ဝင် နိုင်ငံများတွင် ခနဥစ္စာ အကြွယ်ဝဆုံး နယ်မြေဖြစ်လာသည်။ ကုန်သည် များသည် (ဗလက်ဆီး) ပင်လယ်နက် အဝေးဘက်ရှိ မြို့များအထိ စွန့်စား သွားလာကြသည်။

ရီနေးဆန်းခေတ်သည် အီတလီပြည်မြောက်ဖက်ပိုင်း ဖလောရင့် မြို့တော်မှာ ရှေးဦးစွာ အခြေစိုက်သည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများ နှင့် ပြည်ပရောင်းဝယ် ဖောက်ကားမှုများ တစ်နေ့တစ်ခြား တိုးတက်သဖြင့် ဖလောရင့်မြို့တော် (ပန်းမြို့တော်) သည် ၁၄ ရာစုတွင် ဗီးနပ်စ်မြို့ကလွဲ လျှင် ဥစ္စာခန အချမ်းသာဆုံးမြို့တော် ဖြစ်လာသည်။

သူနှင့်အပြိုင် ဗီးနပ်စ်မြို့တော်သားများမှာ ထိုခေတ်အခါက ဥစ္စာကြွယ်ဝသလောက် အပျော်အပါး၌သာ အချိန်နှင့်ငွေကို ဖြုန်းကြသည်။ ငွေကို ငွေထပ်ဖြစ်အောင် ကြိုးစားနေကြသည်။ ဖလောရင့် မြို့တော်သား များသည် ထိုခေတ်ကာလက ကြံစည် တီထွင်ထားကြသည့် ဒီမိုကရေစီ ဆန်ဆန် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်နှင့် အုပ်ချုပ်သည်။ ဒီမိုကရေစီ စစ်စစ်ကြီး မဟုတ်စေကာမူ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ခွင့် အသင့်အတင့်ရှိကြသည်။

သို့ဖြစ်ရာ လူများ စကားများဆိုသလို ပဋိပက္ခ ရန်ပွဲတွေကလည်း အလွန်ဖြစ်ကြသည်။ ထိုသို့ တစ်စီစီ တစ်ကျက်ကျက်ထဲမှာ နေရသဖြင့် စိတ်ကို အလကားထားလို့ မရ။ တွေးခေါ်စဉ်းစားရသည်။ နှုတ်မှုပညာ အပြောအဆို လိမ္မာကျွမ်းကျင်လာကြသည်။ အနုပညာများတွင် ပြောင်မြောက်လာကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ‘အီတလီပြည် ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာ တက္ကသိုလ်’ ဟု အများက ခေါ်တွင်ကြသည်။

အခန်း [၈]

ရီနေဆန်းခေတ် ပုဂ္ဂိုလ်များ

(က) Medici မိဒီချီ လူမျိုးစု တက်လာခြင်း

၁၅ ရာစုတွင် ဖလောရင့်မြို့တော် အစိုးရသည် မြို့တော်ကြီးကို သာမက ပတ်ဝန်းကျင် လယ်ယာမြေစိုက်ပျိုးသော နယ်များကိုပါ စိုးပိုင် အုပ်ချုပ်သည်။ လယ်လုပ်သားများသည် (အလယ်ခေတ် ကံကျွေးချစနစ် မှာကဲ့သို့) “လယ်ကျွန်” များ မဟုတ်ကြချေ။ အများအားဖြင့် လယ်မြေ အနည်းငယ် ကိုယ်ပိုင်ရှိသော လယ်ပိုင်ရှင် ပေါက်စကလေးများ ဖြစ်ကြ သည်။ အချို့မှာ လယ်မြေငှား၍ လုပ်စားကြသည်။ သူတို့ကျေးရွာကိစ္စ များကို အုပ်ချုပ်ဆောင်ရွက်သူတို့ဘာသာ အရာရှိများ ရွေးကောက် တင်မြှောက်သည်။ သို့သော် မြို့တော်ကြီးများကို အုပ်ချုပ်သော မြို့ဝန် မင်းများက ဆူညံဆူညံလုပ်ကြသော ဆင်းရဲသား လူတန်းစားများကို ဖြေသိမ့်ချင်သဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာ ကုန်များကို ဈေးနှိမ့်ထားသည်။ ထို အခါ လယ်သမားများက စိတ်မချမ်းသာကြချေ။

သို့ဖြစ်၍ တောနေ လယ်ယာမြေ လူတန်းစားနှင့် မြို့နေ လူတန်းစားတို့ ရန်ဖြစ်ကြသည့် အသံများသာမက အခြားအသံတွေ ရှိသေးသည်။ ထိုအသံကား မြို့ရိုးပစ္စင် ဝန်းရံသော မြို့တော်ထဲက ရန်လိုနေသော လူတန်းစားများ၏ ဒေါမနဿ အမုန်းရသပြည့်သော သီကျူးသံများ ဖြစ်သည်။ အတော တီးလုံးလေးသဖွယ် ရောနှော၍ ထွက်လာတော့သည်။ ထိုသို့ သီကျူးသောတေးသံကို တောနေလူတန်းစားများနှင့် မြို့နေလူတန်းစားတို့၏ ခိုက်ရန်ပွားသံတို့က အတောတီးလုံးသဖွယ် နောက်ခံရှိနေသည်။

မီဒီချီ မျိုးရိုးသမိုင်းကို ၁၂၀၁ ခုနှစ်ကစ၍ တွေ့ရှိရသည်။ Averardo Medici အာဗာရာဒို မီဒီချီသည် ဇော်ရဲလက်ရဲ အရောင်းအဝယ်များ ပြုသည်။ ငွေကြေး မြှုပ်နှံသည်။ သို့နှင့် ချမ်းသာလာခဲ့ရာ မြို့ပြအုပ်ချုပ်ရေး (မြို့နီစီပယ်) အဖွဲ့တွင် အုပ်ချုပ်ရေး ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ရွေးကောက်ခံရသည်။ မျိုးရိုး အစဉ်အဆက်ပင် ထိုရာထူးကို ရရှိလာခဲ့သည်။ ၁၃၁၄ ခုနှစ်တွင် အာဗာရာဒိုတူမြေး Salvestro ဆာဗက်စ်တိုသည် သူပုန်ထနေသော ဆင်းရဲသားများဘက်က ရပ်တည်ခဲ့သည်။ သို့နှင့် လူများက မီဒီချီ အမျိုးအနွယ်ကို ကြည်ညိုလာကြသည်။ ၁၄၁၂ ခုနှစ်တွင် Bicci Medici ဘီချီ မီဒီချီသည် အခွန်အတုတ်များ လျော့သည့် ဥပဒေကို ထောက်ခံပေးခဲ့သည်။

၁၄၂၈ ခုနှစ်တွင် ဘီချီသည် တပ်စကင်နီ Tuscany နယ်၌ ရှိသမျှ ဥစ္စာစည်းစိမ် လယ်မြေအိမ်ယာများကို သူ့သား Cosimo ကော့စီမိုအား လွှဲပေးခဲ့ပြီး ကွယ်လွန်သည်။

ကော့စီမိုမီဒီချီ Cosimo Medici သည် ထိုအချိန်တွင် အသက် ၃၉ နှစ်ရှိပြီဖြစ်၍ သူ့ဖခင်ပေးခဲ့သော လုပ်ငန်းကြီးများကို အုပ်ချုပ်နိုင်သည်။ လုပ်ငန်းများမှာ ကျယ်ပြောလှသည်။ ဘဏ်လုပ်ငန်းမှာ အဓိကဖြစ်သည်။ များပြားလှသော စိုက်ပျိုးခင်း လယ်မြေများကို စီမံရသည်။ ပိုးထည်၊ သိုးမွေးထည်ယက်လုပ်သော လုပ်ငန်းများကလည်း ရှိသေးသည်။ ပြင်ပ ကုန်ကူးသန်း ရောင်းဝယ်မှုမှာလည်း ရုရှ၊ စပိန်၊ စကော့

တလန်၊ ဆီးရီးယားတို့အပြင် အီစလန် Islam နယ်မြေ မွတ်စလင်တို့ တိုင်းပြည်များနှင့် ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်နိုင်ငံများအထိ ကျယ်ပြန့်သည်။

ကော့စီမိုသည် ဤမျှလောက် ကြီးကျယ်သည့် လုပ်ငန်းကြီးများ ကို ခေါင်းအေးအေးနှင့် အသာကလေး အုပ်ချုပ်စီမံနိုင်သည်။ နိုင်ငံရေး လုပ်ဖို့ကလည်း သူ့မှာ အချိန်ရလိုက်သေးသည်။ သူသည် စစ်မက်ရေးရာ ကောင်စီဝင်ဖြစ်၍ ဖလောရင့် Florence နှင့် လျူကား Lucca စစ်ဖြစ် ရာတွင် သူကပင် ငွေကြေးထောက်ပံ့ ချေးငှားပြီး စစ်နိုင်အောင် လုပ်ပေး နိုင်ခဲ့သည်။

သည်လိုလူမျိုးတစ်ယောက် စာပေကျမ်းဂန် အနုပညာများ ဝါသနာထုံသည်မှာလည်း အီတလီပြည်အဖို့သာမက လူ့လောကကြီးအဖို့ ကံကောင်းသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ကော့စီမိုသည် ပညာ အကြားအမြင်နှင့် ပြည့်စုံသည်။ ယဉ်ကျေး သော ဗီဇဓာတ်ခံရှိသည်။ လက်တင်ဘာသာကို ကောင်းစွာတတ်သိသည်။ ဂရိတ်ဘာသာ၊ ဟေးဘရူးဘာသာနှင့် အာရာပီဘာသာများကိုလည်း ခေါက်မိသည်။ ရှေးဟောင်း စာပေပရပိုဒ်များ ဝယ်ယူစုဆောင်းသည့် နေရာမှာ သူ့စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ရက်ရက်ရောရော သုံးသည်။ ဂရိတ်ပြည်၊ အီဂျစ်ပြည်တို့က ပြန်လာသည့် သူ့သင်္ဘောကြီးများပေါ်တွင် အဖိုးအထိုက် ဆုံး ပါလာသည့် ကုန်စည်များမှာ စာပေ ပုရပိုဒ်များ အပြည့်ထည့်သည့် သေတ္တာကြီးများပေတည်း။

ကျွန်ုပ်တို့သည် ကော့စီမိုနှင့်တကွ သူ၏ အဆက်အနွယ်ဖြစ်ကြ သော လော်ရင်ဇို Lorenzo The Magnificent (မဟာလော်ရင်ဇို ဟု ခေါ်တွင်သည်) နှင့် ပုပ်ရဟန်းမင်း အဖြစ်ရသော လီယို Leo နှင့် သတ္တမမြောက် ကလီမင်း Clement VII တို့ကိုပါ အားလုံးခြုံ၍ သူတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုကို အဆုံးအဖြတ် ပေးရမည်ဆိုလျှင် လူ့လောက သမိုင်း တစ်လျှောက်တွင် မီဒီချီ အမျိုးအနွယ်လောက် စာပေအနုပညာများကို အားပေးထောက်ပံ့ခဲ့သူ မရှိခဲ့ဘူးဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

(ခ) ဟယူးမင်းနစ်များ Humanists

မီဒီချီတို့ ခေတ်မှာပင် ဟယူးမင်းနစ် ဝါဒီသမားတို့သည် အီတလီ ပြည်သူပြည်သားတို့၏ စိတ်ကို ယူကျုံးဆွဲငင် ဖမ်းစားခဲ့ကြသည်။ ယင်း သောအခါ လူတို့သည် ဘာသာတရားကို အတွေးအခေါ်ပညာ တစ်ခု အဖြစ် ပြောင်းလဲယူလိုက်ကြသည်။ တမလွန် ဘုံဘဝဆီသို့ မှန်သန်းသော စိတ်များကို ပြန်၍ ပထဝီမြေကြီးသို့ ဆွဲယူကြသည်။ လူတို့သည် ခရစ်ယာန် ဘာသာ မပေါ်မီ (မိစ္ဆာဟု သူတို့ခေါ်နေသော) ရှေးလူမျိုးများ၏ အတွေး အခေါ်နှင့် အနုပညာများကို တအံ့တဩကြည့်ကာ သဒ္ဓါပီတိ ပွားကြရ သည်။

ဟယူးမင်းနစ်ဇင်းဆိုသည်ကား အဘယ်နည်း။ ထိုခေတ်အခါက ရှေးဟောင်းစာပေများကို အူမင်းနီးတား Umanita ဟု ခေါ်သည့် လူ့ လောကနှင့်ဆိုင်သော စာပေများဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ လူ့လောကနှင့် စပ်သော စာပေများကို လေ့လာသူများကို ဟယူးမင်းနစ်ဟု ခေါ်သည်။

လူ့လောကအကြောင်းကို သိချင်လျှင် လူကို လေ့လာရမည်။ လူ၏ ကိုယ်ကာယ ဗလအင်အားနှင့်တကွ အချိုးကျသော အလှအပကို လည်း မြင်တတ်ရမည်။ လူ၏နှလုံးသား၌ ခံစားရသော သုခ၊ ဒုက္ခ ဝေဒနာများကိုလည်း ထိုးထွင်းနားလည်ရမည်။ လူ၏ စဉ်းစားဉာဏ် သိမ်မွေ့သလောက် ကြီးကျယ်ခမ်းနားပုံကိုလည်း တွေးဆကြည့်တတ်ရ မည်။ ဤသို့ သဘောရှိသော ပညာရပ်တို့သည် ရှေးဟောင်းဂရိတ်နှင့် ရောမစာပေ အနုပညာများ၌ မြင်တွေ့ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုစာပေအနုပညာ များကို လေ့လာခြင်းပင် ဟယူးမင်းနစ်ဇင်း ဖြစ်တော့သည်။

ယခုခေတ်ထိ ရှိနေသော ရှေးဟောင်း ဂရိတ်နှင့် လက်တင် စာပေများမှာ အလယ်ခေတ်တုန်းကပင် ရှိခဲ့ကြသည်။ ၁၃ ရာစုလောက် တွင် ခရစ်မပေါ်မီက ပညာရှင်များ၏ အတွေးအခေါ်များကို အလယ်ခေတ် က သုသေတီတို့ သိခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ထိုခေတ်က ဂရိတ်ကဗျာများ

ကိုကား ပေယျာလကန်ထားခဲ့ကြသည်။ ယခုခေတ်အခါ ဂရိတ်ကဗျာ များကို ဂုဏ်တင်နေရာထားနေကြသော ရှေးဟောင်းဂရိတ်ကဗျာ ပြဇာတ်များမှာ ဘုန်းကြီးကျောင်း၊ ဘုရားကျောင်း ချောင်ကြိုချောင်ကြားမှာ စုပုံနေခဲ့ကြသည်။

ကွန်စတင်တီနိုပယ် Constantinople မြို့ကို တပ်ခံလူမျိုးများ မသိမ်းမိပင် ဟယူးမင်းနစ် ဆယ်လေးငါးဦးတို့သည် ဂရိတ်ပြည်၌ လှည့်လည် လေ့လာကြသည်။ သူတို့ထဲမှ တစ်ဦးဖြစ်သော ဂိုင်ယိုဗန်နီ ဩရစ္စပါး Giovanni Aurispa သည် အီတလီပြည်သို့ စာမူပေါင်း ၂၃၈ ခုမျှ ယူလာခဲ့သည်။ ထိုစာမူများထဲတွင် အစခိလ Aeschylus နှင့် ဆိုဖိုကလီ Sophocles တို့၏ ပြဇာတ်များလည်း ပါလာသည်။

သူတို့ကဲ့သို့ စာပေသုတေသီများ အီတလီသို့ စာထုပ်ပေထုပ် တွေနှင့် ပြန်လာကြသောအခါ အောင်ပွဲရ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများတမျှ ဂုဏ်ပြု ကြိုဆိုကြသည်။ သူတို့ယူလာသည့် စာမူများကို မင်းသား၊ သူဌေး သူကြွယ် များက ငွေကြေးအများပေး၍ ဝယ်ယူကြသည်။ သို့နှင့် မပြီးသေး။ ထို စာပေများကို လေ့လာကြသည်။ စာမူတစ်ခုနှင့်တစ်ခု နှိုင်းယှဉ်ဖတ်ရှု ဝေဖန် ကြသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖော်ထုတ်ကြသည်။ အီတလီပြည်သည် ရှေးဟောင်းစာပေ အနုပညာ အမွေအနှစ်များကို ဖော်ထုတ်ရရှိသောအခါ ရှေးဂရိတ်စာပေ အနုပညာများကို ကြည်ညိုနှစ်သက်လာသည်။ ထို့နောက် သူတို့နယ်မြေက ပေါက်ဖွားခဲ့သော ရှေးရောမ စာပေအနုပညာများကို ထိုထက်မက ဆင့်ပွားကာ သဘောတွေ့ နှစ်ခြိုက်လာကြပြန်သည်။

သူတို့သည် လက်တင်ဘာသာကို ပြန်အသက်ဝင်စေသည်။ သူတို့ ၏ အမည်များကို လက်တင်ဘာသာဖြင့် ခေါ်ကြသည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာ ထုံးတမ်းစဉ်လာများကိုပင် လက်တင်စကား အခေါ်အဝေါ်များနှင့် ပြောင်း ကြသည်။ အီတလီလူမျိုးများအဖို့ ရှေးဟောင်း ရောမပြည်ကြီး ကောင်းစား ခဲ့သည့်အချိန်နှင့် သူတို့ခေတ် စပ်ကြားခြားနေသော နှစ်ပေါင်း ၁၅၀၀ သည် မကြာလှသေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ရှေးရောမ တိုင်းပြည်ခေါင်း

ဆောင်ကြီးများ၏ အဆိုအမိန့်များ၊ စာဆိုကြီးများ၏ ကဗျာများ၊ ပြဇာတ်များတို့သည် ပြန်လည်ဆန်းသစ် ခေတ်စားနေတော့သည်။

ခရစ်ယာန်ဘာသာ၏ အဆုံးအမဖြစ်သော “အမှား အမှန်၊ အဆိုးအကောင်း ဝေဖန်သည့် ပညာ” ကို ပြန်လည် ဆန်းစစ်ကြည့်ကြသည်။ ထာဝရ ဘုရားသခင်၌ ယုံကြည်မှုကို အခြေခံသော အတွေးအခေါ်များကိုလည်း ယုံမှားလာကြသည်။ “ခရစ်ယာန် ဘာသာမှအပ ချမ်းသာမှု မပေးနိုင်ဟူသော အယူအဆကို ရှေးက လက်ခံခဲ့ကြသည်။ သည်လိုဆိုရင် ခရစ်ယာန်မပေါ်မီက ခရစ်ယာန်ဘာသာမှ အပဖြစ်သော ဂရိတ် အတွေးအခေါ် ဒဿနိကပညာတွေ၊ ပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ စာပေအနုပညာတွေ တခမ်းတနား ပေါ်ခဲ့သေးတာဘဲ။ ဒီပညာယဉ်ကျေးမှုတွေ နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်ကျော် ဖွံ့ဖြိုးကြီးကျယ်ခဲ့တာဘဲ၊ ဒါတွေတော့ကော” ထိုသို့ တွေးမိကြသည်နှင့် “ခရစ်ယာန်မှအပ ချမ်းသာမှု မပေးနိုင်” ဟူသော အတွေးအခေါ်မှာ ပြိုကွဲရတော့သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤနေရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားဘွယ် တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓမပေါ်မီက ရသေ့ကြီးများသည် ဈာန်တရားအားထုတ်၍ ဗြဟ္မာ့ပြည်အထိ ရောက်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှား သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို မယူလျှင် ငရဲကျမည် ဟူသော အတွေးအခေါ်မျိုး မရှိခဲ့ချေ။ ဒါန သီလ ဘာဝနာမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ မဟုတ်သူများပင် ဗုဒ္ဓ ဘာသာ မပေါ်မီက လူများ ကျင့်သုံး၍ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်အထိ စုန်ဆန် ကျင်လည်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ထူးခြားချက်မှာကား သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်၍ နိဗ္ဗာန်မဂ်ဖိုလ်ရခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

ရှေးဂရိတ် ပညာရှိကြီးများ ဖြစ်ကြသော ဆိုကရေးတီး Socrates နှင့် Plato ပလေတိုတို့ကို သူတော်စင် (ဆိန့်) များက နေရာထားပြီး ယုံကြည်ကြလေသည်။ အလယ်ခေတ်က ဂရိတ်ဘာသာ လက်တင်ဘာသာများ တတ်သိခဲ့သူများ ရှိခဲ့သည်။ သို့ပေမင့် ရှေးဟောင်း ဂရိတ်

ပညာရှိကြီးတွေက သူတို့ထက်သာသည်။ ပလေတိုကဲ့သို့ သူများ ရေးသားခဲ့သည့် ဂရိတ်ဘာသာ စကားပြေများ ဖတ်ကြည့်ရတော့မှ သမ္မာကျမ်းသစ်ကို ဘာသာပြန်ထားသည့် ဂရိတ်စကားပြေမှာ ရွတ်စရာတောင်ကောင်းနေသည်။ သည်အချက်တွေကို ခရစ်ယာန် ဆရာတော်ကြီးတွေပင် ဝန်ခံကြရသည်။

ရှေးရောမ အင်ပါယာကြီး ခမ်းနားတင့်တယ်ပုံတွေကို စာပေအနုပညာများမှာ တွေ့ရသော အီတလီလူမျိုးတို့သည် ထိုခေတ် ခရစ်ယာန်များကဲ့သို့ လောကကြီးကို ကြောက်သဖြင့် ဘုရားဂူကျောင်းမှာ ခိုအောင်းမနေချင်ကြတော့ချေ။ ဂူဝင်ခိုအောင်းခြင်းသည် ရှေးရောမ အင်ပါယာကြီး၏ ခမ်းနားကြီးကျယ်မှုနှင့် မယှဉ်သာအောင် ကွာခြားလှသည်။ ပါရီကလီ Pericles ဘုရင်လက်ထက်က ဂရိတ်လူမျိုးများ၊ Augustus ဧကရာဇ်ဘုရင် ဩဂတ်စတပ် လက်ထက်က ရောမလူမျိုးများ၏ လွတ်လပ်စွာ တွေးတောပုံများ၊ အချုပ်အချယ်မရှိ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံများကို အားကျလာကြသည်။ သည်လိုဆိုတော့ ခရစ်ယာန်ဘာသာက ဆုံးမထားသလို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် နှိမ့်ချရမည်။ တမလွန်အတွက် စဉ်းစားရမည်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ချုပ်ထိန်းရမည်ဆိုသည့် ကျင့်စဉ်တရားတွေမှာ ပြိုကွဲကုန်တော့သည်။ လောကကြီးမှာ သိစရာ၊ မြင်စရာ၊ လုပ်ကိုင်စရာတွေ အများကြီး ရှိနေတာဘဲ။ ခင်ကြီးဘုန်းတော်ကြီးတွေလုပ်တဲ့ ဥပဒေတွေရဲ့ ဖိနှိပ်ခံပြီး ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ကျဉ်းကြပ်ခံနေလို့ ဘာအကျိုးရှိမှာလဲ။

ဟယူးမင်းနစ်တို့သည် တစ်စတစ်စနှင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာကို ပုံပြင်ဒဏ္ဍာရီလို သဘောထားလာကြသည်။ လူသာမန်တွေကို ဘုံခန်းနှင့် မြှောက်၊ ငရဲခန်းနှင့် ခြောက်သည့် နည်းနှင့် ဆုံးမဖို့ အသုံးကျသည်။ သို့သော် ဒါတွေကို အတည်ယူဖို့မလိုဟု ယူဆကြသည်။

ဤသို့ ယူဆသည့်အတိုင်းပင် ရဲရဲဝံ့ဝံ့ လူပုံအလယ်မှာ ဟောပြောကြသည်။ သို့သော် အစဉ်အလာမပျက် ယုံကြည်မှုကို လက်ခံပြီး ခရစ်ယာန်ဘာသာတရားနှင့် ရှေးဂရိတ်တို့၏ အတွေးအခေါ်များကို ဆက်စပ် ညှိနှိုင်းယူဖို့ အစွမ်းကုန် ကြိုးစားကြသည်။

အနောက်ဥရောပတစ်ခွင်တွင် ဟယူးမင်းနစ်တို့၏ ဩဇာသည် နှစ်ပေါင်းတစ်ရာမျှ အားကောင်းလျက်ရှိသည်။ အနောက်ဥရောပ စာပေ အနုပညာ လောကတွင် ဟယူးမင်းနစ်တို့၏ ခေါင်းဆောင်က သင်ကြား ပို့ချပေးမှုကို ခံယူကြသည်။ အားထားကြသည်။ ဟယူးမင်းနစ်တို့သည် စာရေးဆရာများအား စာရေးသားရာတွင် ဝါကျများ စကားအသုံးအနှုန်း များကို ပုံစံခွင်ကျ ရေးတတ်အောင် သင်ပေးသည်။ စာကိုယ်တစ်ခုလုံးကို လည်း ပုံသဏ္ဍာန် ဖြောင့်တန်းပေါ်လာအောင် ဖန်တီးရေးတတ်သည့် ပညာကို ပေးသည်။ စာရေးရာတွင် ဘာသာစကားကို တရားဟောသလို လေသံပြင်းပြင်းနှင့် ရေးဟန်များအပြင် ဘာသာစကား၏ အညွန့်အတက် အတွန့်အလိပ်ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ တန်ဆာဆင် ရေးတတ်လာအောင်လည်း နည်းပြပေးသည်။ ရှေးဟောင်း ဒဏ္ဍာရီများထဲက ရည်ညွှန်းချက် ဥပမာ ဥပမေယျများကို လိုရာပြီးစေမည့် သျှိုတစ်ပါးသဖွယ် သုံးလို့ဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပေးသည်။ ဘာအကြောင်းပင် ရေးရေး၊ ဘယ်ကိစ္စကိုပင် ပြောပြော ရှေးဟောင်းစာပေတွေထဲက အဆိုအမိန့် အရေးအသားများကို မူရင်း အတိုင်း ရွတ်ရမှ၊ ထုတ်ရေးရမှ ကောင်းသည် ထင်လာသည်အထိ ဖြစ်လာ သည်။ ဟယူးမင်းနစ်တို့သည် ရှေးဟောင်း လက်တင်စာပေများကို နှစ်သက်ရာ သဒ္ဒါလွန်ကဲ ကုန်ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ တိုင်းရင်းဘာသာ စကားပြေ အရေးအသား ကဗျာအရေးအသားများမှာ မတိုးတက်တော့ဘဲ နှစ်ပေါင်းတစ်ရာမျှ နှေးကွေးသွားခဲ့သည်။

ဟယူးမင်းနစ်တို့သည် ဘာသာတရားထဲကနေ၍ သိပ္ပံနည်းကျ သော အတွေးအခေါ်များကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ရှေးဟောင်း စာတွေထဲမှာ နှစ်မြုပ်နေလွန်လွန်းသည်။ စာရေးရာတွင် ကိုယ်တတ် ကြောင်း သိကြောင်းတွေ ပြချင်တာကများပြီး အကြောင်းခြင်းရာ တစ်ခုခု ကို ခွာ၍ကြည့်ခြင်းဖြင့် ဘက်စုံသိမြင်မှုဘက်က အားနည်းသည်။ ရှေး ဟောင်း စာများထဲက လွဲ၍ ကိုယ့်ဘာသာ တီထွင်တွေးတောမှုတွေ ခေါင်း ပါးလာခဲ့သည်။

ထိုရာစုနှစ်မှာပင် အမေရိကတိုက်ကို ကိုလန်ဘတ်စ် Colum-bus တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ရှေးဟောင်းဂရိတ်နှင့် ရောမယဉ်ကျေးမှုများ ပြန်လည် ဆန်းသစ်သောအချိန်နှင့် တစ်ချိန်တည်း ဖြစ်သည်။

စာပေရေးရာနှင့် အတွေးအခေါ် ရေးရာများ ပြောင်းလဲဆန်းသစ် မှုများသည် ပင်လယ်ရပ်ခြားသို့ ကမ်းလမ်းမမြင် စွန့်စားခရီးသွားသည့် ဖြစ်ရပ်များ၊ လူတို့၏ စိတ်ကို တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲရာတွင် အင်အား ကြီးများသည် အပရိက မဟုတ်။ လေးနက်ခိုင်မြဲသည်။ ထိုခေတ် ဥရောပ တိုက်သားတို့၏ စိတ်ကို အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်ပေးသူများသည် ပင်လယ် ခရီး စွန့်စားသူမဟုတ်ချေ။ ရှေးရိုး အစဉ်အလာ အယူအဆများထဲမှနေ၍ မတွေးဘူး မဆန်ဘူးသော စိတ်လောက နယ်မြေများထဲသို့ စွန့်စား ကျက်စားရဲကြသော ဟယူးမင်းနစ်များပင် ဖြစ်သည်။

~ ~ ~

Lorenzo the Magnificent
(မဟာဘွဲ့ခံ - လော်ရင်ဇို)
လော်ရင်ဇို - မီဒီချီ (၁၄၄၉-၁၄၉၂)

ကော့စီမိုသည် ၁၄၆၄ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်သည်။ အသက် ၅၀ အရွယ်ရှိသော သူ့သား(ပိုင်ရို)က သူ၏ ဥစ္စာစည်းစိမ် တန်ခိုးအာဏာ များနှင့် ဒူးနာရောဂါကိုပါ အမွေခံလိုက်သည်။ ပိုင်ရိုသည် အရည်အချင်း သင့်ရုံရှိသည်။ အကျင့်စာရိတ္တကောင်းသည်။ သို့သော် သူ့အဖေ ကော့စီမို၏ ဉာဏ် အမြော်အမြင်၊ အပြောအဆို၊ ဆက်ဆံမှုတွေကို မမီချေ။ သူသည် သူ့အဖေ၏ အရိပ်အရာကို အုပ်ချုပ်ရာတွင် အခက်အခဲ ဒုက္ခတွေ တွေ့ရသည်။ ကြာကြာတော့ မအုပ်စိုးလိုက်ရပေ။ ၁၄၆၉ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်သည်။ သားကြီး လော်ရင်ဇို အသက် ၂၁ နှင့် Giuliano

(ဂီဥလျန်နီ) အသက် ၁၆ နှစ်တို့ ကျန်ခဲ့သည်။ ပိုင်ရို ကွယ်လွန်သော အခါ သားကြီး လော်ရင်ဇိုသည် အီတလီပြည်မှာ အကြွယ်ဝဆုံး ဆို လောက်သည့် သူဌေးကြီးအဖြစ်ကို ရရှိတော့သည်။ ဖလောရင့်မြို့တော် မှာကား ဥစ္စာဓနအရာမှာ သူ့ကို မိသူ မရှိချေ။

ဥစ္စာပစ္စည်း ကုန်သွယ်မှု ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနယ်မှာ ကျယ်ဝန်းလှ သည်။ ဒါတွေကို စီမံအုပ်ချုပ်ရသည်မှာ ပျိုရွယ်သော လော်ရင်ဇို၏ ပန်းထက်မှာချည်း ဖြစ်သည်။ ပိုင်ရို ကွယ်လွန်၍ နှစ်ရက်မျှကြာလျှင် ဖလောရင့်မြို့တော် လူကြီးလူကောင်းများက လော်ရင်ဇိုထံသို့ တညီ တညွတ်တည်း လာရောက်၍ မြို့တော်အုပ်ချုပ်မှု ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက် ပါမည့်အကြောင်း ပန်ကြားလာကြတော့သည်။ ဖလောရင့်မြို့တော် တစ်မြို့ လုံးမှာ မိဒီချီ လုပ်ငန်းအသွယ်သွယ်များ၌ အစားယူ လုပ်နေသူများ မိဒီချီလုပ်ငန်းတစ်ခုမဟုတ် တစ်ခုကို မှီ၍ စီးပွားရှာ စားသောက်နေရသူ များ၊ ထို့ပြင် ယုတ်စွအဆုံး မိဒီချီထံမှ ငွေကြေးချေးယူကာ အလုပ်လုပ် နေရသူများ အစရှိသဖြင့် မိဒီချီ၏ ဩဇာအောက်က လူတွေက အများစု ဖြစ်နေသည်။

လော်ရင်ဇို မိဒီချီသည် မြို့တော်လူကြီးများ၏ ပန်ကြားချက် ကို လက်ခံသည်။ သူ့ကိုယ်တိုင်ကလည်း မြို့တော်အစိုးရကို ပဲ့ကိုင်ဦးစီးမှ ဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည်သည်။ လော်ရင်ဇိုသည် သူ့ညီအား အစိုးရအာဏာ များ ဝေမျှပေးသည်။ သို့သော် ဂီဥလျန်နီသည် တိုင်ပြည်ရေးမှာ စိတ် မဝင်စားချေ။ ဂီတ ကဗျာများ၏ အရသာခံ၍ ပျော်ပျော်နေတတ်သည်။ မင်းယောကျ်ားတို့ ကစားနည်းဖြစ်သော မြင်းစီး လှံထိုး ကစားမှုများတွင် ဝါသနာပါသည်။ ပြီးတော့ အပျိုချောတွေနှင့် ချစ်ရေးဆိုကာ အချိန်ကို ကုန်လွန်စေသည်။ သူ့အစ်ကို လော်ရင်ဇိုကို လေးစားကြည်ညိုသည်။ လုပ်ရည်ကိုင်ရည်ကို ချီးမွမ်းသည်။ သို့ပေမယ့် သူ့အဖို့မှာတော့ မြင်းစီး၊ လှံထိုး အားကစား၊ ဂီတ၊ ကဗျာနှင့် အပျိုလေးချောချောနှင့် ပျော်ရရင် တော်ပါပြီ။

နိုင်ငံရေးတွေ စိတ်ရှုပ်လွန်းလို့။ သို့ဖြစ်၍ လောရင်ဇိုမှာ သူ့ချည်းတစ်ယောက်တည်း နိုင်ငံရေး၊ အစိုးရရေးကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ရတော့သည်။ ၁၄၇၂ ခုနှစ်တွင် ဖလောရင့်မြို့တော်တွင် စားနပ်ရိက္ခာရှားပါးသဖြင့် အငတ်ဘေးနှင့် ရင်ဆိုင်ရတော့သည်။ လောရင်ဇိုသည် ချက်ခြင်းပင် အပြင်မှ စားရေးရိက္ခာများကို ဝယ်ယူတင်သွင်းလိုက်သည်။ လောရင်ဇို၏ လျင်မြန်ချက်ချာသော လုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ဖလောရင့်မြို့တော်ကြီးမှာ အငတ်ဘေးမှ ဝေးခဲ့ရသည်။ မြို့တော်သားများသည် လော်ရင်ဇိုကို ချီးကျူးသြဘာပေးကြသည်။

တစ်ဖန် လောရင်ဇိုသည် အီတလီမြောက်ဘက်ဒေသ ငြိမ်းချမ်းသာယာရေးအတွက် ကြိုးပမ်းပြန်သည်။ ဖလောရင့်မြို့တော် မီလန်မြို့တော် Milan နှင့် ဗီနစ်မြို့တော် Venice သုံးပြည်ထောင် မဟာမိတ်စာချုပ်ချုပ်နိုင်အောင် ကြံဆောင်သည်။ ဖလောရင့်မြို့သားများ ဝမ်းသာကြသည်။ သို့သော် ဝမ်းမသာနိုင်သူက ရှိသေးသည်။

ထိုသူမှာ ပုပ်ရဟန်းမင်း ဆစ်စတပ် Sixtus ဖြစ်သည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းတို့၏ သြဇာအာဏာမှာ နဂိုကမှ ရှားပါးနေရသည့် အထဲတွင် အီတလီမြောက်ပိုင်း မြို့ပြများ အခိုင်အမာ စည်းရုံးမိမည်ကို စိုးရိမ်မိသည်။ ရဟန်းမင်း ပိုင်နက်နယ်မြေများကို တစ်ဖက်က အီတလီမြောက်ဘက်မြို့ပြတွေက တစ်စုတစ်စည်းတည်းဖြစ်ရန် ကာထားမည်ဆိုလျှင် တစ်ဖက်ကလည်း အင်အားကြီးသော Naples နေပယ်လ်နိုင်ငံ ရှိနေသည်။ သည်လိုညှပ်ပူးညှပ်ပိတ် ဖြစ်နေရင် ခက်ရချည့်ရဲ။

ဖလောရင့်မြို့တော် အစိုးရသည် Bologna ပိုလိုညားမြို့နှင့် Ravenna ရာဇနန်းနားမြို့စပ်ကြားက Imola အီမိုလာမြို့နယ်မြေကို ဝယ်ယူဖို့ ကြိုးစားနေသည်ဟု ပုပ်ရဟန်းမင်း ကြားသိရသည်။ ဤသတင်းမလှပုံအတိုင်းဆိုလျှင် လော်ရင်ဇိုသည် ဖလောရင့်မြို့တော် အစိုးရကို Adriatic အာဒြီယားတစ် ပင်လယ်အထိ နယ်ချဲ့ကြတော့မှာထင်ရဲ့ ...

ပုပ်ရဟန်းမင်းဆက်စတင်သည် ထိုအိမ်မိုလာမြို့ကို သူပိုင်သည့် မြို့ပြများနှင့် ကွင်းဆက်မိအောင်ဆို၍ ဝယ်ယူလိုက်သည်။ ဤသို့ ဖြစ်နိုင်အောင် ဆက်စတင်သည် မိဒီချီတို့နှင့် အပြိုင်ဖြစ်သော Pazzi ပါဇီဘဏ်လုပ်ငန်း၏ အကူအညီကို ရယူသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းပိုင် နယ်မြေများမှ အခွန်ကောက်ယူသည့် လုပ်ငန်းများကို မိဒီချီတို့လက်မှ ပါဇီတို့၏လက်သို့ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ ထို လုပ်ငန်းမှာ မိဒီချီတို့အဖို့ ဝင်ငွေကောင်း သော လုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ထိုမျှနှင့် အားမရသေး။ ပုပ် ဆက်စတင်သည် သူဝယ်ယူရရှိသော အိမ်မိုလာမြို့၏ ဘုရင်ခံအဖြစ် မိဒီချီ၏ ရန်သူဖြစ်သော သူကို ခန့်သည်။ ဖလောရင့်မြို့ပိုင်ဖြစ်သော Pisa ပီဆာမြို့၏ ဂိုဏ်းချုပ်ကြီး ရာထူးကိုလည်း မိဒီချီတို့၏ ရန်ဖက်တစ်ဦးကို ပေးလိုက်သည်။

ထိုအခါ လော်ရင်ဇိုသည် ပါဇီဘဏ်လုပ်ငန်းကို နာလှန်မထူနိုင်အောင် ဖြိုခွဲပစ်လိုက်သည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းကလည်း မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်ကာ လော်ရင်ဇို၏ ရန်သူများကို “လော်ရင်ဇိုကို ဖြုတ်ချရမည်” ဟု အမိန့်ပေးလိုက်သည်။ သို့သော် အသက်သေအောင်အထိ လုပ်ရန်ကိုကား သဘောတူချက် မပေးချေ။ သို့သော် လော်ရင်ဇိုကို မုန်းတီးနေသူများက ဓားသွေးဆာကြသည်။ လော်ရင်ဇိုတို့ညီနောင်ကို ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၌ သတ်ရန် ကြံကြသည်။

လူသတ်သမားများ ကြိုတင်ကြံစည် ချိန်းဆိုထားသော နေ့ (၁၄၇၈ ခု ဧပြီလ ၂၆ ရက်နေ့)တွင် လော်ရင်ဇိုသည် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းသို့ ဝင်လာသည်။ လက်နက်ဘာတစ်ခုမှ မကိုင်၊ အစောင့်အရှောက်လည်း တစ်ယောက်မှ မပါချေ။ ဤကဲ့သို့ပင် သူသွားနေကျ ဖြစ်သည်။ သူ့ညီမှာ နောက်ကျကျန်နေခဲ့သည်။

သူသတ်သမားတို့သည် သည်အိမ်ကိုလိုက်သွားပြီး ဘုရားရှိခိုးကျောင်းလာဖို့ သွားခေါ်ကြသည်။ ထို့နောက် ဂီဥလျန်နို Giuliano ကို ဓားနှင့် ထိုးသတ်လိုက်ကြသည်။

ထိုအတော်အတွင်း မိတ်ဆွေများက လော်ရင်ဇိုကို လုံခြုံရာ ဘုရားရှိခိုးကျောင်း ပစ္စည်းများထားသည့် အခန်းထဲသို့ ခေါ်သွားကြသည်။ သူသတ်သမားတို့ကို လူတွေက ဝိုင်းလိုက်ကြသဖြင့် ထွက်ပြေးကြရသည်။ ဂီဥလျန်နီ၏ အလောင်းကို အိမ်တော်သို့ ပြန်ယူခဲ့ကြသည်။

အစောင့်အရှောက်များ ခြံရံလျက် လော်ရင်ဇို ပြန်ထွက်လာသော အခါ၌ကား ဖလောရင့်မြို့သားများက မသေလို့တွေ့ရသည်ဟု ဝမ်းပန်း တသာကြိုဆိုကြသည်။ သူသတ်သမားများအပေါ်တွင် ဒေါသပွားကုန်ကြ သည်။ သူသတ်သမားများသာမက ကြံရာပါများကိုပါ လိုက်ရှာဖမ်းဆီး ကြသည်။ ပီစာမြို့ ဂိုဏ်းချုပ်ခင်ကြီး (ပုပ်ရဟန်းမင်းက ခန့်ထားခဲ့သော မိဒီချီ၏ ရန်သူ) ကိုပါ ဖမ်းဆီး၍ လည်ပင်းကြိုးစွပ်ကာ ကွပ်မျက်လိုက်ကြ သည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်း ဆက်စတပ်သည် သူခန့်အပ်ထားသည့် ဂိုဏ်းချုပ် ခင်ကြီးကို ကွပ်မျက်လိုက်သဖြင့် စိတ်ဆိုးကာ လော်ရင်ဇိုကို သာသနာပ လိုက်သည်။ ထို့ပြင် ဖလောရင့်မြို့တော်နှင့်တကွ ပိုင်နက်နယ်ပယ်များတွင် ဘာသာရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် အမှုကိစ္စများ (ဥပမာ - ကလေးနာမည် ပေးခြင်း၊ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း၊ သေအံ့ဆဲဆဲ လူများကို တမလွန် ဘဝကူးကောင်းအောင် ခွင့်လွှတ်ပေးခြင်း၊ အသုဘချခြင်း) မပြုလုပ်ရဟု အမိန့်ပေးထားသည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ ညွှန်ကြားချက်အရ နေပယ်လ်မြို့ဘုရင် ဖာဒီနန် Ferdinand သည် ဖလောရင့်မြို့တော်သို့ သံတမန်များ စေလွှတ်၍ လော်ရင်ဇိုအား ပုပ်ရဟန်းမင်းထံ အပ်လျှင်အပ်၊ သို့မဟုတ်လျှင် မြို့တော် မှ နှင်ထုတ်ပစ်သင့်သည်ဟု အကြံပေးသည်။

ဖလောရင့်မြို့တော် လူကြီးမင်းများအဖွဲ့ကလည်း ဤသို့ဖြေကြား လိုက်သည်။ “ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ ခြိမ်းခြောက်နှိပ်စက်သမျှကို ဖလောရင့် မြို့သားများခံဖို့ အသင့်ရှိသည်။ မိမိတို့၏ ခေါင်းဆောင်ကိုကား ဘယ်ခါမှ

သစ္စာဖောက်၍ ရန်သူများ၏ လက်သို့ အပ်လိမ့်မည်မဟုတ်” ဟု ဆိုလိုက်ကြသည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်းနှင့် ဘုရင်ဖာဒီနန်တို့ ပူးပေါင်း၍ ဖလောရင့်မြို့တော်ကို စစ်ပြုကြသည်။ ဘုရင်၏ သားတော် အယ်လ်ဖရက်ဆိုသူ ခေါင်းဆောင်သော တပ်များသည် ဖလောရင့် မြို့တော်တပ်များကို နိုင်နင်းအောင်မြင်လိုက်ကြသည်။ ဖလောရင့် မြို့တော်အနီး တောပိုင်းဒေသများကို ဝင်ရောက် ဖျက်ဆီးကြတော့သည်။

မကြာမီပင် စစ်စရိတ်ကြီးမားလှသဖြင့် ဖလောရင့်မြို့တော်သားများမှာ အခွန်အတုတ် ပေးဆက်ရတာတွေ များလှပြီဟု ညည်းညူလာကြသည်။ လော်ရင်ဇိုသည် သူ့တစ်ယောက်အတွက် အများက ကြာရှည်ဒဏ်ခံနေနိုင်ကြမည် မဟုတ်ဟု သဘောပေါက်သည်။ သို့ဖြစ်၍ သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် ဘယ်သူမှ မလုပ်ဖူးသေးသည့် အမှုတစ်ခုကို ရဲဝံ့စွာ လုပ်လိုက်သည်။ ဤသို့ လုပ်လိုက်ခြင်းပင် သူ၏ဘဝကို တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲသွားစေတော့သည်။

လောရင်ဇိုသည် ပီစာမြို့မှနေ၍ သင်္ဘောစီးကာ နေပယ်လ်အထိ သွားသည်။ ရောက်လျှင် တစ်ကိုယ်တည်း အဖော်မပါ၊ အစောင့်အရှောက်လည်း မရှိ၊ လက်ထဲမှာလည်း ဘာလက်နက်မှ မကိုင်ဘဲ တွေ့ရာလူကို “ငါ့ကို မင်းတို့ ဘုရင်ဆီ ပို့ပေးစမ်း” ဟု ပြောသည်။

ဘုရင် ဖာဒီနန်သည် လော်ရင်ဇို၏ သတ္တိကို ချီးမွမ်းအံ့သြသည်။ တကယ်တော့ သူတို့နှစ်ဦးဟာ စစ်ဖြစ်နေကြတဲ့ သူတွေပါလား။ လော်ရင်ဇိုမှာ သူ့အသက်ချမ်းသာ ပေးနိုင်မည့် အဆောင်အယောင် ဘာမျှမပါချေ။ လက်ထဲမှာလည်း လက်နက်ဆို၍ ဘာမှ ကိုင်မလာ။ အစောင့်အရှောက် အဖော်တစ်ကောင်တစ်မြီးမှလည်း မခေါ်ခဲ့ဘဲနှင့် ရန်သူ၏ ရှေ့မှောက်ရောက်လာခဲ့သည်။

လော်ရင်ဇိုက ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပင် ပြောသည်။ ဖလောရင့်မြို့တော်

မှာ အကျပ်အတည်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ သို့ပေမင့် နေပယ်လ် မြို့တော် က ပုပ်ရဟန်းမင်းနှင့် ပေါင်းပြီး ဖလောရင့်မြို့တော်ကို အပိုင်းပိုင်း ခွဲပစ် လို့ တော်နိုင်ပါ့မလား။ ပုပ်ရဟန်းမင်း အင်အားတောင့်တင်းသွားလျှင် နေပယ်လ်ကိုပါ သူ့လက်အောက်ခံ ဖြစ်သင့်သည်ဟု တောင်းဆိုလာတော့ မည်။ ရှေးကလည်း ထိုသို့ တောင်းဆိုခဲ့ဖူးသည်။ ထို့ပြင် တပ်ခံ Turk လူမျိုးများသည် အနောက်ဘက်ဆီသို့ ကုန်းကြောင်း၊ ရေကြောင်းတို့ဖြင့် စစ်မျက်နှာဖြန့်ပြီး အီတလီပြည်ကို ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ဖို့ တာစူနေကြ သည်။ သည်လိုအချိန်မျိုးတွင် အီတလီပြည် အစိတ်စိတ်ကွဲကာ အချင်းချင်း မုန်းတီး စစ်ပြုနေကြဖို့ မသင့်ဟု လော်ရင်ဇိုက ဆိုသည်။

ဖာဒီနန်ဘုရင်သည် သူ့လက်တွင်းသို့ ရောက်နေသည့် လော်ရင်ဇို ၏ စိတ်သဘောကို သဘောကျသည်။ ပညာဉာဏ် ပြည့်ဝပေသည်ဟု လည်း ချီးမွမ်းသည်။ သည်လူ့ကြည့်ရတာ သဘောဖြောင့်စင်း မှန်ရာ လုပ်မည့်လူဖြစ်သည်။ ဗဟုသုတ အကြားအမြင်နှင့်လည်း ပြည့်စုံပေသည်။ သည်လိုလူမျိုးနှင့် ငြိမ်းချမ်းမှု ယူလိုက်ရလျှင် ဖလောရင့်မြို့တော်နှင့် အနည်းဆုံး သည်သူ၏ တစ်သက်တာမှာ မဟာမိတ် ဖြစ်ပေမည်။

ဤသို့စဉ်းစား၍ ဖာဒီနန်သည် လော်ရင်ဇိုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး စာချုပ် ချုပ်လိုက်သည်။ ထို့နောက် မြင်းကောင်းတစ်စီး ပေးလိုက်ပြီး နေပယ်လ်မြို့တော်မှ သင်္ဘောနှင့် ပြန်ခွင့်ပြုလိုက်သည်။

ဖလော့ရင့် မြို့တော်သားများသည် လော်ရင်ဇို၏ သတ္တိရှိရှိ ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိကြောင်း သတင်းကောင်းကြားကြ သည်။ လော်ရင်ဇို ပြန်လာသောအခါ ကောင်းချီးဩဘာပေး၍ ကြိုဆို ကြသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်း ဆက်စတပ်သည် ဒေါသူပုန် ထလေတော့သည်။ ဘယ်လိုဘဲဖြစ်ဖြစ် သူ့ချည်းပင် ဖလောရင့်မြို့ကို စစ်မက်ပြုမည်ဟု ကြုံးဝါး လေသည်။

သို့သော် ၁၄၈၀ ခုနှစ်တွင် ကွန်စတင်တီနိုပယ်လ် မြို့တော်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူသော တပ်ခံဘုရင် ဒုတိယမြောက် မိုဟာမက်သည်

Mohammed သြတြန်တို Oranto သို့ စစ်တပ်များနှင့် ရောက်လာသည်။ အီတလီတစ်ပြည်လုံးကို အနှံ့ဝင်ရောက်တော့မည့် ဟန်ပြင်နေသည်။ ခရစ်ယာန် လောကပြည်နယ်ရှိသမျှ မြို့ပြတွေ တစ်ခုမကျန် သိမ်းပိုက် မည်ဟု ကြုံးဝါးသည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်း ဆက်စတပ်သည် ဖလောရင့်မြို့သား လူကြီးများ ကို ဖိတ်ခေါ်၍ စစ်ပြေငြိမ်းစကား ကမ်းလှမ်းရလေတော့သည်။ ဖလောရင့် မြို့တော်မှ သံတမန်များသည် ပုပ်ရဟန်းမင်းကို ထုံးစံမပျက် ရှိသေစွာ ရှိခိုးကြသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းကလည်း (ဘုန်းကြီးနေရာက နေပြီး အထက် စီးနှင့်) သူတို့ တစ်တွေကို အတော်လေးကြိမ်းမောင်း ဟိန်းဟောက်သည်။ ပြီးတော့မှ “မလိမ္မာလို့ မှားတဲ့အခါ မှားကြမှာဘဲ” ဟု သူတို့ကို ခွင့်လွှတ် ပေးသနားသည်။

ထို့နောက်မှ တပ်ခံများကို ခုခံတိုက်ခိုက်ရန် သင်္ဘော ၁၅ စင်းကို လူ လက်နက်များ တပ်ဆင်ပေးခိုင်းသည်။ ပြီးလျှင် ငြိမ်းချမ်းရေး စာချုပ် ချုပ်လိုက်ကြသည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ လော်ရင်ဇိုသည် တပ်စကင်နီနယ်တွင် အပြိုင် အဆိုင်မရှိ စိုးမိုးနိုင်သော မင်းတစ်ဆူ ဖြစ်လာလေတော့သည်။

လော်ရင်ဇိုသည် အသက် ၃၀ တွင်း ရောက်ရုံသာ ရှိသေးသည်။ ရီနေးဆန်းခေတ် လူများသည် ငယ်ငယ်နှင့် ဉာဏ်ပညာ ရင့်ကျက်ကြ သည်။ လော်ရင်ဇိုသည် လူချောလူလှ မဟုတ်ချေ။ အသားညိုသည်။ နှာခေါင်းပြား၍ ကြီးသည်။ နဖူးမြင့်ကျယ်၍ မေးရိုးကြီးသည်။ မျက်နှာထား မှာ ထန်သည်။ သို့သော် သူ၏အတွင်းစိတ်မှာ သိမ်မွေ့သည်။ လူကို ခင်မင်တတ်သည်။ ယဉ်ကျေးစွာ ဆက်ဆံတတ်သည်။ စကားပြော အာဝဇ္ဇန်းရွှင်သည်။ ကဗျာဉာဏ် စိတ်ကူးရှိသည်။

သူ၏ ကိုယ်ဟန်မှာ အရပ်အမောင်းမြင့်၍ ပခုံးကျယ်ကြီးနှင့် သန်မာသော ယောက်ျားကောင်းတို့၏ အသွင်ဆောင်သည်။ သူ့ကို မြင်

လိုက်လျှင် တိုင်းရေးပြည်ရာ၌ လိမ္မာသူတစ်ဦးဟု ထင်နိုင်စရာ မရှိချေ။ အားကစားသမားနှင့် တူသည်။ အားကစားပွဲများမှာလည်း သူ့ကို နိုင် နိုင်သူ ရှားသည်။

လော်ရင်ဇို၏ ဉာဏ်ပညာကို ချီးမွမ်းစရာ ကောင်းလှသော်လည်း သူ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားမှာကား ထို့တူမဟုတ်ချေ။ သူ့ခေတ်အခါက “လူကြီး လူကောင်း” များ၏ ထုံးစံအတိုင်းပင် လူ့ဘဝကို ပျော်ပျော်ကြီး နေသည်။ ဘာသာတရား အဆုံးအမရှိသော ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ သို့ပေမယ့် ဘာသာတရားကို သူ့ဘဝ အနေအထိုင်နှင့် မဆိုင် သလို ဘေးချိတ်ထားသောအခါတွေလည်း ရှိသည်။

တစ်ခါတစ်ရံ လော်ရင်ဇိုသည် ဘုရားတရားနှင့် ပတ်သက်သည့် ဓမ္မသီချင်းတွေများ ရေးလိုက်သေးသည်။ တကယ် ကြည်ညို၍ရေးသည် နှင့် ပင်တူသည်။ သို့သော် ထိုဓမ္မသီချင်းတွေ ရေးရာကနေ၍ အလွယ် တကူပင် တစ်ဖက်လှည့်ကာ အချစ်ကာမ ဂုဏ်ကျူးသည့် ကဗျာများကို ရေးပြန်သည်။ ဤသို့ ပြုသည့်အတွက် အပြစ်များ ဖြစ်မည်လားဟု သူ့ စိတ်ထဲတွင် နည်းနည်းမှ မထင်မိချေ။ သူ့အဖို့ နောင်တ တရားဆိုလို့ သူမခံစားမိချေ။ “လွတ်” သွားခဲ့သော ကာမဂုဏ် စည်းစိမ်အာရုံတွေ ကို ပြန်နှမြောတသမှုသာ ရှိသည်။ သူသည် နိုင်ငံရေး အခြေခိုင်မာရေး ကို မူတည်၍ အိမ်ထောင်ပြုခဲ့သည်။ သူ့ဇနီးကို လေးစားသည်။ နေရာ ထားချီးမြှင့်သည်။ မချစ်တော့ မချစ်ချေ။ ထိုခေတ်က “လူကြီး လူကောင်း များ၏ ထုံးစံအတိုင်း” အဆွယ်၊ အငယ်၊ အမြှောင်တွေနှင့် ပျော်ပျော်ကြီး နေခဲ့သည်။

လော်ရင်ဇို၏ အုပ်ချုပ်မှုလက်အောက်တွင် ဖလောရင့်မြို့တော်၏ စီးပွားရေးအခြေအနေ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးသည်။ ငွေအတိုးနှုန်းမှာ ငါးရာခိုင် နှုန်းအထိ ကျဆင်း၍ ငွေရင်းများ ချေးငှားမြှုပ်နှံမှု များပြားလာသည်။ လော်ရင်ဇို၏ အစိုးရ သက်တမ်းနောက်ပိုင်းတွင် အင်္ဂလန်ပြည်က အထည် အလိပ် ထွက်ကုန်လုပ်ငန်းတွင် လာပြိုင်ဆိုင်ကြသည်။

လော်ရင်ဇိုသည် အိမ်နီးနားချင်း မြို့ပြပြည်နယ်များနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ ရှိအောင် ကြိုးစားခဲ့သဖြင့် ဖလောရင့်မြို့တော်ကြီးမှာ ဖွံ့ဖြိုးကြွယ်ဝလာသည်။ မြို့ပြ ပြည်နယ်အချင်းချင်း ဂုဏ်ပြိုင် အားပြိုင်နေကြသည့် အထဲတွင် တစ်ဦးဦးက အင်အား အဆမတန် ကြီးမသွားအောင် “အင်အား ချိန်ကိုက်ခြင်း” Balance of Power ခေါ် နိုင်ငံရေး ကစားကွက်တစ်ခုကို လော်ရင်ဇိုသည် ကောင်းစွာ ကစားတတ်သည်။

ဖလောရင့်မြို့တော်သည် အခြား အီတလီပြည် မြို့တော်များနှင့် ပူးပေါင်း၍ ပြည်ပရန် တပ်ခံတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုကို ခုခံခဲ့သည်။ ထိုကိစ္စ ပြီးသွားသောအခါ လော်ရင်ဇိုသည် နေပယ်လ်မြို့တော် မီလန်မြို့တော်များနှင့် မဟာမိတ်စာချုပ် ချုပ်သည်။ ပြည်ပရန်ကို စုပေါင်းခုခံစတမ်းဟု ကတိပြုကြသည်။

မကြာမီပင် ပုပ်ရဟန်းမင်း အဋ္ဌမမြောက် အင်နိုးဆင့် Innocent VII ပင် ထိုမဟာမိတ်အဖွဲ့ ဝင်လာသည်။ နောက်တွင် အခြားပြည်ငယ်လေးများလည်း ပါဝင်လာသည်။ သို့နှင့် အီတလီပြည်မှာ လော်ရင်ဇို၏ တစ်သက်တာအချိန်တွင် အပရိက ဖြစ်ပျက်မှုများ အနည်းငယ်ရှိသည်မှ လွဲ၍ ငြိမ်းချမ်းသာယာမှု ရသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

လော်ရင်ဇို၏ ဝါသနာများတွင် ကဗျာစပ်ဆိုမှုတစ်ခု ပါဝင်သည်။ သူ၏ ကဗျာများသည် သူ့ခေတ်က အကောင်းဆုံးကဗျာများနှင့်ပင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်လောက်သည်။ သူနှင့် ရေးဖော်ရေးဘက် ကဗျာဆရာ Politian ပိုလီရုန်တစ်ဦးသာ သူ့ထက်သာသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ပိုလီရုန်သည် ကဗျာစပ်ရာတွင် ရှေးလက်တင်ဘာသာနှင့် စပ်ဆိုလိုက်၊ တစ်ခါတစ်ခါ ကိုယ်၏ပင်ကိုယ် အီတလီဘာသာနှင့် စပ်ဆိုလိုက်၊ နှစ်ခု မပြတ်မသား ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် လော်ရင်ဇိုသည် အီတလီဘာသာစကားနှင့် စပ်ဆိုခဲ့သည်။ အလယ်ခေတ် နောက်ပိုင်းတွင် စာဆိုသူ ဒန်တေ၏ ဘုံခန်း ငရဲခန်း ကဗျာကြီးသည် အီတလီဘာသာစကားကို စာပေဝင်အောင် မြှင့်တင်ခဲ့သည်။ ရီနေဆန်းခေတ် ဟယူးမင်းနစ်များ

ကြောင့် (ရှေးဟောင်း လက်တင်စာတွေ သိဒ္ဓိတင်လွန်းအားကြီးသဖြင့်) တဖန် လျော့ကျ နိမ့်ဆင်းခဲ့ရသည်။ ယခုတစ်ဖန် လော်ရင်ဇိုက အီတလီ ဘာသာကို စာပေဝင်အောင် ကဗျာများ စပ်ဆိုရေးသားပြန်သည်။ သူ့လို အဖက်ဖက်က ပညာစွယ်စုံတတ်ပြီး နိုင်ငံရေးဩဇာကလည်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးက ရှေ့ဆောင်လိုက်သောအခါ ဆင်သွားတော့ လမ်းဖြစ်ဆိုသလို အခြား စာပေပညာရှင်များကပါ နောက်ကပါလာကြသည်။ တဖြည်းဖြည်း နှင့် သူတို့ တပ်စကင်နယ်သား စာပေအရေးအသားများမှာ အီတလီ တစ်ပြည်လုံးက စံနမူနာတင်ရသည့် အခြေသို့ ရောက်ခဲ့သည်။

လော်ရင်ဇိုသည် သူ၏ မိဒီချီမျိုးရိုး အစဉ်အလာအတိုင်း အနုပညာကို ဆက်လက် အားပေးချီးမြှောက်သည်။ သူနှင့်ခေတ်ပြိုင် ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဖြစ်သော ဗာလိုရီ Valori က ဤသို့ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။

“ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများဆိုလျှင် တခြား ဘာပစ္စည်းနှင့်မျှ မတူ” သူ(လော်ရင်ဇို) နှစ်သက် မြတ်နိုးလှသည်။ ရလိုက်လျှင် ဝမ်းသာ ရှင်လန်းလို့ မဆုံးချေ။ သူ၏ ကျေးဇူးတင်ခံလိုသူများသည် ကမ္ဘာအရပ်ရပ် က ရနိုင်သမျှ တံဆိပ်၊ ပိုက်ဆံပြား၊ ဒင်္ဂါး၊ အရုပ် အစရှိသည့် ပစ္စည်းများ၊ ရှေးဟောင်းဂရိတ် သို့မဟုတ် ရောမပြည်ခေတ်က ဟူသော အမှတ်အသား သက်သေအမှတ်အသားပါသည့် ပစ္စည်းများကို ရှာဖွေစုဆောင်းပြီး ပို့ပေးကြသည်။

သူ့အလျှင် ကော့စီမိုနှင့် ပိုင်ရိုတို့တို့ စုဆောင်းထားခဲ့သော ရှေးဟောင်း အနုပညာ ပစ္စည်းများကို သူ့အိမ်တော် ဥယျာဉ်ထဲတွင် ပြတိုက် သဖွယ်ထားပြီး စိတ်ဝင်စားသော တာဝန်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဝင်ထွက်စေ သည်။ ကြည်ရှုလေ့လာစေသည်။ အစွမ်းအစရှိသော လူငယ်လေးများကို ထောက်ပံ့ကြေးပေး ကြည့်ရှုကာ ပန်းချီ၊ ပန်းပုပညာများ သင်စေသည်။ ထိုလူငယ်များထဲတွင် ပန်းပုပညာကျောင်း မစ်ကယ်လန်းဂျလို Michelangelo (အီတလီ အသံထွက်) သို့မဟုတ် မိုက်ကယ်အိန်ဂျယ် လို (အင်္ဂလိပ်အသံထွက်) တစ်ဦး အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

လော်ရင်ဇိုသည် သက်ဆိုးမရှည်ရှာချေ။ ထိုခေတ်က လူတွေမှာ အများအားဖြင့် အသက်တိုကြသည်။ သူ့အဖေကဲ့သို့ပင် ဒူးနာရောဂါနှင့် အကြောရောင် ရောဂါများရှိသည်။ ထပ်ဆင့်၍ အစာအိမ်ရောဂါကြောင့် နာကျင်ပြီး အိပ်ရာထဲမှာ ခဏခဏ လဲသည်။

၁၄၈၈ ခုနှစ်တွင် သူ့ဇနီးဆုံးသည်။ လော်ရင်ဇိုသည် အငယ် အနှောင်းတွေထား ပျော်နေသူ တစ်ဦးဖြစ်သော်လည်း သူ့ဇနီးဆုံးသော အခါ တကယ်ပင် နှမြောတသသည်။ သူ့အနားမှာ တိုင်ပင်ဖော် တိုင်ပင် ဖက် မိတ်ဆွေကောင်းတစ်ဦး ဆုံးရှုံးရသဖြင့် သူ့ဘဝမှာ ဟာလာဟင်းလင်း ဖြစ်ကျန်ခဲ့သည်။ သားသမီး ခုနစ်ယောက် ကျန်ခဲ့သည်။

လော်ရင်ဇိုသည် သူ့သားသမီးများ၏ ပညာရေး၊ လိမ္မာရေးခြား ရှိရေးကို သူ့ကိုယ်တိုင် ကြပ်မတ်သင်ကြား ညွှန်ပြပေးသည်။ အရွယ် ရောက်လာသောအခါ ဖလောရင့်မြို့တော်၏ ကောင်းစားရေးအတွက်ရော သူတို့၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ချမ်းသာမှုကိုပါ စွယ်စုံပြည့်ဝစေမည့် အိမ် ထောင်ဖက်များ ရှာပေးထိမ်းမြားပေးသည်။

သားအကြီးဆုံး ပိုင်ရိုကို ရောမမြို့တော်နေ ဆွေကြီးမျိုးကြီး ဩဆင်နီ Orsini အမျိုးအနွယ်ထဲကမှ သူငယ်မနှင့် လက်ဆက်ပေးသည်။ ဤသို့ အမျိုးဆက်လိုက်သဖြင့် ရောမမြို့တော်နေ အထက်လွှာမျက်နှာဖုံး လူကြီးများနှင့် မိတ်ဆွေဖြစ်ကာ မိတ္တူဗလ အင်အားတောင့်တင်းစေသည်။ သားအငယ်ဆုံး ဂူအီလျန်နီ Guiliano ကို ဆာဗွိုင်း Savoy မြို့စားကြီး ၏ နှမနှင့် ပေးစားသည်။ ပြင်သစ်ဘုရင်ထံမှ ဘွဲ့ထူးများ ရရှိသည်။ သို့နှင့် ပြင်သစ်ပြည်နှင့် ဖလောရင့်မြို့တော်ကို ရွှေလမ်း ငွေလမ်း ဖောက်မိ ကြသည်။

ဒုတိယသား ဂိုင်အိုဗန်နီ Giovanni ကို သာသနာရေးဘက်ကို အစကပင် ဆွယ်၍ ပညာပေးထားသည်။ သားတော်မောင်ကလည်း လွယ် လွယ်နှင့်ပင် သာသနာရေးဘက်ကို လိုက်စားလာသည်။ ဂိုင်အိုဗန်နီသည် လက်တင်ဘာသာ၌ ချက်ချာလိမ္မာသည်။ သဘောကောင်းသူ တစ်

ယောက်ဖြစ်၍ လူချစ်လူခင်များသည်။ ယဉ်ကျေး သိမ်မွေ့သော ကိုယ်နှုတ် အမူအရာများ ရှိသည်။

လော်ရင်ဇိုသည် ပုပ်ရဟန်းမင်း အဋ္ဌမမြောက် အင်နီးဆင့်ကို မရမကပြောကာ ၁၄ နှစ်မျှသာ ရှိသေးသော သူ့သား ဂိုင်အိုဗန်နီ *Giovani* ကာဒီနယ်ရာထူး ခန့်ထားခိုင်းသည်။ သည်လိုဟာမျိုး ဘယ် တုန်းကမှ အစဉ်အလာမရှိခဲ့သော်လည်း ပုပ်ရဟန်းမင်းက အာဏာကုန်သုံး ကာ ပြုလိုက်သည်။

ကာဒီနယ်ရာထူးကို ရထားပြီးလျှင် တစ်နေ့တွင် ဩဇာ တန်ခိုး ကြီးမားသော ပုပ်ရဟန်းမင်းရာထူး တက်နိုင်သည်။ ထိုအကွက်ကို လော်ရင်ဇို ဆင်ခြင်ဖြစ်သည်။

လော်ရင်ဇိုသည် အစိုးရအဖွဲ့ တာဝန်များကို သူ့သားကြီးပိုင်ရို အား လွှဲအပ်၍ တောနယ်ဖက်ရှိ အိမ်တော်မှာပင် မိတ်ဆွေ အပေါင်း အသင်းများနှင့် စကားစမြီပြောကာ အေးအေးဆေးဆေး နေတော့သည်။

သူ့အဖို့မှာ အားအားယားယား နေပါတော့မည် ဆိုသော်လည်း သက်တမ်းအချိန်က သိပ်မကျန်ရှာတော့ချေ။ အစာအိမ်ရောဂါက ဒုက္ခ ပေးလာသည်။ ၁၄၉၂ ခုနှစ်တွင် အနာသည်းလာသည်။

ထိုသို့ သေအံ့မူးမူး အချိန်တွင် သူ့ကို လွတ်လပ်ရေး ချိုးဖျက် သူ၊ လူငယ်လေးများ၏ အကျင့်စာရိတ္တကို ဖျက်ဆီးသူဟူ၍ လူပုံအလယ် တွင် ရှုတ်ချပြောဆိုခဲ့သော ခင်ကြီး ဆာဗွန်နာရီးလားကို သတိရသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ခွင့်လွှတ်မှုကို အလိုရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ မိတ်ဆွေတစ်ဦးအား လွှတ်ကာ ခင်ကြီးဆာဗွန်နာရီးလားကို ပင့်ခိုင်းသည်။

ဆာဗွန်နာရီးလား ရောက်လာ၍ လော်ရင်ဇိုအား ခရစ်ယာန် ဘာသာထုံးစံအတိုင်း အပြစ်များကို ဒေသနာကြားခြင်း၊ ခွင့်လွှတ် စင်ကြယ် စေခြင်း ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ သို့ ပြုလုပ်ပေးရာတွင် ဆာဗွန်နာရီးလားက လော်ရင်ဇိုထံမှ ကတိခံဝန် တောင်းဆိုသည်။

(၁) လော်ရင်ဇီသည် ထာဝရဘုရားသခင်၏ အနန္တကရဏာကို အကြွင်းမဲ့ ယုံကြည်အားကိုး ရမည်။

(၂) အကယ်၍ မသေဘဲ ဆက်အသက်ရှင်နေခဲ့ပါလျှင် အနေအထိုင်ကို ဘုရားကြိုက်ပြုပြင် ပြောင်းလဲရမည်။

(၃) သေဘေးကို ကြံ့ခိုင်သော နှလုံးဖြင့် ရင်ဆိုင်ရမည်။

လော်ရင်ဇီသည် ၁၄၉၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၉) ရက်နေ့တွင် (၄၃) နှစ်အရွယ်တွင် ကွယ်လွန်သည်။

သူမရှိသည့်နောက်တွင်ကား ဖလောရင့်မြို့တော်အဖို့ ငြိမ်းချမ်းမှု မရှိတော့ချေ။

အခန်း [၉]

ဆာဗန်ရောဂါဂီလာ: **Savan arola**

၁၄၅၂ - ၁၄၉၈

မျိုးရိုးအစဉ်အလာအတိုင်း ဆက်အုပ်ချုပ်သော စနစ်၏ ကောင်းကျိုးတစ်ရပ်မှာ အဆက်မပြတ် အခွန်ရှည်ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်ဖက်က ဆိုးကျိုးမှာလည်း အရည်အချင်း လျော့ပါးညံ့ဖျင်းခြင်း ဖြစ်သည်။

လော်ရင်ဇီ၏ အရိုက်အရာကိုခံယူသော ပိုင်ရှိသည် ဘာမှလုံ့လ မစိုက်ဘဲ ဖခင်ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သော စည်းစိမ်ရတနာများနှင့် တန်ခိုးအာဏာကို အသာလေးရလိုက်သည်။ မိဒီချီမျိုးရိုး အုပ်စိုးပုံမှာ လူသူလေးပါးနှင့် ဝင်ဆန့်၍ သူတို့၏ ယုံကြည်မှု ရယူခြင်းအပေါ်မှာ အခြေတည်သည်။

ပိုင်ရှိသည် စိတ်နေစိတ်ထားကလည်း မမှန်၊ လုပ်လိုက်လျှင် လည်း တလွဲချည်းဖြစ်သဖြင့် ထိုအခြေခံကို ယုတ်လျော့ပါးစေသည်။ ပိုင်ရှိ သည် ဒေါသကြီးသည် စဉ်းစားဉာဏ်မှာ သာမန် သူလိုငါလိုလောက်သာ ရှိသည်။ စိတ်ကလည်း မတည်ငြိမ်၊ မျောက်စိတ်လို တစ်ခုမပြီးခင် တစ်ခု ကျော်လွှားနေတတ်သည်။ သို့ပေမင့် စေတနာ ရည်ရွယ်ချက်ကဖြင့် ချီးမွမ်းစရာ ကောင်းသည်။

အမှန်မှာ ပိုင်ရှိကံကိုက ဆိုးသည်။ လော်ရင်ဇိုလုပ်သွားသည့် လုပ်ငန်းတွေနှင့် လက်ဖွာလန်ကြဲ သုံးစွဲသွားမှုတွေကြောင့် မြို့တော်ဘဏ္ဍာ တိုက်တွေ ပြောင်သလင်းခါနေသည်နှင့် ကြုံရသည်။ ဗြိတိသျှ အဝတ် အထည်ကုန်တွေက ပြိုင်ဆိုင်ထုတ်လုပ် ရောင်းချမှုများကြောင့် ဖလောရင့် မြို့တော်စီးပွားရေး ကျပ်တည်းရပြန်သည်။ လူအများက ဤသို့ မိဒီချီ အစိုးရအပေါ်တွင် မကျေနပ်ချက်တွေ များနေရသည့်အထဲတွင် ပိုင်ရှိ၏ဇနီး ရောမမြို့တော်သူ အမျိုးသမီးက ဖလောရင့် မြို့သူမြို့သားတွေကို သူနှင့် အဖက်မတန်သလို ဟန်ကြီးပန်ကြီး လုပ်နေပြန်သည်။

ထိုအချိန်တွင် မိဒီချီ အမျိုးအနွယ် အကိုင်းအလက် တစ်ခုဖြစ် သော သားမြေးများက ဘက်ပြိုင် တစ်စခန်းထနေပြန်သည်။ (မဟာ လော်ရင်ဇို၏ ဘေးမှ ဆင်းသက်သော အဆက်အနွယ် အဘိုး ညီအစ်ကို က မွေးသော ဆွေမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။) သူတို့အုပ်စုက အတိုက်အခံပြု ကာ နိုင်ငံရေးအာဏာ ယူတော့မည်တကဲကဲ လုပ်နေကြသည်။ “လွတ် လပ်ရေး” စကားကို တွင်တွင်သုံးလျက် နေကြသည်။

ပိုင်ရှိအဖို့ ကံဆိုးမိုးမှောင် အကျဆုံးမှာ ပြင်သစ်ပြည် အဋ္ဌမ မြောက် ချာလီ Charles VIII ဘုရင်လို လူမျိုးအပြင် ဆာဗွန်နာရိုးလား လို ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးနှင့် တစ်ခေတ်တည်း တစ်တိုင်းပြည်တည်း လာလူဖြစ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ချာလီဘုရင်က အီတလီပြည်ကို ဝင်တိုက်ခိုက်သည်။ ဆာဗွန်နာ ရိုးလားက မိဒီချီအမျိုးတွေကို ဖြုတ်ချမည်။ ပြီးတော့ သခင်ယေရှုကို မိဒီချီအစား တင်မြှောက်မည်တဲ့။

သည်လို ပြဿနာ မုန်တိုင်းတွေကြားထဲတွင် ပိုင်ရှိသည် သူ့ကိုယ် ပိုင် အရည်အချင်း စိတ်ဓာတ် ခနော်နီခနော်နဲ့ကလေးနှင့် ဘာမှတတ်နိုင် စွမ်းမရှိဘဲ လှိမ့်ခံရရှာသည်။

သူနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရသော ခင်ကြီး ဆာဗွန်နာရီးလားသည် Ferrara ဖာရာရာမြို့သား ဖြစ်သည်။ မောင်နှစ်မ ခုနစ်ယောက်တွင် တတိယ သားဖြစ်သည်။ သူ့ကို မိဘများက ဆေးပညာ သင်စေချင်သည်။ သူက ဘာသာတရားနှင့်စပ်သော စာပေတွင် ဝါသနာထုံသည်။ ငယ်ရွယ် သူတို့ဘဝ အပေါင်းအသင်းအပင်းနှင့် ကစားခုန်စားနေခြင်းမရှိဘဲ တစ် ကိုယ်ထီးထီး စာဖတ်နေတတ်သည်။

ဆာဗွန်နာရီးလားသည် ကြာလေ လူတွေနှင့် တွေ့ဆုံရမှာ ရှက်စနိုး ဖြစ်လေဖြစ်၍ အားအားရှိလျှင် လူသတ္တဝါတို့၏ ဆိုးဝါးသော အကျင့်များ ကို တွေးကာ နှလုံးမသာမယာ ဖြစ်နေသည်။ ငရဲဘုံရောက်ကုန်ကြတော့ မှာဘဲဟု ပူပန်သည်။ သူငယ်စဉ်က စပ်ဆိုသော ကဗျာများတွင် အီတလီ ပြည်မှာ အကျင့်စာရိတ္တတွေ ပျက်ကြပုံ၊ ပုပ် ရဟန်းမင်းတွေကစပြီး မကောင်းဆိုးဝါးကြပုံပါသည်။ သူတို့၏တိုင်းပြည်၊ လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာကို ကောင်းလာအောင် ပြုစုပါမည်ဟု သစ္စာဆိုသည်။ အသက် (၂၃) နှစ်တွင် အိမ်မှထွက်ပြေး၍ ဗိုလိညားမြို့တွင် ခင်ကြီးလုပ်သည်။

ဆာဗွန်နာရီးလားသည် ဗိုလိညားခင်ကြီးကျောင်းတွင် ၆ နှစ်မျှ နေထိုင်သည်။ ၁၄၈၁ ခုနှစ်တွင် သူ့ကို ဖလောရင့်မြို့တော် ဆန်မာကို ခင်ကြီးကျောင်းသို့ အထက်ဆရာတော်များက ပို့ပေး၍ တရားဟောပြော တို့ တာဝန်ယူခိုင်းသည်။

ဆာဗွန်နာရီးလား၏ တရားများမှာ လူကြိုက်နည်းသည်။ ခက်ခဲ နက်နဲသော တရားအယူအဆတွေ များလွန်းသည်။ ဆရာဂုဏ် ပြလွန်း သည်။ ဖလောရင့်မြို့တော်သားများမှာ အာဝဇ္ဇန်းနှင့် စကားလုံးပြောင် သော ဟယူးမင်းတို့ အပြောအဟောများ နာနေကျဖြစ်သဖြင့် သူ့ တရားမျိုးကို နားမထောင်ချင်ကြချေ။ သူ့ တရားပွဲများမှာ ကြာလေ

လူပါးလေဖြစ်သဖြင့် ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်က ကိုရင်လေးများကို စာသင်ပေးဖို့ တာဝန်ပြောင်းပေးသည်။

နောက် ငါးနှစ်အတွင်းတွင် ဆာဗွန်နာရီးလားသည် တစ်မူထူးခြား ပြောင်းလဲလာသည်။ လူမျိုးတစ်မျိုးလုံး မကောင်းသောအကျင့် အယုတ် တမာတွေနှင့် ယှဉ်တွဲနေသည်ကို ပြုပြင်လိုသော စိတ်ဆန္ဒ ပြင်းပြသည်။ ဒါတွေကိုတော့ ကြည့်နေလို့မဖြစ်တော့၊ ကြာရင် ခက်တော့မည်ကို စိုးရိမ် ပူပန်စိတ်တွေ အားကြီးသည်။

ဤသို့တွေးတောပြီး စိတ်ထဲမှ မချိမဆန့် စေတသိတ်က ဝေဒနာ တွေ နှစ်နှင့်ချီပြီး ပွားများနေရဖန် ကြာလာသောအခါ သူ၏ ရုပ်ဆင်း သဏ္ဍာန်ပါ ပြောင်းလာသည်။ သူ့မျက်နှာမှာ မှုံတေပြီး မျက်မှောင်ကြုတ် နေသည်။ ထူအန်းသော နှုတ်ခမ်းများမှာ အမြဲစေ့ အံ့ကြိတ်ထားသည်။ ငှက်နှုတ်သီးပမာ ချွန်ထက် ကောက်ကွေးသော နှာတံကြီးမှာ ကမ္ဘာကြီး တစ်ခုလုံးကို ဝါးလိုက်တော့မည့်အလားပင်။ သူ၏ ဣန္ဒြေကြီးမား၍ ပြင်းထန်နေသည့် မျက်နှာထားကြီးတွင် ချစ်လျှင်အဆုံး မုန်းလျှင်အပြီး ဆိုသလို တစ်ဖက်စွန်းရောက်သည်အထိ တစ်ဆုံးတစ်ချက်လုပ်မည့် စိတ်မျိုး အထင်အရှားပေါ်နေသည်။

ဆာဗွန်နာရီးလား၏ ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည်မှာ အဟန့်သေးသေးပင် ဖြစ်သည်။ သူ၏ ရိုးပိန်ဆံချောင် ကိုယ်ခန္ဓာလေးထဲမှာ ကြံစည်တိုင်း တိုင်း မဖြစ်မြောက်သဖြင့် မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်သော ဒေါ်မနုဿစိတ်များနှင့် ဗလောင်ဆူပေါက်ကွဲနေသည်။ အိပ်မက်နိမိတ်တွေကလည်း သူ့အာရုံထဲ မှာ ဝင်လာမစဲ တသဲသဲ ဖြစ်နေသည်။

သူသည် တစ်ကိုယ်တည်း ဂူခန်းလေးထဲမှာနေပြီး သူ့စိတ်အာရုံ ထဲတွင် မကောင်းဆိုးဝါးများက သူ၏ အကျင့်သီလကို လာဖျက်ဆီးနေ သည်ဟု မြင်နေသည်။ မကြာမီပင် ကောင်းကင်တမန် နတ်သားများက သူ့ဆီလာ စကားပြောနေသည်ဟု ထင်မြင်လာသည်။ နတ်များကလာ၍ အမိန့်ပေးသည်ဟု သူယုံကြည်လက်ခံသည်။ မကြာမီပင် သူသည်ပင်

ထာဝရ ဘုရားသခင်၏ ကိုယ်စား တမန်တော်အဖြစ်နှင့် လောကသားများ ကို တရားများ ဟောကြားလေတော့သည်။

၁၄၈၆ ခုနှစ်တွင် ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်က ဆာဗွန်နာရီးလားကို လွန်ဗာဒီ Lombardy နယ်သို့ ပို့၍ တရားဟောခိုင်းသည်။ ထိုအခါ သူငယ်စဉ်ကကဲ့သို့ အဟောအပြောမျိုး ဆရာဂုဏ်ပြလေသံမျိုး မသုံးတော့ ချေ။ ကိုယ်ကျင့်တရား ပျက်မှုတွေကို ရှုတ်ချသော စကားလုံးများကို အာပေါင်ပဲ့ပဲ့နှင့် သံကုန်ဟစ်သည်။ သည်လိုသာလုပ်နေကြလျှင် မကြာမီ ပျက်စီးကြတော့မည်မလွဲဟု ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်သွားအောင် ဟောပြော လိုက်သောအခါ နားထောင်သူတို့၏ စိတ်နှလုံးချောက်ချား၍ အားကိုးရာမဲ့ ဖြစ်သွားသည်အထိ ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။

ရှေးယခင်က ဆာဗွန်နာရီးလား၏ စာသံပေသံ တရားတွေ နား မဝင် ဘာတွေပြောနေမှန်းပင် မလိုက်နိုင်ခဲ့သော လူထောင်သောင်း ပရိသတ်တို့သည် ယခုအခါ (အထက် ထာဝရဆီက ကျလာသော အဆို အမိန့်ပမာ) လေးနက်ထက်မြက်သော စကားလုံးများကို နားမထောင်ဘဲ မနေနိုင်အောင်ရှိကြသည်။

၁၄၈၉ ခုနှစ်တွင် ဆာဗွန်နာရီးလားသည် ဖလောရင့်မြို့တော်သို့ ပြန်လာသည်။ နှစ်နှစ်ကြာလျှင် ဆန်မာကို ခင်ကြီးကျောင်း၊ ကျောင်းထိုင် ဆရာတော်အဖြစ် ရရှိလေသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဖလောရင့်မြို့တော်ကို အုပ်ချုပ်နေသော လော်ရင်ဇိုသည် သူ့တစ်သက်တာတွင် တစ်ခါမှ မကြုံ တွေ့ဖူးသော ရန်သူနှင့် ရင်ဆိုင်ရလေတော့သည်။

ဖလောရင့်မြို့တော်သားများမှာ ဆာဗွန်နာရီးလား၏ တရားများ ကြားနာရသောအခါ တအံ့တသြဖြစ်ကုန်ကြသည်။ ကြည့်ပါဦးတော့။ လွန်ခဲ့ သော ၁၀ နှစ်လောက်ကများ...ဟောပြောပုံက စာသံပေသံတွေနှင့် အေးစက်စက်ကြီးပါကလား...အခုတော့လဲ သူရုရှာတဲ့ အာရုံနိမိတ်တွေ အကြောင်း၊ သူ့စကားတွေဟာ ထာဝရဘုရားသခင်ဆီက တိုက်ရိုက်လာ တဲ့ အဆိုအမိန့်တွေ ဖြစ်တဲ့အကြောင်းတွေ ပြောပုံကလည်း ယုံရလဲအခက်၊

မယုံဘဲလည်း မနေနိုင်၊ လူတွေကို ကြက်သီးမွေးညှင်းထပြီး စိတ်ချောက်ချားကုန်ကြတော့သည်။ လူတွေ အယူမှား မိစ္ဆာတွေ ဖြစ်ကုန်ကြပုံ၊ ကိုယ်ကျင့်တရားတွေ ပျက်စီးပုံတွေကိုလည်း ခရေစေ့တွင်းကျ တစ်တစ်ခွခွ ပြောပြလိုက်သောအခါ တရားနာပရိတ်သတ်မှာ အရှက်ကြီး ရှက်၊ ယူကျုံးမရ၊ နောင်တတရားတွေ ပွားကြသည်။ ငယ်စဉ်က ငရဲကို ထိတ်လန့်၍ ဘုံခန်းဆီသို့ မြှော်မှန်းသော စိတ်မျိုးတွေ ယခုမှ ပြန်ပေါ်လာကြပြန်သည်။

လူအများသည် ဆာဗွန်နာရီလား၏ သတ္တိကို ချီးမွမ်းအံ့သြကြသည်။ ပုပ်ရဟန်းတို့ ခင်ကြီးများအဖွဲ့အစည်းကို ဘယ်သူမှ တစ်ခွန်းတစ်ပါး မပြောရဲကြသည့်အချိန်တွင် ဆာဗွန်နာရီလားက ရဲရဲတောက်မိန့်ခွန်းများဖြင့် သူတို့အကျင့်ပျက်ပုံတွေကို ဖော်ထုတ်ရှုတ်ချခဲ့သည်။

ဆာဗွန်နာရီလား၏ တရားများသည် လူဝတ်ကြောင်များထက် သာသနာဝင်ကြီးများကို ပို၍ ထိပါးသည်။ သာမန်လူများထက် အုပ်ချုပ်သူမင်းများကို ပို၍ရှုတ်ချသည်။ နိုင်ငံရေးအားဖြင့် တိုးတက်သော အယူအဆလေသံများပါသဖြင့် ဆင်းရဲသားလူတန်းစားများကို ပို၍ နှစ်သက်ကြသည်။

ခေတ်ကို ဤသို့ ပြောဆိုဝေဖန်သည်။ “ခုခေတ်အခါကြီးမှာ ဘာမဆို ရောင်းလို့လည်းရတယ်။ ဝယ်လို့လည်းရတယ်။ ဘုရားသခင်ရဲ့ ခွင့်လွှတ်မှု ဆုတောင်းပတ္တနာတွေကိုလည်း ရောင်းကြ၊ ဝယ်ကြ၊ လုပ်နေတာပဲ၊ တစ်ဖက်ကဆိုရင်တော့ လူဆင်းရဲတွေမှာ ဝန်တွေ ပိနေတာဘဲ။ အမြဲအမျိုးမျိုး နှိပ်စက်ခံနေကြရတယ်။ သူတို့ရဲ့ အင်အားနဲ့ မမျှတဲ့ အခွန်ငွေကြေးတွေကို နင်းတောင်း နေကြတာဘဲ။ ပြီးတော့ ပိုက်ဆံချမ်းသာတဲ့ လူတွေက ‘ကျန်တာရှိသေးရင် ပေးကြဦးလို့’ များ အော်တောင်းလိုက်ကြသေးတယ်”

အုပ်ချုပ်သူ လော်ရင်ဇီနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ဤသို့ ဆိုပြန်သည်။

“တိုင်းသူပြည်သားကို နှိပ်စက်တဲ့ မင်းဆိုးမင်းညစ်တွေဟာ

ဘယ်တော့မှ ပြုပြင်လို့မရဘူး။ ဘာပြုလို့လဲဆိုတော့ ငါတို့က ငါတကော ကောတဲ့ မာနတွေထောင်တယ်။ အမြောက်ကြိုက် တယ်။ သူတို့ မတရားသဖြင့် ရထားတဲ့ စည်းစိမ်တွေကို လက် မလွှတ်ချင်ကြဘူး။ ဆင်းရဲတဲ့ လူတွေ ဘာဖြစ်နေတယ်ဆိုတာ လှည့်လို့တောင် မကြည့်ဘူး။ ချမ်းသာတဲ့ လူတွေကိုလည်း ဖြုတ်မချဘူး။ မဲဆန္ဒရှင်တွေကို တံစိုးပေးပြီး ဆွယ်ယူတယ်။ ပြီးတော့ လူတွေဆီက အခွန်တော်တွေ ညှစ်ပြီးတောင်း၊ ဒဏ်ပိ သထက်ပိအောင် လုပ်နေကြတာဘဲ ”

လော်ရင်ဇိုသည် မြို့တော် လူကြီးလူကောင်း ၅ ဦးကို ဆာဗွန်နာ ရိုလားထံ စေလွှတ်၍ ဖျောင်းဖျာပြောခိုင်းသည်။ သည်လို တရားတွေသာ ဆက်ဟောပြောနေလျှင် မြို့တော်မှ မလိုလားအပ်တဲ့ အဓိကရုဏ်းတွေ၊ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ဖြစ်ကုန်တော့မည်။ မြို့တော် ငြိမ်းချမ်းသာယာမှု၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှု ပျက်စီးရတော့မည်ဟု ဆိုသည်။

ယင်းသောအခါ ဆာဗွန်နာရိုလားက စကားရှည်ရှည် ပြန်မဖြေဘဲ လော်ရင်ဇိုသာလျှင် မိမိ၏ အကုသိုလ် အပြစ်တွေကို နောင်တရပြီး အပြစ်က လွတ်အောင် တရားဖက်ဖို့သာ ပြန်ပြောလိုက်သည်။

လော်ရင်ဇို ကွယ်လွန်ပြီး အရိုက်အရာကို ဆက်ခံသော သား ပိုင်ရို၏ ညံ့ဖျင်းမှုကြောင့် ဆာဗွန်နာရိုလား၏ တန်ခိုးမှာ ပို၍ ကြီးမားလာ သည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်း ဆဋ္ဌမမြောက် အလက်ဇန္ဒာ Alexander VI ထံမှ သူ့ဆိုင်ရာ ခင်ကြီးကျောင်းများကို သူကြိုက်သလို အုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ မရမက တောင်းယူရရှိသည်။

ဆာဗွန်နာရိုလားသည် ဥပဒေ စည်းကမ်းများကို ပြင်၍ ခင်ကြီးများ၏ ပညာရေးနှင့် အကျင့်စာရိတ္တများကို စည်းကြပ်ပေးသည်။ သူ့မှာ တပည့်တွေ များလာသည်။ အသစ်တိုးလာသော တပည့် ၂၅၀ တို့မှာ သူတို့၏ ဆရာတော်ကို ချစ်ကြည်လေးမြတ် ရိုသေကြသည်။ ဆာဗွန်နာရိုလား၏ အဆုံးစွန်ဖြစ်သော အပြစ်ဒဏ်ခံယူသည့် အချိန်မှ

တစ်ပါး ကျန်အချိန်များတွင် သူ့ဩဇာကို ခံယူကြသည်။ သူ့ဘက်က ရပ်တည်ကြသည်။

၁၄၉၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် အဋ္ဌမမြောက် ချာလီဘုရင် သည် တောင်တန်းကြီးကို ကျော်ဖြတ်၍ အီတလီပြည်ကို စစ်ချီဝင်လာ သည်။ နေပယ်လ်မြို့တော်ကို ပြင်သစ်ပြည်ပိုင်အဖြစ် သိမ်းယူလိုက်သည်။ အောက်တိုဘာလတွင် ချာလီဘုရင်သည် ဖလောရင့်မြို့တော် ပိုင်ဆိုင် သော နယ်တွင်းကို ဝင်၍ Sarzana ဆာဇံနားတပ်ကို ဝန်းရံထားသည်။

ထိုအခါ ပိုင်ရိုသည် သူ့အဖေ လော်ရင်ဇို တစ်ခါတုန်းက လုပ်ဖူးသည့် လုပ်နည်းလုပ်ဟန်အတိုင်း ဖလောရင့်မြို့တော်ကို ရန်သူ လက်က ကယ်တင်မည်ဟု ဟန်ပန်ထုတ်ကာ ရန်သူဆီသို့ သူ့ကိုယ်တိုင် သွားသည်။

ပိုင်ရိုသည် ဆာဇံနား ခံတပ်တွင် ချာလီဘုရင်နှင့် တွေ့ဆုံသည်။ ပြီးတော့ ချာလီဘုရင် တောင်းသမျှအားလုံးကို လိုက်လျောပေးပစ်ခဲ့သည်။ ပီစာမြို့၊ လိဂ်ဟွန်းမြို့များနှင့် ဖလောရင့်မြို့တော်ပိုင်သော မြောက်ပိုင်း ဒေသရှိ ခံတပ်မြို့များကို ပြင်သစ်လက်သို့ စစ်ကာလအချိန်အတွင်း ပေးအပ်ထားရမည်။ ထို့ပြင် ချာလီဘုရင် စစ်တက်နိုင်ဘို့အတွက် ဖလောရင့် မြို့တော်က ရွှေဖလောရင့် ဒင်္ဂါး ၂၀၀၀၀ (ယခုခေတ် ဒေါ်လာ ၅၀၀, ၀၀၀) ထုတ်ပေးရမည်။

ထိုသို့ သဘောတူညီချက်များကို ဖလောရင့်မြို့တော်သားများ ကြားသိလျှင် အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့များမှာ မခံမရပ်နိုင် ဖြစ်ကုန်ကြ သည်။ ပို၍ ဆိုးသည်ကား ယခင် လော်ရင်ဇိုလုပ်ခဲ့သည့် အစဉ်အလာမှာ ထိုသို့သဘောတူညီချက် လုပ်မည်ဆိုလျှင် ကောင်စီနှင့် အကျေအလည် ပြန်၍တိုင်ပင်သည်။ ယခု ပိုင်ရိုသည် ဘာမျှမတိုင်ပင်ဘဲ တစ်ဖက်က တောင်းသမျှကို အိတ်သွန်ဖာမှောက် ပေးပစ်ခဲ့သည်။

ထိုအခါ မီဒီချီကို မကျေနပ်သော အတိုက်အခံ အုပ်စုများက ခေါင်းဆောင်၍ ကောင်စီဝင် လူကြီးများသည် ဖလောရင့်မြို့တော်ကို ရှေးယခင်ကတိုင်း သမ္မတနိုင်ငံစနစ် ပြန်ထူထောင်ဘို့ ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ပိုင်ရှိသည် ချာလီဘုရင်ထံမှ ပြန်လာသောအခါ၌ကား လူတွေက သူ့ကို ဝိုင်း၍ ခဲနှင့်ပေါက် ပြောင်လှောင်ဆဲဆိုကြသည်။ ကြာလျှင် အသက် ဘေးပါ စိုးရိမ်ရသဖြင့် ပိုင်ရှိသည် သား၊ မယား၊ ညီအစ်ကိုများကိုပါ တစ်ပါတည်းခေါ်ပြီး ထွက်ပြေးရတော့သည်။

၁၄၉၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့တွင် မြို့တော် မျှော်စင်မှ ခေါင်းလောင်းကြီး မြည်ဟည်း၍ မြို့တော်သားများ၏ လွတ်တော် အစည်းအဝေးခေါ်ယူသည်။ လူကြီးမင်းများက ထိုသို့စုဝေးသော လူထုကြီး ထံမှ အခွင့်ရယူ၍ ခေါင်းဆောင်နှစ်ကျိပ်ရွေးချယ် တင်မြှောက်သည်။ ထို “ဦးနှစ်ဆယ်” အဖွဲ့က ထိုနှစ်အတွင်း မြို့ဝန်များနှင့် အခြား ရာထူး နေရာများကို ရွေးချယ်သည်။

“ဦးနှစ်ဆယ်” အဖွဲ့သည် မိဒီချီ အစိုးရလက်ထက်က ဖွဲ့စည်း ထားခဲ့သမျှ အစိုးရဌာန ကြီးငယ်တို့ကို တစ်ခုမကျန် ဖျက်ပစ်သည်။ အရာရှိများကိုလည်း ဖြုတ်ပစ်သည်။ ထို့နောက် အလုပ်တာဝန် ရာထူး နေရာများကို သူတို့လူစုတွေ ဝေငှယူကြသည်။

အုပ်ချုပ်မှုတာဝန်မှာ အမျိုးမျိုးရှိ၍ ရှုပ်ထွေးများပြားသည်။ သူတို့ လူစုမှာ ရှေးက လုပ်ခဲ့ဖူးသည့် အတွေ့အကြုံ မရှိသဖြင့် မနိုင်မနင်း ဖြစ်ကုန်သည်။ သည်အထဲတွင် အုပ်စုချင်း မတည့်ကြ။ ရန်ဖြစ်ကြနှင့် စိတ်ဝမ်းတွေ ကွဲနေကြသည်။

အစိုးရအသစ် အုပ်ချုပ်ရေး ယန္တရားမှာ ကြာကြာ မခံချေ။ မလည်ပတ်နိုင်တော့ဘဲ တစ်ခါတည်း ရပ်သွားတော့သည်။ နေရာတကာ ကသောင်းကနင်းဖြစ်၍ အခြေအနေမှာ အမယ်ဘုတ် ချည်ခင်ပမာ အစ ရှာမရ၊ အဆုံးလည်းမသိ ရှုပ်ကုန်သည်။ အရောင်းအဝယ် ကုန်ထုတ်လုပ် မှုတွေလည်း တန့်သွားသည်။ လူတွေ အလုပ်လက်မဲ့ ဖြစ်ကုန်သည်။ လမ်းမလမ်းဆုံတို့တွင် လူတွေစုံရုံးကာ ဒေါသတကြီး ဆိုမြည်နေကြသည်။

ထိုအခါ “ဦးနှစ်ဆယ်” အဖွဲ့ကို အကြံပေးကြသည်။ “လူတွေ အပေါ်မှ ဩဇာရှိတဲ့ ဆရာတော် ဆာဗွန်နာရီလားကို ခေါ်၍ အဖွဲ့ဝင်

အဖြစ် ထားပါလား” ...သို့မှသာ အစစ ပြေပြစ်မည်။ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖြစ်မည်။

ဆရာတော် ဆာဗွန်နာရိုလားသည် “ဦးနှစ်ဆယ်” အဖွဲ့ကို သူ့ ကျောင်းသို့ခေါ်ကာ သူ၏ ရည်ရွယ်ချက်များကို ရှင်းလင်းပြောပြသည်။ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူ့ကျင့်ဝတ် ပြုပြင်ရေး အစီအစဉ် စီမံကိန်းကြီးမှာ အလွန်ပင် ခြေလှမ်းကြံလှသည်။

ဆာဗွန်နာရိုလား၏ ခေါင်းဆောင်မှုအောက်တွင် “ဦးနှစ်ဆယ်” အဖွဲ့သည် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ ဥပဒေများ အသစ်ရေးဆွဲကြသည်။ ထိုအချိန် အခါတွင် အတော်အတန် ခိုင်မာအောင်မြင်နေသော ဗီးနပ်စ်မြို့တော်၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို အတုယူ၍ ရေးဆွဲကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဆာဗွန်နာရိုလား၏ အပြောအဟော ကောင်းမှုနှင့် သြဇာတိက္ကမ ကြီးမားမှုကြောင့် အုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေကို လူသူအများက ထောက်ခံ အားပေးကြသည်။ ၁၄၉၅ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် သမ္မတနိုင်ငံ တည်ထောင်လိုက်ကြသည်။

ခဏတာမျှလောက်တော့ ထိုဥပဒေ စည်းကြပ်မှုများကို လူတွေက ခံနေကြသည်။ အမျိုးသမီးတို့သည် စိတ်ပါလက်ပါ ထောက်ခံအားပေး ကြသည်။ ဣန္ဒြေသိက္ခာကို စောင့်ကြသည်။ အဝတ်အစား ရိုးရိုးဝတ်၍ စိန်ရွှေလက်ဝတ်လက်စားများကိုပင် မဆင်ယင်ဘဲ နေကြသည်။ မီဒီချီ အစိုးရလက်ထက်က အပျော်အပါးတွေ များလှသော ဖလောရင့်မြို့တော် ကြီးမှာ စာရိတ္တတော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုကြောင့် တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲ သွားသည်။ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတွေမှာ လူစည်ကားသည်။ အလှူအတန်း တွေ များလိုက်ပုံမှာ ရေးက မကြုံဖူးခဲ့ချေ။

သို့ပေမင့် လူ့သဘာဝသည် ဘယ်ခါမှ မပြောင်းလဲချေ။ လူတို့ ၏ စိတ်သည် ပါပံ - မကောင်းမှု၌သာ။ ရတီ - မွေ့လျော်တတ်သည်။ လူလူချင်း ဘက်ပြိုင်၍ ငါမှငါ သူများမျက်တောင်မွေးပေါ်မှာ စင်္ကြံ လျှောက် ချင်မှုကတော့ ပျောက်မသွားချေ။ ဆွေကြီးမျိုးကြီးစုတွေကလည်း မာန်

စောင်နေကြသည်။ လူတန်းစား အချင်းချင်း၊ လူမျိုးစု အချင်းချင်းကလည်း ပြောင်ဖွင့်ပြီး ခိုက်ရန်ဖြစ်မှုများသာမက မသိမသာ အတွင်းကျိတ်ပြီး ရန်ညှိုး သို့မဟုတ်လည်း ရှိနေသည်။ အယူဝါဒအားဖြင့်လျှင် ငါ့ဟာမှ အဟုတ်အမှန် ဟု သူတစ်ပါး၏ အယူအဆကို ရန်လုပ်နေကြသည်။

“အထက်လွှာ” ခေါ် တန်ခိုးအာဏာရှိသည့် လူတန်းစားများ ကလည်း အရက်ဆိုင်၊ ပြည့်တန်ဆာအိမ်၊ ဖဲဝိုင်း စသည်တို့ကို လွမ်းတ ပူဆွေး သူတို့နှင့် ဝေးရလေခြင်းဟု ဝမ်းနည်းနေကြသည်။ ဒါတွေရှိမှ ပျော်လည်းပျော်ပါးရ၊ ငွေစ ရွှေစလည်း ရှောင်ကြသည်။ သူတို့လူစုသည် အင်အားကြီး ဆာဗွန်နာရီလား၏ လက်တွင်းမှာ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာတွေ သက်ဆင်းရပ်ကို မခံမရပ်နိုင် ဖြစ်ကြသည်။

ပိုင်ရှိမိဒီချီ၏ နောက်လိုက် အကြွင်းအကျန်များကလည်း သူတို့ အာဏာပြန်ရဖို့အရေးကို စောင့်ကြည့်နေကြသည်။ ဖရန်စစ်တင် ဂိုဏ်း သား ခင်ကြီးအဖွဲ့သားများကလည်း ဆာဗွန်နာရီလား၏ အဖွဲ့ကို (သူတို့ အားဘုရားသခင်က ခိုင်းထားသည့်နယ်) အားတိုက်ခွန်တိုက် ဆန့်ကျင် ကြသည်။ ရန်ဖြစ်နေကြသည့် ဂိုဏ်းနှစ်ခုစလုံးကို အယုံအကြည်မရှိသော သူတစ်စုက “သင်းတို့အားလုံး ပျက်စီးပါစေ” ဟု ကြိမ်ဆဲကြသည်။

ဤသို့ ကိုယ့်စိတ်ကူးနှင့်ကိုယ် ကိုယ့်ရလဒ်ကို မြှော်ကိုးပြီး ဆာဗွန်နာရီလား၏ အစိုးရကို တိုက်ခိုက်ကြသော တန်ပြန်အဖွဲ့အားလုံး တညီတညွတ်တည်း သဘောတူချက်တစ်ခုရှိသည်။ ဆာဗွန်နာရီလား တရားဟောလျှင် “ဟုတ်လှချည့် - မှန်လှချည့်” ဟု ပီတိတွေပွားကာ သူ့နောက်လိုက်များ မျက်ရည်ကျကြသည်။ ဤသည်ကို အကြောင်းပြု၍ အတိုက်အခံသမား “ငိုချင်းသည်များ” ဟု တညီတညွတ်တည်း နာမည် ပေးကြသည်။

ဤသို့ “ငိုချင်းသည်” ဟု အမည်ပေးခံရသော သူတွေကလည်း ဘယ် သည်အတိုင်း ခံလိမ့်မလဲ။ နာမည်ပေးတာ ခက်လွန်းလို့ သူတို့လဲ ပေးတတ်တာပေါ့၊ အတိုက်အခံသမားတွေ ရန်စွယ်နှင့် ငေါငေါ ပြောဆို ပြုမူကြသည်ကို အကြောင်းပြု၍ “ခွေးရူး” ဟု တံဆိပ်ခတ်ပေးကြသည်။

ဤသို့လျှင် သုနခေါ - ခွေးတစ်ကောင်သည်၊ သုနခံ - ခွေး
တစ်ကောင်ကို၊ ဒိသွာ - မြင်၍၊ ရောသယံ - ချုပ်ချယ်လျက်၊ ဟိံသိတုံ-
ညှဉ်းဆဲအံ့သောငှာ၊ ဒန္တံ - သွားကို၊ ဒသေတိ - ပြ၏။ ဒုဇ္ဇနော -
သူယုတ်သည်၊ သုဇနံ - သူတော်ကောင်းကို၊ ဒိသွာ - မြင်၍၊ ရောသယံ-
ချုပ်ချယ်လျက်၊ ဟိံသံ - ညှဉ်းဆဲခြင်းအမှုကို၊ ဣစ္ဆတိ - ပြုခြင်းငှာ
အလိုရှိ၏။

(လောကနီတိ - သုဇနကဏ္ဍ)

၁၄၉၅ ခုနှစ်တွင် “ခွေးရူး” သူတို့အဖွဲ့သည် လူတစ်ယောက်
ကို မြို့ဝန်အဖြစ် တင်မြှောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဆာဗွန်နာရိုလားအား
သူဟောသည့် တရားများသည် ထာဝရဘုရားသခင်ထံမှ လာသော စကား
များဖြစ်သည်မှာ မှန်သလောဟု လူသိရှင်ကြားဖြေပါဟု စိန်ခေါ်လိုက်
သည်။ ဆာဗွန်နာရိုလားသည် ဘာမှ အဖြေမပေးဘဲ နှုတ်ဆိတ်နေသည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်း အလက်ဇန္ဒားသည် ဆာဗွန်နာရိုလားက သာသနာ
ဝင် ခင်ကြီးများကို ဝေဖန်ပြောဆိုသည်ကို မမြဲချေ။ ဒါမျိုးတွေ ကြားဖူးလှပါ
ပြီ။ သို့သော် သူစိတ်မအေးသည့်အချက်မှာ ဆာဗွန်နာရိုလား၏ နိုင်ငံရေး
ပေါ်လစီပင်ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီဆန်ဆန် အုပ်ချုပ်မှုမျိုးနှင့် အုပ်ချုပ်တာ
ကိုလည်း သူ စိတ်မပူချေ။ မီဒီချီမျိုးဆက် အုပ်ချုပ်သည်ဖြစ်စေ၊ ကျဆင်း
သည်ဖြစ်စေ သူစိတ်မဝင်စား။ ဥပေက္ခာ ရှုနိုင်သည်။ သို့ပေမင့် တစ်ခုတော့
သူလိုချင်သည်။ ဖလောရင့်မြို့တော် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှာ အင်အား
ချိနဲ့သော သမ္မတနိုင်ငံမျိုး ဖြစ်စေချင်သည်။ တစ်ဦးကောင်း အာဏာရှင်
စနစ်အောက်တွင် အင်အားစုစည်း ခိုင်မာလာမှာကိုတော့ဖြင့် စိုးရိမ်သည်။

အလက်ဇန္ဒာ စိတ်မအေးသည့်အချက်မှာ ပြင်သစ်က ဝင်တိုက်
မည့် အရေးဖြစ်သည်။ ဆာဗွန်နာရိုလားသည် ပြင်သစ်နှင့် တိတ်တဆိတ်
ဆက်သွယ်နေသည်ဟု မသင်္ကာ ဖြစ်မိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၄၉၅ ခုနှစ်
ဇူလိုင်လ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ဆာဗွန်နာရိုလားထံ ဤသို့ စာရေးလိုက်သည်။

“ချစ်သားထံသို့ ကောင်းချီးဩဘာ မေတ္တာများ ပို့သလိုက်ပါ

သည်။ ထာဝရ ဘုရားသခင်၏ နယ်မြေဥယျာဉ်တွင်းဝယ် အမှုထမ်း ရဟန်းများ ရှိကြသည့်အထဲတွင် အသင်သည် လုံ့လ ဝီရိယ ဇွဲအရှိဆုံး ဖြစ်သည်ဟု ငါတို့ ကြားသိရသည်။ ဝမ်းမြောက်လှပါ၏။ ဘုရားသခင်၏ ကျေးဇူးကြီးလှပါပေသည်ဟု နှလုံးသွင်းမိပါ၏။ ထို့ပြင် ငါတို့ နောက်ထပ် ကြားသိရသည်ကား အသင်သည် သင်နှုတ်မှ ဟောကြားသော တရားများ သည် သင့်စကားမဟုတ်ဘဲ၊ ထာဝရဘုရားထံမှ လာသောစကားများ ဖြစ်သည်ဟု ဝန်ခံကြေငြာသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ငါတို့ သာသနာပိုင်အဖွဲ့၌ တာဝန်ရှိသည့်အတိုင်း အသင့်အား ခေါ်ယူမေးမြန်း စကားဆိုရချေမည်။ ဤသို့ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဘုရားသခင်၏ အလိုတော်မည်သို့ ရှိမည်ကို ငါတို့ ပို၍ သိနားလည်နိုင်မည်။ အလိုတော်ကျ ဖြစ်အောင်လည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ကြလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်၍ သင်သည် အမိန့်နာယူပါမည်ဟူ၍ သိက္ခာပုဒ်နှင့်အညီ ဝန်ခံချက်ပေးထားသည့်အတိုင်း ငါတို့ထံသို့ အမြန်မနှေး လာရောက်ပါလှည့်ဟု အမိန့်ပေးလိုက်သည်။ သင့်အား ငါတို့ မေတ္တာနှင့် ကြိုဆိုနေမည်။”

ဤစာအရမှာ ပုပ်ရဟန်းမင်းက ဆာဗွန်နာရိုလား၏ ပြောဆိုချက် (သူ့စကားများသည် ထာဝရဘုရား၏ စကားများဖြစ်သည်) ကို စစ်ဆေးရန် ဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စမှာ ထိုခေတ်က သာသနာရေးဥပဒေအရ မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုလျှင် မိစ္ဆာအယူဟူ၍ သေဒဏ်အထိ စီရင်နိုင်သည်။

ဆာဗွန်နာရိုလားသည် မကျန်းမာ၍ ခရီးသွားလို့ မဖြစ်ဟု အကြောင်းပြကာ ရောမမြို့တော်သို့ မသွားဘဲနေသည်။ ထိုအခါ ပုပ်ရဟန်းမင်းက တရားဟောပြောခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းထားရမည်ဟု အမိန့်ပေးသည်။ ထို့ပြင် လွန်ဗာဒီရှို ဂိုဏ်းချုပ်ဆရာတော်၏ အမိန့်ကို ခံယူရမည်ဟု ဆိုသည်။ ဆာဗွန်နာရိုလားကလည်း သူ၏ တပည့်သားများသည် သူကလွဲလျှင် ဘယ်သူ့စကားကိုမှ မနာယူနိုင်ဟု ပြန်ပြောသည်။ ထိုအတောအတွင်းမှာပင် ဆာဗွန်နာရိုလား၏ ပါတီသည် အစိုးရအာဏာကို သိမ်းယူနိုင်ခဲ့သည်။ ရောမမြို့တော်သို့ သံတမန်များ စေလွှတ်၍ တရားမဟောရဟူသော အမိန့်ကို ပြန်ရုပ်သိမ်းရန် အရေးဆိုကြသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းက

နှုတ်ဖြင့် သဘောတူချက် ပေးလိုက်သည်ဆိုပြီး ဆာဗွန်နာရီလားသည် တရားများကို ဆက်ဟောနေသည်။

ဝါတွင်းအချိန် ဒုတိယပတ် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ဆာဗွန်နာရီလားသည် ရောမမြို့တော်ရှိ လူများ၏ အကျင့်သိက္ခာ ပျက်ပြားပုံကို ရှုတ်ချသည်။ “ရောမမြို့တော်ကြီးမှာ ပြည့်တန်ဆာတွေ တစ်ထောင်၊ တစ်သောင်း... သောင်းလေးထောင်လောက် ရှိတယ်ဆိုရင် နည်းသေးတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ အဲဒီဆီမှာ ယောက်ျားတွေရော မိန်းမတွေရော အားလုံး ပြည့်တန်ဆာတွေ ဖြစ်ကုန်ကြပြီ...”

ထိုအချိန်တွင် စာပုံနှိပ်စက်ကလည်း ပေါ်ခါစ ဖြစ်သည်။ ဆာဗွန်နာရီလား၏ တရားစာများသည် ဥရောပတစ်တိုက်လုံး နှံ့သွားတော့သည်။ ထိုအခါ အပြန်အလှန် ဆဲဆိုကြသော စာတန်းတွေ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ပလူပုံသလို ထုတ်ကြသည်။ အချို့သော စာတန်းများတွင် ဆာဗွန်နာရီလားအား မိစ္ဆာအယူ ဟောပြောသည်ဟု စွပ်စွဲကြသည်။ တစ်ဖက်ကလည်း ကောင်းကင်ဘုံကနေပြီး ထာဝရဘုရားဆီက ပို့လိုက်သည့် တဘောင် နိမိတ်စကားတွေ ဟောသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဆာဗွန်နာရီလားကို (ဆိန့်) သူတော်စင်အဆင့်ထိ တင်မြှောက်ရေးသားကြသည်။

၁၄၉၇ ခုနှစ်တွင် “ခွေးရူး” အဖွဲ့သည် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ကို သိမ်းယူနိုင်ခဲ့သည်။ ပလိပ်ရောဂါဖြစ်မှာ စိုးရိမ်ရသည်ဆို၍ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများတွင် တရားပွဲများမလုပ်ရဟု တားမြစ်သည်။

ရောမမြို့ရှိ “ခွေးရူး” အဖွဲ့ ကိုယ်စားလှယ်များက ပုပ်ရဟန်းမင်း အလက်ဇန္ဒားကို ဆာဗွန်နာရီလားအား သာသနာပသည့် အမိန့်အတင်း လက်မှတ်ထိုးခိုင်းကြသည်။ ခြွင်းချက်တစ်ခုတော့ ထားသည်။ ပုပ်က ယခင်က ခေါ်ထားသည့်အတိုင်း ရောမမြို့တော်သို့လာလျှင် သာသနာပသည့် အမိန့်ကို ပြန်ရုပ်သိမ်းမည်။

ဆာဗွန်နာရီလားသည် ရောမမြို့တော်သို့သွားလျှင် ပုပ်ရဟန်းမင်းက သူ့ကိုဖမ်းပြီး ထောင်ချမည်စိုးသည်။ သို့ဖြစ်၍ မသွားဘဲ ပေနေသည်။ ၆ လမျှ ငြိမ်နေသည်။ ထို့နောက် ခရစ်စမတ်နေ့တွင် ပြုနေကျ

ဖြစ်သော ပူဇော်ပွဲများ ပြုလုပ်၍ သူ့နောက်လိုက်နောက်ပါများနှင့် ဘုရား ရှိခိုးကျောင်း ရင်ပြင်မှာ စီတန်းလှည့်လည်သည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်းသည် ဖလောရင့်မြို့တော် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ကို ဤသို့ အကြောင်းကြားသည်။ (ဆာဗွန်နာရီလား)ကို တရားမဟောရ အောင် တားမြစ်ပေးရမည်။ သို့မဟုတ်လျှင် ဖလောရင့်မြို့တော်ကို သာသနာပမည်။ အစိုးရအဖွဲ့ကလည်း ဆာဗွန်နာရီလားကို မနှစ်သက် သော်လည်း သည်လိုအမိန့်မျိုးကို ပုပ်ရဟန်းမင်းကသာပေးဖို့ တာဝန်ရှိ သည်ဟု ခေါင်းရှောင်နေလိုက်သည်။

၁၄၉၈ ခုနှစ်တွင် ဖရန်စကင်ဂိုဏ်းဝင် ခင်ကြီးတစ်ပါးက ဘုရား ကျောင်းမှာ တရားဟောရင်း ဆာဗွန်နာရီလားကို “စိမ်” ခေါ်လိုက်သည်။ ဆာဗွန်နာရီလားသည် မိစ္ဆာအယူ ယူသည်။ ဆရာလိမ်တစ်ဦးဖြစ်သည် ဟု စွပ်စွဲသည်။ ဒါတွေ ဟုတ် မဟုတ် အမှန်သိရအောင် သူမီးပုံထဲ ဆင်းလမ်းလျှောက်ပြမည်။ သူ့လိုပဲ ဆာဗွန်နာရီလားကလည်း မီးပုံထဲ လိုက်ဆင်းရမည်။ တကယ်တော့ သူတို့နှစ်ဦးစလုံး မီးလောင်သေကြရမှာ ပါဘဲ။ သို့ပေမင့် သူက အသေခံမည်။ ဤနည်းဖြင့် ဆာဗွန်နာရီလား ကြောင့် ဖလောရင့်မြို့တော် တွေ့နေသော ဒုက္ခတွေမှ လွတ်အောင် သူ့ဆန္ဒပြုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုအခါ ဆာဗွန်နာရီလားက ထို စိန်ခေါ်ချက်ကို ငြင်းပယ်လိုက်သည်။ သို့သော် သူ့တပည့်တစ်ဦးက သူ့ကိုယ်စား လက်ခံလိုက်သည်။

ချိန်းဆိုထားသည့် နေ့တွင် လဟာပြင်ကွင်းကြီးမှာ လူတွေ ကျိတ်ကျိတ်တိုး နေသည်။ မီးပုံထဲ ဆင်းသည့်အခါ မီးမလောင်ကျွမ်းဘဲ တန်ခိုးပြသည်ကိုဘဲ မြင်ရမလား၊ မရှုမလှ မီးလောင်သေတာပဲ တွေ့ရ မလားဟု စိတ်အားထက်သန်စွာ လာကြည့်ကြသည်။ ကွင်းအလယ်တွင် သစ်သား၊ ထင်း၊ ဆီ၊ ပွဲညက်၊ ယမ်းမှုန့် အစရှိသော လောင်စာများ စုပုံထားသော အပုံကြီးနှစ်ခု အသင့်ပြင်ထားသည်။ မီးတောက်မီးလျှံတွေ အကောင်းဆုံးပေးမည့် ဝတ္ထုပစ္စည်းဟူသရွေ့ တစ်ခုမကျန်ပါရှိသည်။

ခင်ကြီးအုပ်စု နှစ်စု မျက်နှာချင်းဆိုင် တွေ့ကြသည်။ ဆာဗွန်နာ ရိုလား၏ နောက်က တပည့်တွေ စီတန်းပါလာသည်။ တစ်ဖက်က ခေါင်းဆောင်ခင်ကြီးနှင့် ဝါဒချင်းပြိုင်ကြသည်။ စကားခွန်းဆင့်ပွားကာ အငြင်းစကားတွေ ရှည်လျားစွာ ပြောကြသည်။ သူတို့ လေကြောရှည်နေစဉ် စ၍ စိမ်ခေါ်သော ဖရန်စကင်ခင်ကြီး (မီးထဲဆင်းရမည့်သူ) သည် လွှတ်တော်အတွင်းမှာ ဝင်နေသည်။ အုပ်ချုပ်ရေး အစိုးရအဖွဲ့ကို မရမက အတင်းကပ်၍ ပူဆာနေသည်။ သူ့ကို ဘယ်နည်းနဲ့ဖြစ်ဖြစ် ကယ်ကြပါအုံးတဲ့။

ဆာဗွန်နာရိုလားနှင့် အခြားတစ်ဖက်မှ ခင်ကြီးတို့ စကားအချေအတင် ပြောနေလိုက်ကြသည်မှာ အချိန်ညောင်းသထက် ညောင်းလာသည်။ ညဘက်သို့ပင် ကူးလာသည်။ ထိုအခါမှ မီးတွင်းဆင်းဖို့ အချိန်မရှိတော့ဟု ကျေညာသည်။

ထိုအခါ လာကြည့်ကြသော လူထုပရိသတ်ကြီးမှာ ထိန်းမနိုင်တော့ဘဲ လွှတ်တော်ရုံးကို တိုက်ခိုက်ကြရာ မနည်းပင် ပြန်တွန်းလှန်ရသည်။ ဆာဗွန်နာရိုလားကို အတင်းဆွဲဖမ်းယူဘို့ ကြိုးစားကြသည်။ သို့သော် သူတပည့်များက ကာကွယ် ခုခံကြသည်။ အမှန်မှာ ဖရန်စကင်ဂိုဏ်း ခင်ကြီးကစပြီး စိမ်ခေါ် မီးထဲဆင်းမည်ဆိုပြီး သူပင် မလုပ်ရဲတော့သဖြင့် လျော်ပစ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် လူများက ဆာဗွန်နာရိုလားနှင့် တပည့်များကိုသာ ဖိ၍ ပြောင်လှောင်သရော် ဆဲရေးကြသည်။

လူအများစုသည် ဆာဗွန်နာရိုလား၏ အပေါ်တွင် အယုံကြည်လျော့လာသည်။ “သူပြောခဲ့သည့်အတိုင်း ဘုရားသခင်က ပြောခိုင်း လုပ်ခိုင်းလို့ ပြောရ လုပ်ရတယ်ဆိုရင် ဘုရားသခင်က သူ့ကို ပစ်ထားမတဲ့လား။ ကယ်မှာပေါ့။ ဒီလိုဆိုပြီး မီးထဲဆင်းဘို့ ကိစ္စမှာ သူ့ကိုယ်တိုင်မလုပ်ဘဲ ဘာပြုလို့ တပည့်ကို လွှဲရသလဲ...”ဟု ပြောလာကြသည်။ ထို စကားများသည် တစ်ယောက်စကား တစ်ယောက်နားရောက်ကာ ပြောကြဆိုကြနှင့် ဆာဗွန်နာရိုလား နောက်လိုက်များ နည်းပါးလာခဲ့လေသည်။

နောက်တစ်နေ့ တနင်္ဂနွေနေ့တွင် လူများသည် (ခွေးရူးအဖွဲ့) ဆန်မာကို ဘုရားကျောင်းကို အတင်းဝင်တိုက်ကြသည်။ ခေါင်းလောင်းတီး၍ ဆာဗွန်နာရိုလား၏ တပည့်များကို ဆင့်ခေါ်သော်လည်း တစ်ယောက်မှ မလာကြတော့ချေ။ ရှိသမျှ အင်အားနှင့် ခုခံဖို့ ပြင်ဆင်သော်လည်း ဆာဗွန်နာရိုလားကပင် အလျော့ပေးလိုက်ဖို့ ပြောသည်။ မကြာမီပင် အစိုးရအဖွဲ့ စေလွှတ်၍ ဆာဗွန်နာရိုလားကို ဖမ်းဆီးသွားလေသည်။ ထိုအခါ လမ်းတစ်လျှောက်လုံး လူအများကို ဆာဗွန်နာရိုလားကို ခဲနှင့် ပေါက် ဆဲဆိုကြသည်။

ဖလောရင့်မြို့တော် အစိုးရအဖွဲ့ ဆာဗွန်နာရိုလားကို သေဒဏ်ပေးမှ ဖြစ်မည်။ သူရှိသရွေ့ တိုင်းပြည်ရေး အေးတော့မည်မဟုတ်၊ မိစ္ဆာအယူများ ဟောပြောသည်ဟူသော စွဲချက်တင်၍ အပြစ်ထင်ရှားသည်ဟု ဆိုကာ သေဒဏ်ပေးလိုက်သည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းကလည်း သေခါနီး အပြစ်ဆေးကြော ဒေသနာကြားပေးရုံအပြင် ဘာမှ သူ့ဘက်က မကူတော့ချေ။

၁၄၉၈ ခုနှစ် မေလ ၂၃ ရက်နေ့၌ ဆာဗွန်နာရိုလားကို မြို့လယ်လဟာပြင်ကွင်းတွင် လည်ပင်းကြိုးတပ်၍ သတ်လိုက်ကြသည်။ မသေမရှင် ဆန့်ငင်ဆန့်ငင်ဖြစ်နေစဉ် လူတွေက ခဲနှင့်ပေါက်ကြသည်။ အောက်ကနေ မီးပုံကြီးဖိုကာ မီးမြှိုက်ကြသည်။ ပြာများကို မြစ်တွင်းသို့ ပစ်ချလိုက်ကြသည်။

(ဃ) ဗောဂျားမျိုးဆက်များ The Borgias

ခရစ်ယာန်သာသနာ၏ ဗဟိုအချက်အခြာဖြစ်သော ရောမမြို့တော်တွင် နန်းထိုင်ကြသော ပုပ်ရဟန်းမင်းများမှာ ထိုခေတ် ဥရောပတစ်ခွင်တွင် တန်ခိုးဩဇာကြီးမားလှသည်။ ရီနေဆန်းခေတ် ပုပ်ရဟန်းများထဲတွင် ထင်ရှားတွင်ကျယ်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များအနက် ဗောဂျားမျိုးဆက်များမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။

ထိုပုပ်ရဟန်းမင်းမှာ ခင်ကြီးဆာဗွန်နာရီလား ကိစ္စတွင် ပါဝင်ခဲ့သော အလက်ဇန္ဒား ဖြစ်သည်။ သူ၏အမည်ရင်းမှာ ရိုဒရီဂို ဗောဂျား Rodrigo Borgia ဖြစ်သည်။

စပိန်ပြည်သားဖြစ်၍ ၁၄၃၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် မွေးဖွားသည်။ အမျိုးအနွယ်အားဖြင့် မြို့စားမျိုးဖြစ်၍ ငယ်စဉ်က အီတလီပြည် ဗိုလိုညားမြို့တွင် ပညာသင်ယူခဲ့သည်။

သူ့ဦးလေးဖြစ်သူသည် စပိန်ဘုရင်နှင့်အတူ နေပယ်လ်မြို့တော်သို့ ပါလာခဲ့သည့် ဂိုဏ်းချုပ်ခင်ကြီးအဖြစ်မှနေ၍ ကာဒီနယ်ရာထူးကို ရပြီး ပုပ်ရဟန်းမင်းအဖြစ်သို့ တက်သွားသည်။ ထိုအခါ ရိုဒရီဂိုသည် သာသနာဘက် အမှုထမ်းဖို့ရန် လမ်းဖြောင့်ဖြူးသွားသည်။ သို့ဖြစ်၍ အသက် ၂၅ နှစ်အရွယ်တွင် ကာဒီနယ် ရာထူးရသည်။ အသက် ၂၆ နှစ်တွင် ရောမမြို့ လွှတ်ရုံးတော်များ၏ အကြီးအကဲ ဖြစ်လာသည်။ ရိုဒရီဂိုဗောဂျားသည် အုပ်ချုပ်မှုတွင် ကျွမ်းကျင်သည်။ အလုပ်ကိုလည်း တာဝန်ကျေသည်။ လူတော်တစ်ဦးဖြစ်သည်။ အသုံးအစွဲ အနေအထိုင် ကျစ်လစ်စည်းကမ်းရှိသည်။ ယောက်ျား မိန်းမ မိတ်ဆွေတွေများသည်။ အသက် ၃၇ နှစ်အရွယ်တွင် ခင်ကြီးရဟန်းပြုသည်။

၁၅ ရာစု အီတလီပြည်သူပြည်သားတို့၏ ထုံးစံလေ့များမှာ အကျင့်စာရိတ္တနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် အကွပ်အထိန်း မရှိကြချေ။ မိန်းမ၊ မယူရဟူသော ခင်ကြီးရဟန်းများသည် (ဥပဒေစည်းကမ်းအပြင်ဖက်) လက်မထပ်ဘဲ အမျိုးသမီးများနှင့် ထင်သလို ရောနှောနေထိုင်ကြသည်။ ရိုဒရီဂိုသည် သင်းမျိုးကို ဝါသနာပါသည်။ သည်ဖက်ကလည်း စွံသည်။ အသက် ၂၄ နှစ်အရွယ် Vanozza ဗန်နေ့ဇာခေါ် အမျိုးသမီးနှင့် ချစ်ကြိုက်ပြီး လက်မထပ်ဘဲ လင်မယားလို နေကြသည်။

သူတို့နှစ်ဦး၏ ဥပဒေအပြင်ဖက်ဖြစ်သော ပေါင်းသင်းမှုမှ သားသမီး ၄ ယောက်ရခဲ့သည်။ သား (၁) ဂိုအိုဗန်နီ Giovanni (၂) ချေဆာရီ Cesare (၃) လူကရီဇီးယား Lucrezia (၄) သား ဂိုင်အိုဖရီ

Giofre တို့ ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့အထဲတွင် နံပါတ် ၂ သား ချေဆာရီနှင့် သမီး လူကရီဇီးယားတို့မှာ သမိုင်းတွင် ထင်ရှားသည်။

ရိုဒရီဂိုသည် ပုပ်ရဟန်းမင်း ရာထူးကိုမျက်စိကျသည်။ ပုပ်နေရာ မှာဆိုရင်တော့ လက်မထပ်သည့်တိုင်အောင် မိန်းမနှင့် အထင်အရှား နေလို့ မဖြစ်တော့ချေ။ သို့ဖြစ်၍ လက်မထပ်ရသော ဇနီး ဗန်နေဒူဇားကို အစစ သည်းခံပေါင်းမည့် လင်ယောက်ျားတစ်ယောက် ရှာ၍ တရားဝင် ပေးစားလိုက်သည်။ ထိုသူကိုလည်း လူပုံအလယ်တွင် အစစ စည်းစိမ် ဂုဏ်သိမ် ပြည့်စုံအောင်လည်း လုပ်ပေးလိုက်သည်။

ရိုဒရီဂို၏ စာရိတ္တ အနေအထိုင်များကို ရှုတ်ချသူများရှိကြသည်။ သို့သော် ရဟန်းမင်း ပုပ်နေရာ ရာထူးအတွက် ရွေးကောက်ရန် စည်းဝေး ကြသောအခါ “ဟိုဟာတွေ” ကို ဘယ်သူကမှ ဖွင့်ဟခြင်းမရှိ တညီ တညွတ်တည်း ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြသည်။ သူ၏ လုပ်ရည်ကိုင်ရည် များကို ချီးမွမ်း ပြောဆိုကြသည်။

ရိုဒရီဂိုအား ပုပ်ရဟန်းမင်းအဖြစ် တင်မြှောက်ပြီးသောအခါ ဘွဲ့ ရွေးကြသည်။ သူက “အလက်ဇန္ဒား” ဟူသော အမည်ကို ရွေးသည်။ ခရစ်ယာန်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၃၅၀ ခန့်က တန်ခိုးကြီးခဲ့သော ဧကရာဇ် ဘုရင်၏ အမည်ဖြစ်သည်။ ဤသည်ပင် ခရစ်ယာန်လောကနှင့် ရှေးဟောင်း ဂရိတ်လောကတို့ ဆက်စပ်ဘိသည်ဟု သမိုင်းဆရာတို့ ဆိုကြသည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်း အလက်ဇန္ဒား အုပ်ချုပ်မှုကြောင့် မြို့တော်တွင်း ပြဿနာများ ပြေလည်သည်ကို ရောမမြို့တော်လူများက သဘောကျ ကြသည်။ တိုင်းရေး ပြည်မှုမှာလည်း လုပ်နည်းလုပ်ဟန်မှာ မပြတ်သား နှေးကွေးသော်လည်း ခရီးရောက်သဖြင့် ဆိုစရာမရှိချေ။ သို့ပေမယ့် သူမိန်းမလိုက်စားမှုကိုတော့ လူအများက အနည်းငယ် အပြစ်တင်ချင်ကြ သည်။ သည်လို အလေလိုက်၍ရသော သားသမီးတွေကိုလည်း တခမ်း တနား ကြည့်ရှုထောက်ပံ့ရသေးသည်။ ပိုဆိုးသည်မှာ သူနှင့်မျိုးရိုးတူ သော စပိန်ပြည်သားတွေကို ခေါ်ယူပြီး ရာထူးကြီးများ ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

စပိန်လူမျိုးတွေက လူပုံပန်းခြင်းလည်း အီတလီလူမျိုးများနှင့် မတူ။ ဘာသာစကားလည်း ကွဲခြားသည်။ ဒီတော့ သူတို့တိုင်းပြည်နယ် မြေထဲ လာတွင်ကျယ်သည်ကို မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်ကြသည်။

အလက်ဇန္ဒားကတော့ အကြောင်းပြချက်ပေးသည်။ အီတာလီယန်လူမျိုးတွေက သူ့အပေါ်မှာ သစ္စာမရှိ။ အထူးသဖြင့် သူ့လက်အောက်က ကာဒီနယ်တွေက ပိုဆိုးသည်။ သူ့ကို ရောမမြို့တော် ပြည်နယ်ကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖြစ် ယုံကြည်ပြီး သူ့အပေါ် သစ္စာရှိမည့် သူတွေနှင့်မှ သူ့အလုပ်လုပ်လို့ ဖြစ်မည် ဟု ဆိုသည်။

သည်လို အလုပ်မျိုးမှာ မဆန်းပါ။ ဥရောပတိုက် မင်းညီမင်းသား တိုင်းပြည်ရှင်တို့သည် နပိုလျံခေတ်အထိ သည်လိုနည်းမျိုးဖြင့် နိုင်ငံရေးကစားခဲ့ကြသည်။ ထို အကြောင်းပြချက်မျိုးကိုပြု၍ သူ့ဆွေမျိုးတွေကို တန်ခိုးအာဏာရှိသည့် နေရာ ရာထူးများ ပေးကြရိုး ထုံးစံပင်ဖြစ်သည်။

အလက်ဇန္ဒားသည် သူ့သားကြီး ဂိုအိုဗန်နီက သူ့ခြေရာနင်းလိမ့်မည်ဟု မြှောက်ကိုးခဲ့သည်။ သို့သော် သူ၏ဩရဿသားကြီးမှာ မိန်းမလိုက်စားသည့်နေရာမှာတော့ဖြင့် အဖေကို ကောင်းကောင်းကြီး ခြေရာနင်းနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုနေရာကလွဲ၍ အခြားအရည်အချင်းများ လုံးဝ မရှိချေ။

သူ့သားတွေထဲတွင် ချေဆာရီသာလျှင် အလားအလာ ရှိသည်ကို မြင်လာသည်။ ထိုခေတ်က အီတလီ နိုင်ငံရေးဝိုင်းထဲဝင်ပြီး ကစားမည်ဆိုလျှင် သံမဏိလို မာကြောသည့်စိတ်မျိုး ရှိမှ။ မိုက်ကြစို့ဆိုလျှင်လည်း တူးခါးနေအောင် မိုက်နိုင်မှ ဖြစ်မည်။

အလက်ဇန္ဒားသည် ရှေ့ကို မြော်မြင်၍ သူ့သား ချေဆာရီကို ဥစ္စာစည်းစိမ်တွေ စုပုံပေးသည်။ သည်တော့မှ သူတန်ခိုးအာဏာ တက်လာတို့အတွက် အသုံးချနိုင်မည်။

(c) ချေဆာရီ ဗောဂျား **Cesare Borgia** (၁၄၇၆-၁၅၀၇)

အလက်ဇန္ဒားသည် သူ့သား ချေဆာရီကို မြတ်နိုးမည်ဆိုလည်း မြတ်နိုးလောက်သည်။ ဆံပင်၊ မုတ်ဆိတ်များမှာ ရွှေရောင်ဝင်းသည်။ အီတလီပြည်သားတွေ အလွန်လိုချင်သည့် အင်္ဂါရုပ်မျိုးဖြစ်သည်။ မျက်လုံး စူးရှလျင်မြန်သည်။ အရပ်အမောင်း မြင့်မားခန့်ညားသည်။ ကာယဗလ ကောင်းသည်။ ကြောက်သည်ဆိုတာ နားမလည်။ သူ့ရသတ္တိရှိသည်။ အဝတ်အစားဝတ်ပုံမှာ မြင်ရသူ မျက်စိ ရှင်းသည်။ သို့သော် သူတကာတို့ မတတ်နိုင်သော အဖိုးတန်အထည်၊ ကျောက်မျက်ရတနာတို့ကို အနုပညာ သားပါပါ ဆင်မြန်းတတ်သည်။

ချေဆာရီ၏ ဥပဓိရုပ်မှာ သူ မျက်စောင်းတစ်ချက် ထိုးလိုက်လျှင် မိုးကြိုးသွားများလေလားဟု ထင်ရအောင် ခန့်ညားသည်။ သူ၏ မျက်နှာ ထားမှာ ကမ္ဘာကြီးကို ငါအမွေရထားလိုက်တာဟု ပြောနေသကဲ့သို့ ရှိ သည်။

မိန်းမတွေက ချေဆာရီကို ချီးမွမ်းအံ့ဩကြသည်။ သို့ပေမယ့် တစ်ယောက်မှ သူ့ကို မချစ်ကြချေ။ သူသည် မိန်းမတွေကို အိုင်တွေ၊ ခြေဆေး အလေးမထား။ သူ့စိတ်ထင်သလို ခူးဆွတ်သည်။ ပြီးတော့ ပေါ့ပေါ့နှင့်ပင် စွန့်ပစ်တတ်သည်။ ဒါတွေကို မိန်းမတွေကလည်း သိသည်။

သူသည် စာအုပ်စာပေများ အနုပညာများအတွက် အချိန်ပေးနိုင် သူ မဟုတ်ချေ။ အပျင်းပြေ ကဗျာလေးဘာလေးတော့ စပ်သည်။ စာဆို တွေကို အသုံးချတတ်သည်။ သူ၏ အဖွဲ့တွင် ကဗျာဆရာတစ်ယောက် ထည့်ထားသည်။ (လူစုံအောင်ပေါ့)

၁၄၉၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ပြင်သစ်ပြည် လူဝီဘုရင်က “သူ့မိဖုရားသည် သူငယ်စဉ်အခါက အတင်းအကြပ်လက်ထပ်ပေး၍ ယူခဲ့ရပါသည်။ ဘယ်တုန်းကမှ လင်ခန်းမယားခန်း မရောက်ခဲ့ပါ” ဟု သော အကြောင်းကိုပြ၍ ကွာရှင်းခွင့် ပေးပါရန် ပုပ်ရဟန်းမင်းထံ အခွင့် တောင်းသည်။

ဤနေရာတွင် ထိုခေတ်က အယူအဆထုံးစံကို နားလည်ဘို့ လိုမည်ထင်သည်။ သူတို့ အယူအဆအရ အိမ်ထောင်ပြုရေးမှာ ဘာသာရေးကိစ္စ ဖြစ်သည်။ “ထာဝရ ဘုရားသခင် ဆက်စပ်ပေးသော ဇနီးမောင်နှံအား မည်သည့်လူသားကမှ ခွဲခြားခြင်းမပြုရ” ဟူသော တရားက ရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် တရားဝင်လင်မယား ကွာရှင်းခြင်း မပြုနိုင်ချေ။ (တရားမဝင်ဘဲ လင်လို မယားလိုတော့ နေလို့ဖြစ်ကြသည်။)

မှတ်ချက်။ ။ အလယ်ခေတ်မှစ၍ ဘုရင်တို့၏ လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုမှာ ရောမမြို့တော်ရှိ ပုပ်သာသနာပိုင်က အရေးပိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ကွာရှင်းချင်လျှင် ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ အမိန့်ရမှသာ ကွာနိုင်သည်။ ကွာရှင်းနိုင်သည့် အကြောင်းပြချက် တစ်ခုမှာ လင်ခန်း မယားခန်း မမြောက်ပါဟု သက်သေပြရသည်။ ဘုရင်တို့ လင်ကွာ မယားကွာမှုများကြောင့် နောင်နှစ်ပေါင်း တစ်ရာခန့်ကြာသောအခါ နိုင်ငံရေး ပြောင်းလဲမှုများ သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် တွေ့မြင်ရသည်။ ဥပမာ ၁၆ ရာစုထဲတွင် အင်္ဂလန်ပြည် အဋ္ဌမမြောက် ဟင်နရီသည် သူ့မိဖုရား ကက်သရင်းကို ကွာရှင်းချင်၍ ပုပ်ရဟန်းမင်းထံ ခွင့်တောင်းသည်။ အကြောင်းပြချက်ကတော့ ကွယ်လွန်သူ အစ်ကို၏ဇနီး(မရီး) ကို ယူတာ တရားမဝင်ဘူးတဲ့။ ပုပ်က ခွင့်မပေးသဖြင့် ရောမမြို့တော်နှင့် ဘာသာရေးကိစ္စများ အဆက်ဖြစ်ခဲ့သည်။

သည်လိုကိစ္စမျိုးတွင် ပုပ်ရဟန်းမင်းများကလည်း ဥပဒေထုံးတမ်းအစဉ်အလာများကို ကြည့်ကြသည်မဟုတ်ချေ။ အခွင့်ပေးခြင်းကြောင့် သူတို့ တန်ခိုးအာဏာ တိုးတက်မည်ဆိုလျှင် တစ်ခုခု အကြောင်းပြကာ လုပ်ပေးလိုက်သည်။ အခွင့်မပေးဘဲနေမှ သူတို့အဖို့ ဟန်ကျမည်ဆိုလျှင်လည်း ဘုရားသခင်နှင့် ကိုင်ပေါက်ပြီး အခွင့်မပေးဘဲ နေကြသည်။

လူဝီဘုရင်၏ ကိစ္စမှာ ပုပ်ရဟန်းမင်း အလက်ဇန္ဒားအဖို့ ကွာရှင်းခွင့်ပေးလျှင် ဟန်ကျမည်။ သို့ဖြစ်၍ သူ့သားချေဆာရီကို သူ့ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ပြင်သစ်ပြည်သို့ စေလွှတ်သည်။ ကွာရှင်းခွင့် အမိန့်စာအပြင် နောက်ထပ် မိန်းမထပ်တောင်းဖို့ အတွက် ဒပ်ကက်ရွှေစ ၂၀၀၀၀၀ လက်ဆောင် ပါးလိုက်သည်။

လူဝီဘုရင်သည် အလွန်ကျေးဇူးတင်လှ၍ ချောဆာရီကို Navarre နာဗာရေး ဘုရင်၏နမနှင့် ပေးစား၍ Valentinois ဗလင်တီ နာနှင့် Diois ဒိုင်အို နယ်များကို အပိုင်စားပေးသည်။ ထိုနယ်များမှာ အစကတည်းက ရောမမြို့တော် ပုပ်ရဟန်းမင်းနှင့်ဆိုင်သော နယ်မြေများ ဖြစ်သည်။ အလက်ဇန္ဒားအဘို့ စစ်မက်မပြုဘဲ အသာကလေးပင် ပြန်ရခဲ့ သည်။

ချောဆာရီသည် ရှားလော့မင်းသမီးနှင့် လက်ထပ်ရာ ဇနီးဘက် ကလည်း ရွှေ ငွေ ရတနာ လယ်မြေတွေ ပါလာသည်။ ရောမမြို့တော်ရှိ သူ့အဖေ အလက်ဇန္ဒားမှာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာနှင့် မီးရှူး မီးပန်းများ လွှတ်ကာ ပွဲကြီးကျင်းပသည်။

အလက်ဇန္ဒားသည် အဖက်ဖက်က ပညာတော်လှသော သူ့သား ကို အားကိုးသည်။ စစ်ရေးစစ်ရာမှာလည်း သည်လို သတ္တိမျိုးမှ ဖြစ်မည်။ သို့ဖြစ်၍ ရောမစစ်တပ်များကို အုပ်ချုပ်သည့် တာဝန်ကို ပေးအပ်သည်။ သူ့သားကို အားကိုး၍ အမိန့်တစ်ရပ်ထုတ်သည်။

အီမိုလာ အစရှိသော မြို့ပြပြည်နယ်များမှာ ပုပ်ရဟန်းမင်းပိုင် နယ်မြေများ ဖြစ်ကြသည်။ လက်ရှိ အုပ်ချုပ်နေသူများမှာ တရားမဝင်သည့် မင်းများဖြစ်သည်။ သူခိုး ဓားပြကဲ့သို့ လုယူထားသည့် ခိုးရာပါ တိုက်ရာပါ ပစ္စည်းဖြစ်သော ထိုမြို့နယ်ပြည်နယ်များကို ပြန်အပ်ရမည်။ ရာထူးက နုတ်ထွက်ပေးရမည်။ သို့မဟုတ်လျှင် အင်အားသုံး၍ ဖြုတ်ချရလိမ့်မည်။

ဤသို့ ရဲရဲတောက် ရာဇသံပေးပြီးနောက် ၁၅၀၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ တွင် ထိုတိုင်းပြည်များသို့ ချောဆာရီ ဦးဆောင်သော စစ်တပ်များကို စေလွှတ် သိမ်းပိုက်စေနိုင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စများတွင် ချောဆာရီသည် မိမိကိုယ်တိုင် ပါဝင်သည့်နေရာ၌ ပါဝင်၍ မပါနိုင်သည့် အခါ ကိုယ်စားလှယ်လွှဲကာ ထိုအရေးကိစ္စများကို ပြီးစီးစေသည်။ “အစိုးရ ကောင်း” တစ်ခု၏ အင်္ဂါနှင့်ညီအောင် လိမ္မာကျွမ်းကျင်စွာ အုပ်ချုပ်နိုင်ခဲ့ သည်။ သို့ဖြစ်၍ ယခင်က အုပ်ချုပ်သူများသည် တိုင်းသူပြည်သားများကို

နှိပ်စက်သည့် မင်းဆိုးမင်းညစ်များဖြစ်၍ သူတို့လက်ကပင် ကယ်တင်ယူရ သည့်နှယ် နာမည်ကောင်းရခဲ့သည်။

ချေဆာရီဗောဂျားသည် အသက် ၂၈ နှစ်အရွယ်တွင် အီတလီ ပြည်၌ အကြီးအကျယ်ဆုံးဖြစ်သော မြို့နယ်စုများ ပေါင်းသည့် တိုင်းနိုင်ငံ ကြီး၏ အရှင်သခင် အဖြစ်သို့ ရယူခဲ့သည်။ အီတလီပြည်တွင် တန်ခိုး ဩဇာ အကြီးဆုံးလူဟု အသိအမှတ်ပြုကြသည်။

ချေဆာရီသည် ရောမမြို့တော်တွင် ခဏကြာမျှ အေးအေး နေထိုင်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ပြင်သစ်ရှိ သူ့ဇနီးကို ခေါ်ယူမည်ဟု ထင် ကြသည်။ သူ့ဇနီးမှာ ပြင်သစ်ပြည်တွင် ဆွေမျိုးများနှင့် နေထိုင်လျက်ရှိ သည်။ ကလေးတစ်ယောက် ဖွားမြင်သည်။ ချေဆာရီသည် ဇနီးထံ မကြာမကြာ စာရေးသည်။ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများ ပို့သည်။ သို့သော် သူ့ဇနီးထံ ပြန်မသွားတော့ချေ။

ရောမမြို့တော်တွင် ချေဆာရီ၏ အနေအထိုင်မှာ သိပ်သည်း သည်။ လူသူလေးပါးနှင့် မတွေ့ရသလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ ညဆိုလျှင် တစ်ညလုံးလို အလုပ်ထိုင်လုပ်သည်။ နေ့မှာလည်း အပြင်ထွက်သည်ပင် မတွေ့ရချေ။ သူသည် မနေမနား အလုပ်လုပ်သည်။ သူ့ခန့်ထားသည့် လက်အောက်ခံ အရာရှိများကိုလည်း အလစ်မပေး အမြဲစောင့်ကြည့်နေ သည်။ ရာထူး အခွင့်အာဏာကို အလွဲသုံးစားသူများတွေ့လျှင် သေဒဏ် အထိ အပြစ်ပေး စီရင်သည်။

ရောမမြို့တော် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ဘယ်အရာ ဘယ်ဌာနမဆို ချေဆာရီ၏ ဩဇာ အကြံပေးချက် မပါလျှင် မပြီးချေ။

စစ်တပ်တွင်းမှာလည်း စစ်သားများက သူ့ကို ချစ်ခင်ကြည်ညို ကြသည်။ ခင်ခင်မင်မင် ရင်းနှီးစွာ ဆက်ဆံသည်။ သို့သော် စည်းကမ်း နှင့် ပတ်သက်လာလျှင် နည်းနည်းမှ မညှာသဖြင့် လေးစား ကြောက်ရွံ့ ကြသည်။

တစ်ဖက်ရန်သူ၏ အင်အားကိုကြည့်၍ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ

ပေးတန် ပေး။ ဉာဏ်နီဉာဏ်နက်တွေကစားပြီး ပရိယာယ်တွေ ဆင်ရာတွင် ချေဆာရီသည် သူမတူအောင် စွမ်းသည်။ သို့ဖြစ်၍ စစ်တိုက်ရာတွင် ကိုယ့်ဘက်က အထိအခိုက် အကျအဆုံးတွင် နည်းပါးသည်။ ဒါမျိုးတွေ ကြောင့် စစ်သားတွေက သူ့ကို ကြိုက်ကြသည်။

တိုင်းပြည်ခေါင်းဆောင် သံတမန်ကြီးများမှာ ချေဆာရီကဲ့သို့ စစ်သူကြီး လူငယ်လူရွယ်လေးနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ပြောဆိုရာတွင် သတ္တိကလည်း ကောင်း၊ ဉာဏ်ကလည်း အလွန်လျင်၊ ကွက်ကျော်တွေ မြင်လိုက်သည် ကလည်း လိုက်လို့မမီချေ။ အချေအတင် ပြောကြသည့်အခါမှာလည်း သံတမန်ကြီးတွေ စိတ်ထဲတွင်မိလောက်ပြီ လုံလဲလှပြီဟု ထင်ထားသော စကားလုံး ပရိယာယ်များကိုပင် ဖြိုခွင်းနိုင်သည်။ ထိုမျှမကသေး၊ ချေဆာရီ သည် သူ၏ နှစ်လိုဖွယ်ရာ အမှုအရာနှင့် သွက်လက်ခြေငံလှသော နှုတ် ပညာ ပီယဝါစာ စကားများကိုလည်း အခြေအနေအရ အသုံးချတတ် သည်။ အတွေ့အကြုံများလှသည့် ဝါရင့်သော သံတမန်ကြီးနှင့် ယှဉ်ပြိုင် နိုင်သည်။

ချေဆာရီသည် ဘာမဆို လျှို့ဝှက်သိပ်သည်းစွာ လုပ်ကိုင်တတ် သည်။ သို့ကြောင့်ပင် သူနှင့် မသင့်မြတ်သော ခေတ်ပြိုင် သံတမန် များကြီးမတ်ရာများနှင့် သူဖြုတ်ချထားသော အရာရှိ၊ မြို့စားကြီးများက သူ့အကြောင်းကို အမျိုးမျိုး မကောင်းပြောကြသည်။ သရော်စာရေးသူ စာရေးဆရာများကဆိုလျှင် ချေဆာရီဗောဂျား ဆိုသည့် အမည်ကို ကြားရုံ နှင့်ရူးလောက်သည့် ဘီလူးပမာ ဆိုးဝါးယုတ်မာသူ တစ်ယောက်ကဲ့သို့ သရုပ်ဖော်ကြသည်။

ယခုခေတ်အခါတွင် သမိုင်းဆရာတို့မှာ ချေဆာရီဗောဂျား အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဘယ်သင်းကို ယုံရမည်ကို မဆုံးဖြတ်နိုင် ဖြစ်နေကြသည်။ သူဆိုဝါး ယုတ်မာပုံတွေကလည်း ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ထက် ပင် ဆန်းသေးသည်။ သူနှင့် မသင့်သူတွေကို အိမ်မှာဖိတ်ကြား ကျွေးမွေး ပြီး အဆိပ်ခတ်တတ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဒါတွေကြားဖူးလို့များ သစ်သီး တစ်လုံးကို သူ့ကိုယ်တိုင် ဓားနှင့် ခွဲပြီး တစ်ခြမ်းကို စားပြတာနှင့် ယုံပြီး

စားသူများပင် အဆိပ်သင့် ဆိုပဲ။ ဓားကို အပြားတစ်ဖက်မှာ အဆိပ် လူးထားတော့ သူစားတဲ့ အခြမ်းမှာ အဆိပ်မပါဘူးတဲ့။ ဟုတ်လေလား တော့ ဘယ်သူမှ မသိဘူး။

ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ ကာဒင်နယ် အဖွဲ့ဝင်များကို ဖြုတ်ချပြီး အခြား လူ အစားသွင်း ရာထူးပေးချင်လျှင် အဆိပ်ကျွေးသတ်သည် ဟုဆိုသည်။ သည်လို သေကုန်ကြသည့် ကိစ္စများကို ဘယ်သူမှ နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် စုံစမ်း သိရှိကြသည် မဟုတ်ချေ။ တစ်ခေတ်က သမိုင်းဆရာများကလည်း အာဃာတနှင့် ဒီလိုစကားတွေကို ပစ်ယုံလိုက်ကြဟန် တူသည်။

မကြာသေးမီကပင် စာရင်းအင်းပါရဂူ တစ်ယောက်က သုတေသန ပြုသည်။ ဗောဂျား အုပ်စိုးသည့် အချိန်တွင် ကာဒီနယ်အဖွဲ့ ဝင်များ အသေအပျောက်စာရင်းနှင့် ယခင်က ပုပ်ရဟန်းများ လက်ထက်၊ ထို့နောက် လူများလက်ထက် အသေအပျောက်စာရင်းကို လိုက်၍ နှိုင်း ယှဉ်ပြသည်။ ဗောဂျာတို့ လက်ထက်တွင် အသေအပျောက်မှာ သူတို့ နောက်ခေတ်အချိန်များနှင့် ထူး၍ များပြားခြင်းမရှိဟု တွေ့ရသည်။ သို့ပေမင့် တစ်ခုတော့ ယုံမှားစရာမရှိ။ အဲသည်ခေတ်မှာ ကာဒီနယ်ဖြစ်ပြီး ဥစ္စာပစ္စည်းတွေ ပေါ့လျှင်တော့ သက်ဆိုးမရှည်တတ်ဘူးတဲ့။

(စ) လူကရီဇီယာ-ဗောဂျား Lucrezia Borgia

ပုပ်ရဟန်းမင်း အလက်ဇန္ဒားသည် သူ့သား ချေဆာရီကို လေးစားသည်။ ချီးမွမ်းဂုဏ်ယူသည်။ နည်းနည်းတောင် ကြောက်ဟန်တူ သည်။ သူ့သမီး လူကရီဇီယာကိုကား အလွန်ချစ်မြတ်နိုး ရှာသည်။

အုပ်ချုပ်သော မင်းတို့ အစဉ်အလာအရ သားသမီးများကို အိမ်ထောင်ချပေးရာတွင် မိမိ၏ တိုင်းပြည်နိုင်ငံ အင်အားတောင့်တင်းမှု ကို ရှေးရှုကြရမည့် အစဉ်အလာအတိုင်း အလက်ဇန္ဒား ဆောင်ရွက်သည်။

လူကရီဇီယာ အသက် ၁၃ နှစ် အရွယ်တွင် မီလင်မြို့တော် မင်း၏ တူနှင့် ပေးစားသည်။ သတို့သားမှာ အသက် ၂၆ နှစ်ရှိ၍ သူပိုင်

နယ်မြေများ ရှိသည်။ ၁၄၉၈ ခုနှစ်တွင် ထိုထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းကို တရားမဝင်ဟု ကျေညာလိုက်သည်။ အလက်ဇန္ဒားမှာ ပုပ်ရဟန်းမင်း အနေနှင့် ထိုကိစ္စ သူ့လက်တွင်းမှာ ရှိသည်။

ဤသို့ လူကရီဇီယာ၏ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းကို ပယ်ဖျက် လိုက်သည်မှာ နောက်ထပ် ပို၍ အမြတ်ထွက်မည့် သမီးပေးသားယူ ကိစ္စတစ်ခုကို မြော်မြင်ထားသည် ဟု ဆိုကြသည်။ သို့သော် ဘယ်သူမှ အတိအကျ အထောက်အထား မပြနိုင်ချေ။

သို့ပေမင့် လူကရီဇီယာကို ကြင်ဖော်မဲ့ ကြာကြာမထားနိုင်ချေ။ ပုပ်ရဟန်းမင်းများနှင့် အစဉ်အဆက် ရန်ဘက်ဖြစ်နေသော နေပယ်လ် ဘုရင်၏ မြေး (တရားဝင် သားမဟုတ်၊ အပျော်မယား၏သား)နှင့် ပေးစားပြန်သည်။ ရောမမြို့တော်တွင် မင်္ဂလာပွဲ ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာ ကျင်းပသည်။

လူကရီဇီယာမှာ အသက် ၁၈ နှစ်အရွယ်ဖြစ်၍ သူ့မောင်တော် ကြင်ယာက သူ့ထက်တစ်နှစ်ငယ်သည်။ အမိနှင့်တူသော မယားကဲ့သို့ ကြင်နာဆွမ်းမြတ်နိုးရှာသည်။ သို့ပေမင့် ခက်သည်က လူကရီဇီယာ၏ ယောက်ျား အယ်ဖွန်ဆို Alfonso သည် သူနှင့်ယောက်ဖ ချေတာရီ ဗောဂျားနှင့် နည်းနည်းမှ မျက်နှာကြော မတည့်ချေ။ ချေဆာရီကလည်း သူ့နှမလင်၏ အမုန်းစိတ်ဓာတ်ကို အပြည့်အဝ တုံ့ပြန်သည်။

တစ်နေ့သော် အယ်ဖွန်ဆို ဘုရားရှိခိုးကျောင်းမှ အပြန် လမ်း တွင် လူဆိုးတစ်စုက ဓားနှင့်ထိုးကြသည်။ မသေရုံသာ ကျန်သဖြင့် သူ့ ချစ်ဇနီးက အပါးမှ မခွာဘဲပြုစုသည်။ သို့ယောက္ခမ ပုပ်ရဟန်းမင်း အလက်ဇန္ဒားကလည်း လက်နက်ကို အစောင့်အရှောက်တွေ ပို့ပေးသည်။

အယ်ဖွန်ဆိုသည် အနာသက်သာ၍ နာလှန်ထူလာသည်။ တစ်နေ့သော် ဥယျာဉ်ထဲ လမ်းလျှောက်နေသော သို့ယောက်ဖ ချေဆာရီ ကို မြင်လျှင် သူ့ကို လူဆိုးတွေငှား၍ ချောင်းသတ်ခိုင်းသူဘဲ ဖြစ်ရမည် ဟု အတတ်စွဲသည်။ သို့ထင်သည့်အတိုင်း လေးနှင့်မြှားကို ဆွဲယူကာ ချေဆာရီကို အသေပစ်ထည့်လိုက်သည်။

ချေဆာရီ၏ ကံမကုန်ချင်သေးတော့ မြားချက်မှာ ကပ်၍လွဲသွားသည်။ ချေဆာရီကလည်း သူ့ရန်သူကို နောက်တစ်ခါ ပြန်ကြိုးစားဘို့ အခွင့်အခါမျိုး ပေးမည့် လူစားမဟုတ်ချေ။ သူ၏ လက်နက်ကိုင်များစေလွှတ်၍ အယ်ဖွန်ဆိုကို ဇနီးသည်ရှေ့မှာပင် ခေါင်းအုံးများနှင့် ဖိသတ်ပစ်လိုက်သည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်း အလက်ဇန္ဒားသည် သူ့သား ချေဆာရီဗောဂျား၏ စကားကို အမှန်အဖြစ် လက်ခံလိုက်ရသည်။ အယ်ဖွန်ဆိုကို တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ်ပင် သင်္ဂြိုဟ်လိုက်သည်။ အဆွေးကြီး ဆွေးရရှာသော လူကရီဇီယာကိုလည်း အစွမ်းကုန် ချော့မော့သည်။

ချေဆာရီသည် ယောက်ဖအယ်ဖွန်ဆိုကို သတ်ပြီး နှမကို နိုင်ငံရေး အခြေပိုဟန်ကျစေမည့်သူနှင့် လက်ဆက်ပေးဘို့ ကြံစည်သည်ဟု အချို့ကဆိုသည်။ ထိုအချက်မှာ မဖြစ်နိုင်ချေ။ နေပယ်လ်မြို့တော်ဘုရင်၏ မြေးထက် ပိုတန်ခိုးကြီးမားသည့် သတို့သားကို မတွေ့နိုင်ချေ။

အယ်ဖွန်ဆိုဆုံးပြီး မုဆိုးမလေးမျက်ရည် ခြောက်လောက်သည် နှင့် Ferrara ဖာရာရား မြို့စားကြီး၏ သားနှင့် လက်ထပ်ရန် စကားကမ်းလှမ်းပြန်သည်။ သတို့သား၏ အမည်မှာလည်း အယ်ဖွန်ဆိုပင်ဖြစ်သည်။

အယ်ဖွန်ဆိုသည် လှပတင့်တယ်စွာ စစ်ချုပ်မိန်ညိုများ ဆင်သည့် စစ်သည်တော်များလွှတ်၍ သူ့ဇနီးလောင်းကို ခေါ်ယူစေသည်။ ချေဆာရီဗောဂျားကလည်း သူ့နှမကို လိုက်ပို့ရန်အတွက် မြင်းစီးသူရဲ နှစ်ရာပေးသည်။ လမ်းခရီးမှာလည်း အပျင်းပြေ ဖျော်ဖြေရန် တီးဝိုင်းသမားများ လူရွှင်တော်များပါ တည့်ပေးသည်။ ခမည်းတော် ပုပ်ရဟန်းမင်း အလက်ဇန္ဒားကလည်း အခြွေအရံ ၁၈၀ ကို ဂိုဏ်းချုပ်ခင်ကြီးများ အုပ်ချုပ်လိုက်ပါစေသည်။

လမ်းခရီးအတွက် လှည်းရထားများ အထူးဆောက်လုပ်သည်။ သတို့သမီး ဝတ်စုံများကို လားအကောင် ၁၅၀ ပေါ်မှာ သယ်ယူရသည်။

သတို့သမီး၏ ဝတ်စုံများတွင် ဒပ်ကက်ရွှေစ ၁၅၀၀၀ တန်သော ဝတ်စုံ နှင့် ၁၀၀၀ တန်သော ဦးထုပ်တစ်လုံး ပါသည်။ တစ်ထည်လျှင် ဒပ်ကက် ရွှေ ၁၀၀၀ တန်သော အတွင်းခံ ဘော်လီအထည် ၂၀၀ ပါသည်။

လူကရီဇီယာသည် ရောမမြို့တော်အထွက်မှာ မကြိုဘူးသော ပွဲကြီးလမ်းကြီးများ ကျင်းပသည်။ ဖာရာရားမြို့ကို ဝင်ပြန်တော့လည်း ပို၍ပင် ကြီးကျယ်သေးသည်။

၂၇ ရက်တိုင်တိုင်သွားမှ ဖာရာရားမြို့သို့ ရောက်ရှိလာသည်။ သူ၏ ခင်ပွန်းလောင်းနှင့် ခမည်းတော် မြို့စားကြီးက မြို့အပြင်ဖက်ထွက် ကြိုသည်။ အခြွေအရံတွေကလည်း ခမ်းနားလိုက်မှာ ပြောဖွယ်မရှိချေ။ လျှမ်းလျှမ်းတောက် အဆင်တန်ဆာ အဆောင်အယောင်တွေ အပြည့်နှင့် မင်းညီမင်းသား ဆွေတော်မျိုးတော်တွေကလည်း မီးရှူးတန်ဆောင် စီတန်း လျက် ရှိကြသည်။ မြင်းကောင်းများ စီးနင်းလာကြသော လေးသည်ကျော် များ၊ ခရာမှုတ်သမားများ၊ ပြေသမားများအပြင် မြို့တော် မျက်နှာဖုံး အမျိုးသမီးများကလည်း တောက်ပြောင်သော အဝတ်အစား စိန် ကျောက် သံပတ္တမြား တန်ဆာများ ဆင်ယင်လျက် လှပစွာ ဆင်ထားသော ပန်း ရထားကြီးများပေါ်တွင် လိုက်ပါလာကြသည်။

သတို့သမီး ဘုရားရှိခိုးကျောင်းသို့ ရောက်သည့်အချိန်တွင် ကြိုး တန်းလျှောက် ဆပ်ကပ်ပညာသည် နှစ်ဦးတို့သည် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း ပစ္စင်ထိပ်မှဆင်း၍ သတို့သမီးကို အရိုအသေပေး နှုတ်ခွန်းဆက်ကြသည်။ နန်းတော်တွင်းသို့ ဝင်သည်နှင့် အကျဉ်းသမားများကို လွှတ်လိုက်သည်။

မြို့တော်သူ မြို့တော်သားများသည် မြို့စားကတော် ဖြစ်မည့် အမျိုးသမီးမှာ ရုပ်ရည်ကလည်းချော၊ မျက်နှာထားကလည်း ချိုသည်ဟု မြင်မြင်ချင်းပင် ချစ်ခင်ကြသည်။ အပ်ဖွန်ဆိုမှာလည်း စိန် ကျောက်မျက် ရတနာ အဆင်တန်ဆာများ အဆောင်အယောင် အခမ်းအနားနှင့် ပြည့်စုံ သော သတို့သမီး အချောအလှ ချစ်ခင်နှစ်လိုဘွယ်ရာ ကောင်းသော ဇနီးရတနာရပေသည်ဟု ဝမ်းမြောက်သည်။

ဗောဂျား အာဏာကျဆုံးခြင်း။

၁၅၀၃ ခုနှစ် ဩဂုတ် ၅ ရက်နေ့တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်း အလက်ဇန္ဒားသည် သူ့သား ချေဆာရီနှင့်အတူ ကာဒီနယ် Cardinal Ardriano အာဒရီယန်နီ၏ အိမ်တော်တွင် အခြား ဧည့်သည်များနှင့် ညစာစားကြသည်။ ရာသီဥတု ပူအိုက်သဖြင့် အိမ်ပြင် ဥယျာဉ်တွင်းမှာ ညဉ့်သန်ကောင်အထိ နေကြသည်။

ဩဂုတ်လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ကာဒီနယ်သည် အပြင်းဖျားသည်။ သုံးရက်ကြာမှ အနည်းငယ် သက်သာရာ ရသည်။

နောက်တစ်နေ့တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်းနှင့် သူ့သား ချေဆာရီ နှစ်ဦးစလုံး အပြင်းဖျား၊ အော့အန်တော့သည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် ရောမမြို့တွင်း သတင်းကတော့ “အဆိပ်မိတာဘဲ” ဟု အတပ်ပြောကြသည်။

ချေဆာရီဗောဂျားက ကာဒီနယ်ကို အဆိပ်ကျွေးသတ်ဘို့ ကြံသည်။ “အခုတော့ အဲဒီညက ညစာစားပွဲလာသည့် ဧည့်သည်တွေရော သူတို့သားအဖပါ အဆိပ်မိကုန်တာပေါ့” ဟု ဆိုကြသည်။ ကာဒီနယ်ကလည်း ဥစ္စာစည်းစိမ်တွေ ပေါများချမ်းသာသဖြင့် ချေဆာရီက အရယူချင်သည်ဟု ဆိုသည်။

ယခုအခါ သမိုင်းဆရာများက ထိုကိစ္စကို ယုံမှားကြသည်။ ထိုစဉ်အခါက ပုပ်ရဟန်းမင်းကို ကုသည့် သမားများ၏ မှတ်တမ်းများတွင် တွေ့ရှိရသည့်အတိုင်း ငှက်ဖျားရောဂါ ဖြစ်သည်ဟု သဘောတူယူဆကြသည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်း အလက်ဇန္ဒားသည် ၁၃ ရက်မျှ နာဖျားပြီး ဩဂုတ်လ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ပျံလွန်တော်မူတော့သည်။

ရောမမြို့တော်သားများသည် စပိန်ပြည်သား ပုပ်ရဟန်းမင်း မရှိတော့ပြီဟု ဝမ်းသာကြသည်။ သူ့အပေါင်းပါ နောက်လိုက်များကို သတ်ပုပ်နှိပ်စက်ကြသည်။ အိုးအိမ် ပစ္စည်းဥစ္စာများကို အတင်း ဝင်ရောက်လုယူကြသည်။ အိမ်ခြေတစ်ရာမျှ မီးရှို့လောင်ကျွမ်းခဲ့သည်။

ချေဆာရီဗောဂျားသည် တဖြည်းဖြည်း နာလန်ထူလာသည်။ သူ့ ခမည်းတော် ရဟန်းမင်းတော့ဖြင့် သည်ရောဂါမျိုးနှင့်ပင် အသက်ကုန်ခဲ့ သည်။ ချေဆာရီမှာ မသေသော်လည်း ဘေးအန္တရာယ်တွေ ဝိုင်းဝိုင်းလည် နေသည်။

သူ့ခမည်းတော် ယခုကဲ့သို့ အရိုက်အရာ လွှဲသွားသောအချိန်တွင် သူကလည်း အိပ်ရာက မထနိုင် ဖြစ်နေသည်။ ဆေးသမားများနှင့် ကုသ နေသည့် အချိန်တွင် ဖြုတ်ချထားသော ရောမမြို့တော် အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့ဝင်များကို ဗီးနပ်စ်မြို့တော် အစိုးရက မြှောက်ပေးကြသဖြင့် သူတို့ အခွင့်အာဏာနှင့် ဗောဂျာတို့ သိမ်းယူထားသော နယ်မြေများကို ပြန်၍ အရယူကြသည်။

ထိုအချိန်တွင် ရောမမြို့ လူထုကြီးသည် ပျံလွန်တော်မူသော ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ ကျောင်းတော်ထဲဝင်ပြီး ဘဏ္ဍာများကို အတင်းလှမည် တကဲကဲ ဖြစ်နေကြသည်။ အဲဒါတွေများ ပါသွားလျှင်တော့ ချေဆာရီမှာ လက်ဖဝါးချည့် ကျန်တော့မည်။ သို့ဖြစ်၍ မမာနေရာကနေပြီး လက်နက်ကိုင်တပ်တွေ လွှတ်ပြီး ဘဏ္ဍာတွေ ယူခိုင်းလိုက်သည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်များလည်း ဘဏ္ဍာတိုက်ထဲမှ ရွှေငွေရတနာများကို သိမ်း ယူပြီး သူတို့သခင်လက်သို့ အပ်ကြသည်။ ထိုအခါမှ ချေဆာရီသည် စစ်သင်္ဘောများကို အလုံးအရင်းတင်၍ သူ့ရန်သူ ကာဒီနယ်ဂီအူလျန်နို (ပုပ်ရဟန်းမင်းနေရာယူမည့်သူ)ကို ရောမမြို့တော်သို့ မလာနိုင်အောင် ဆီးတားစေသည်။ ချေဆာရီအဘို့ သူ့ကို ထောက်ခံမည့် ပုပ်ရဟန်းမင်း ရွေးကောက်တင်နိုင်မှ ချမ်းသာရာ ရတော့မည်။

ကာဒီနယ်အဖွဲ့ကလည်း ပုပ်ရဟန်းမင်း ရွေးကောက်မည့်အချိန် အတွင်း ချေဆာရီခေါင်းဆောင်သော စစ်တပ်များ ရောမမြို့တော်အတွင်း မရှိစေရ၊ ရှောင်ပေးရမည်ဟု အတင်းအကြပ် ဆိုကြသည်။

ချေဆာရီသည် စစ်တပ်များနှင့် လွတ်ရာမှာ ခေတ္တရှောင်နေ ရသည်။ ကာဒီနယ်အဖွဲ့သည် အသက် (၆၄)နှစ်ရှိ ကာဒီနယ် ဖရန်စစ်ကို Cardinal Fracisco ကို ပုပ်ရဟန်းမင်း တင်မြှောက်ကြသည်။ ရဟန်းမင်း

သည် ချေဆာရီနှင့် သင့်သင့်မြတ်မြတ်တော့ ရှိပါသည်။ သူ့ကို ရောမမြို့ တော်တွင်း ပြန်ဝင်ခွင့် ပြုသည်။ သို့သော် အသက်ကကြီး၊ ရောဂါက နှိပ်စက်သဖြင့် အောက်တိုဘာလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ပျံလွန်တော်မူသည်။

အခြေအနေတိုင်းဆိုလျှင် ချေဆာရီ၏ အကြီးဆုံးသော ရန်သူ ဂီအူလျန်နို Giuliano ကို နောက် ပုပ်ရဟန်းမင်းအဖြစ် ရွေးကောက်ဖို့ ရှိတော့သည်။ သူသည် အရည်အချင်း အပြည့်အဝဆုံး ဖြစ်သည်။

ချေဆာရီသည် ဂီအူလျန်နိုနှင့် နှစ်ယောက်ချင်း တွေ့ဆုံပြီး သဘောတူညီချက်ယူသည်။ ကာဒီနယ်အဖွဲ့တွင် ချေဆာရီအပေါ်တွင် သစ္စာရှိသော စပိန်လူမျိုး ကာဒီနယ်များ ရှိနေကြသည်။ သူတို့ မဲရစေ မည်။ ဂီအူလျန်နိုကလည်း ချေဆာရီကို ရောမစစ်တပ်များ၏ စစ်သေနာ ပတိချုပ်အဖြစ် ထားမည်ဟု ကတိပေးသည်။ ၁၅၀၃ ခုနှစ်တွင် ဂီအူလျန်နိုကို ဒုတိယမြောက် ဂျူးလီးယပ်စ် Julius ဘွဲ့နှင့် ပုပ်ရဟန်းမင်း တင်မြှောက်ကြသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဗီးနပ်စ်မြို့တော် အစိုးရက ပုပ်ရဟန်း မင်းပိုင် နယ်များကို ထိပါး၍ သိမ်းယူမည်ဟန်ပြင်သည်။

ပုပ်ဂျူးလီးယပ်စ်သည် ချေဆာရီနှင့် စစ်တပ်များကို စေလွှတ်ပြီး ကာကွယ်ခိုင်းသည်။ ပြီးမှ တစ်ဖန်ပြန်ခေါ်ပြီး အကျယ်ချုပ်နှင့် ထားသည်။ ချေဆာရီ၏ နောက်လိုက်တပည့်များက သူတို့ပိုင် နယ်မြေခံတပ်များကို ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ လက်မအပ်ဘဲ တင်းမာနေသည်။ ပုပ်က ချေဆာရီအား သူ့တပည့်တွေကို နိုင်အောင်ပြောရမည်။ သို့မှ သူ့ကို လွှတ်မည်ဆိုသည်။ ချေဆာရီက သူ့နောက်လိုက်များကို အမိန့်ပေးသည်။ ပုပ်က သူ့ကို လွှတ်လိုက်ရာ နေပယ်လ်မြို့တော်သို့ ထွက်ပြေးတော့သည်။ မကြာမီပင် ပုပ်ရဟန်းမင်းက ချေဆာရီ လုပ်ပုံနှင့်ဆိုလျှင် အီတလီပြည်တွင် စစ်ဖြစ် တော့မည်ဆို၍ စပိန်ဘုရင်အား ချေဆာရီကို ဖမ်းဖို့ အကြံပေးသည်။ စပိန်ဘုရင်သည် ချေဆာရီကို ဖမ်း၍ စပိန်မှာ ထောင်ချထားသည်။

ထောင်ထဲတွင် နှစ်နှစ်မျှ နေရသည်။ ထိုအတွင်း သူ့နှမ လူကရီဇီယာလည်း ချေဆာရီလွတ်အောင် အမျိုးမျိုး ကြိုးစားသည်။

သူ့ဇနီးရှားလော့ကလည်း သူက ဘယ်လိုပင် မပေါင်းဘဲ ပေလျာယျက် ထားခဲ့သော်လည်း စိတ်မနာရှာဘဲ သူလွတ်မြောက်ရေးအတွက် ကြိုးစား သည်။ ရှားလော့၏ အစ်ကို နာဗားဘုရင်၏ ဩဇာကို သုံးသည်။ ၁၅၀၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ချေဆာရီအား ထောင်က ထွက်ပြေးလို့ ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ကြသည်။

ချေဆာရီသည် မကြာမီပင် သူ့ယောက်ဖအား ကျေးဇူးပြန်ဆပ်ဘို့ အကွက်ပေါ်လာသည်။ နာဗားဘုရင်၏ လက်အောက်ခံ မြို့စားတစ်ဦး က ပုန်ကန်ခြားနားသည်။ ချေဆာရီသည် စစ်တပ် အလုံးအရင်းများကို ခေါင်းဆောင်၍ သူပုန်များကို နှိမ်နင်းသည်။ ချေဆာရီသည် သူပုန်များကို ရက်ရက်စက်စက် သတ်ဖြတ်သည်။ သူပုန်မြို့စားသည် ပြန်၍ အင်အား ဖြည့်ကာ တစ်ပတ်လှည့်လာသည်။ ထိုအခါ ချေဆာရီ၏ စစ်တပ်များ ထွက်ပြေးကြသည်။ ချေဆာရီသည် သူ့နောက်လိုက် တစ်ယောက်တည်း နှင့်ပင် စစ်မြေပြင်မှာ သေသည်အထိ မလျှော့ဘဲတိုက်သည်။ သူ့အသက် ၃၁ နှစ်သာ ရှိသေးသည်။ တစ်သက်တာ လုပ်ခဲ့သည့် အမှားတွေကို စစ်မြေပြင်မှာ သူရဲကောင်းတို့ သေခြင်းဖြင့် အသရေဆယ်သွားရှာသည်။

ချေဆာရီဗောဂျား၏ ဘဝဖြစ်စဉ်မှာ စက်ဆုပ် ရွံရှာဖွယ်ကောင်း သည့် အပြုအမူတွေ အများပင်ရှိသည်။ မာန အလွန်ကြီး၍ လူအချင်း ချင်းအပေါ်တွင် စော်ကားတတ်သည်။ သူ့အပေါ်မှာ သစ္စာရှိသော ဇနီး မယားကို ပေလျာယျက် စွန့်ပစ်ထားခဲ့သည်။ မိန်းမတွေကို သူ့အာရုံ ဖျော်ဖြေစရာ ပစ္စည်းပမာ သုံးပြီး ရက်ရက်စက်စက် စွန့်ပစ်တတ်သည်။ လူ့အသက်ကို ဖက်ရွက်လောက်မှ မမှတ်၊ ရန်သူဖြစ်လာလျှင် လက်မရွံ့ သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးတတ်သည်။

ချေဆာရီဗောဂျား၏ ခံယူချက်မှာ ကိစ္စပြီးတာသာ ပဓာနဖြစ် သည်။ လုပ်နည်းလုပ်ဟန် ဆိုသည်မှာ ဘာဘဲ လုပ်ရလုပ်ရ သတ်ဖြတ်မှု တွေဆိုတာ အလုပ်သဘော ဘယ်လိုနည်းနှင့်ပင် လုပ်လုပ် မှန်သည်ဟု သတည်း။

ဤသို့ သူတစ်ပါးအပေါ်တွင် နိုင်လျှင်နိုင်သလို ရက်စက်သော ချေဆာရီဗောဂျားသည် သူ့မှာ ကိုယ်ရေးကြုံ ဒုက္ခတွေ့သော အခါ၌ကား ကြံကြံခံနိုင်သော အင်အားနည်းလှသည်။ သေသည့် အချိန်ကလေးမှာ သူ့ဂုဏ်သူ ပြန်ဆယ်နိုင်သလိုရှိသည်။

ချေဆာရီ၏ နှမ လူကရီဇီယာသည်ကား သူ့အစ်ကိုကဲ့သို့ ကျ ဆုံးသည့် အဖြစ်မျိုး မရောက်ဘဲ သက်ဆုံးတိုင်အထိ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် စည်းစိမ်ချမ်းသာပါ ပြည့်စုံသွားရှာသည်။

ဖာရာရားမြို့စားကတော် အဖြစ်နှင့် သူ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော နောက်ကြောင်းတွေကို မေ့ပျောက်အောင် နေသည်။ ဣန္ဒြေရရနှင့်ပင် ပျိုနုစဉ် အရွယ်ကကဲ့သို့ စိတ်ပျော်ရွှင်အောင် နေထိုင်သည်။ သူတစ်ပါး အပေါ်တွင် မေတ္တာထား ပေးကမ်းစွန့်ကြဲသည့် အလုပ်များနှင့် စိတ်ဖြေ သိမ့်သည်။ စပိန်၊ အီတာလီယံ၊ ပြင်သစ်ဘာသာများကို ကောင်းစွာ ပြောဆို ဖတ်တတ် ရေးတတ်အောင် လေ့လာသည်။ လက်တင် ဂရိတ် ဘာသာများကိုလည်း ခေါက်မိသည်။ ထိုဘာသာစကားများနှင့် ကဗျာများ ပင် စပ်ဆိုနိုင်သည်။

ဤသို့ စာပေပရိယတ် အလှူဒါန အလုပ်များ လုပ်ရင်းပင် သား ၄ ယောက်၊ သမီးတစ်ယောက် မွေးခဲ့သည်။ သူ့ခင်ပွန်း မြို့စား ကြီးက သူ့အပေါ်တွင် အထူးကျေနပ် ယုံကြည်သည်။ ခရီးထွက်သည့် အခါ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရေး ကိစ္စများကို သူ့လက်ထဲမှာပင် အပ်နှင်းထား ခဲ့သည်။

သားသမီးများ၏ ပညာရေးကိုလည်း မလစ်ဟင်းရအောင် ကြည့်ရှု ပေးသည်။ အလှူဒါနများပြု၍ တရားနုလုံးသွင်း နေထိုင်သည်။ ၁၅၉၁ ခုနှစ်တွင် ကလေးမျက်နှာမြင်၍ ဆုံးသည်။

အသက် ၃၉ နှစ်သာ ရှိရှာသေးသည်။

(ဆ) မက်စီယာဗယ်လီ Machiavelli (၁၄၆၉-၁၅၂၇)

အင်္ဂလိပ်စကား အသုံးအနှုန်းတွင် Machiavellian ဟူသော စကားလုံးနှင့် Machination ဟူသော စကားလုံးများသည် အီတလီပြည် ရီနေးဆန်းခေတ်က ထင်ရှားခဲ့သော Machiavelli “မက်စီယာဗယ်လီ” အမည်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်လာရသည်။

Machiavellian - ဘာမဆိုရလျှင် ပြီးတမ်း (ဥပမာ - သတ်ရ သတ်ရ၊ ခိုးရ ခိုးရ) သဘော ထားရှိသော။

Machination - မကောင်းသော အကြံအစည်၊ ပက်စက်သော အကြံအစည်ဟူ၍ အနက်ရသည်။

မက်စီယာဗယ်လီသည် ရီနေးဆန်းခေတ် အီတလီပြည်တွင် ထင်ရှားသော နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ စာရေးဆရာလည်း ဖြစ်သည်။

မကြာမီက ကွယ်လွန်သော စာရေးဆရာကြီး အိပ်ချ်-ဂျီ-ဝဲလ် H. G. Wells က သူရေးသည့် သမိုင်းအခြေခံ စာအုပ်တွင် မက်စီယာဗယ်လီ ရေးသားသော The Prince “မင်းတို့မည်သည်” ခေါ် စာအုပ်သည် ယခုမျက်မှောက်ခေတ် လူတို့၏ အတွေးအခေါ်များကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲ စေခဲ့သည်ဟု အသေအချာ ဖော်ပြရေးသားခဲ့သည်။ အချို့သော တိုင်းပြည် ခေါင်းဆောင်များ ထိုစာအုပ်ကိုကိုင်၍ နိုင်ငံရေးလုပ်သည့် အတွက် တိုင်းရေးပြည်ရာများ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။

နစ်ကိုလို မက်စီယာဗယ်လီသည် ဖလောရင့်မြို့တော်၌ ၁၄၆၉ ခုနှစ်တွင် မွေးဖွားသည်။ အသက် ၃၀ တွင် ဖလောရင့်မြို့တော် သမ္မတ အစိုးရ၏ အတွင်းဝန်အဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့သည်။ တိုင်းရေးပြည်ရေး ကိစ္စများနှင့် အမြဲထိတွေ့လာခဲ့ရသည်။ သံတမန်များနှင့်အတူ မြို့ကြီးပြကြီးများကို သွားရောက်ခဲ့ရသည်။

သူသည် မဟာလော်ရင်ဇို မိဒီချီ တန်ခိုးကြီးသည့် ခေတ်ကိုလည်း မှီလိုက်သည်။ ဆာဗွန်နာရီလား တန်ခိုးကြီးလာပုံ၊ နောက်ဆုံး မီးရှို့သတ် ခံရပုံတွေကိုလည်း သူ့မျက်စိအောက်မှာပင် တွေ့လိုက်ရသည်။

သူ၏ အတွေ့အမြင်များပေါ်မှာတည်၍ တိုင်းပြည် အစိုးရမင်း လုပ်မည့်လူများအဖို့ အောင်မြင်ရေးအတွက် လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်သော ကိစ္စများနှင့် မည်သို့ သဘောထားသင့်ပုံများကို “မင်းတို့မည်သည်” The Prince ခေါ် စာအုပ်တွင် အတိအကျ ရေးသားခဲ့သည်။ ထိုစာအုပ် ကို “ရာဇဝါဒကျမ်း” တစ်စောင်ဟု ခေါ်နိုင်ပေသည်။

မက်ဒီယာဗယ်လီသည် ချေဆာရီဗောဂျာနှင့်လည်း အတူအလုပ် လုပ်ခဲ့ဖူးသည်။ ချေဆာရီ၏ ရက်ရက်စက်စက် လုပ်ပုံများကို ချီးမွမ်း သဘောကျသည်ဟု အချို့ သမိုင်းဆရာတို့က ယူဆကြသည်။ မက်ဒီယာ ဗယ်လီသည် နိုင်ငံရေးအခြေအနေ ရာသီဥတု အမျိုးမျိုးကိုလည်း ကိုယ်တွေ့ ကြုံခဲ့ရဖူးသည်။ သံတမန် အရာရှိကြီးများ၏ အခွင့်အရေးများ ကို ခံစားခဲ့ရသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံရေးဒီလှိုင်းများ ပုတ်ခတ်လိုက်သဖြင့် ဝေးရာသို့ လွင့်စင်ခဲ့ရဖူးသည်။ သူသည် အစိုးရ ရာထူးဂုဏ်သိမ်များကို လိုချင်တပ်မက်သူ တစ်ဦး ဟူ၍လည်း အချို့ ယူဆကြသည်။ တစ်ဖက် ကလည်း သူသည် တိုင်းပြည်၏ အကျိုးအတွက် တက်တက်ကြွကြွ ဆောင်ရွက်ပေးရန် စေတနာရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ယနေ့ထိ မက်ဒီယာဗယ်လီ၏ အမည် ထင်ရှားနေခြင်းမှာ သူရေး သော “မင်းတို့မည်သည်” စာအုပ်ကြောင့်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ သူ့အမည်ကို နိုင်ငံရေး ပရိယာယ် ညစ်ပတ်စုတ်ပဲ့မှုများနှင့် ယှဉ်၍ ဘာသာစကားလုံး တစ်ခုထွင်ကာ သုံးစွဲနေကြသည်မှာလည်း ထိုစာအုပ်တွင် ပါရှိသော အတွေးအခေါ်များကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

တိုင်းပြည် အစိုးရမင်းလုပ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ သိအပ်ကျင့်အပ်သော တရားများကို ပြဆိုရာတွင် ထားရှိသော မူတစ်ခုပေးထားသည်။ ထို “မူ” ကို လွယ်လွယ်ကျဉ်းကျဉ်းနှင့် ရှင်းပြရမည်ဆိုလျှင် မဟာဝင်ဝတ္ထု တစ်ခုမှာ ပါရှိသော ဥပမာတစ်ခုကို ဖော်ပြလိုသည်။

မင်းဆရာ ပုဏ္ဏားသည် မင်းသားညီအစ်ကို နှစ်ယောက်အား မည်သူသည် မင်းဖြစ်ထိုက်သည်ကို အလိုစမ်းသည်။ ရှေးဦးစွာ ညီငယ် ကလေး၏ လည်ပင်းတွင် လှပသော လည်ဆွဲရတနာ ဆွဲပေးသည်။ နောင်တော် မင်းသားအား ဓားအပ်၍ “ညီလေး၏ လည်ဆွဲကို ရအောင်ယူ ခဲ့၊ ဖြတ်လဲ မယူနဲ့၊ ဖြတ်လဲ မယူနဲ့” ဟု မှာလိုက်သည်။

နောင်တော်မင်းသားသည် ဓားကိုယူ၍ ညီလေးထံသွားသည်။ ပုဏ္ဏား၏ မှာစကားကို ပြန်လည်စဉ်းစားလိုက်သောအခါ လည်ဆွဲကို ဘယ်လိုမှ ယူမဖြစ်ချေ။ ခေါင်းဖြတ်ယူမှ ရမည်။ ဒီလိုဆို ငါ့ညီလေး သေသွားမှာ ပေါ့” ဟု ဆိုပြီး ပြန်လာခဲ့သည်။

ပုဏ္ဏားသည် နောင်တော်မင်းသား၏ လည်ပင်းမှာ လည်ဆွဲ ရတနာ ဆွဲပေးပြီး ညီတော်မင်းသားအား ဓားအပ်ကာ ယခင်ကအတိုင်း မှာကြားလိုက်သည်။ မင်းသားလေးသည် မှာသည့်အတိုင်းပင် ဘာမှ စဉ်းစားမနေ။ သူ့အဖို့မှာ လည်ဆွဲရတနာရာဘိုသာ စိတ်ဦးတည်သည်။ နောင်တော်၏ လည်ပင်းဖြတ်ကာ လည်ဆွဲရတနာကို ယူခဲ့တော့သည်။

မင်းလုပ်မည့်သူသည် ဘာမဆို ပြတ်ပြတ်သားသား လုပ်ရဲရမည်။ “ရက်စက်မှ ကြည်ကွဲ၊ ရဲမှ မင်းဖြစ်” ဟူသော စကားအတိုင်း ကျင့်ရ မည်။ သည်အတွေးအခေါ်ကို မက်ခီယာဗယ်လီ၏ “မင်းတို့မည်သည်” စာအုပ်တွင် သရုပ်ဖော်ခဲ့သည်။

ထို စာအုပ်ကို အကြောင်းပြု၍ မက်ခီယာဗယ်လီ ယနေ့ထိ နာမည်ပျက်သည်။ ကမ္ဘာမှာ အာဏာရှင် လုပ်သွားသူတွေ သည်စာအုပ် ဖတ်ပြီး လက်ကိုင်ထားသည်ဟုပင် ပြောကြသည်။ အချို့ကလည်း “စာအုပ်ထဲပါတာက ဒါလောက်မဆိုးပါဘူး လူတွေက ကိုယ်လိုသလို ဆွဲယူကြတာပါ” ဟု ဆိုကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုစာအုပ်ကို လေ့လာမှ သာလျှင် စာရှုသူတို့ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်နှင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပေမည်။

၁၆ ရာစု အင်္ဂလိပ်စာရေးဆရာကြီး ဖရန်စစ်ဘောကွန်က....

“ကျွန်ုပ်တို့သည် မက်ခီယာဗယ်လီကို အလွန် ကျေးဇူးတင်ရ

မည်။ လူတွေ ဘာလုပ်သည်ကို သူရေးပြခဲ့သည်။ လူတွေ ဘာလုပ်သင့်သည်ကို မရေးချေ” ဟု ဆိုခဲ့သည်။

မက်ခီယာဗယ်လီသည် စိတ်ကူးသမား မဟုတ်ချေ။ လက်တွေ့ သမား ဖြစ်သည်။ စာပေါ်တွင် ဘယ်လောက်ကောင်းကောင်း လက်တွေ့ မဖြစ်နိုင်သည်များကို ပယ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

မက်ခီယာဗယ်လီ၏ “မင်းတို့မည်သည်” စာအုပ်မှ စာပုဒ်များကို လေ့လာ ဝေဖန်နိုင်ရန် ဘာသာပြန်၍ တင်ပြလိုက်ပါသည်။

“မင်းတို့မည်သည်” သနားကြင်နာတတ်သည့် ကရုဏာ တရား အပြည့်ရှိသည်။ ဂုဏ်မက်သောစိတ် မရှိဟူ၍ အထင်ခံဘို့ အလိုရှိအပ်ပေသည်။ သို့သော် ထိုကရုဏာတရားကို တလွဲမသုံး မိအောင် သတိပြုရမည်။ ဥပမာပြရလျှင် ချေဆာရီကို ဂုဏ်မက် ကြမ်းကြုတ်သူ တစ်ဦးဟု ထင်ကြသည်။ သို့ပေမင့် သူရက်ရက် စက်စက်လုပ်၍သာ ရောမမြို့တော် အစိုးရ တစ်စုတစ်ပေါင်း တည်းဖြစ်ပြီး သာယာငြိမ်းချမ်းမှု ရခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်၍ မင်းတို့သည် တိုင်းသူပြည်သားတို့ စည်းလုံး ညီညာစေရန် မင်းအပေါ်တွင် သစ္စာစောင့်သိစေရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် “ငါ့ကို ရက်စက်တယ်လို့ ပြောကြလေ မလား...” ဟူသော အတွေးမျိုးနှင့် မတွန့်ရာသည်။ အချို့သူများ သည် မညှာတာရမည့် နေရာတွင် သွားပြီး အညှာ လွယ်တတ် ကြသည်။ ထိုသူတို့ကြောင့် သွေးမြေကျ ခိုးတိုက် လုယက်မှုတွေ ဖြစ်ကာ လူအများ ဒုက္ခရောက်တတ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ သတ်သင့် သတ်ထိုက်သူကို ရက်ရက်စက်စက် ဖျောက်ဖျက်ခြင်းဖြင့် လူ အများကို ချမ်းသာ စေရာသည်။ ဤသို့ ပြုလုပ် ဆောင်ရွက်သော မင်းသည် အညှာလွယ်၍ သနားတတ်သည် ဆိုသော သူများ ထက် ကရုဏာတရားရှိသည်မှာ အမှန်ပင် ဖြစ်သည်။ မင်းတို့ မည်သည် ရက်စက်လှသည်ဟု ကဲ့ရဲ့ကြမှာကို ကြောက်ရွံ့နေလို့

အဖြစ်ချေ။ ထူထောင်ခါစ တိုင်းပြည်များမှာ ဘေးအန္တရာယ်တွေ က ဝိုင်းနေသည်။ သည်တော့ လုပ်စရာရှိလျှင် ရက်ရက်စက်စက် လုပ်မှ...။

သို့သော် တစ်ခုတော့ သတိပြုရမည်။ မင်းတို့မည်သည် အခြား သူတစ်ပါးအပေါ် ယုံစားရာ၌လည်းကောင်း၊ လက်တွေ့ လုပ်ရာ၌ လည်းကောင်း အမြဲသတိနှင့် ယှဉ်ရမည်။ မယုတ်မလွန် ဖြစ်စေရမည်။ ရှေ့ နောက် ချင့်ချိန်ရမည်။ သနားခြင်း ကရုဏာ ရှိရမည်။ သူတစ်ပါးအပေါ်မှာ ယုံကြည်စိတ်ချလွန်းလျှင်၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကို အထင်ကြီးလွန်းလျှင် သတိလက်လွတ် ဖြစ်တတ် သည်။ တစ်ဖက်က ကြည့်လိုက်ပြန်တော့လည်း အစဉ်းစားလွန်၊ အစိုးရိမ်လွန်ပြီး ကိုယ့်စိတ်နှင့် မတွေ့တိုင်း လက်မခံနိုင်။ သဘောထား သေးသိမ်သွားအောင် ဂရုစိုက်ဖို့ လိုပြန်သည်။

“သို့ဖြစ်၍ မေးစရာတစ်ခု ပေါ်လာသည်။ မင်းတို့ မည်သည် လူများ၏ ချစ်ခင်မှု မေတ္တာကို ရယူခြင်းနှင့် လူများက ကြောက်ရွံ့ခြင်း ဘယ်သင်းက ပို၍ကောင်းမည်နည်း။ အဖြေမှာ မင်းတို့မည်သည် လူတွေက ချစ်ရမည်။ ကြောက်လည်း ကြောက်ရမည်။”

“သို့ပေမင့် အချစ်နှင့် အကြောက်ဆိုတာ တစ်ကြိမ်တည်း တစ်နေရာတည်းမှာ မတည်နိုင်ချေ။ သည်တော့ မင်းတို့မည်သည် လူများက ကြောက်ရွံ့သည်က ပိုဘေးကင်းသည်။ လူတွေချစ်တာ မခံရစေကာမူ ကြောက်နေကြမှ ကောင်းသည်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို သူများချစ်ခင်အောင် လုပ်ထားသူတစ်ဦးကို လူတွေက လွယ်လွယ် နှင့်ပင် နှိပ်စက်ချင်ကြသည်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို သူများက ကြောက်ရွံ့ အောင် လုပ်ထားသူတစ်ဦးကို မနှိပ်စက်ရဲကြချေ။ ချစ်သည် ဆိုသည်မှာလည်း အတွယ်အတာ နှောင်ကြိုးတစ်ခုတည်းကသာ ချည်နှောင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ လူတို့သည် သူတို့အတွက် ဟန်ကျပုံပေါ်လျှင် ထိုနှောင်ကြိုးကို ဖြတ်ဖို့ ဝန်မလေးကြချေ။

အကြောက်အရှံ့တရားဆိုသည်မှာ အပြစ်ဒဏ် ကျမည်ဟူသော အသိနှင့် ယှဉ်နေသဖြင့် ဒဏ်ပေးခြင်း အမှုသည်ပင် “မင်း” တို့အဖို့ အောင်မြင်မှု ဖြစ်တော့သည်။

“သို့ဖြစ်ရာ မင်းတို့မည်သည် လူတွေက ကြောက်ရွံ့နေအောင် လုပ်ထားရမည်။ ဤနေရာတွင် လူတွေဆီက အချစ်မေတ္တာကို မခံယူရ စေကာမူ မမုန်းအောင် ဂရုစိုက်ရမည်။ အမုန်းမခံရ အောင် လူတို့၏ ပစ္စည်း အိုးအိမ် သိမ်းယူမှုများကို တတ်နိုင်သရွေ့ ရှောင်ကြဉ်ရမည်။

“လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အသက်ကို သတ်ဖြတ်၍ ကွပ်မျက် ရန်ရှိသည့်အခါ မင်းသည် ထိုအမှုကို မလုပ်မဖြစ် မှန်ကန်ကြောင်း ထင်ရှားအောင် ပြနိုင်ရမည်။ သူတစ်ပါး၏ ပစ္စည်း အိုးအိမ် စည်းစိမ်များ သိမ်းယူလာဖို့မှာလည်း လုံလောက် သော အကြောင်းခြင်းရာတွေ ပြတတ်ရမည်။ သူတစ်ပါး၏ ပစ္စည်းကို အစကပင် လက်ရုံးအားကိုး၍ လုယူ တိုက်ခိုက်ပြီး မြင့်မြတ်သောနေရာကို ရောက်လာခဲ့သူ တစ်ဦးအဖို့မှာ လူတို့၏ ပစ္စည်း ဥစ္စာများကို အာဏာနှင့် သိမ်းပိုက်ရာတွင် ယုံလောက် အောင် ဆင်ခြေ အကြောင်းတွေ ပြစရာ ပေါ်လှ၏။ သို့ပေမင့် လူအသက်သတ်ဖို့ အကြောင်းပြဖို့က သိပ်မလွယ်လှပေ။

“တစ်ခုတော့ ရှိသည်။ လူဆိုတာက.... အဖေကို သတ် သည့်အမှုကို မေ့ပျောက် ခွင့်လွှတ်နိုင်ကြသည်။ သို့သော် အဖေ့ အမွေပစ္စည်းကို သိမ်းယူသည်ကိုကား... တော်တော်နှင့် မမေ့ တတ်ကြချေ။ သို့ကြောင့် မင်းတို့မည်သည် လူကို သတ်ခြင်းထက် ပစ္စည်းဥစ္စာ သိမ်းယူခြင်းကို ခြိုးခြံရမည်။

မင်းတို့မည်သည် ခြင်္သေ့မင်းကဲ့သို့ ကျင့်ရမည်။ မြေခွေး ကိုလည်း အတုယူရမည်။ ခြင်္သေ့မင်းသည် မည်မျှပင် အင်အား သတ္တိနှင့် ပြည့်စုံစေကာမူ မုဆိုးတို့၏ ထောင်ချောက်ကို

မသိမမြင်တတ်ကြချေ။ မြေခွေးတို့သည် ဝံပုလွေတို့၏ ရန်ကို မနိုင်နိုင်သော်လည်း ထောင်ချောက်ကို ရှောင်တိမ်းရာတွင် ပါးနပ် လိမ္မာကြသည်။

သို့ဖြစ်၍ မင်းတို့မည်သည် ခြင်္သေ့မင်းကဲ့သို့ ရန်သူ ဝံပုလွေ များကို ခြိမ်းချောက် ပစ်နိုင်ရမည်။ မြေခွေးကဲ့သို့ ထောင်ချောက်များကို အနံ့သိရမည်။ လိမ္မာ ပါးနပ်ရမည်။

ဤသည်ပင် မက်ဒီယာဗယ်လီရေးသော “မင်းတို့မည်သည်” စာအုပ်မှ ကောက်နုတ်ချက်များ ဖြစ်သည်။ ထို အရေးအသားများသည် ယခုခေတ် အချို့သော ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး သမားများအား “ရရင် ပြီးစတမ်း၊ ဘယ်နည်းနှင့် လုပ်လုပ် တရားသည်” ဟူသော အတွေးအခေါ်မျိုးတွေ အားပေးသည်ဟု ဆိုကြသည်။ သည်စာအုပ်ဖတ်ပြီး အာဏာရှင်တွေ လုပ်ကြသည်။ ကမ္ဘာကို သွေးချောင်စီး ဖြစ်စေသည်ဟု အချို့က ဝေဖန် ကြသည်။

မက်ဒီယာဗယ်လီ၏ အတွေးအခေါ်များသည် ထိုခေတ်အီတလီ ပြည် နိုင်ငံရေး အခြေအနေနှင့် လူတို့၏ စိတ်ဓာတ်ပေါ်မှာတည်၍ ဖြစ်လာရသည်ဟု ယူဆရပေမည်။ “မင်း တရားပျက်လျှင် လူတွေ တရားပျက်။ လူတွေ တရားပျက်တော့ မင်းလည်း တရားပျက်...” ဟူသကဲ့သို့ ဝိုင်းကြီး ပတ်ပတ်လည် ဖြစ်နေဟန်တူသည်။

မက်ဒီယာဗယ်လီ ချမှတ်ပေးသည့် မင်းကျင့်တရားတွင် တစ်ခု ပါသေးသည်။

“လိမ္မာ ပါးနပ်သောမင်းသည် ကတိသစ္စာထားရှိရာတွင် သစ္စာတည်ကြည်ခြင်းကြောင့် ကိုယ့်အတွက် အကျိုးပျက် မည်ဆိုလျှင် သစ္စာ ဖျက်သင့်သည်။ သစ္စာပြုစဉ်က အခြေအနေ အကြောင်းခြင်းရာများ ယခုမရှိတော့ဘူးဆိုလျှင် ထိုကတိသစ္စာကို စောင့်ဖို့ မလိုချေ။”

ပြည်ထောင်အချင်းချင်း ငြိမ်းချမ်းကြပါမည်ဟု ကတိစာချုပ်တွေ

လုပ်ပြီး မထင်လျှင် မထင်သလို ချိုးဖျက်ပစ်ကြသည်မှာ မျက်မြင်ဖြစ် သည်။ သို့ဖြစ်၍ မင်းတို့မည်သည် မြေခွေးကဲ့သို့ ပရိယာယ်မာယာများ ရမည်။ ကိုယ့်အတွင်း သဏ္ဍာန်ကို ဘယ်ခါမှ မပေါ်စေရ။ အသွင်ခြား၍ သာ ပေါ်လွင်စေရမည်။ လူတို့သည် လောလောဆယ်ကိစ္စ မျက်မွှေး တစ်ဆုံး သာ ကြည့်တတ်ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ သူတို့ကို လှည့်စားရတာ လွယ်သည်။ လှည့်ဖျားဝေငှစ် မာယာတွေ ထုတ်နိုင်သူများ အဖို့ရာ သူ့အလိမ်ကို ခံရမည့်သူတွေ ပေါ်လှသည်။

ထိုစာပုဒ်သည် “မင်းပရိယာယ်၊ ငတင့်တယ် နားဝင်မလည် ရှာ...” ဟူသော စကားပုံနှင့် ကိုက်ညီလှသည်။

မြန်မာတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုထုံးတမ်းတွင် “မင်းတို့စကား မိုးကြိုး သွား” “မင်းမှာ သစ္စာ လူမှာ ကတိ” ဟူသော စကားများဖြင့် လူတို့၏ အကျင့် စာရိတ္တ၊ မင်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်များကို နယ်သတ်မှတ် ပေးထား သည်ကို တွေ့မြင်ရပေမည်။

မက်ခီယာဗယ်လီတို့ခေတ်မှာ မင်းတို့သစ္စာ မတည်ကြချေ။ သည် ကြားထဲ “တစ်ယောက်ကောင်း သစ္စာ၊ ရှိသူသာ၊ နစ်နာလိမ့်မည်” ဟု သူယူဆဟန်တူသည်။ သူ့ အတွေးအခေါ်များကို ဝေဖန်ရာတွင် သူ့ ခေတ် အခြေအနေနှင့် စပ်၍ ကြည့်ရပေမည်။

မြန်မာစာပေတွင် မက်ခီယာဗယ်လီနှင့် တစ်ခေတ်တည်းလောက် က ၁၅၂၇ ခုနှစ်တွင် ရှင်အဂ္ဂသမာဓိ စပ်ဆိုသော သုဝဏ္ဏသျှံပျို့ စာပုဒ် နှင့် ယှဉ်လေ့လာသင့်သည်။ သုဝဏ္ဏသာမ ရသေ့က ပီဠိယက္ခမင်းကို ဆုံးမခန်းတွင် ဤသို့တွေ့ရသည်။

“သာယာဝန်းလည်၊ မင်းနေပြည်၌၊ အသည်အလာ၊ ဗိုလ်ပါတို့အား၊ ဝင်ထွက်သားသို့၊ သနားလွန်မြတ်၊ မေတ္တာ ညှပ်၍၊ ဆွတ်ဆွတ်ကြင်လေး၊ နိုင်နင်းမပြု၊ စီးပွားရှုလျက်...” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

၁၅၃၅ ခုနှစ်တွင် ထိုစာဆိုပင် စပ်ဆိုသည့် နေမိပျို့တွင်...

“အများသနင်း၊ မင်းတည်းမကောင်း၊ အိုးနယ်စောင်းမူ၊
အပေါင်းပြည်သား၊ မှောက်၍ထားသို့၊ တရားပုပ်ဆွေး၊ အထွေး
ထွေးသည်၊ အဝေးအနီး၊ ပြည်ကြီးလျက်ကဲ့၊ ဤသို့တဲ့ဟု၊ ကဲ့ရဲ့
လွယ်စွာ...” ဟူ၍လည်းကောင်း။

“ကြက်ဥအရောင်၊ တိမ်တောင်သဖွယ်၊ မင်းရေးကျယ်
လျက်၊ မင်းဝယ်ကိစ္စ ဖြစ်တတ်လှသား...” ဟူ၍လည်းကောင်း။

“မင်းတို့ကိစ္စမှာ မလွယ်ကူကြောင်း၊ ရုပ်ဖျက်၍ မြို့ရွာအခြေ
အနေကို စနည်းနာသင့်ကြောင်း၊ မင်းအကြောင်း မကောင်းပြောသည်
ဖြစ်စေ၊ အကောင်းပြောသည် ဖြစ်စေ၊ ကြားခဲ့လျှင် မှတ်သားရမည်”
ဟူ၍ မင်းတို့၏ မမေ့မလျော့အပ်သော ကျင့်ဝတ်ကို ပြခဲ့ပေသည်။

မက်ခီယာဗယ်လီသည် သူရေးသည့် “မင်းတို့မည်သည်” ခေါ်
“ရာဇောဝါဒကျမ်း” ကြောင့် သမိုင်းအဆက်ဆက် နာမည်ပျက်သည်။
တစ်ခါတုန်းက ကမ္ဘာကြီးကို သွေးချောင်းစီးအောင် စစ်ဖြစ်စေခဲ့သည့်
အာဏာရှင် ဟစ်တလာသည် (ဟုတ်လားတော့မသိ) သည်စာအုပ်ကိုင်ပြီး
အလုပ်တွေ လုပ်သည်ဆိုသည်။ မင်းတို့၏ ပရိယာယ်တွေသုံး၊ စာချုပ်တွေ
ကို စက္ကူစုတ်တွေဆိုပြီး ချိုးဖျက်ခဲ့သည်။

သမိုင်းဆရာအချို့နှင့် ဝေဖန်သူများက မက်ခီယာဗယ်လီသည်
အီတလီပြည်ကို စုစည်းခိုင်စေချင်သည်။ လူအများ ကြောက်ရွံ့ ရိုသေ
လောက်သည့် မင်းမျိုး၊ ကြံ့ခိုင်သော အစိုးရအဖွဲ့မျိုး ဖြစ်စေချင်သည်။
ထို စေတနာနှင့် ရှေးရှုရေးသည်ကိုပင် နောက်လူများက ကိုယ်လိုသလို
ဆွဲယူကြသည် ဆိုသည်။

မက်ခီယာဗယ်လီသည် သူတိုင်းပြည်ကို ချစ်သည်မှာ ယုံမှား
ဖွယ်မရှိချေ။ “သူသည် ဆင်းရဲအမွေတွေခံပြီး၊ တိုင်းပြည်အတွက် သစ္စာ
ရှိစွာ အလုပ် လုပ်ပေးခဲ့သည်” ဟု သူကိုယ်တိုင် ပြောခဲ့သည်။

သူ၏ စာအရေးအသားများကို ဝေဖန်ရာတွင် ဤသို့ ဆိုကြသည်။

“သူရေးသားသော စာများကို ဂရုစိုက် ဖတ်ရှု၍ သူ့အဆိုအမိန့်များကို နှလုံးသွင်းမိကြသူတို့သည် လွတ်လပ်ရေးကို ပြင်းထန်သော စိတ်ဖြင့် မြတ်နိုးရမှန်း သိကြသည်။ နိုင်ငံရေး ကျင့်ဝတ်သိက္ခာ ဟူသမျှကိုလည်း လေးစားတတ်သော အသိဉာဏ်တွေ ပွင့်လင်းမည်။”

မက်ဒီယာဗယ်လီသည် လူတွေ ဘယ်သို့ဘယ်ပုံ ကျင့်ကြံ နေထိုင်ရမည် မရေးဘဲ လူတွေ တကယ် ဘယ်လို နေထိုင်ကျင့်ကြံပုံတွေကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ရေးသည်။ ဤသို့ ရေးသားခြင်းဖြင့် သူတိုင်းပြည်မှာ အတွေးအခေါ် လွတ်လပ်မှု၊ နိုင်ငံရေးရပ်တည်မှုနှင့် အကျင့်သိက္ခာ စောင့်စည်းမှုတွေ ပြန်လည် ရရှိနိုင်မည်ဟု သူမြော်လင့်ခဲ့သည်။

ယခုတော့... “မင်းတို့မည်သည် ဘာမဆို လုပ်ရဲရမည်၊ ကိုယ့်မှာ အင်အားရှိနေလျှင် မှန်တာချည်းဘဲ” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “လုပ်နည်းလုပ်ဟန်ဆိုတာ ဘယ်လိုလုပ်လုပ် ကိုယ်လိုတာရလျှင် ပြီးစတမ်း” ဟူ၍လည်းကောင်း ကိုယ်လိုရာ ဆွဲယူကြသည်။

ထို့ကြောင့် သူ့နာမည်ကို “ညစ်ဆိုးသည့် ပရိယာယ်မာယာတွေများသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဝေါဟာရစကားလုံးအဖြစ် သုံးနေကြသည်။

မက်ဒီယာဗယ်လီသည် အခြားသမိုင်းနှင့် နိုင်ငံရေးစာတမ်းများ ရေးခဲ့သည်။ ပြဇာတ်လည်း ရေးသည်။ သူရေးသည့် Mandrake Root ခေါ် ပြဇာတ်မှာ ယနေ့ နာမည်ကြီးသည်။ ထိုဇာတ်လမ်းကိုပင် ယခုခေတ် စာရေးဆရာကြီး ဆွန်မားဆက်မွန်က ဝတ္ထုကြီးတစ်ပုဒ်ဖြစ်အောင် ရေးသားခဲ့သည်။ ဇာတ်လမ်းကဖြင့် ထိုခေတ်ကလူတွေ ကိုယ်ကျင့်တရားပျက်ပုံ၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး လိမ်လည်ကောက်ကျစ်ပုံများကို မျောက်မွေးခန်း၊ အညှီအဟောက်ခန်းတွေနှင့် အတော်ပင် တစ်တစ်ခွခွရေးထားသည်။ ကာမဒေါသ ညစ်ညမ်းမှုမှ အပြစ်လွတ်အောင် ဟာသများ ပညာသားပါပါနှင့် နှောထားသည်။

မက်ဒီယာဗယ်လီသည် ချေဆာရီဗောဂျား၏ လုပ်ပုံကိုပုံတွေကို ကြည့်၍ “မင်းတို့မည်သည်” ကျမ်းကို ပြုစုသည်ဟု အဆိုရှိသော်

လည်း သူရေးသည့် စာများထဲတွင် ချေဆာရီသည် “သူ့ကိုယ်သူ အတွက် အုပ်စိုးသူ ဖြစ်သည်” ဟု ရေးဖူးသည်။ တစ်နေရာတွင် ချေဆာရီ၏ အကြောင်း ဤသို့ ရေးသားသည်။

“ဒီလူဟာ သနားကရုဏာဆိုတာ တဆိတ်စာလေးတောင် မရှိဘူး။ ဘုရားသခင်ကိုတောင် အာခံပုန်ကန်တဲ့ လူမျိုး။ အကြောင်းမရွေးတဲ့ မျက်စောင်းနဲ့ လူကို ဖွဲပြာဖြစ်အောင် နှိပ်စက်နိုင်တဲ့ လူမျိုး။ မြေဆိုးလို လူမျိုး။ ဒီလိုလူမျိုး သေချင်းဆိုး သေဖို့ ကောင်းတယ်”

သို့သော် သမိုင်းဆရာများကပင် သူရေးသည် “မင်းတို့မည် သည်” ကျမ်းမှာ ချေဆာရီဗောဂျားကို စံနမူတင်ရေးသည် ဟု ယုံကြည် ကြသည်။

မက်ခီယာဗယ်လီ၏ ဘဝတစ်သက်တာမှာလည်း ရာထူးပြုတ် သည့် ဒုက္ခ၊ ပြည်ပနှင့်ခံရသည့် ဘေးများနှင့် မကြာမကြာ ဆုံကြုံရ သည်။ ထောင်ကျ၍ အမျိုးမျိုး ညှဉ်းဆဲလည်း ခံရသည်။ အသက် ၅၈ နှစ်တွင် ကွယ်လွန်သည်။

(ဈ) လီယိုနာဒို-ဗင်ချီ Leonardo Vinci (၁၄၅၂-၁၅၁၉)

ရီနေးဆန်းခေတ် အီတလီပြည်တွင် အနုပညာ အစွမ်းကုန် ဖွံ့ ဖြိုးခဲ့သည်။ ထိုခေတ်က ပန်းချီပန်းပုတွေကို ယခုခေတ်အထိ တအံ့တဩ ကြည့်နေကြရသည်။

“မိုနာလီဇာ” ဆိုလျှင် ဆံရှည်ကိုယ်တော် ဆယ်ကျော်သက် လူငယ်လေးတွေကစပြီး သိကြသည်။ ခေတ်သီချင်းတစ်ပုဒ်တောင် စပ် ထားသေးသည်။ “မိုနာလီဇာ၏ အပြုံး” ဟူသော စကားမှာ ကာလသား ဝေါဟာရတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ထိုပန်းချီကား ရေးဆွဲသူကား... အလင်းရောင်ခေတ် ရီနေးဆန်း

ခေတ်တွင် မီးရှူးတန်ဆောင်သဖွယ် ထင်ရှားသော လီယိုနာဒိုဗင်ချီ Lenoardo Vinci ဖြစ်သည်။ ၁၄၅၁ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ဖလော်ရင့်မြို့တော်မှ မိုင် ၆၀ မျှကွာသော ဗင်ချီခေါ် ရွာငယ်ကလေးတွင် မွေးဖွားသည်။ သူ့မိခင်မှာ ကက်တာရီနာခေါ် လယ်တောသူလေး ဖြစ်၍ အဖဖြစ်သူမှာ ဖလောရင့်မြို့တော်သား ချမ်းသာသော ရှေ့နေကြီးတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ သူ့အမေမှာ လက်ထပ်မယား မဟုတ်ချေ။ အပျော်မယားသာ ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်က ထုံးစံအတိုင်း လူပျိုလူရွယ်တို့မှာ အပျော်မယား ယူလေ့ရှိပြီး လက်ထပ်မယားကြီး လက်ရှိနှင့် အိမ်ထောင်သည် ယောက်ျား တွေကလည်း အငယ်အမြောင်တွေ ထားကြသည်။

လီယိုနာဒို၏ဖခင်သည် သူနှင့်တန်းတူ အမျိုးသမီးနှင့် လက်ထပ် ပြီးသော် ကက်တာရီနာထံမှ လီယိုနာဒိုကိုတောင်းယူပြီး တရားဝင်သား အဖြစ် မွေးစားသည်။ သို့ဖြစ်၍ လီယိုနာဒိုသည် အဆင့်အတန်းမြင့်မြင့် ပင် ကြီးပြင်းခဲ့ရသည်။

ကျောင်းသွားပညာသင်သည့် အရွယ်ကပင် သင်္ချာ၊ ဂီတနှင့် ပုံဆွဲဘာသာရပ်များတွင် ထူးချွန်သည်။ သီချင်းအဆို ကောင်းသည်။ သူ့ အဖေက သူ့စောင်းတီး သီချင်းဆိုသည်ကို အလွန် သဘောကျသည်။ လီယိုနာဒိုသည် ပုံဆွဲသည့်နေရာတွင် အသေးစိတ် ကျကျနန လိုက်သည်။ အပင် အရွက် အသီးအပွင့်များကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တလောက အကောင် အလှောင် များကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်ရှည်လက်ရှည် အချိန်ကုန်ခံပြီး လေ့လာသည်။ ဘယ်အရာမဆို သိချင်သည်။ သူ၏ ဉာဏ်ထဲတွင် အနုပညာနှင့် သိပ္ပံကို တစပ်တည်းဖြစ်နေသည်။ တကယ်တော့ အနုပညာ နှင့် သိပ္ပံဟူသည်... “အသေးစိတ် ကြည့်ရှုလေ့လာခြင်းအမှု” ဟု ခေါ် သည်။ တစ်ခုတည်းသော ရေသောက်မြစ်မှ ပွားထွက်လာသော ပညာများ ပင် ဖြစ်သည်။

အသက် ၁၅ နှစ်အရွယ်တွင် သူ့အဖေ ကလီယိုနာဒိုကို ဖလော ရင့်မြို့တော် အနုပညာသည် ဆရာကြီး Verrochio ဗာရော့ရိုထံ ခေါ်သွား ၍ အပ်နှံသည်။

ဗာရော့ခို၏ အလုပ်ခန်းမှာ ထိုခေတ်အခါက ဖလောရင့်မြို့တော် ကြီးတွင် တွေ့မြင်ရသော စတူဒီယိုများနည်းတူ အနုပညာမျိုးစုံကို လူတစ်ယောက်တည်းက သင်ကြားပေးသည်။ သည်အလုပ်ခန်းထဲမှာ သင်တပည့်တစ်ယောက်က ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး တည်ဆောက်ဖို့ ပုံစံဆွဲသည့် ဗိသုကာအလုပ် လုပ်နေမည်။ အခြားတစ်ယောက်က ပန်းပုထုနေသည်။ ကျောက်မျက်ရတနာတွေနှင့် ပန်းတိမ်အလုပ် ဆင်စွယ်သစ်သားထွင်းသည့် အလုပ်များအပြင် ကြေး အစရှိသော သတ္တုများကို ထုရိုက် ပုံသွင်းနေကြသည်။

ပွဲလမ်းသဘင်များအတွက် လမ်းပေါ်မှာ လှည့်ရာတွင်သုံးသည့် ပန်းရထားကြီးများ အလံ တံခွန်များကိုလည်း တီထွင် ပြုလုပ်နေကြရသည်။ မြန်မာလူမျိုးများပင် ရှင်လောင်းလှည့်ရာ၊ ဘုရားပွဲ ပဒေသာပင် လှည့်ရာ ဘုန်းကြီးပျံ အစရှိသော ပွဲတော်များတွင်သုံးသည့် မုခ်ဦးတလား ရထား အစရှိသည်တို့ကို တစ်ခါနှင့်တစ်ခါ တစ်ပွဲနှင့်တစ်ပွဲ မတူရအောင် ပညာသည်များက တီထွင်ကြရသည့် သဘောမျိုးပင် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ တစ်နေ့သော် ဆရာကြီး ဗာရော့ခိုမှာ သမ္မာကျမ်းစာထဲမှာ ယေရှုကို ဆိန်ရွန်က ရေဖြန်းမင်္ဂလာ ပြုပေးနေပုံ ပန်းချီကားဆွဲဖို့ အလုပ်တစ်ခုရသည်။ ထိုကားဆွဲနေရင်း အခြားအလုပ်များ ဝင်လာသဖြင့် ဆရာက တပည့် လီယိုနာဒိုအား ကောင်းကင်တမန် နတ်သားလေးပုံကို အပြီးသတ် ဆွဲခိုင်းသည်။

ပန်းချီကားပြီးလျှင် လီယိုနာဒိုဆွဲသော ကောင်းကင်တမန် နတ်သားလေး၏ ရုပ်ထုမှာ ပန်းချီကားထဲတွင် အခြားအရုပ်များထက် လွန်ကဲ ကောင်းမွန်နေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

ထိုအခါ ဆရာဖြစ်သူမှာ တပည့်ကို ချီးမွမ်း အားရသည်။ သို့သော် သူ၏ စုတ်တံနှင့် ဆေးများကို လွှင့်ပစ်လိုက်ပြီး နောက်ထပ်မကိုင်တော့ဘဲ ပန်းပုသာ ထုနေသော ဟူသည်။

လီယိုနာဒိုသည် အသက် ၂၄ နှစ်အရွယ် မတိုင်မီပင် သူနှင့် အခြား သူငယ်သုံးဦးကို ရုံးတော်က ဆင့်ခေါ်၍ ယောက်ျားချင်း လိင်ဆက်ဆံသည်

ဟု စွဲချက်တင်သည်။ သူ့ကို ခဏမျှ ထောင်ချပြီး ပြစ်မှုမထင်ရှားဟု ဆို၍ လွှတ်လိုက်သည်။

လီယိုနာဒိုသည် မိန်းမရှာဖြစ်သည်မှာ အမှန်ပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် သူ့ကို ဤသို့ အရှက်တကွဲ ဖြစ်ရသည့်အတွက် ဖလောရင့် မြို့တော်အစိုးရကို အခဲမကျေဖြစ်သည်။

ဤသို့ အမှုအခင်းများ ဖြစ်ပြီးနောက်နှစ်တွင် မိဒီချီ အနုပညာ ဥယျာဉ်တော်(အနုပညာကျောင်းတွင်) သူ့အတွက် စတူဒီယိုတစ်ခုပေး၍ ခေါ်ယူသည်။ လီယိုနာဒို လက်ခံလိုက်သည်။ မကြာမီပင် အစိုးရအဖွဲ့ လူကြီးမင်းများက သူ့ကို အလုပ်တစ်ခု အပ်သည်။ လော်ရင်ဇို-မိဒီချီ ညီအစ်ကိုအား သတ်ရန် ကြံစည်သော သူနှစ်ဦးကို လည်ပင်းကြိုးတပ် သတ်သည့်ပုံ ဆွဲခိုင်းသည်။

“ကြံကြံဖန်ဖန် ခိုင်းမှ ခိုင်းပလေ” ဟု အောက်မေ့ဖွယ်ဖြစ် သော်လည်း ယခုခေတ်သာဆိုလျှင် သည်လို “သတင်းကြီး” မျိုးကို ရုပ်သေ ရုပ်ရှင် ကင်မရာအမျိုးမျိုးနှင့် မှတ်တမ်းတင်ကြပေလိမ့်မည်။

လီယိုနာဒိုကလည်း ထူးထူးဆန်းဆန်း သည်လိုဟာမျိုး ဝါသနာ ပါသည်။ အထူးသဖြင့် လူသားသတ္တဝါတို့ ကိုယ်အင်္ဂါချို့တဲ့မှု၊ မတင့် မတယ်ဖြစ်မှုများနှင့် နာကျင်သည့် ဝေဒနာခံစားရသည့်အခါ ဘယ်လို တွန့်လိမ်မဲ့ရွံ့သည့် ပုံပန်းတွေကို အသေးစိတ် သိချင်မြင်ချင် တတ်သေး သည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုလုပ်ငန်းကို အတွေ့အကြုံ တစ်ရပ်အနေနှင့် စိတ်ဝင် စားစွာ လက်ခံလိုက်သည်။

လီယိုနာဒိုသည် ဘာမဆို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် သိချင်သည်။ လူ၏ ပုံသဏ္ဍာန် အနေအထား အမျိုးမျိုးကို ဣရိယာပုတ် အစားစားထားပြီး လေ့လာချင်သည်။ လှုပ်ရှားမှု လေ့လာမှုလည်း ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်း တွေ ဘယ်သို့ဖြစ်နေပုံ၊ လူငယ် လူရွယ် လူအိုလူမင်းတို့၏ မျက်နှာတည် မျက်နှာထားပြုံးပုံ၊ မဲ့ပုံတွေ အားလုံးကို အသေးစိတ်ပြီး လေ့လာသည်။

ဒါမျှမကသေး။ တိရစ္ဆာန် သစ်ပင်တို့၏ လှုပ်ရှားပုံ၊ လေထဲတွင်

ဂျုံပင်တွေ ယိမ်းနွဲ့နေပုံ၊ ကောင်းကင်မှာ ငှက်တွေ ပျံသန်းနေပုံ၊ ရေ တိုက်စား၍ ကမ်းပါးပြိုကျပုံ၊ တောင်များ မြင့်တက်သွားပုံ၊ ရေစီးကြောင်း အယဉ် ဝဲလှည့်လည်ပုံ၊ လေကြောင်းတိုက်ခတ်ပုံ၊ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ပုံ၊ ကောင်းကင်ယံ၏ ဆန်းကြယ်ပုံ...ဩကာသလောက၊ သတ္တလောက၊ သင်္ခါရလောကထဲ ရှိရှိသမျှတွေ သူမသိချင်တာ မရှိတော့ချေ။ သူ မြင် တွေ့ရသရွေ့တွေကို သူ့ပုံဆွဲစာအုပ်ထဲတွင် စာမျက်နှာတွေကို ထောင်ချီ ပြီး ပြည့်အောင် ဆွဲထားသည်။

၁၄၈၁ ခုနှစ်တွင် ခင်ကြီးတစ်စုက သူတို့ ဘုရားကျောင်း နံရံ အတွက် ယေရှုဖွားတော်မူရာသို့ အရှေ့တိုင်းက ပညာရှိကြီးများ လာရောက် ပူဇော်ကန်တော့နေပုံ ပန်းချီကား ရေးဆွဲပေးဖို့ ပြောလာသည်။

လီယိုနာဒိုသည် ထုံးစံအတိုင်း ပုံကြမ်းတွေ အမျိုးမျိုးဆွဲ၊ အသေး စိတ်တွေ လိုက်လုပ်လွန်းအားကြီး၍ အကြမ်းတွေသာ တောင်လိုပုံပြီး ပန်းချီကားကြီးကို အပြီးမသတ်နိုင်ဘဲ ရှိသည်။ ထို ပန်းချီကားကြီးမှာ အပြီးမသတ်သော်လည်း အလွန်လက်ရာမြောက်သော အနုပညာ ရတနာ ကြီးတစ်ခု အဖြစ်နှင့် ယခုတိုင် ဖလောရင့်မြို့တော်တွင် တွေ့မြင်ကြရ သည်။

လီယိုနာဒိုသည် ဖလောရင့်မြို့တော်၌ မနေချင်။ အပြင်သို့ ထွက် ချင်သည်။ မရောက်ဘူးသော အရပ်တွေသွား၊ မမြင်ဖူးတာတွေ တွေ့ချင်မြင်ချင်စိတ် ပြင်းပြသည်။ ထိုအတောအတွင်း မီလန်မြို့တော် မင်း Lodovico လီဒိုဗီချိုက စစ်ရေးရာအတွက် စက်ဆရာပညာသည် တစ်ဦး၊ ဗိသုကာတစ်ဦး၊ ပန်းပုပညာသည်တစ်ဦး၊ ပန်းချီဆရာတစ်ဦး၊ ပညာသည်များ အလိုရှိသည်ဟူသော သတင်းကြားရသည်။ ထိုအခါ လီယိုနာဒိုက သူတစ်ဦးတည်းပင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ စက်ဆရာ၊ ဗိသုကာ၊ ပန်းပုဆရာ၊ ပန်းချီဆရာ...အားလုံး အလုပ်တွေကို သူတတ်နိုင်ကြောင်း သူ့စာထဲတွင် သူတတ်နိုင်သည့် ကိစ္စလုပ်ငန်းများကို ဤသို့ ဖော်ပြထား သည်။

- ၁။ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ကိုယ်နှင့်မကွာ သယ်ယူလို့ရ၍ ခိုင်ခံ့သော တံတား တစ်မျိုး ပုံစံများ ဆွဲထားပြီး ရှိပါသည်။
- ၂။ မြို့တစ်မြို့ကို ဝန်းရံထားပြီးလျှင် မြို့တွင်းသို့ဝင်သော ရေမြောင်းကို ပိတ်ဆို့သည့်နည်း ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် မြို့ရိုးများပေါ် ကျော်တက်နိုင် သည့် စက်လှေကားကြီးများနှင့် အခြားစက်ကိရိယာတွေလည်း လုပ် တတ်ပါသည်။
- ၃။ အမြောက်တစ်မျိုးလုပ်ဖို့ ပုံစံချထားပါသည်။ တစ်ကြိမ်ပစ်လျှင် မိုးသီး မိုးပေါက်ပမာ ကြံချနိုင်၍ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး သယ်ယူလို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။
- ၄။ ပင်လယ်ရေကြောင်း တိုက်ပွဲများတွင် သုံးရန် အမြောက်များ ပစ်ခတ် မှု ဒဏ်ခံနိုင်သော ခံတပ်သဖွယ် သင်္ဘောကြီးများ ဆောက်ပေးနိုင် ပါသည်။
- ၅။ ကိုယ်လိုချင်သော နေရာတစ်ခုကို ရောက်ဖို့အတွက် မြေအောက် လမ်းများဖြင့် လှည့်ပတ်ကာ ဘာသံမှ မကြားရဘဲ သွားလို့ဖြစ် အောင် လုပ်နိုင်ပါသည်။ မြစ်ချောင်းများ အောက်ကပင်သွားလို့ ဖြစ်နိုင်ပါစေမည်။
- ၆။ ရန်သူကို ဝင်တိုက်ခိုက်ရာတွင် အသုံးပြုရန် မည်သည့်လက်နက် နှင့်မှ ပစ်ခတ်၍ မရနိုင်သော အလုံပိတ် စစ်ယာဉ်များ လုပ်တတ် ပါသည်။ ထို အမြောက် တပ်ဆင်ထားသော ယာဉ်ရထားများနှင့် တိုးဝင်လျှင် မည်သည့် စစ်တပ်ကြီးမှ ခံနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။
- ၇။ အခြေအနေက လိုအပ်ပါလျှင် အမြောက်မော်တာနှင့် ပေါ့ပေါ့ပါးပါး လက်နက်များကို သုံးလို့လွယ်ကူ၍ ယခုသုံးနေကျများထက် လှပ အောင် လုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။
- ၈။ အမြောက်များ သုံးမဖြစ်သည့်အခါများတွင် တိုက်ခိုက်ရန် ခုခံရန် လက်နက်များစွာ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။
- ၉။ စစ်ပြေငြိမ်း၍ အေးချမ်းသွားသည့် ကာလများမှာဆိုလျှင် ဗိသုကာ ဆောက်လုပ်ရာတွင် သူမတူအောင် တတ်နိုင်ပါသည်။ အိမ်တော်

နန်းတော်ကြီးများ ပြည်သူများ အားလုံးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦများ ကို ဆောက်လုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ရေများကိုလည်း တစ်နေရာက တစ်နေရာသို့ လွယ်ကူစွာ သယ်ယူပေးသည့်နည်းများ သိပါသည်။

ထို့ပြင် ကျောက်ဖြူသား၊ ကြေးဝါစသည်တို့ဖြင့် ရုပ်ထုများလည်း ထုနိုင်ပါသည်။ ပန်းချီကားများလည်း ဆွဲပေးနိုင်ပါသည်။ လက်ရာများမှာ ဘယ်သူနှင့်မဆို ပြိုင်နိုင်ပါစေမည်။

လီယိုနာဒို၏ စာအရဆိုလျှင် ယခုခေတ်အသိနှင့် ပြန်ဝေဖန်ကြည့် သောအခါ (၁) ပွန်းတွန်းတံတား (၂) စက်သေနတ် (၃) စစ်သင်္ဘော (၄) မြေအောက်လမ်း (၅) သံချပ်ကာ တင့်ကားများကို သူ စ၍ စိတ်ကူးခဲ့ ကြောင်း သူရေးဆွဲသော ပုံစံများ အမျိုးမျိုးက သက်သေထူထောင်လျက် ရှိပေသည်။

ထိုစာကို ရရှိသော မီလန်ဘုရင် လိုဒိုဗီချိုသည် အသက် (၃၀)မျှ သာရှိသေးသော လီယိုနာဒိုကို ချက်ခြင်းပင် ခေါ်ယူလိုက်သည်။ ပြီးတော့ ဘာတွေများ လုပ်ခိုင်းသလဲဆိုတော့... “သူ့ဇနီး ကြီးငယ် အမြှောင်တွေ အတွက်ပါမကျန် ထဘီတွေ ပန်းအုံ ပန်းကြွ အလှကွက်ဖော်ဘို့ ပုံစံတွေ ဆွဲစမ်း။ နန်းတွင်း ကပွဲတွေအတွက် နောက်ခံကားချပ်တွေ ဆွဲစမ်း၊ အဝတ် အစား ပုံအဆန်းတွေ ထွင်စမ်း၊ လမ်းပေါ်လှည့်မည့်ပွဲတွေအတွက် ဝင်းတော်တွေ ခင်းဖို့ အဆောင်အယောင်တွေ တီထွင်လိုက်စမ်း၊ နန်း တော်သူ အလှတွေရဲ့ ရုပ်ပုံတွေဆွဲစမ်း၊ နံရံပန်းချီကားတွေလည်း ဆွဲဦး၊ အဲဒါတွေလုပ်ရတဲ့အထဲက အချိန်လေးများ ရသေးရင်တော့ လွန်ဗာဒီနယ် ဆည်မြောင်းတွေ ပြုပြင်ဦးပေါ့။”

သည်လို အဖြစ်မျိုးကို ဖတ်ရှုရသောအခါ လီယိုနာဒိုကဲ့သို့ ပညာရှင်ကြီးမှာ နန်းတော်သူတွေရဲ့ ထဘီနားပန်းကြွတွေ တပ်ဆင်ပေးပြီး အဖိုးတန်အချိန်တွေ ကုန်ရလေခြင်းဟု နှမြောဘွယ်ရာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

လီယိုနာဒိုခင်ဗျာ “ခုခေတ်အခါမှာ မမွေးလာမိတာ နာတာပဲ၊ သူ လူဖြစ်တာ စောလွန်းလေသလား” ဟု တွေးထင်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။

ထိုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ မြောက်ပိုင်း အမေရိကန်ပြည် လေကြောင်း ကုမ္ပဏီက ကြော်ငြာတစ်ခုတွင် ဤသို့ ရေးသားထားသည်။

“လီယိုနာဒိုသည် သိပ္ပံဆိုင်ရာ ပညာနယ်မြေ ရှိရှိသမျှကို သူ့ ခေတ်က သိရှိသလောက် အားလုံးလိုပင် နှံ့စပ်၍ တိုးတက်အောင် ကြံ ဆောင်ခဲ့သည်။ ခုခေတ်မှာ သူ့ကိုများ သိပ္ပံပညာရှင်တွေ၊ စက်ဆရာ အင်ဂျင်နီယာတွေ ၁၆၀၀၀ လောက်များ သူ့လက်အောက်မှာ ထားပြီး လုပ်ခိုင်းလိုက်ရရင် ဘယ့်နှယ်များ နေပါ့မလဲ”

ထိုကြော်ငြာကို အမျိုးသမီးစာရေးဆရာ Lesley Conger လက် ခလီကွန်ဂျားက ၁၉၆၇ ခုနှစ် မတ်လ “စာရေးဆရာ” မဂ္ဂဇင်းတွင် ဤသို့ ပြန်ရေးထားခဲ့သည်။

“လီယိုနာဒို ဘယ့်နှယ်နေမလဲ။ ဒါတော့ ဘယ်သိနိုင်မလဲ။ တကယ်လို့များ သူ့ကို သိပ္ပံပညာရှင်တွေ၊ အင်ဂျင်နီယာတွေ ၁၆၀၀၀ လောက် ပေးထားပြီး အလုပ် လုပ်ခိုင်းရင် ဘယ့်နှယ် နေမလဲ...ဟုတ်လား။ ဘယ့်နှယ် နေလိမ့်မလဲ။ သူ့ရဲ့ အကြံ အစည် စီမံကိန်းတွေကို ကော်မတီ အစည်းအဝေးမှာ တင်ပြတာ နဲ့ ဝိုင်းပြီး ကန့်ကွက်တဲ့လူတွေကို ပြန်ရှင်းလင်းပြောရ၊ ဆိုရနဲ့ သူ့စိတ်ကူးတွေ အစတောင်ရှာရမှာ မဟုတ်ဘူး။ ပြီးတော့ စီမံကိန်း စာတန်းတွေကို ကော်ပီမိတ္တူတွေ ရိုက်ဖို့ကလဲ အချိန် ကုန်လိုက်ဦးမှာ ရှိသေး။ အဲဒါတွေနဲ့ အချိန်ကုန်ပြီး ဘာမှ အေးအေးဆေးဆေး စိတ်ကူးဖို့ အချိန်လဲမရှိ၊ သူ့ပုံဆွဲစာအုပ် ထဲမှာ အကြမ်းပုံတွေ ဆွဲဖို့ဆိုတာများတော့ ဝေးပါသေးတယ်။ ဒီတော့ နောင်လာ နောက်သားတွေ လီယိုနာဒိုရဲ့ နာမည်ကို ကြားတောင် ကြားဖူးမှာ မဟုတ်ပါဖူး”

လီယိုနာဒိုသည် မီလန်မြို့တော်တွင် နေထိုင်ရင်းပင် ယနေ့ထိ အနုပညာ ရတနာတစ်ပါးအဖြစ် အမြတ်တနိုးထားရသော Last Supper “နောက်ဆုံး ညစာစားပွဲ” ခေါ် ပန်းချီကားကို ခင်ကြီးကျောင်း

ဆွမ်းစားခန်းမ နံရံပေါ်မှာ ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ထိုပန်းချီကားကို (၁၄၉၅ မှ ၁၄၉၈) အထိ သုံးနှစ်ကြာမျှ ကြာအောင် ရေးဆွဲရသည်။

လီယိုနာဒိုသည် အနုပညာသည်တစ်ဦး ဖြစ်ရုံသာမဟုတ်သေးဘဲ အတွေးအခေါ်သမားလည်း ဖြစ်သည်။ နံရံ Fresco ဖရက်စကို ပန်းချီ များကို ဘယ်တော့မှ မဆွဲချေ။ ဘာကြောင့်ဆိုသော် တွေးတောဖို့ အချိန်မရဟု ဆိုသည်။ ထိုခေတ်က ဖရက်စကို ပန်းချီများကို နံရံအင်္ဂါတေ ပလာစတာ မခြောက်မီ မြန်မြန်ဆွဲရသည်။ သို့ဖြစ်၍ လီယိုနာဒိုက နံရံ ခြောက်ပြီးသားပေါ်တွင် ပျစ်ချွဲနေအောင် အစေးများဖြင့် ရောထားသည့် ဆေးရောင်များဖြင့် ရေးဆွဲရသည်ကို သဘောကျသည်။

ဤနည်းဖြင့် ရေးဆွဲရာ ပြေးပြေးဆေးဆေး စဉ်းစား၍ ရေးဆွဲနိုင် သည်။ အမျိုးမျိုး စမ်းသပ်ကြည့်နိုင်သည်။ သို့သော် ဆေးရောင်များသည် နံရံမှာ မစွဲချေ။ နံရံကလည်း အစိုပြန်သည်။ တစ်ခါတစ်ခါ မိုးက ယိုလိုက် သေးသည်။ ဆေးရောင်များ အဖတ်လိုက် ကွာကျကုန်သည်။ ထိုပန်းချီ ကားမှာ ရေးဆွဲပြီး၍ နှစ်ပေါင်း (၆၀) ကြာလျှင်ပင် အဖတ်ဆယ်မရအောင် ပျက်စီးခဲ့ရသည်။ ယခုအခါ တစ်ကမ္ဘာလုံး ဖြန့်ဖြူးသည့် ပုံတူရိုက်ထား သော ပန်းချီကားများမှာ မူရင်းမှ ကူးယူသည်မဟုတ်ချေ။ လီယိုနာဒို၏ တပည့်တစ်ဦး ကူးဆွဲသည့်ပုံမှ ကူးယူခြင်းဖြစ်သည်။

ယခုအချိန်တွင် လီယိုနာဒို၏ လက်ရာမူရင်းအတိုင်း မတွေ့ရ သော်လည်း အထားအသို အကွက်ချပုံကို လေ့လာနိုင်ကြပေသည်။ ဤမျှ လောက်နှင့်ပင် ထိုပန်းချီကား၏ ပြောင်မြောက်ပုံကို တအံ့တဩ ဖြစ်ကြရ သည်။

“နောက်ဆုံး ညစာ” ဟူသည် ယေရှု လက်ဝါးကပ်တိုင်မှာ စီရင် မခံရမီ ယေရှုနှင့် တပည့် ၁၂ ဦးတို့ အတူ ညစာစားကြပုံ ဖြစ် သည်။ ထို ညစာစားပိုင်းတွင် ယေရှုက “မင်းတို့ထဲက တစ်ယောက် ငါ့ကို သစ္စာဖောက်မှာ အမှန်ဘဲ” ဟူသော စကားကို ဆိုလိုက်သည့် အချိန်တွင် တပည့်များ၏ ကိုယ်စီကိုယ်၎် အမူအရာများကို ဖလက်(ရှ) ဓာတ်ပုံနှင့် ဖမ်းရိုက်လိုက်သည့်နယ် သရုပ်ဖော်ထားပေသည်။

ယေရှုကို သစ္စာဖောက်၍ ရန်သူ့လက်သို့ ရောင်းစားမည့် တပည့် ဂျူးဒါးသည် ပန်းကန်ပြားဆီသို့ ဆန့်တန်းထားသော လက်ကို လန့်၍ ရုပ်လိုက်သည်။ သူ့ကိုယ်သူ မလုံနေသော အမှုအရာကို ပြနေသည်။ အခြားတပည့်များမှာ အံ့သြခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်း၊ မယုံနိုင်ခြင်း...စသည့် ခံစားမှုများကို တစ်ယောက်တစ်မျိုးစီ သူတို့၏ မျက်နှာနှင့် ဟန်အမူအရာ မှာ ပေါ်နေသည်။ ဂျူးဒါးကလွဲ၍ အခြားတပည့်များသည် “အို...အရှင် ယေရှု ကျွန်ုပ်ကို ဆိုလိုသလား” ဟု ဝမ်းနည်းစွာ မေးမြန်းနေသကဲ့သို့ ရှိနေကြသည်။ “ဘယ်သူများ ဖြစ်လေမလဲ” ဟု အောက်မေ့နေသည့် အမှုအရာမှာလည်း ပေါ်လွင်နေသည်။

လီယိုနာဒိုသည် အလုပ်လုပ်ရာတွင် မြန်မြန် မလုပ်တတ်ချေ။ အလွန်နှေးသည်။ ဘယ်လိုလုပ်လျှင် အကောင်းဆုံးဖြစ်မည်ကို စဉ်းစား၍ သူ့ဖာသာသူတော်တော်နှင့် စိတ်တိုင်းမကျဘဲ ရှိတတ်သည်။

“နောက်ဆုံး ညစာ” ပန်းချီကားမှာ တော်တော်နှင့် မပြီးသဖြင့် ကျောင်းထိုင်ခင်ကြီးက သူ့ကို ခဏခဏ လာ၍ လောဆော်သည်။ မီလန် မြို့စားကြီးကို တိုင်ကြားသည်။ “အလုပ်တော့ မလုပ်ဘဲ စိတ်ကူးယဉ် နေတာပဲ” ဟု ဆိုသည်။

မီလန်မြို့စားကြီးကလည်း လီယိုနာဒိုကို ခင်ကြီးက တိုင်ပြောသည့် အကြောင်း ပြန်ပြောသည်။ ထိုအခါ လီယိုနာဒိုက အနုပညာဖန်တီးရ သည်မှာ စဉ်းစဉ်းစားစား လုပ်ရသည့်အကြောင်း ရှင်းလင်းပြောပြသည်။ စဉ်းစားရတာ ကြာသည်၊ ပုံဆွဲရတာက ကြာသည်မဟုတ်ဟု ဆိုသည်။

“အခုဆိုရင် ဒီပန်းချီကားထဲမှာ လူခေါင်းပုံ နှစ်ပုံပဲဆွဲဖို့ လိုပါ တော့တယ်။ သခင်ယေရှုရဲ့ ကြည်ညိုဘွယ် အဆင်းသဏ္ဍာန်ကို ကျွန်တော် ဘယ်လိုမှ စိတ်ကူးကြည့်လို့ အခုထိ မရသေးပါဘူး။ ပြီးတော့ ကျန်တဲ့ပုံ က ယေရှုရဲ့ ကျေးဇူးတွေ အများကြီးရှိပါလျက်နဲ့ ရန်သူ့လက်ကို သစ္စာ ဖောက်ပြီး အပ်နိုင်တဲ့ လူယုတ်မာရဲ့ မျက်နှာကိုလဲ စိတ်ထဲမှာ ဖန်တီးလို့ မရသေးပါဘူး” ဟု လီယိုနာဒိုက ဆိုသည်။ ထို့နောက် ခဏမျှ စဉ်းစား ပြီး ဆက်ပြောသည်။

“အဲလေ.... အချိန်လဲ သိပ်မကြာရအောင် ဒီလိုလုပ်တာပေါ့။ သစ္စာဖောက် ဂျူးဒါးရဲ့ ပုံပန်းကို တခြား မရှာတော့ပါဘူး။ ဒီကားပြီးဖို့ အလျင်လိုလှတဲ့ ခင်ကြီးရဲ့ မျက်နှာပုံပဲ ထည့်လိုက်ပါတော့မယ် ဟုတ်လား”

ထိုအခါ မီလန်မြို့စားကြီး သဘောကျပြီး ရယ်မောတော့သည်။ “သူ့ဖာသာသူ ဘယ်တော့မှ ပြီးပြီး၊ အေးအေးဆေးဆေး လုပ်ပါစေ” ဟု ခင်ကြီးကို စကားပြန်လိုက်သည်။

၁၅၀၂ ခုနှစ် အသက် ၅၀ အရွယ်ရှိနေပြီဖြစ်သော လီယိုနာဒိုသည် ချောဆာရီဗောဂျား၏ စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ အင်ဂျင်နီယာအဖြစ် အမှုထမ်းသည်။ ဗောဂျားကလည်း နယ်မြေ မြေပုံများနှင့် ခံတပ်များကို လက်နက် တပ်ဆင်ပေးတတ်မည့်သူ၊ မြစ်ချောင်းများ ကူးဖို့ တံတားဆောက်ပေးတတ်သူကို လိုချင်သည်။

လီယိုနာဒိုသည် သံချပ်ကာ ကားတစ်မျိုး ပုံစံဆွဲထားသည့် စစ်သားများကို အကာအရံပေး၍ ဘီးကို အတွင်းကနေ တွန်းသွားလို့ရသည်။ ဆုံလည်ပမာ လှည့်၍ရသော ခုံပေါ်မှနေ၍ မြားတံတွေ တစ်ခဲနက်လွှတ်လို့ ရသော ယန္တရား(ယခုခေတ် စက်သေနတ်မျိုး) တစ်ခုကိုလည်း ပုံကြမ်းများ ဆွဲထားသည်။ မြို့ရိုးပေါ်သို့ အပြင်မှတက်ပြီး တိုက်ခိုက်သော ရန်သူများကို မြို့တွင်းကနေ၍ အမြောက်နှင့် ပစ်ချဖို့အတွက် အမြောက်ကို မြှင့်တင်လို့ရသည့် လှည်းမျိုး တီထွင်ထားသည်။

ဗောဂျားက ထိုကိရိယာများသည် လက်တွေ့ကျလျှင် လုပ်လို့ ဖြစ်မှာ မဟုတ်ပါဘူးဟု ပယ်သည်။ တစ်ခုတစ်လေတော့ဖြင့် သုံးကြည့်ပါ သေးသည်။

ချောဆာရီဗောဂျား အာဏာကျဆုံးသောအခါ လီယိုနာဒိုသည် ဖလောရင့်မြို့တော်သို့ တစ်ဖန်ပြန်လာခဲ့ရပြန်သည်။ ၁၅၀၃ ခုနှစ် ၆ ခုအထိ အချိန်တွင် ယခုတိုင် လူတိုင်းပါးစပ်ဖျားတွင် ကျော်ကြားသော မိုနာလီဇာ ပုံတူကားကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။

မိုနာလီဇာသည် ထိုခေတ်က ထင်ရှား ဩဇာကြီးလှသော အစိုးရ

အရာရှိကြီးတစ်ဦး၏ ဇနီးဖြစ်သည်။ သူ့အမည်ရင်းမှာ အယ်လီဇာ ဘက်တာ ဖြစ်သည်။ ထိုအမျိုးသမီး၏ ကြည်လင်တောက်ပသော မျက်လုံး အစုံတို့သည် နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ကျော်မျှ သူ့ရှေ့မှောက်သို့ အဆက်ဆက် လာရောက် ကြည့်ရှုကြသော ပရိသတ်ကြီးအား နှုတ်ခမ်းကလေးက ရယ်ရွှင်ပြုံးတုံး-မပြုံးတုံးနှင့် စိုက်ကြည့်နေပုံကို ယနေ့အထိ တွေ့ကြရသည်။ သူ့ကို မြင်တွေ့ရသူတွေမှာ “အိုးနှင့်သရက် မိုးနှင့်ကြွက်” ဟူသော အကဲခတ်ရ ခက်ခဲသော ကိစ္စများထက် လွန်ကဲသည့် မိန်းမတို့၏ သဘာဝ ထာဝရ လူ့လောကပုစ္ဆာကြီးကို သရုပ်ဖော်နေသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ရေးဆွဲ သော ပန်းချီဆရာကြီး၏ ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ပုံတူရှင် အမျိုးသမီး၏ နှလုံးသား ခံစားမှုကိုလည်းကောင်း နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် သုတေသနပြုကြ သည်။ စိတ်ကူးအမျိုးမျိုး ယဉ်ကြသည်။

သုတေသီတစ်ဦးက ထိုပုံတွင် အမျိုးသမီးသည် လက်ဝတ်ရတနာ ဘာတစ်ခုမျှ ဆင်မြန်းထားခြင်း မရှိသည်ကို သတိပြုမိသည်။ ထိုခေတ်က ဓလေ့ထုံးစံများကို လေ့လာသောအခါ မင်းညီမင်းသားတို့၏ ဇနီး၊ သမီး စသော အမျိုးသမီးတို့သည် နီးစပ်သော သွေးသားထဲက ကွယ်လွန်ပြီးစ အချိန်တွင် လက်ဝတ် ရတနာများကို မဝတ်ဆင်ဘဲ နေကြရသည်ဟု တွေ့ရသည်။

သို့ဆိုလျှင် မိုနာလီဇာမှာ ပုံတူရေးဆွဲသည့် အချိန်နှင့် မရှေး မနှောင်းတွင် နီးစပ်သော သွေးသားထဲက ဆုံးခဲ့သည်ဟု ယူဆရန် ရှိသည်။ တဖန် ဆက်၍ သုတေသန လုပ်ပြန်သောအခါ မိုနာလီဇာ၏ ခင်ပွန်း ယောက်ျား၏ မျိုးရိုးအမည်နှင့် သူတို့ မျိုးရိုး သီချိုင်းဂူတွင်းသို့ ကလေး သူငယ် ယောက်ျားလေးတစ်ယောက် သင်္ကြိုလ်ခဲ့သည်ကို သွားတွေ့ရသည်။ ထိုသူငယ်ကို ဂူသွင်းမြှုပ်နှံသောနေ့စွဲမှာ ပန်းချီကားနေ့စွဲနှင့် မကွာလှချေ။

လီယိုနာဒိုသည် ထိုပုံကို ရေးဆွဲသောအခါ မိုနာလီဇာ၏ မျက်နှာ ထားစိတ်ကြိုက်ရအောင် တီးဝိုင်းအဖွဲ့များက ဖြေဖျော်နေရသည်ဟု ဆို သည်။ သည်လိုဖြစ်လျှင် မိုနာလီဇာ၏ အပြုံးမှာ သူ့ရင်တွင်းမှ ခံစားရ သည့် မိခင်ပူဆွေးမှုနှင့် အပြင်ကနတ်စောင်း နတ်ညှင်းသဖွယ် သာယာ

သောဂီတသံများနှင့် လမိုင်းမကပ်လေခြင်း ဟူသော အပြုံးလေလားဟု တွေးထင်ဖွယ်ရှိသည်။

လီယိုနာဒိုသည် သုံးနှစ်လုံးလုံး ထိုပုံကိုဆွဲသည်။ မိုနာလီဇာ၏ ဝတ်ရုံများ ကိုယ်ပေါ်လွှမ်းထားရာတွင် အခေါက်လိုက် အလိပ်လိုက်များ ကို အသားကျဖြစ်အောင် ရေးဆွဲရာ၌ အသေးစိတ်ကျလှသည်။ နောက်ခံ ဖြစ်သော သစ်ပင်၊ တော၊ တောင်၊ ရေ၊ မြေ၊ ကောင်းကင်တို့သည် မိုနာလီဇာ၏ သိမ်မွေ့သော မျက်နှာကို နောက်ခံကာပေးကာ တန်ဆာဆင် ထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

လီယိုနာဒိုသည် အချိန်ယူ၍ အေးအေးဆေးဆေး ရက်ပေါင်း တစ်ထောင်မျှ ရေးဆွဲသော်လည်း သူ့ပန်းချီကားကို အပြီးသတ်ပြီဟု မယူဆချေ။ သူ့ဥစ္စာရှင်မှာ တစ်နေ့ပြီးနိုး ပြီးနိုးနှင့် စောင့်နေခဲ့ရသည်။ ထိုအတောအတွင်း အနုပညာ မြတ်နိုးသော ပြင်သစ်ဘုရင် လူဝီသည် လီယိုနာဒိုအား သူ့ထံလာနေဖို့ ဖိတ်ကြားသည်။ ထိုအခါ အပြီးမသတ် သေးသော မိုနာလီဇာ၏ ပန်းချီကားကိုယူ၍ ပြင်သစ်သို့သွားသည်။

လီယိုနာဒိုမှာ အသက် ၆၄ နှစ်ရှိ၍ လူမကျန်းမာ ချိနဲ့နေသည်။ ပြင်သစ်သို့ ရောက်သောအခါ နေအိမ်အကျအနပေးပြီး “ဘုရင်၏ ပန်းချီစက်ဆရာ ပိသုကာ” ရာထူးအမည်ပေး၍ နှစ်စဉ်လစာငေါ (ယခု ခေတ် ဒေါ်လာ ၈၇၅၀ မျှ သို့မဟုတ် ကျပ်ငွေ လေးသောင်းကျော်မျှ) ပေးထားသည်။

လီယိုနာဒိုသည် ပေးထားသည့် လစာငွေနှင့်တန်အောင် အလုပ် ကြိုးစားလုပ်ရှာသည်။ ထိုခေတ်က ခေတ်စားသည့် မျက်နှာဖုံးစွပ်ကပွဲများ အတွက် အဆင်တန်ဆာများ ပုံစံဆွဲပေးသည်။ ပွဲတော်များအတွက် အဆင်အပြင်တွေ စီမံပေးသည်။ မြစ်နှစ်သွယ်ကို တူးမြောင်းဆက်နိုင်ရန် အစီအစဉ်နှင့်ပုံစံများ ရေးဆွဲသည်။ ရေဝပ်သော နုံးနွံလွင်ပြင်များမှ ရေတွေ ဖောက်ချနိုင်သည့် နည်းများ တီထွင်သည်။

၁၅၁၇ ခုနှစ်တွင် လီယိုနာဒိုမှာ လေဖြတ်သဖြင့် ညာဘက်လက်ကို

လုံးဝမသုံးနိုင်ဘဲ ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ သို့သော် အားမလျှော့ဘဲ ဘယ်ဘက်လက် နှင့် ဆက်ရေးဆွဲသည်။ လက်နှစ်ဖက်နှင့် ဆွဲရသလို အားမရ။ သူစိတ်တိုင်းကျ မဖြစ်တော့ချေ။

ရှေးငယ်စဉ်က လီယိုနာဒိုသည် ငါလုပ်လျှင် မဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုတာ မရှိဘူးဟူသော သူ့ကိုယ်စွမ်းကိုယ်စကို ယုံကြည်ခဲ့သည်။ ဇရာဗျာမိ အထုရိုက်ခံရသော အချိန်တွင်ကား... ထိုစိတ်မျိုးတွေ ပြိုကျသွားခဲ့သည်။ သို့သော် အရှုံးမရှိချေ။ ထိုစိတ်မျိုးတွေ ပယ်ခွာလိုက်သောအခါ တည်ငြိမ်သော သမာဓိစိတ်ပေါ်လာသည်။ လောကီစည်းစိမ် အာရုံတွေ ခံစားခဲ့လို့လည်း အားရခဲ့ပြီ။ ယခုအခါမှာ နောင်တမလွန် အေးချမ်းမှုကို အာရုံပြုတတ်လာသည်။ သူ၏ သေတမ်းစာတွင် ဘာသာရေးအရ ပြုဖွယ်ကိစ္စများ တစ်ခုမကျန် ပြုလုပ်၍ ဈာပနချပါဟု မှာကြားခဲ့သည်။ တစ်ခါက သူ ရေးဖူးသည်။ “တစ်နေ့လုံး ကောင်းသောအမှုဖြင့် အချိန်ကုန်ပြီးသော အခါ ညဉ့်အခါ အိပ်စက်ရခြင်းသည် ချမ်းသာလေစွ။ ထို့အတူ တစ်သက်လုံး ကောင်းသောအမှုဖြင့် အချိန်ကုန်လွန်ပြီးသောအခါ သေရာ ညောင်စောင်း၌ လဲလျောင်းရခြင်းသည်လည်း ချမ်းသာလေစွ”

လီယိုနာဒိုသည် ၁၅၁၉ ခုနှစ် မေလ ၂ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ အသက် ၆၇ နှစ် ရှည်ခဲ့သည်။

သူ ဘယ်လိုလူပေနည်း

လီယိုနာဒိုသည် ဘယ်လိုလူလဲဟု မေးလျှင် အဖြေရခက်သည်။ ထိုခေတ်က သမိုင်းဆရာတစ်ဦး၏ အပြောအတိုင်း ဆိုလျှင် ဥပမိရုပ်ကောင်းသော လူခန့်ချောကြီးဟု ဆိုသည်။ “သူ့ပုံပန်း အသွင်အပြင်သည် ကျက်သရေနှင့် ပြည့်စုံလှသည်။ မြင်ရသူနှလုံး အေးစေသည်” ဟု ဆိုသည်။

လီယိုနာဒိုသည် နှစ်လိုဖွယ်သော စကားကို ဆိုတတ်သည်။ ကာယဗလ ကောင်းသည်။ မြင်းသံခွာကို သူ့လက်နှင့် ချိုးနိုင်သည်။ ဓားခုတ်ဓားထိုးအရာမှာ ကျင်လည်သည်။ မြင်းစီးကောင်းသည်။ မြင်းများကို အလွန်နိုင်သည်။ သူသည် တိရစ္ဆာန်များထဲတွင် မြင်းကို ချစ်မြတ်နိုးသည်။

သူသည် အသိမိတ်ဆွေများကို ချစ်ခင်တတ်သည်။ အမူအရာ သိမ်မွေ့သည်။ ခြင်္သေ့ကဲ့သို့ သတ္တိရှိ၍ ချိုးငှက်ပမာ နူးညံ့သည်ဟု ဆိုကြ သည်။ သူသည် တိရစ္ဆာန်များကို ချစ်ခင်သနားတတ်သည်။ သတ်ဖြတ် နှိပ်စက်ကလုပြုခြင်းကို မနှစ်သက်ချေ။ လှောင်ချိုင့်နှင့်ထားသော ငှက်တွေ ကို ဝယ်ပြီး လွှတ်ပစ်လေ့ရှိသည်။

သည်လိုလူက စစ်သုံးလက်နက် တီထွင်သည်ဆိုသည်မှာ စဉ်းစားဖွယ် တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ သူ၏ စိတ်နေစိတ်ထားမှာလည်း သူရေးဆွဲသည့် မိုနာလီဇာ၏ အပြုံးကဲ့သို့ အတော်ပင် အကဲခတ်ရ ခက်လှသည်။

သူသည် စိတ်နူးညံ့ပျော့ပျောင်း၍ စိတ်ဆိုးစိတ်နာဘို့ လွယ်သည်။ ဝမ်းနည်းလွယ် ဝမ်းသာလွယ်စိတ်မျိုး ရှိသည်။ အရာရာတွင် သူ့ကိုယ်နှင့် ဆက်စပ်တွေးတတ်သည်။ ရှက်တတ်သည်။ ပြီးတော့ သူ့ကိုယ်သူ အထင်ကြီးသည်။ ဒါတွေကတော့ အနုပညာသည် စာရေးဆရာတိုင်းမှာ ရှိစမြဲ စိတ်မျိုးတွေပါဘဲ။ ပြီးတော့ လီယိုနာဒိုက မိန်းမရှာဆိုတော့ ပိုဆိုးတာပေါ့။ သူပြောခဲ့ဖူးသည်။

“ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် တစ်ယောက်တည်းနေရလျှင် ကိုယ့်ကိုယ်ကို

ကိုယ်သာပိုင်ဆိုင်သည်။ အဖော်တစ်ယောက်ရှိလျှင် တစ်ပိုင်းသာ ကိုယ့် ကိုယ်အတွက် ရှိတော့သည်။ သို့မို့ကြောင့် အဖော်နှင့် နေရတာ ကိုယ့် ကိုယ်ကို အလဟဿ ပေးပစ်ရသလိုပဲ”

သူသည် ဘာကိုမဆို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် သိရမှ ကျေနပ်သည်။ တစ်ခုခုလုပ်လျှင် အပြစ်အနာ ဆိုစရာမရှိ စင်းလုံးချောမှ ကြိုက်သည်။ ဒီကြားထဲ သူ့ကို လာပြောဆို ဝေဖန်လျှင်လည်း စိတ်ဆိုးသေးသည်။ သည်လို စိတ်မျိုးတွေကြောင့် သူလုပ်သမျှ အလုပ်တွေ ဘယ်သင်းမှ အပြီးမသတ်နိုင်ဘဲ ထားခဲ့ရသည်။ မိုနာလီဇာပုံကိုလည်း သူ့အလိုဆိုလျှင် အပြီးမသတ်နိုင်ဟု ဆိုသည်။

သူ့လုပ်နည်းလုပ်ဟန်ကို နောက်လူများက ဝေဖန်စဉ်းစားကြည့် သောအခါ အချို့က ဤသို့ ယူဆကြသည်။ လီယိုနာဒိုသည် ပန်းချီကား တစ်ခု ဆွဲမည်ရှိသောအခါ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ကို အကွက်ကျကျရှိဘို့နှင့် အရောင်များ မည်သို့ ကစားဖို့ ကိစ္စများနှင့် ဘယ်လိုလုပ်လျှင် အကောင်း ဆုံးဖြစ်မည်ကို အမျိုးမျိုး စမ်းသပ်ကြည့်ဟန်တူသည်။ သင်္ချာပုစ္ဆာတစ်ခု တွက်သည့်အလား အဖြေတစ်ခု ထွက်လာအောင် ရှာကြံသည်။ သူလို ချင်သည့် အဖြေ ထွက်လာသောအခါ ဆက်ဆွဲဖို့ စိတ်မဝင်စားတော့ဘဲ ဖြစ်သွားဟန်တူသည်။

လီယိုနာဒို ပြောဖူးသည်။ “အနုပညာဆိုတာ စိတ်ကူးရဖို့ ပုံသဏ္ဍာန်ဖြစ်အောင် ဖော်ယူဖို့သာ ဖြစ်တယ်။ ပစ္စည်းတစ်ခု ဖြစ်အောင် လုပ်တာ အနုပညာ မဟုတ်ဘူး။ ပစ္စည်းတစ်ခုဖြစ်အောင် ဆိုတာကတော့ သာမန်စိတ်နဲ့ လူတွေ လုပ်တတ်တာချည်းဘဲ”

လီယိုနာဒိုသည် အလုပ်တစ်ခု လုပ်နေရာက အခြားတစ်ခု ထိုတစ်ခု မပြီးမီ တစ်ဖန် အခြားတစ်ခု ဆက်တိုက် တောက်လျှောက်လုပ် သွားတတ်သည်။ သူ စိတ်ဝင်စားတာတွေက များလွန်းသည်။ တစ်ခုကို ဇောက်ချ၍ လုပ်တတ်သည့် လူမျိုးမဟုတ်ချေ။ သို့ဖြစ်၍ သူ့စိတ်ကူး တစ်ခုကို စုစုစည်းစည်းနှင့် မယ်မယ်ရရဖြစ်အောင် မလုပ်နိုင်ခဲ့ချေ။

လီယိုနာဒိုသည် အရောင်မျိုးစုံ ကျောက်သံပတ္တမြား အစအန တွေ စုပေါင်းထည့်ထားသော ရတနာတောင်းကြီးနှင့် တူသည်။ သူ့အသိဉာဏ်ထဲမှာ စိတ်ကူးတွေ များလွန်းသည်။ လုပ်ရည်ကိုင်ရည်ကလည်း သူများထက် လွန်ကဲတတ်နိုင်လွန်းသည်။ သို့ဖြစ်၍ အားလုံးဟုန်ပြီးမှ တစ်ခုမျှ မယ်မယ်ရရ ဘာမှ မလုပ်နိုင်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

သူသည် ကျမ်းစာအုပ် တစ်အုပ်ကိုမှ အပြီးသတ်အောင် မရေးနိုင်ခဲ့ချေ။ သို့ပေမင့် သူရေးခဲ့သော စာမျက်နှာများမှာ ၅၀၀၀ ကျော်သည်။ အရေအတွက် အတိုင်းသာ ပြောရလျှင် လီယိုနာဒိုသည် စာရေးဆရာ တစ်ဦးဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည်။ ပန်းချီကားတွေထက် စာမူတွေ ပိုကျန်ရစ်ခဲ့သည်။

လီယိုနာဒိုသည် သိပ္ပံပညာ၊ အနုပညာများနှင့် ပတ်သက်၍ စာမူပေါင်းများစွာ ရေးခဲ့သည်။ စာမူပေါင်း ၅၀ မျှ ခုထိ ကျန်ရှိနေသေးသည်။ ထို့ပြင် ပုံကြမ်းတွေ အများအပြား ရေးဆွဲသည်။ စာမူတွေထဲတွင် သရုပ်ဖော်ရုပ်ပုံတွေ ပါရှိသည်။ စာမူတစ်ခုထဲမှာပင် ရုပ်ပုံပေါင်း ၁၇၀၀ မျှ ပါရှိသည်။

သူသည် ဩကာသလောက သဘာဝအလှကို လူ့လောကထက် ပင် ပိုနှစ်သက်ဟန်တူသည်။ တောတောင် ရေမြေတို့သည် ဘက်မလိုက်သော သဘောရှိကြသည်။ ယုတ်မာသော စိတ်လည်း မရှိ။ တစ်ဖက်သားကို နှိပ်စက်ကလူ ပြုလိုသော စေတနာကင်းသည်။ ဩကာသလောကကြီးကို စိတ်ထားမှန်မှန်နှင့် ကြည့်လိုက်လျှင် ဘာမျှ အပြစ်ဆိုဖွယ်မရှိ သန့်ရှင်းလှသည်။

လီယိုနာဒိုသည် သဘာဝရှုမျှော်ခင်းများကို အများအပြား ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ပန်းပွင့်များ၏ အနွယ် အမြှင်ကလေးတွေကို အသေးစိတ်ကလောင်ချွန်ချွန်နှင့် လိုက်ဆွဲသည်။ သူရေးဆွဲသည့် ပန်းချီကားတိုင်းမှာပင် ကြည့်လိုက်ရလျှင် မျက်စိအေးကာ နှလုံးကို သောမနဿပွားစေသော သဘာဝတောတောင် ရေမြေအလှများ နောက်ခံထည့်သွင်းထား

သည်။ ကြည့်ရှုသူ၏ မျက်စိကို သိမ်းကြိုးလှည့်စားနိုင်သော သတ္တိထူး အပြည့်အဝ ပါရှိသည်။

သူ့ပန်းချီကားများထဲတွင် ဗိသုကာ အဆောက်အဦမပါ သလောက် ရှားသည်။ ဩကာသလောက သဘာဝ အလှတွေဖြင့်သာ နေရာကို ဖြည့်ပေးလိုဟန် တူသည်။

လီယိုနာဒိုသည် စက်ဆရာ အင်ဂျင်နီယာတစ်ဦး ဖြစ်သည်ကို ယခုခေတ် လူများ၏ စိတ်ထဲမှာပင် သဘောမပေါက်နိုင် ဖြစ်ကြသည်။ သူ့ခေတ်က သူ့အမှုထမ်းခဲ့သော ဘုရင်မြို့စားကလည်း သူ့ကို အင်ဂျင် နီယာဟု သဘောမထားကြဘဲ ရှိခဲ့ကြသည်မှာလည်း အံ့ဩဖွယ်မရှိချေ။

လီယိုနာဒိုသည် လမ်းပေါ်လှည့်သည့် ပွဲတော်ကြီးများအတွက် တီထွင်သော ပစ္စည်းများ၌ပင်လျှင် ဩတိုမက်တစ်သဘော (ဝါ) သူ့အလို လို လည်ပတ်သည့် သဘောတွေ ပါနေသည်။ သူသည် တောင်ကြီးများ ကိုပင် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ ရွေ့နိုင်သည်အထိ စိတ်ကူးဉာဏ်များ ကစားကြည့်သည်။ တောင်ကြီးများကို ဖောက်ထွင်း၍ လမ်းဖြစ်အောင် လုပ်ရန်လည်း ကြံစည်ခဲ့သည်။

လီယိုနာဒို တီထွင်ကြံစည်ခဲ့သည့် ပစ္စည်းများမှာ များလှသည်။ လက်နှင့် တစ်ချက်လှုပ်ရုံနှင့် ဖွင့်ပိတ်လိုရသည့် ကပ်ကျေးကို သူ တီထွင် သည်ဆိုသည်။ အမျိုးမျိုးသော စက်ကိရိယာများအပြင် အမြင့်မှ ခုန်ချ ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည့် လေထီးကို သူစိတ်ကူးခဲ့သည်။

“ခိုင်ခန့်တဲ့ အဝတ်နဲ့ချုပ်ထားတဲ့ တဲသဏ္ဍာန် အမိုးအိတ်ကြီး တစ်ခုကို လေလံအောင် ချုပ်ပါ။ အလျား ၁၂ တောင်၊ အနက် ၁၂ တောင် ရှိပါစေ။ အဲဒီ အိတ်ကြီးကို လူကိုယ်မှာချိတ်ပြီး အမြင့်ကြီးက ခုန်ချလျှင် ဘာမှ အထိအခိုက်ရှိမှာ မဟုတ်ဘူး” ဟု သူ မှတ်တမ်း ရေးထားခဲ့သည်။ လီယိုနာဒိုသည် သူ့တစ်သက်လုံးလိုပင် “ငှက်သွင် ပျံကြွလိုသောဆန္ဒ ပြင်းခဲ့သည်။ ငှက်တွေကြည့်ကာ သူတို့ ဘယ်လိုလုပ် ပျံကြပါလိမ့်။ လူတွေပျံချင်ရင် ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲ” ဟု စိတ်ကူးဉာဏ် ထုတ်သည်။

လီယိုနာဒိုသည် ငှက်များ၏ အမွေးအတောင် အမြီးများကို သေသေချာချာ လေ့လာသည်။ သူတို့ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး လေထဲသို့ ပျံတက် နေသနည်း။ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး မြေပေါ်ကို အသာလျှောချ နားနေသနည်း။ လေထဲတွင် တူရူပျံလိုက်၊ လှည့်ပတ်လိုက် ဘယ်လိုလုပ်သနည်း...။ အစ ရှိသော ဟန်အမူအရာများကို ပုံကြမ်းတွေ ရာနှင့်ချီ၍ ဆွဲသည်။ သို့သော် သူ့တစ်သက်တွင် “ငှက်သွင်ပျံကြွ” နိုင်စွမ်းကို မရခဲ့ချေ။

သို့သော် မကြာသေးမီကပင် တီထွင်သော ဟယ်လီကော့ပတာ ရဟတ်လေယာဉ်တွင် လီယိုနာဒို ရေးဆွဲသော ပုံစံများပေါ်မှာ အခြေတည် ၍ ဆောက်လုပ်ရသည်။

လီယိုနာဒိုသည် သိပ္ပံပညာနယ်တွင်းမှာလည်း နှံ့စပ်သည်။ သင်္ချာ ဘာသာကိုလည်း အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်စပ်သည့် အတွေးအခေါ်ကို အားပေးသည်ဟုဆို၍ အလွန်နှစ်သက်သည်။ ဂျီဩမေတြီပုံစံများကို အလကားနေရင်း အလကား ရေးဆွဲနေတတ်သည်။ “နောက်ဆုံးညစာ” ပန်းချီကားအတွက် ပုံကြမ်းများ ရေးရင်း ဆွဲထားသည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။

ကောင်းကင် နက္ခတ်တာရာများကို လေ့လာလိုသော ဆန္ဒရှိ သဖြင့် “လကို အကြီးကြီးမြင်ရအောင် မှန်ပြားချပ်တွေ တီထွင်မည်” ဟု ကြံစည်သည်။ သို့သော် လုပ်ဖြစ်ဟန်မတူချေ။

အသံကူးပြောင်းပုံကို လေ့လာရာတွင်လည်း လေလှိုင်းလေးများ က ယူဆောင်သည်အထိ သူသဘောပေါက် နားလည်သည်။ သူသည် စက္ကူပသာဒနှင့် အလင်းရောင်သဘောကို အသံထက် ပိုစိတ်ဝင်စားသည်။ လူ၏ မျက်လုံး အကြည့်ဓာတ်ကို သူအံ့ဩ၍ မဆုံးချေ။

“ဒီလောက်သေးငယ်တဲ့ နေရာကွက်ကွက် ကလေးထဲမှာ လောကကြီး တစ်ခုလုံး သွင်းထားနိုင်တာပြောလို့ ဘယ်သူယုံမလဲ” ဟု ဆိုဖူးသည်။ သူ ပို၍ အံ့ဩသည်မှာ လူ၏ စိတ်တန်ခိုးပင် ဖြစ်သည်။ လွန်လေပြီးသော ကာလက မြင်ဘူးခဲ့သည့် သဏ္ဍာန်ရုပ်ကို ပြန်တစ်ဖန် ဆွဲယူ မှတ်မိနိုင်သည်မှာလည်း အံ့ဖွယ်ပါတကား။

ရှေးရှေးက ရေးခဲ့သော ရုက္ခဗေဒ သိပ္ပံစာအုပ်များကို ဖတ်ကာ သစ်ပင်များ၏ သဘာဝကို လေ့လာသည်။ သစ်ကိုင်းပေါ်မှာ သစ်ရွက်တွေ ထွက်ပုံမှာ သူ့သဘာဝ ဓမ္မသဘောတရား မည်သို့ရှိမည်ကို ကြံစည်သည်။ သစ်ပင် ပင်စည်အတွင်းက အဝန်းပေါ်တွင် တွေ့ရသော အရစ်များကို ရေတွက်ကြည့်ခြင်းဖြင့် သစ်ပင်၏ သက်တမ်းကို သိနိုင်သည့်နည်းကို လီယိုနာဒို တွေ့ခဲ့သည်။

လူနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ ခြေ လက် အနေအထားကို နှိုင်းယှဉ်သည့် ပညာရပ်ကိုလည်း သူ လမ်းထွင်ပေးခဲ့သည်ဟု ဆိုရမလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ လူ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို လေ့လာရာမှာလည်း လူသေများကို ခွဲစိတ် လေ့လာသည်။ ပြီးလျှင် ပုံတွေ အမျိုးမျိုးဆွဲထားသည်။

လီယိုနာဒို၏ ပညာကို ဝေဖန်ဖို့ တော်တော်ခက်သည်။ သူ့ ပညာတွေက စုံဘဲစုံလွန်းသည်။ စိတ်ကူးဉာဏ်ကလည်း ကောင်းသည်။ အသိအမြင်ကလည်း ပြည့်စုံသည်။ စိတ်ကူးရှိသလောက်လည်း လက်က လိုက်နိုင်သည်။ သည်လောက်တောင် အဖက်ဖက်က သိမြင်ကြံဆ တီထွင် နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကို ဘယ်လိုမြင်ရမည် မပြောတတ်အောင် ရှိကြသည်။

အချို့ကလည်း သူ့စိတ်ကူးဉာဏ် ကောင်းသည်။ သို့သော် စိတ်ကူးရှိသလောက် ဘယ်သင်းကိုမှ ဆုံးခန်းတိုင် မလုပ်နိုင်ကြဟု ဆိုကြသည်။ အမှန်တော့ တစ်သက်တာ တိုတောင်းလှသည့် အချိန်အတွင်း သူ့စိတ်ကူးတွေ အားလုံးကုန်အောင် အကောင်အထည် ဖော်ဖို့မှ ဖြစ်နိုင်စရာလည်း မရှိချေ။

သူသည် စက်ဘက်မှာ ကျွမ်းကျင်သည်။ သို့သော် ထိပ်တန်း ရောက်သော စက်ဆရာကြီး ဟူ၍တော့ မခေါ်လောက်ပေ။ ပန်းချီမှာလည်း ပြောင်မြောက်ပါ၏။ သို့သော် ထိုခေတ်မှာဖြင့် အထူးချွန်ဆုံး ပန်းချီဆရာ ဟူသော ဘွဲ့ပေးလောက်အောင် ဖြစ်မလာခဲ့ချေ။ ပန်းပုမှာလည်း လက်ရာ ကောင်းပါသည်။ ပန်းပုဆရာ အကျော်အမော်ကြီးဟုတော့ မဖြစ်ခဲ့ချေ။ အတွေးအခေါ်များ ဘက်မှာလည်း ဉာဏ်ကစားခဲ့သည်။ သို့သော် ထို

ခေတ်ထဲတွင် ရှေ့ဆုံးက အတွေးအခေါ် ပညာရှိကြီးများနေရာသို့ မရောက် နိုင်ခဲ့ချေ။

လီယိုနာဒိုသည် ပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ သိပ္ပံပညာ၊ စက်မှုပညာ၊ အတွေး အခေါ်ပညာ အားလုံးတွင် နံ့စပ်သည်။ ထူးချွန်သည်။ ထိုခေတ်က ထင်ရှား သော ပညာရှင်တွေနှင့် ထိုပညာရပ်များမှာ ဝင်၍ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်သည်။ သို့သော် ဘာတစ်ခုကိုမှ အပြီးသတ် လုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိချေ။ သူတစ်ပါး ထက် သာလွန်ဖြိုးမောက်လောက်အောင် မဖြစ်ခဲ့ချေ။

တစ်ခုတော့ ရှိသည်။ ထိုခေတ် ပန်းချီ၊ ပန်းပု အစရှိသော ပညာရှင်ကြီးတွေကလည်း ကြောက်ခမန်းလိလိ ပညာပြောင်ကြသည်။ သူတို့ထက်သာဖို့ ဆိုတာကတော့ မလွယ်လှချေ။ လီယိုနာဒိုသည် ပညာ နယ်စုံပြီး ဝင်ပြိုင်နိုင်ရုံသာ ရှိ၍ မသာလွန်နိုင်ခြင်းမှာလည်း ထိုခေတ်၏ အခြေအနေဟု ဆိုရပေမည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ လီယိုနာဒို၏ ဘဝကို လေ့လာသောအခါ လူကြံ လျှင် ဘာမဆို ဖြစ်နိုင်သည်ဟူသော ဥပဒေသကို ထင်ရှားစေသည်။ အားတက်ဘွယ် ကောင်းသည်။ ထို့ပြင်လည်း ဘာမဆို အခုခေတ်မှာကျမှ ကြံစည်တီထွင်ကြသည် မဟုတ်ဘဲ ရှေးပညာရှင်ကြီးတွေ ထားခဲ့သည့် အသိပညာတွေပေါ်မှာ အခြေခံရတာပါလား ဟူသော အတွေးဖြင့် ကိုယ့် ကိုယ်ကို အထင်မကြီးမိအောင်လည်း သတိထားနိုင်ကြပေလိမ့်မည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို (၁၄၇၅-၁၅၆၄)

ရီနေးဆန်းခေတ် ပုဂ္ဂိုလ်များ အဖက်ဖက်မှာ ထူးချွန်လိုက်ကြပုံမှာ ကြောက်မမန်းလိလိ ဖြစ်သည်။ ပညာနေရာမှာ သာမက ဆိုးပေကြပုံ ရက်စက်ကြပုံမှာလည်း တစ်ဖက်စွန်းအထိ တွေ့ရသည်။

လီယိုနာဒို-ဗင်ချီ၏ ကြီးကျယ်သော ပညာများကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပြီးနောက် သူနှင့် ခေတ်ပြိုင် ပန်းပု၊ ပန်းချီဆရာကြီး မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို [အီတလီဘာသာ (အသံထွက်) မစ်ကယ်လန်းဂျလို] ၏ အကြောင်းကို လေ့လာရန် တင်ပြပါဦးမည်။ သူနှင့် လီယိုနာဒိုကို နှိုင်းယှဉ်၍ လေ့လာတတ်ကြသည်။ အလင်းရောင်ခေတ်တွင် လီယိုနာဒိုနှင့် မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုတို့မှာ ရွှေတောင်ကြီးအလား မားမားမတ်မတ် အံ့ဩဖွယ်ရာ တွေ့ရပေသည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် ၁၄၇၅ ခုနှစ်တွင် မွေးဖွားရာ ထိုအချိန်တွင် အသက် ၂၃ နှစ်အရွယ် လီယိုနာဒိုသည် ပန်းချီ ပန်းပု ပန်းတင်းအလုပ်များကို ဗာရော့ချီ၏ လက်အောက်တွင် ကောင်းစွာလုပ်ကိုင်လျက် ရှိနေပြီ။ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို ၆ နှစ်အရွယ်တွင် လီယိုနာဒိုသည် ယေရှုဖွားတော်မူခန်းကို ရေးဆွဲလျက်နေသည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို၏ အဖေက သူ့သားကို အရောင်းအဝယ်ဘက် ပို့ချင်သည်။ ငွေကြေးတွေကိုင်ပြီး ရောင်းဝယ်ကုန်သွယ်မှုက မည်မျှ အကျိုးပေးနိုင်သည်ကို မြင်သည်။ ကြည့်ပါလား၊ မီဒီချီအမျိုးတွေ ကုန်သည်တွေဘဲ၊ ဘဏ်လုပ်ငန်းတွေ သင်္ဘောတပ်ကြီးတွေနှင့်။ ခုတော့ ဖလောရင့်မြို့တော်မှာ ‘မင်း’ ဖြစ်နေပါပကော။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုက ပုံဆွဲ ဝါသနာပါသည်။ ကျောက်ဖြူသားနှင့် ပန်းပုထုချင်သည်။ သူငယ်ငယ်က ကျောက်ဖြူတုံးများ တူးသည့်ရွာက မိန်းမကြီးတစ်ဦး၏ နို့ကို စို့၍ ကြီးပြင်းခဲ့ရသည် ဆိုသည်။ သို့ကြောင့်ပင် ပန်းပုဝါသနာပါသည်ဟု ရယ်သွမ်းသွေး ပြောကြသည်။

မိုင်ကယ် ပုံဆွဲချင်ရမလားဆိုပြီး သူ့အဖေက ကျွဲရိုက်နွားရိုက် ရိုက်သည်။ သို့ပေမယ့် မိုင်ကယ် အလျော့မပေး။ အနာခံပြီး သူ လုပ် ချင်တာကို ဆက်လုပ်သည်။ သူငယ်ချင်း တစ်ယောက်၏ အကူအညီဖြင့် (Ghirlandaio) ဃာလန်ဒါအိုခေါ် ပန်းချီဆရာကြီးထံ ပညာသင်ခွင့် ရသည်။ ထိုအရေးတွင်လည်း သူ့အဖေက အတော်ရိုက်နှက်သေးသည်။ နောက်ဆုံးတွင် မိုင်ကယ်က မလျော့သဖြင့် ရိုက်သူက အလျော့ပေးရသည့် အဖြစ် ရောက်ခဲ့သည်။

မိုင်ကယ်သည် ပန်းပုကိုသာ ထုချင်သည်။ ဆရာကြီးထံမှ နံရံ ပန်းချီဆွဲနည်းများ သင်ယူခဲ့သည်။ ထိုအတောအတွင်း ‘မဟာ’ ဘွဲ့ခံ လော်ရင်ဇို မီဒီချီ ဖွင့်ထားသော အနုပညာဥယျာဉ်တော်သို့ မကြာမကြာ သွားကြည့်သည်။ ထိုအနုပညာ ဥယျာဉ်တော်မှာ မီဒီချီအိမ်တော်ဝင်းပင် ဖြစ်၍ လော်ရင်ဇို အရပ်ရပ်မှ စုဆောင်းယူလာသော ရှေးဟောင်းပန်းပု ရုပ်ထုများကို အနုပညာဝါသနာပါသူများ ကြည့်ရှုနိုင်အောင် ထားပေးသည်။ ထို့ပြင် ပန်းချီပန်းပု ဆရာကြီးများက သင်တန်းပေးပို့ချသည်။

မီဒီချီ အနုပညာဥယျာဉ်တော်တွင်းသို့ လွတ်လပ်စွာ ဝင်ကြည့် နိုင်ကြသည်။ သို့သော် ထိုနေရာရှိ သင်တန်းဝင်ခွင့်ရရန်မှာ မလွယ်ကူချေ။ ပညာဉာဏ်ကောင်းပြီးရှေ့အလားအလာရှိဦးမှ။ ဝင်ခွင့်ရပြီဆိုသည်နှင့် ထောက်ပံ့ကြေးပေးပြီး မီဒီချီအိမ်တော်ကြီးမှာ သားတော် သမီးတော်တွေ နှင့် တစ်တန်းတည်း အတူနေထိုင် စားသောက်ရသည်။ အဝတ်အစား နေရာထိုင်ခင်းမှစ၍ အားလုံးမဟာလော်ရင်ဇိုက တာဝန်ယူသည်။ အကယ်၍ ပညာသင်ယူသူသည် မိမိလက်စွမ်းလက်စဖြင့် ဖန်တီးလုပ်ကိုင် သော ပန်းချီကား ပန်းပုရုပ် စသည်တို့ ကြိုက်ဈေးဖြင့် ရောင်းချနိုင်ခွင့် ရှိသည်။

သို့ဖြစ်၍ မဟာလော်ရင်ဇို၏ “အနုပညာ ဥယျာဉ်တော်မှာ အနု ပညာသည်တို့၏ အားထားရာ ဖြစ်သည်။ မိုင်ကယ်သည် ဃာလန်ဒါအို၏ စတူဒီယိုတွင် ပန်းချီဆွဲနေရသည်။ ကျောက်သားကို ကိုင်ချင်သည်။ ကျောက်သား ကိုင်ချင်သည် ဆိုရာတွင် ကျောက်တုံးကို ကိုယ့်ဘာသာကိုယ်

မဝယ်နိုင်သဖြင့် မိုင်ကယ်မှာ ‘လက်ဆာ’ သောဝေဒနာကို လှိမ့်ခံနေရသည်။

မိဒီချီဥယျာဉ်တော်ထဲသွားပြီး သူများတွေ ကျောက်သားထုနေသည်ကို မြင်ရတိုင်းအားကျပြီး စိတ်ဝေဒနာ ခံစားနေရသည်။ သူ၏ သူငယ်ချင်း ပန်းချီဆရာပေါက်စ ဃရာဏာချီ (Granacci) ကို မေးဖူးသည်။

“မင်းမှာ မရရင် သေရတော့မလောက် လိုချင်တာများ မရှိဖူးလား”

“ဟင့်အင်း...မရှိပေါင်”

“ဒီလိုဆိုရင်...မင်း ကံကောင်းပေတာပေါ့”

ထိုအခါ ဃရာဏာချီက စဉ်းစားပြီး -

“ဒီလိုတော့လဲ မဟုတ်ဘူး ထင်တယ်ကွာ” ဟု ခပ်ဖြေးဖြေး ပြန်ပြောသည်။

အနုပညာ (သို့မဟုတ်) ပညာရပ် တစ်ခုခုတွင် သူများထက် ထူးချွန်ဖို့မှာလည်း “မဖြစ်ရင် သေရတော့မလောက် စိတ်ဆန္ဒပြင်းရပေမည်။ သည်လို စိတ်ဆန္ဒမပြင်းပြဘဲနှင့် မထူးချွန်နိုင်” ဟု ဃရာဏာချီက ဆိုလိုသည်။

ဃရာဏာချီက ခေါ်သွား၍ မိဒီချီဥယျာဉ်တော်ထဲ သွားရောက်ကြည့်ရှုခဲ့သည်။ သူ၏ အကူအညီဖြင့်ပင် ဥယျာဉ်တော် အနုပညာကျောင်းကို ဃရာဏာချီနှင့်အတူ တက်ခွင့်ရခဲ့သည်။ ကျောင်းတွင်အတူ ပညာသင်ဘက် အခြားတစ်ဦးမှာ တိုရိုဂီယာနို ဖြစ်သည်။ သူတို့သုံးဦး၏ အဖြစ်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုမှာ တစ်ခေတ်တွင် တစ်ဦးသာ ပေါ်နိုင်သော အနုပညာရှင်ဟု ခေါ်လျှင်ပင် လျော့နည်းပေဦးမည်။ ယခုဆိုလျှင် နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ ကြာခဲ့သော်လည်း သူလိုပညာရှင်မျိုး မတွေ့ကြရသေးပေ။ သည်

လောက်အထိ ထူးချွန်သော ပါရမီသတ္တိ ထူးပေသည်။ ယရာဏာချီမှာ သာမန် ပန်းချီဆရာတစ်ဦးပင် ဖြစ်သည်။ ပညာသည် အချင်းချင်း မြင် လိုက်လျှင်ပင် မိုင်ကယ်၏ ထူးချွန်သောသတ္တိကို ရိပ်စားမိသည်။ စုန်း စုန်းချင်း သိသည်ဟူသော စကားအတိုင်း သူ့ကိုယ်သူလည်း “မှန်တန်း အတန်းအစားထက် မကျော်လွန်သည်” ကိုလည်း သိသည်။

သို့သော် ယရာဏာချီသည် “ငါ သူ့လို မဖြစ်ရလေခြင်း” ဟု မနာလို ဝန်တိုစိတ် လုံးဝ မရှိချေ။ မိုင်ကယ်အတွက် အစွမ်းကုန် ကူညီ ပေးသည်။ တစ်ခါတစ်ခါ မဟာလော်ရင်ဇိုက ယရာဏာချီကို ပွဲလမ်းသဘင် များအတွက် အဆင်အပြင်တွေ (ဥပမာ - လမ်းလှည့်ဖို့ လှည်း၊ ပန်း ရထားများ၊ မုခ်ဦးများ အစရှိသော အဆောင်အယောင်များ) အတွက် ပုံစံတွေ ရေးဆွဲခိုင်းသည်။ တီထွင်လုပ်ခိုင်းသည်။

ထိုအခါ မိုင်ကယ်က ကြားထဲကနေ၍ မခံနိုင်ဖြစ်သည်။ အနု ပညာကို အဖိုးမတန်သည့်နေရာမှာ သုံးသည်ဟု ထင်သည်။ ယရာဏာချီ ကတော့ သူ့ကိုယ်သူ သိသည်။ သူ့အဖို့မှာ ဒါတွေလောက်နှင့်ပဲ တန်သည်။ သို့သော် ဝမ်းမနည်းချေ။ “အနုပညာဆိုတာ လူအများ စိတ်ချမ်းသာဖို့ ကြည်နူးပျော်ရွှင်ဖို့ပဲ မဟုတ်လား။ ဒီဥစ္စာတွေဟာ ပွဲပြီးလို့ အမှိုက်ဖြစ် သွားကော ဘာဖြစ်လဲ။ လူတွေပျော်ရွှင်အောင် တတ်နိုင်တယ်။ လူတွေပျော် ရင် ငါလဲ ပျော်တာပဲ” ဟု ခပ်အေးအေး ပြန်ပြောသည်။

သူ့စကားမှာ ပန်းချီကားကြီးတွေ၊ ပန်းပုရုပ်ကြီးတွေ တခမ်းတနား မဖန်တီးနိုင်သော်လည်း ဘုရားပွဲမုခ်ဦး၊ ပန်းရထား၊ ဘုန်းကြီးပျံတလား၊ လောင်တိုက်တွေ ဖန်တီးစီခြယ်နေသူတွေလည်း အနုပညာသည်တွေပင် ဖြစ်သည်ဟု သတိပြုဖွယ် ဖြစ်ပေသည်။

တိုရိုဂီယာနိုကား ယရာဏာချီကဲ့သို့ စိတ်မထားနိုင်ချေ။ မိုင်ကယ် ၏ ပညာကို စုန်းစုန်းချင်း ရိပ်စားမိသည်။ သူ့ကိုယ်တိုင် မိုင်ကယ်၏ ခြေဖျားတောင် ဒီတစ်သက်မှာဖြင့် မမီနိုင်ကြောင်းကို ကောင်းစွာ သိနား လည်သည်။

သည်လို သိနားလည်လေလေ စိတ်ထဲမှာ မခံချိလေဖြစ်သည်။ ဆယ်ကျော်သက် လူငယ်ဘဝကစပြီး ရန်ငြိုးထားလေတော့သည်။ ဥယျာဉ် တော်တွင် အတူပညာယူကြရင်း မိုင်ကယ်ကို လိုက်ရန်စသည်။ နှိပ်စက် ကလူပြုသည်။ တစ်နေ့သော် မိုင်ကယ်၏ မျက်နှာကို လက်သီးနှင့်ထိုးရာ နှာခေါင်းကျိုးသွား၍ သေရာပါအောင် မရှုမလှဖြစ်ရသည်။

“အေးကွာ...တိုရီဂီယာနီဆိုတဲ့ နာမည်တော့ နောင်လာနောက် သားတွေက မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုကို လက်သီးနဲ့ထိုးတဲ့လူအဖြစ် သိကြမှာ ပေါ့” ဟု မိုင်ကယ်ကဆိုသည်။

သူ့ပြောစကား မှန်သည်။ တိုရီဂီယာနီသည် အင်္ဂလန်ပြည်ရှိ အဋ္ဌမမြောက် ဟင်နရီဘုရင်၏ သင်္ချိုင်းဂူပုံကို ထုလုပ်ပေးခဲ့သူ ဖြစ် သည်။ အတော်အတန် ပြောင်မြောက်သော ပန်းပုပညာရှင် တစ်ဦးဖြစ် သည်။ သို့သော် ယခုအခါ သူ့အမည်ကြားလိုက်လျှင် “မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို ကို နှာခေါင်းကျိုးအောင် ထိုးတဲ့လူ” ဟူ၍သာ အသိအမှတ် ပြုကြသည်။

ဃရာဏာချီကတော့ သည်အဖြစ်တွေကို ကြည့်ပြီး “အေးကွာ လောကကြီးမှာ အနုပညာကို ပြောင်ပြောင်မြောက်မြောက် ဖန်တီးနိုင်တဲ့ လူတွေက ဖန်တီးလုပ်ကြတာဘဲ၊ သူတို့လို မဖန်တီးနိုင်တဲ့ လူတချို့ ကတော့ သူတို့မလုပ်တတ်တိုင်း လုပ်နိုင်တဲ့လူတွေ လုပ်တတ်တဲ့လူတွေ ကို ဖျက်ဆီးကြတာပေါ့” ဟု ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုတတ်သည့် လူ့ သဘာဝကို အတိုင်းသား မြင်ရသည်။

မိုင်ကယ်သည် မဟာလော်ရင်ဇို၏ အိမ်တော်တွင် ပညာသင်ယူ ရာတွင် သူ၏အစွမ်းအစကို ပြခွင့် တော်တော်နှင့်မရချေ။ ပိဋကတ်တိုက် ဆောက်လုပ်ရန် အတွင်း ကျောက်ဖြူတုံးများကို ဖြတ်ပေးနေရသည်။ အရုပ်ထုဖို့နှင့်တော့ အတော်ပဲ ဝေးသေးသည်။

မိုင်ကယ်သည် တစ်နေ့တွင် အရုပ်ထုရနိုးနှင့် မြော်ကိုးနေခဲ့ရာ စိတ်မရှည်နိုင်တော့သည်နှင့် သူများပစ်ထားသည့် ကျောက်တုံးတစ်တုံးကို ကောက်ပြီး အရုပ်ထုသည်။ “ကျောက်တုံးခိုးတယ်ဆိုပြီး ကျောင်းက

ထုတ်ပစ်မှာလေလား” ဟု စိုးရိမ်သည်။ သို့ပေမယ့် ဖြစ်ချင်ရာဖြစ် သူ့လက် “ဆာ” နေသည်ကိုတော့ ကျွေးရမှ ဖြစ်လေတော့မည်။

မဟာလော်ရင်ဇိုသည် အမှတ်မဲ့ နေသည်မဟုတ်ချေ။ မိုင်ကယ်ကို အမြဲအကဲခတ်နေသည်။ သူ့အရည်အသွေးကို ရိပ်စားမိသည်။ သူ့ရှေးဦးစွာ ထုသည့်အရုပ်ကိုကြည့်၍ လိုသည်ကို ဝေဖန်သည်။ မိုင်ကယ်သည် မဟာလော်ရင်ဇို၏ ဝေဖန်ချက်ကို လက်ခံသည်။

မိုင်ကယ်အဖို့ အနုပညာဥယျာဉ်တော်တွင် ပညာသင်ယူရသည့် အခွင့်အရေးမှာ သူ့အဖို့ အပျော်ဆုံးဖြစ်သည်။ မဟာလော်ရင်ဇို၏ မိသားစုနှင့်အတူ နေထိုင်စားသောက်ရာမှာ မဟာလော်ရင်ဇို၏ သားကြီး ပိုင်ရိုနှင့်ဇနီးတို့က သူ့ကို အဖက်မတန်သလို နှိမ်ကြသည်။

သူတို့အဖေ လုပ်ပုံတွေကို မပြောဝံ့လို့သာ ကြည့်နေရသည်။ အနုပညာသည်တွေကို သူတို့မိသားစုနှင့် တတန်းစားထဲထားပြီး နေထိုင်စားသောက်ရသည်ကို မကျေမချမ်းဖြစ်ကြသည်။

တစ်နေ့သော် ပိုင်ရိုက မိုင်ကယ်ကိုခေါ်ပြီး သူ့ဇနီးပုံတူ အရုပ် ထုခိုင်းသည်။ “မင်းကို ငါ့အဖေက ငွေပေးပြီးငှားထားတာ၊ ငါခိုင်းတာ လုပ်ရမယ်” ဟူသော လေသံမျိုးသုံးသည်ကို မိုင်ကယ် မခံနိုင်ချေ။ မလုပ်နိုင်ဟု ဇွတ်ငြင်းသည်။

မိုင်ကယ်သည် ယခုအခါဖြင့် အိမ်တော်က ထွက်ရတော့မှာ သေချာပြီဟု သူ့အခန်းသို့ပြန်ကာ အထုပ်အပိုး ပြင်သည်။ ထိုအခိုက်ပင် မဟာလော်ရင်ဇိုကိုယ်တိုင် သူ့ဆီရောက်လာရာ သူ့၏ ကျေးဇူးရှင် မျက်နှာထောက်၍ ပြောဆိုမှားမိသည်ကို တောင်းပန်သည်။ သို့သော် မဟာ လော်ရင်ဇိုက ပြန်ပြောလိုက်သောစကားမှာ မိုင်ကယ်ကို အံ့ဩသွားစေတော့သည်။

“ပိုင်ရိုက မင်းကို တင်စီးပြောတဲ့အတွက် သူကလဲ မင်းကို တောင်းပန်သင့်တာဘဲ။ ပြီးတော့ မိုင်ကယ်...မင်းဟာ ငါတို့ရဲ့ မိသားစုထဲက တစ်ယောက်အပါအဝင်ဆိုတာ သိထားပါ”

မိုင်ကယ်မှာ မျက်ရည်မဆည်နိုင်တော့ချေ။

မိုင်ကယ်သည် မဟာလော်ရင်ဇို၏ အိမ်တော်မှာ နေထိုင်စဉ် ဟယူးမင်းနစ် အတွေးအခေါ်သမားများ စုရုံးဆွေးနွေးကြသည်ကို အမြဲ ကြားရသည်။ မဟာလော်ရင်ဇိုသည် “ပလေတို အကယ်ဒမီ” ခေါ် ရှေးဟောင်း ဂရိတ်ပညာရှိကြီးများ၏ ဒဿနိက ပညာများလေ့လာရေးအဖွဲ့ တစ်ခု ဖွဲ့စည်းထားခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့သည် အပြည်ပြည်အရပ်ရပ်က ပညာရှင်များ လာရောက်ဆွေးနွေးကြသည်။

ထိုအတောအတွင်းမှာပင် ခင်ကြီးဆာဗွန်နာရိုလား တစ်စခန်းထ တော့သည်။ အီတလီပြည်သူတွေ တရားပျက်ကုန်ပါပြီ။ မိစ္ဆာတွေ ဖြစ်ကုန် ပြီ...အစရှိသည်ဖြင့် ရဲရဲတောက် ဟောကြားသည့်တရားများကို မိုင်ကယ် သွားနားထောင်သည်။ သည်တော့ ကြောက်စိတ်တွေ ဝင်လာသည်။

ပန်းချီကားတွေ ပန်းပုရုပ်တွေကို ကာမဂုဏ် အားပေးသည့် ပစ္စည်းဟုဆိုကာ မြို့လယ် လဟာပြင်မှာ မီးပုံရှိကြသဖြင့် အတော်ဆုံးရှုံး ကုန်သည်။ “အနုပညာကို ဖျက်ဆီးချင်သူတွေ၊ အနုပညာသည်တွေကို နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းသူတွေဆိုတာ ခေတ်အဆက်ဆက် ရှိခဲ့တာပဲ” ဟု မိုင်ကယ်တွေးမိသည်။ သည်လိုတွေ ကြားထဲက ပြောင်မြောက်သည့် လက်ရာတွေဖြစ်အောင် ဖန်တီးရပေဦးမည်။

၁၄၉၂ ခုနှစ် မိုင်ကယ် အသက် ၁၇ နှစ်အရွယ်တွင် မဟာ လော်ရင်ဇို အနိစ္စရောက်သည်။ သူ့သားပိုင်ရှိသည် သူ့နေရာခံယူသည်။ နဂိုကမှ မိုင်ကယ်ကို မျက်နှာကြောမတည့်ခဲ့ရာ မိုင်ကယ်မှာ သူ့သခင် ကျေးဇူးရှင် မဟာလော်ရင်ဇိုမရှိသဖြင့် အိမ်တော်မှာ ဆက်နေလို့ မဖြစ်သည့် အခြေ ရောက်ခဲ့သည်။

ပိုင်ရှိသည် အနုပညာဆို၍ နကန်းတစ်လုံးမှမသိ နားမလည်ချေ။ တန်ဖိုးကို မသိတတ်ပုံမှာလည်း ပြောဖွယ်မရှိဖြစ်သည်။ သူ့အဖေ ပြုစု ကျွေးမွေးခဲ့သော မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုကဲ့သို့ အနုပညာ အစွမ်းအစရှိသူ တစ်ဦးကို အသုံးတော့ချချင်သည်။ တစ်ခါ သူ့သမီး မွေးနေ့ပွဲအတွက်

အဆင်သင့် ညက နှင်းခဲတွေကျထားသည်ကို ကလေးတွေကစားဖို့ မိုင်ကယ်အားခေါ်၍ နှင်းခဲလူရုပ်ကြီးတစ်ခု လုပ်ခိုင်းသည်။

မိုင်ကယ်မှာ သူ့ပညာကို စော်ကားလေခြင်းဟု စိတ်နာကျည်းမိသည်။ သို့သော် သူ့အရှင်သခင် မဟာလော်ရင်ဇို၏ ကျေးဇူးကို ပြန်သတိရကာ ပိုင်ရီခိုင်းသည့်အတိုင်း လုပ်ပေးလိုက်သည်။

ပိုင်ရီက သဘောကျသည်။ မိုင်ကယ်လိုလူမျိုး အိမ်တော်မှာ မွေးထားရတာ အကောင်းသား။ ဘယ်ဆိုးလို့တုံး။ ပိုင်ရီသည် သူ့မိတ်ဆွေတွေကို ကြွားတတ်သေးသည်။ “မိဒီချီအိမ်တော်မှာ တခြား ဘယ်မင်းစိုးအိမ်မှာမှ မရှိတဲ့ဥစ္စာ ၂ ခုရှိတယ်။ နှင်းခဲလူရုပ်ကြီး လုပ်တတ်တဲ့ မိုင်ကယ် အိန်ဂျလိုရယ်၊ ပြီးတော့ မြင်းနဲ့ ပြိုင်ပြေးနိုင်တဲ့ ကျွန်ယောက်ျား တစ်ယောက်ရယ်” ဟုသတည်း။

မိုင်ကယ်သည် မိဒီချီအိမ်တော်မှာ မနေတော့ဘဲ သူ့အဖေအိမ်ပြန်လာသည်။ ပန်းချီဆက်ဆွဲ။ ပန်းပုထုသည်။ ထိုအတောအတွင်း မိုင်ကယ်ပညာရဖို့ အကြောင်းဖန်လာပြန်သည်။

မိုင်ကယ်သည် လူရုပ်များ ထုလုပ်ရာတွင် ကိုယ် လက်ခြေထောက် လှုပ်ရှားမှု မျက်နှာတည် မျက်နှာထားများကို သရုပ်ဖော်ရာတွင် အတိအကျရချင်သည်။ လှုပ်ရှားမှုကို အပြင်ဘက်ကနေပြီး တွေ့မြင်ရသည်နှင့် အားမရချေ။ ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်းက အရိုးဆက်တွေ ဘယ်လိုနေသည်။ အကြောအသားတွေက ဘယ်ပုံ လှုပ်ရှားသည် အစရှိသည့် လူ့ခန္ဓာကိုယ်၏ အတွင်းသဏ္ဍာန်ကို ကြည့်ချင်သည်။

သို့ကြည့်ချင်လျှင် လူသေများကို ခွဲစိတ်ပြီးကြည့်မှ ဖြစ်မည်။ ခက်လိုက်ပုံက အဲဒီခေတ်ထဲမှာ လူသေကိုခွဲလျှင် သေဒဏ်တဲ့။ မိုင်ကယ်မှာ နေမထိ ထိုင်မသာဖြစ်နေသည်။ “လူ့ရဲ့ အတွင်းသဏ္ဍာန်ကို မြင်ဖူးမှ လူရုပ်တွေကို တူအောင် ထုနိုင်တော့မှာပေါ့” ဟု ဆိုသည်။

မိုင်ကယ်သည် ကုသိုလ်ဖြစ်ဆေးရုံတစ်ခုကို အုပ်ချုပ်သော ဆရာတော်ခင်ကြီးတစ်ပါးနှင့် အကျွမ်းဝင်သည်။ (ဆေးရုံများကို ခင်ကြီး

များက အုပ်ချုပ်သည်။ ကုသိုလ်ဖြစ်ဌာနများ ဖြစ်သည်။) မိုင်ကယ်သည် ခင်ကြီးကျောင်း စာကြည့်တိုက်သို့သွား၍ စာအုပ်များ ဖတ်ရှုလေ့ရှိသည်။ တစ်နေ့သော် သူ့အလိုဆန္ဒကို ဆရာတော်အား လျှောက်ထားသည်။ ဥစ္စာရှင်မရှိ လာမယူကြသည့် လူသေအလောင်းတွေရှိသည်။ ဒါတွေကို သူခွဲကြည့်ချင်သည်။

• ဆရာတော် ခင်ကြီးသည် မိုင်ကယ်၏ စကားကို ကြားရလျှင် ထိတ်လန့်၍ “တော်တန်တိတ်၊ ဒီစကားကို နောက်ထပ်မကြားချင်ဘူး” ဟု တစ်ချက်လွှတ် အမိန့်ပေးလိုက်သည်။ မိုင်ကယ်မှာ စိတ်ပျက်အားလျော့ သွားသည်။ သို့ပေမင့် စာကြည့်တိုက်သို့ သွားမြဲသွား စာအုပ်များ ဖတ်မြဲ ဖတ်သည်။

နောက်တစ်နေ့မှာပင် ဆရာတော်ခင်ကြီးက သူဖတ်ဖို့ စာအုပ် ကြီးတစ်အုပ် ထုတ်ပေးပြီးလျှင် သူ့အလုပ်ရှိသည်ဆို၍ ထားပစ်ခဲ့သည်။ စာအုပ် စာမျက်နှာချပ်တွေကြားတွင် ကြီးမားသော ကြေးဝါသော့ချောင်း ကြီးတစ်ခု တွေ့ရသည်။

နောက်နေ့များတွင် ထိုနည်းအတိုင်းပင် စာအုပ်ကြီးထဲမှာ သော့ ကြီး ညှပ်ညှပ်ထားခဲ့သည်ကို မိုင်ကယ်တွေ့ရသည်။ အတော်ကြာမှ ဒီ သော့ကြီးက ဘယ်ကပါလိမ့်ဟု တွေးရင်း လူသေတွေထားတဲ့ ရုံတံခါး သော့လေးလားဟု တွေးမိသည်။

“သေလိုက်ပါတော့ မိုင်ကယ်ရယ်။ ဒါလောက်ပဲ အ,ရ န,ရ သလား။ ဆရာတော်က ဘယ်နှယ်လုပ်ပြီး လူသေတွေ ခွဲတော့လို့ ပြောင် အခွင့် ပေးရဲမှာတဲ့လဲ...”

မိုင်ကယ်သည် ထိုသော့ကြီးသုံး၍ လူသေထားသည့် ရုံအတွင်း သို့ ဝင်ထွက်ဖို့ အခွင့်သာလေတော့သည်။ သို့ပေမင့် လွယ်လှသည့် ကိစ္စ တော့ မဟုတ်ချေ။ အကာလ ညဉ့်အခါသွားပြီး လုပ်မှဖြစ်မည်။ ဆေးရုံ ဘုန်းကြီးကျောင်းက ခင်ကြီးတွေက နံနက်အရုဏ် ထကြသည်။ လူခြေ တိတ် သန်ကောင်လောက် အရောက်သွားပြီး ဘုန်းကြီးတွေ မနိုးခင် ကိစ္စပြီးရမည်။ သုံးလေးနာရီလောက် အချိန်ရသည်။

မိုင်ကယ်သည် ဖယောင်းတိုင်တစ်တိုင်ကို မီးညှိပြီး ဘယ်နှစ်နာရီ ကြာခံသည်ကို အတိအကျ စမ်းသပ်ပြီး အချိန်ကိုက်ထားရသည်။ ထို့ နောက် လူခြေတိတ်ချိန်တွင် ဘုန်းကြီးကျောင်းထဲဝင် လူသေရုံတံခါးကို သော့ဖွင့်ပြီး လူသေခန်းသို့ ရောက်ခဲ့ရသည်။

လူသေ အလောင်းကို ခြေထောက်မှ ခေါင်းအထိ အဝတ်နှင့် ရစ်ပတ်စည်းနှောင်ထားသည်။ ခြေရင်းရနေပြီး အဝတ်ကို ဖြေလာရာ အထက်ပိုင်းရောက်လျှင် လူသေကို သူ့ကိုယ်နှင့် မီထားရသည်။ လူသေနှင့် သူ ဖက်လဲဘနန်း ထွေးလားလုံးလား ဖြစ်နေတော့သည်။

ညအချိန်မတော် အခန်းထဲမှာ လူသေနှင့် သူသာရှိသော်လည်း မိုင်ကယ်မှာ သိချင်စောနှင့် ကြောက်ရလန့်ရမှန်း မသိချေ။ ခွဲစိတ်ဖို့ ဓားကလည်း မီးဖိုချောင်ထဲက သားလှီးဓားဖြစ်သည်။ ဖယောင်းတိုင် မကုန် မီ အပြီးလုပ်ရသည်။ လူသေကို သည်အတိုင်း ထားပစ်လို့မဖြစ်သေး အဝတ်ကြီးနှင့် နေရာတကျ ပြန်ရစ်ပတ်ပြီး ထားခဲ့ရသေးသည်။

တစ်ညတွင် လူသေကို ခွဲစိတ်နေရင်း အဆုတ်ကို သွားဖိမိသည်။ ထိုအခါ အဆုတ်ထဲတွင် ကျန်နေသည့် လေတွေ လူသေပါးစပ်မှ ထွက် သွားသဖြင့် လူသေက ထအော်သည့်နှယ် ကြောက်ခမန်းလိလိ အဖြစ်မျိုး လည်း ကြုံရသေးသည်။

မိုင်ကယ်အဖို့ ပြဿနာတွေ များလှသည့်အထဲမှာ တစ်ညလုံး အိမ်မှာမအိပ်ဘဲ မိုးလင်းမှ အိမ်ပြန်ရောက်သည်။ “မင်းကိုယ်က ဘာစော် ကြီး နံမှန်းမသိဘူး။ လူသေနံ့ကြီးလိုပဲ” ဟု သူ့အစ်ကိုတွေ ညီတွေက ဆိုကြသည်။

“သည်လိုဆိုရင် မဖြစ်ချေဘူး” ဟု မိုင်ကယ်သည် အိမ်အပြန် လမ်းက အရက်ဆိုင်ဝင် အရက်တစ်ခွက်ဝယ်ပြီး သူ့ကိုယ်ကိုပက်ပြီးမှ အိမ်ပြန်သည်။ သည်တော့ သူ့အဘွားနှင့် သူ့မိထွေးက “ဒီကောင်လေး တော့ ပျက်စီးပြီ၊ ညကလဲ တစ်ညလုံး အိမ်မပြန်ဘူး။ အရက်နဲ့တထောင်း ထောင်းနဲ့ ပြန်လာတယ်။ မိန်းမတွေလိုက်စား အရက်သောက်နဲ့ ရောဂါ ရတော့မှာပဲ” စသည်ဖြင့် မြည်တွန်ကြသည်။

မိုင်ကယ်ရောဂါတစ်ခုတော့ အမှန်ပဲ ရသည်။ လူသေတွေ ခွဲလွန်း၍ အော်ဂလီဆန်ကာ အစားအသောက်တွေ ပျက်ကုန်သည်။ လူသေခွဲရတာဆိုလဲ ခုခေတ် ဆရာဝန်တွေလို လက်အိတ်နှင့် မနံ့စော်ရအောင် ဆေးစိမ်လို့ ကိရိယာတွေလဲ စုံစုံလင်လင်နဲ့ မဟုတ်ရှာဘဲကိုး။ သူ့ အစားအသောက်ပျက်တာကို စိတ်အဆိုးဆုံးက သူ့မိထွေးပင် ဖြစ်သည်။ မိထွေးက အချက်အပြုတ် ကောင်းလှသည်။ မိုင်ကယ်ကိုလည်း အလွန်ချစ်သည်။ သူ့ချက်ထားတာတွေ စားကြမကြိုက်သည်။ အရေးထဲ သူ့ကလည်း တစ်မှောင့်၊ “ငါဖြင့် ချက်လိုက်ရတာ နင်ကတော့ မစားဘူး” တဲ့။

မိုင်ကယ်သည် သူ့ပညာနှင့် ဖလော်ရင့်မြို့တော်တွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းရှာလို့ မဖြစ်နိုင်ချေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် မြို့တော်နေလူဦးရေ တစ်ဝက်လောက်က အနုပညာတွေချည်း ဖြစ်နေသည်။

မိုင်ကယ် ထုသည့် ကျူးပစ် အချစ်နတ်သားလေး အရုပ်ကို လူတစ်ယောက် ဝယ်ယူ၍ ရောမမြို့သို့သွားပြီး ရှေးဟောင်းရုပ်ထုဆိုပြီး အနုပညာပစ္စည်း စုဆောင်းသူ ယာကိုပိုဂါလီခေါ် လူချမ်းသာကုန်သည်ကြီး တစ်ဦးထံ ရောင်းလိုက်သည်။

ယာကိုပိုဂါလီသည် အညာမိသွားပြီး နောက်မှ သိသောအခါ “ငါတို့ ခုခေတ်လူတွေထဲက ရှေးဟောင်း ဂရိတ်လက်ရာနဲ့မခြား ထုနိုင်တဲ့ လူရှိတာ ဝမ်းသာစရာပဲ” ဟု ပြောကာ မိုင်ကယ်ကို ရောမမြို့သို့ ခေါ်ယူသည်။

ရောမမြို့ကို ရောက်လျှင် မိုင်ကယ်သည် ရှေးဟောင်း ဂရိတ်နတ်ရုပ်များကို ထုလုပ်သည်။ ထို့နောက် မိုင်ကယ်ကို ကာဒီနယ်တစ်ဦးက ပီယာတား ကျောက်ရုပ်ထုဖို့ အပ်သည်။ ကြေးငွေမှာ ဒပ်ကက်ရွှေစ ၄၅၀ (ကျပ် ၆၀၀၀၀ နီးပါးမျှ ရှိမည်)။ တစ်နှစ်အတွင်း ပြီးအောင် ထုရမည်ဟု စာချုပ်သည်။

ထိုစာချုပ်ကို မိုင်ကယ်၏ မိတ်ဆွေ ယာကိုပိုဂါလီက အာမခံလက်မှတ် ထိုးပေးသည်။ “ထို ကျောက်ရုပ်သည် ရောမမြို့တော်ရှိ

ကျောက်ရုပ်တွေထက် ပိုလှပတင့်တယ် စေပါမည်” ဟု ရဲရဲကြီး အာမခံထားသည်။

မိုင်ကယ်က “ကာဒီနယ်ကြီးက ဘယ်အရုပ်ကဖြင့် ဒါထက်လှတယ်လို့ ပြောရင် ဘယ့်နယ်လုပ်ပ” ဟု မေးသည်။ ယာကိုပိုဂါလီက “ဒီတော့လဲ ခက်တာလိုက်လို့၊ ဒပ်ကက် ၄၅၀ အလျော်ပေးပြီး မင်းရုပ်ထုကို ယူထားရုံပေါ့ကွ...” ဟု ပြောလိုက်သည်။

အသက် ၂၅ နှစ်အရွယ်သာ ရှိသေးသော မိုင်ကယ်သည် ပီယာတား ကျောက်ရုပ်ကို ထုလုပ်တော့သည်။ ပီယာတား၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ အကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ကြီးမားသော ကရုဏာရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ သမ္မာကျမ်းစာအလာ ယေရှုကို လက်ဝါးကပ်တိုင်မှ ဖြုတ်ယူသည့်အခါ မယ်တော်မေရီနှင့် အဖော်အမျိုးသမီးများက ပွေ့ထူ မ,ယူနေသော အခန်းကို ပန်းချီ ပန်းပုအဖြစ် အမျိုးမျိုး သရုပ်ဖော်ကြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာများ အဖို့ ဗုဒ္ဓဝင်မှ အခန်းများကို ပန်းချီပန်းပုဖြင့် အမျိုးမျိုး သရုပ်ပြသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို ထုလုပ်သည့် ပီယာတား ကျောက်ရုပ်မှာ ယနေ့ရောမမြို့တော် ဆိန့်ပီတာ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတွင် လူအများ ကြည့်ညှိုဖူးမျှော်ရသည်။ မကြာမီကပင် အရူးတစ်ယောက်၏ တူ လက်ချက်ကြောင့် ထိုရုပ်ထုတော်၏ နှာခေါင်းကျိုး လက်ပြုတ် ဖြစ်ခဲ့ရ သည်။ ယခုပြန်ပြင်ဆင်၍ ယမ်းတောင့် မဝင်နိုင်သော မှန်များကို ကာရံထားရသည်။

ပီယာတားကို မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို မတိုင်မီ ရှေးရှေးက ပန်းချီပန်းပုတွေနှင့် အမျိုးမျိုး သရုပ်ဖော်ခဲ့ကြသည်။ ယေရှု လက်ဝါးကပ်တိုင်မှာ မရှုမလှ ခံရပုံ၊ မယ်တော်မေရီ ပူဆွေးပုံများကို အသားပေးခဲ့သည်ကများသည်။ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုနှင့် ခေတ်ပြိုင် ပန်းချီဆရာကြီး ဗိုတယ်ချီလီ Botticelli ၁၄၄၅-၁၅၁၀ (မိုင်ကယ်ထက် နှစ် ၃၀ ခန့် အသက်ကြီးသည်) ရေးဆွဲသော ပီယာတား ပန်းချီကားမှာ ထိတ်လန့်ဘွယ်ရာ ပူဆွေးဖွယ် သရုပ်ဆောင်မှုလွန်ကဲသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆရာတော် ဆာဗွန်

နာရီလား၏ တရားများက ဖလော်ရင့်မြို့တော်ကို လွှမ်းမိုးနေစဉ်က လက္ခဏာ ဆောင်သည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် ပီယာတားရုပ်ထုကို ကျောက်တုံး တစ်တုံး တည်းမှ ထွင်းယူသည်။ ကျောက်တုံးများ ရွေးရာတွင် တူးဖော်သည့်နေရာ ကျောက်တွင်းများသို့ သူ့ကိုယ်တိုင် စိတ်တိုင်းကျ ရွေးသည်။ ကျောက် တွင်းတူးသမားတွေနှင့် တကျက်ကျက် ရန်ဖြစ်သည်။ သူ “ဂျိုးများ” သည်ကို ကျောက်တွင်းတူးသမားတွေက အတော်မုန်းကြသည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို၏ “ပီယာတား” ရုပ်ထုပုံမှာ လက်ဝါးကပ် တိုင်ပေါ်တွင် အသက်ကုန်ခဲ့သော ယေရှု၏ အလောင်းကို မယ်တော် မေရီ ပိုက်ထားပုံဖြစ်သည်။ ပန်းပုပညာ စည်းကမ်းဥပဒေအတိုင်း ကြည့်လျှင် အပြစ်တွေ အများကြီးရှိသည်ဟု ဆိုသည်။

ရုပ်ထုကို ရစ်ပတ်ခြံထားသည့် အဝတ်တွေက များလွန်းသည် ဆိုနိုင်သည်။ မယ်တော်မေရီ၏ ဦးခေါင်းမှာ ကိုယ်နှင့်မလိုက် သေးလွန်း သည်။ လက်ဝဲဘက်လက် ဆန့်တန်းထားပုံကလည်း ဟန်နည်းမကျချေ။ မယ်တော်မေရီ၏ မျက်နှာမှာ နုနယ်လွန်း၍ သူ့သားထက်ပင် ငယ်ပုံရ နေသည်။

ထိုအချက်များမှာ ရုပ်ထု၏ အပြစ်အနာအဖြစ်နှင့် ပြောစရာ အနေနှင့်သာ ရှိနေသည်။ မယ်တော်မေရီ၏ မျက်နှာ သူ့သားထက် ငယ်ပုံရနေသည် ဖြစ်စေကာမူ မိခင်၏ အချစ်မေတ္တာကို သရုပ်ဖော်နေ သည်။ ဗျာပါဝန် တောင်ထုမျှသော ပရိဒေဝ ပူဆွေးမှုကို ဘယ်လိုပင် လေးစေကာမူ မယ်တော်မေရီ၏ မျက်နှာသည် တရားပြည့်ဝ ငြိမ်းချမ်း သော အသွင်ကို ဆောင်သည်။ “ဖြစ်သမျှအကြောင်း မကောင်းလှသည့် ကံကြမ္မာကို ဘုရားသခင်၏ အလိုအတိုင်းသာ ဖြစ်သည်” ဟူသော နှလုံးသွင်း လက်ခံနိုင်သော သဒ္ဓါစိတ်ကိုလည်း ပေါ်လွင်စေသည်။

ယေရှု၏ ပုံပန်းမှာလည်း လက်ဝါးကပ်တိုင်ထိပ်တွင် မရှုမလှ ခံရသော ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်များမှာ လုံးဝမရှိ။ လှပချောမွတ်သည်။ နောက်

ဆုံး အိပ်စက်ခြင်းဖြင့် သာယာငြိမ်းချမ်းသောအဖြစ်ကို ထင်ရှားစေသည်။
ယောက်ျားပီသသော ဂုဏ်ကျက်သရေ အပြည့်အဝ ရှိသည်။ မယ်တော်
၏ ပေါင်ပေါ်တွင် မှေးစက်နေသကဲ့သို့ ထင်ရသည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို၏ ပီယာတား ရုပ်ထုသည် မိခင်၏အတိုင်း
မသိသော မေတ္တာနှင့် ပူဆွေးမှုကို ငြိမ်းချမ်းစေသည့် သဒ္ဓါတရားတို့သာ
လျှင် လွှမ်းမိုးသည်။ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ဘွယ်၊ ဝမ်းနည်းပူဆွေး ဘွယ်ရာ
များကို ထိုကောင်းသော ရသများက ကွယ်ပျောက်စေခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်၍ ထိုပီယာတား ရုပ်ထုသည် ကြည့်ရှုသူတို့အား
လူ့လောက၏ နိယာမတရားကို ထင်ရှားပြနေသည်။ လူတို့မည်သည်
မွေးလာလျှင် သေရမည်။ လူ့လောကကြီးတို့ကို အဆက်ပြတ် လူမျိုးတုံး
မသွားစေဖို့ မိခင်တို့က သားသမီးများ မွေးပေးရသည်။ သည်လိုမွေးပြီး
တော့လဲ သေကြရသည်။

“ပီယာတား ကျောက်ရုပ်သည် ဇာတိနှင့် မရဏတရားကို
ပြသည်။ ဇာတိရှိလျှင် မရဏမျိုးစေ့ တစ်ခါတည်း ပါလာသည်ကို
လူတို့ကို သတိပေးလျက် ရှိသည်။ လူတို့ သေရခြင်းသည် စိတ်
အားငယ်စရာ မဟုတ်။ လောကကြီးမှာ မေတ္တာတရား သနား
ခြင်း ကရုဏာတွေ ရှိနေသရွေ့ လူ၏ဘဝ ဂုဏ်ကျက်သရေ
မညှိုးဘဲ ရှိနေမည်။ ဤ မယ်တော်မေရီနှင့် ယေရှု၏ ရုပ်ထု၏
ပြောင်မြောက်မှုရသသည် ပန်းပု အနုပညာသမိုင်း တစ်လျှောက်
တွင် ဘယ်ပညာသည်မှ မမီနိုင်ဟု ဆိုချင်သည်”

အထက်စာပိုဒ်မှာ ယခုခေတ် သမိုင်းဆရာ ဝီလ်ဒျူရန့်၏ ထင်မြင်
ချက်ဖြစ်သည်။

ပီယာတား ကျောက်ရုပ်၏ မှတ်သားဖွယ်တစ်ရပ်မှာ မိုင်ကယ်
အိန်ဂျလို၏ အမည်စာတန်းကို မယ်တော်မေရီ၏ ရင်ဘတ်ပေါ်မှာ
ရေးထိုးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုရုပ်ထုရှေ့တွင် ဘုရားဖူးများက ထိုအရုပ်
ကို ဘယ်သူထုတာ ဘယ်ဝါထုတာဟု ငြင်းနေကြသည်ကို မိုင်ကယ်ကြား
၍ ညအခါကျမှ ဝင်ပြီး သူ့နာမည်ထွင်းထားသည်ဟု ဆိုသည်။

၁၅၀၁ ခုနှစ်တွင် မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် ဖလောရင့်မြို့တော်သို့ ပြန်လာသည်။ ပြန်လာသည်နှင့် အလုပ်တစ်ခုရသည်။ ဘုရားရှိခိုးကျောင်း အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ပိုင် ၁၃ ပေမြင့်သော ကျောက်ဖြူတုံးကြီးကို အရုပ်ထု ရမည်ဟု ဆိုသည်။ ထို ကျောက်ဖြူတုံးကြီးမှာ နာမည်ကျော် ကာရာရား နယ်ထွက်ဖြစ်၍ ကျောက်ဝိုင်းအတွင်းမှာ ရှိနေသည်မှာ နှစ်ပေါင်း တစ်ရာမျှ ရှိခဲ့သည်။ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ကြီးက ဘယ်လိုမှ အရုပ်ထုမဖြစ်သဖြင့် ပစ်ထား ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရာသီဥတုဒဏ် ခံထားရသောကြောင့်လည်း ဘယ်လိုမှ ထိုးလို့ဆွလို့မရ။ ပန်းပုဆရာ၏ ဆောက်သွားအလိုကို နည်းနည်းမှ မလိုက်။ ခါးရမ်းသီးပန် ဓားတုံး ဆိုသည့် စကားဥပမာလို ဖြစ်နေသည်။

သူ့အရင်က ပန်းပုဆရာတွေသည် ကျောက်တုံးကြီးကို လက် တည့်စမ်းသွားကြသည်။ နှမလက်လျှော့ နေလေတော့ဟု ထားပစ်ခဲ့ကြ သည်။ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုအဖို့မှာ ကျောက်သားနှင့် သူ့ဆောက်သွား ထိနေရလျှင် ပျော်ပြီးသားဖြစ်၍ ထိုကျောက်တုံးကို အရုပ်ဖြစ်အောင် ထု သည်။

ဒေးဗစ်သည် ခရစ်ယာန် သမ္မာကျမ်းဟောင်းတွင် ပါသော ဣသယပြည် ဘုရင်ဖြစ်သည်။ သူ့ထက် အဆမတန်ကြီးမားသော ဘီလူး ကြီး၏ ရန်ကို ကိုယ်တွင် စစ်ချုပ်မိန်ညိုမဆင် ဓားလုံလက်နက်မပါ ခဲလုံး ကို အဝေးရောက်ပစ်နည်းဖြင့် အောင်နိုင်ခဲ့သော သူရဲကောင်းတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် ကျောက်တုံးကြီးထဲက အင်အားပြည့်၍ ယောက်ျားတို့၏ သတ္တိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ဒေးဗစ်ရုပ်ထုကို ထုလုပ်နိုင် ခဲ့သည်။ နှစ်နှစ်ခွဲ အချိန်ကြာမှ ပြီးစီးသည်။

ဒေးဗစ်ရုပ်ထုကို ဖလောရင့်မြို့ ရုံးတော်ရှေ့ လဟာပြင်ပေါ်တွင် ထားရှိသည်။ နှစ်ပေါင်း ၃၆၉ နှစ်မျှ အမိုးအကာမရှိ ရာသီဥတုဒဏ်၊ ကလေးတွေ လက်ဆော့သည့် ဒဏ်နှင့် ပြည်တွင်း စစ်ပွဲများဒဏ်ကို ခံခဲ့ ရသည်။ ၁၈၇၃ ခုနှစ်တွင်မှ ထိုအရုပ်ကြီးကို တပင်တပန်း မချိတင်ကံ ရွှေ့ယူကာ ဖလောရင့်မြို့တော် အနုပညာတက္ကသိုလ်တွင် ထားရှိသည်။ ယနေ့တိုင်ပင် ထိုနေရာမှာ တွေ့မြင်ရသည်။

၁၅၀၅ ခုနှစ်တွင် မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုကို ရောမမြို့တော်ရှိ ပုပ်ရဟန်းမင်း ဂျူလီယက ဆင့်ခေါ်သည်။ မိုင်ကယ် ရောမသို့ ရောက်လာလျှင် ဂျူလီယက သူသေလျှင် မြှုပ်နှံဖို့ သင်္ချိုင်းဂူကို ရုပ်လုံးများနှင့် အကျတည်ဆောက်ခိုင်းသည်။

မိုင်ကယ်သည် ကျောက်သားနှင့် လုပ်ရမည်ဆိုလျှင် ဘာဘဲလုပ်ရလုပ်ရ သဘောကျသည်။ ကာရာရားနယ်သို့ ကိုယ်တိုင်သွားကာ ကျောက်တုံးများ စိတ်တိုင်းကျ ရွေးသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းပေးသည့် စရံငွေမှာ ဒါနှင့်ပင် အတော်ကုန်သွားသည်။ ငွေစများထပ်တောင်းမည် ကြံကာ ရှိသေး ပြဿနာပေါ်လာတော့သည်။

မိုင်ကယ်ကို မနာလိုသော ဗရာမန်တေခေါ် ပညာသည်တစ်ဦးက ပုပ်ရဟန်းမင်းထံသွားပြီး “မသေခင်က သင်္ချိုင်းဂူလုပ်တာ နိမိတ်မကောင်းဘူး” ဟု နားသွင်းလေသည်။ မိုင်ကယ်သည် ပုပ်ရဟန်းမင်းထံ ငွေစ ထပ်တောင်းဖို့ သွားသော်လည်း အတွေ့မခံဘဲ နေသည်။

မိုင်ကယ်သည် နေ့စဉ်ရက်ဆက် ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ အိမ်တော်သို့ သွားသည်။ တံခါးဝမှာ တစ်နေကုန် တစ်နေခန်းစောင့်ပြီး မတွေ့ဘဲ ပြန်ရသည်။ ထိုခေတ်အခါက ပုပ်ရဟန်းမင်းဆိုတာ သက်ဦးဆံပိုင်မို့ ဘယ်သူမှ မပြောရဲကြသည် မဟုတ်ချေ။ ခံနေကြရသည်။ သို့ပေမယ့် မိုင်ကယ် ကြာရှည်မခံနိုင်တော့ဘဲ စိတ်ပေါက်ပေါက်နှင့် စာတစ်စောင် ရေးထားခဲ့ပြီး ဖလော်ရင့်မြို့တော်သို့ ပြန်လေသည်။

မိုင်ကယ်သည် ထိုအခါက ဘယ်သူမှ မလုပ်ရဲသည့် အလုပ်ကို လုပ်ပစ်ခဲ့သည်။ ဖလော်ရင့်မြို့ လူကြီးများကလည်း မိုင်ကယ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပုပ်က သူတို့ကို မဲမည် စိုးရိမ်ကြသည်။ မောင်မင်းကြီးသား မိုင်ကယ်ကို ရောမမြို့သို့ ပြန်ဖို့ နားချကြသည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုနှင့် ပုပ်ရဟန်းမင်း ဂျူလီယတို့သည် တစ်ခေတ်တည်းမှာ လူဖြစ်လာကြရသည်မှာ သူတို့နှစ်ဦးစလုံးအဖို့ ဘယ်တော့မှ အေးအေးမနေရဖို့ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

သူတို့နှစ်ယောက်စလုံးမှာ သဘာဝချင်း အတော်တူသည်။ စိတ်တိုသည်။ ဒေါသကြီးသည်။ ခေါင်းမာသည်။ သူတို့ကို ဘယ်သူမှ ပြောလို့ဆိုလို့မရ။ ထင်ရာ ဇွတ်လုပ်တတ်သည်။ ပုပ် ဂျူလီယက သြဇာအာဏာကြီးသည့်နေရာမှာ ရသဖြင့် သူ့စိတ်အလိုအတိုင်း ဘာမဆိုဖြစ်ရမည်။ ဘယ်လိုလူမျိုးမဆို သူပြောရာ ပြီးရမည်ဟု အထက်စီးသဘော ရှိသည်။ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုကလည်း သြဇာအာဏာ မရှိ။ ဥစ္စာဓနဆိုလည်း လက်ဖဝါးချည့် ဗလာနတ္ထိဖြစ်ပေမယ့် အနုပညာသည်ပီပီ မာနကြီးသည်။ ဘယ်လိုလူမျိုးကြီးက ခိုင်းခိုင်း သူလုပ်ချင်မှ လုပ်မည်။ သူ့ဘက်ကဆိုလျှင် ဘယ်တော့မှ လျှော့ပေးလေ့ မရှိချေ။

သူတို့နှစ်ဦးသည် ၁၅၀၅ ခုနှစ်ကစ၍ ၁၅၁၂ ခုနှစ်အထိ တစ်စီစီ တစ်ကျက်ကျက်နှင့်ပင် အလုပ်လုပ်ခဲ့ကြရသည်။ သူတို့နှစ်ဦး၏ ရန်ဖြစ်ပွဲများမှာ ထိုခေတ်က အီတလီတစ်ပြည်လုံးက ရင်မ၍ ကြည့်နေကြရသော ပွဲကြီးပွဲကောင်းများ ဖြစ်နေတော့သည်။ သူတို့နှစ်ယောက်မှာ တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် ဘယ်တော့မှ အလျှော့မပေး ဘယ်သူ့ကိုမှ ဗိုလ်မထား အတင်း အဓမ္မနင်းပြီး ထင်ရာဇွတ်နေကြသည်။

အီတလီ ပြည်သူပြည်သားတို့မှာ သူတို့ရန်ပွဲကြီးတွေ ကြည့်ရတာနှင့်ပင် ခြေကုန်လက်ပန်း ကျတော့သည်။ သို့ပေမင့် နောင်လာ နောက်သားတွေ အတွက်တော့ အနုပညာ ရတနာတွေ ကျန်နေခဲ့သေးသားပဲ။

မိုင်ကယ် အိန်ဂျလိုသည် ပုပ်ရဟန်းမင်းနှင့် စိတ်ဆိုးပြီး ဖလော်ရင့်မြို့တော်သို့ နှစ်ကြိမ်ပြန်လာသည်။ သူထွက်သွားပြီဆိုမှဖြင့်လည်း ဂျူလီယက မနေနိုင်။ ပြန်ခေါ်ခိုင်း ပြန်သည်။ မိုင်ကယ်မှာလည်း ပုပ်၏ သြဇာအာဏာကို ကြောက်ရသည်သာ မကသေး။ ရွှေစပိုက်ဆံကို ပုပ်ကသာ များများ ပေးနိုင်သည်။ သူတို့နှစ်ယောက်မှာ မတည့်အတူနေ ဆိုသကဲ့သို့ တစ်ယောက်မရှိလျှင် တစ်ယောက် မနေနိုင် ဖြစ်နေကြဟန်တူသည်။

မိုင်ကယ် ဒုတိယအကြိမ် ရောမမြို့တော်သို့ ပြန်ရောက်လာသော အခါ ပုပ်ဂျူလီယက အလုပ်တစ်ခု ခိုင်းပြန်သည်။ စစ္စတင်း ဘုရားကျောင်း နံရံ ပန်းချီကား ဆွဲရမည်တဲ့။

မိုင်ကယ်က “ပန်းချီဟာ တပည့်တော်အလုပ် မဟုတ်ပါဘူး။ တပည့်တော်က ပန်းပုသမားပါ” ဟု ငြင်းသည်။

ပုပ်ဂျူလီယကလည်း “မင်း ခိုင်းလိုက်ရင် ဒီလိုချည်း။ ဘယ်တော့မှ လိုလိုချင်ချင် မလုပ်ဘူး” ဟု ဒေါပွ ကြိမ်းမောင်းပြန်သည်။

နောက်တော့ ဂျူလီယက ပြန်ချော့သည်။ ဒပ်ကက် ရွှေစ ၃၀၀၀ ပေးမည်။ (ကျပ် ၁၈၇၅၀၀ မျှဟု ဆိုသည်) မိုင်ကယ်မှာ ပိုက်ဆံလိုသည်။ သူ့အဖေနှင့် ညီများက အမြဲ သူ့ဆီက ပိုက်ဆံကို အတင်းတောင်းနေကြသည်။ သူတို့ကို ထောက်ပံ့ရသည်မှာလည်း ကြွက်တွင်း ရေထည့်ရသည့် နှယ်။

မိုင်ကယ်သည် နံရံပန်းချီကို နည်းနည်းမှ မလုပ်ချင်ချေ။ ထိုအချိန်တွင် သူ့ထက် ၈ နှစ်သာငယ်သော ရေဖယ်လို Raphaello ခေါ် ပန်းချီဆရာလေးသည် ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ ကျောင်းတော် နံရံပန်းချီတွေ ဆွဲထားလိုက်တာ ပျံလို့။ သူ့ပဲ ဆွဲခိုင်းပါတော့ဟု ဆိုသည်။ သို့ပေမယ့် ပုပ်ရဟန်းမင်းဂျူလီယက လက်မခံချေ။ (ရေဖက်လို လုပ်တတ်မှန်း သိသားဘဲ။ တမင်ကို မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုကို ခိုင်းချင်လို့ မရမက ခေါ်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။)

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် သူ့ရေးဆွဲရမည့် စစ္စတင်း ဘုရားကျောင်းကို သွားကြည့်သည်။ ဘာကြောင့် နံရံပန်းချီ ဆွဲခိုင်းသည်ကို သူ သဘောပေါက်သည်။ ဘုရားကျောင်းသည် အချိုးအစားမကျ အရုပ်ဆိုးသည်။ ရှေးက ပန်းချီဆရာကြီးတွေ ရေးခဲ့သည့် နံရံပန်းချီတွေ ရှိသည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်း ဂျူလီယ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘုရားကျောင်းအတွင်းဆောင်၏ အချိုးမကျပုံကို ဖုံးသွားအောင် အတော်အသင့် ဆွဲဖို့ဖြစ်သည်။ ယေရှုတပည့်သား ပုံများနှင့် ပန်းနွယ်များနှင့် တန်ဆာဆင်ရုံသာ ဖြစ်သည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် နေရာကို ကြည့်ရှုပြီးသော် နံရံပန်းချီဆရာကြီးများ၏ လုပ်နည်းလုပ်ဟန်အတိုင်း တပည့်လက်သားများ ဆွဲတာ

ဆွဲခိုင်း၊ ကိုယ်ကတော့ အရေးကြီးသည့် ပုံလောက်ဆွဲ၊ လွယ်လွယ်ပင် လုပ်ဖို့ဖြစ်သည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းကလည်း သူ့ကို ကူညီဖို့ တပည့်လက်သား လိုသလို ခေါ်ပေးသည်။

နဂိုကလည်း သည်အလုပ်ကို မလုပ်ချင်၊ ခိုင်းလို့သာ လုပ်ရသည် ဖြစ်ရာ သည်အတိုင်းပင် လုပ်လိုက်လျှင် ပြီးသည်။ မိုင်ကယ်သည် သူ ပန်းချီဆွဲရမည့် နေရာသို့ သွားသွားကြည့်ရင်း စိတ်ကူးတွေ ရလာပြန် သည်။ သည် နံရံကြီးပေါ်မှာ သမ္မာကျမ်းဟောင်းမှာ လာတဲ့အတိုင်း ထာဝရဘုရားရှင် လောကကြီးကို ဖန်ဆင်းတာကစပြီး...နောက်ဆုံး ကမ္ဘာ ပျက်ချိန်မှာ မကောင်းသူပယ်၊ ကောင်းသူကယ်သည့် အချိန်ထိ ဇာတ် ကြောင်းတွေ သရုပ်ဖော်လိုက်ရရင် -

မိုင်ကယ်သည် ထိုစိတ်ကူးအတိုင်း အစီအစဉ်တွေ ရေးဆွဲကာ ပုပ်ရဟန်းမင်း ဂျူလီယကို သွားပြသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းက “အစကတော့ နံရံပန်းချီ မဆွဲချင်ဘူးဆို၊ ခုတော့လဲ အစီအစဉ်ချထား လိုက်တာကြီး က...” ဟု ဆိုသည်။

အနုပညာသည် မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် မလုပ်ချင်ဘဲ လုပ်ရ လုပ်ရ၊ လုပ်ချင်လို့ပဲ လုပ်ရလုပ်ရ၊ သူ့လက်ရာကတော့ အကောင်းဆုံး အညွန့်ဆုံး ဖြစ်ရမှ ကျေနပ်သည်။

အခြား နံရံပန်းချီဆရာများကဲ့သို့ တပည့်တွေ မခေါ်တော့။ သူ ချည်းတစ်ယောက်တည်း စိတ်ကြိုက် ရေးဆွဲမည်။ ၁၅၀၈ ခုနှစ် မတ်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် သူ့မှတ်တမ်းမှာ ဤသို့ရေးသည်။

“ယနေ့ ကျွန်ုပ် မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို ပန်းပုဆရာသည် ဘုရား ကျောင်း နံရံပန်းချီစ၍ ရေးဆွဲသည်။”

ထို့နောက် ၁၅၀၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ဤသို့ ရေးပြန်သည်။

“သည်အလုပ်ကား ကျွန်ုပ်အလုပ်မဟုတ်။ ကျွန်ုပ်မှာ အလကား အကျိုးမဲ့ အချိန်ဖြုန်းနေရသည်”

ယခုခေတ် လူများသည် စစ္စတင်း ဘုရားကျောင်း နံရံပန်းချီ ကားကို ကြည့်မြင်ကြသောအခါ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို ထင်ခဲ့သလို “အကျိုးမဲ့ အချိန်ဖြုန်း” သည် မဟုတ်ဟု ဆိုကြပေမည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် ဘုရားကျောင်း တံခါးပိတ်ကာ သူချည်း တစ်ယောက်တည်း ရေးဆွဲသည်။ ငြိမ်းပေါ်မှာပင် နေ့ဆက်ညဆက် ပက်လက်လှန်ပြီး ရေးဆွဲရသည်။ သူသည် သူ့ညီထံရေးသော စာထဲတွင် ဤသို့ ကဗျာ စပ်ထည့်ပေးလိုက်သည်။ လူဆင်းရဲသည်က မထောင်းတာ။ သူဖန်တီးရေးဆွဲမည့် ပန်းချီကား အသက်မဝင် လက်ရာမမြောက်မှာကို စိုးရိမ်သော စိတ်ဒုက္ခက သူ့ကို ပိုဖိစီးနေဟန်တူသည်။

“သည် မှောင်ခန်းထဲမှာ အနေရ ကြာလှပြီ။
ငါ့မှာ လည်ပင်းကြီး နာခဲ့ရပြီ။
ဝမ်းဗိုက်ကြီးကို မေးစေ့အောက်အထိ
ပူကယ်သွားစေတတ်တဲ့
လွန်ဗာဒီနယ်က မြစ်ချောင်းရေကို သောက်မိတဲ့
ကြောင်တွေလိုပေါ့။
ငါ့မှတ်ဆိတ်ဟာလဲ ကောင်းကင်ဘုံဆီ လှည့်နေပြီ။
ငါ့လည်ကုတ်ဆိုရင်လဲ ကျောရိုးနဲ့ တပ်လျက်သား
နောက်လန်နေပြီ။
ငါ့ရင်ဘတ် အရိုးတွေလဲ စောင်းကြိုးတွေလို
ကြဲကုန်ပေါ့။
ငါ့မျက်နှာ ပေါ်မှာတော့
စုတ်က ဆေးစက်တွေ ချချပေးလိုက်တာ
ပန်းပွင့် ပန်းဖူးပုံတွေ အကွက်ပေါ်လို့။
ငါ့ခါး အောက်ပိုင်းကနေပြီး ထိုးကျင်
လိုက်ပုံကတော့ဖြင့်
ဗိုက်ထဲကုတ်နဲ့ ကော်သွင်းနေသလိုဘဲ။
မြင်းနောက်ခုံနဲ့တူတဲ့ ငါ့တင်မဆုံက

ငါ့ကိုယ်ကို အနိုင်နိုင် သယ်ထားရတယ်။
 ငါ့ခြေထောက်တွေ ဆာပြီး
 ဟိုနဲ့သည်နဲ့ ဆွဲပြီး ရမ်းနေပြီ။
 ငါ့ကိုယ်ရှေ့ဖက်က အသားတွေ တွဲရွဲကျနေတယ်။
 နောက်ဖက်က အသားတွေကတော့ဖြင့်
 တောင့်တင်းနေလိုက်တာ။
 ပစ်တော့မယ့် လေးကို
 ကြိုးတအားဆွဲသလို
 ငါ့ကိုယ်ငါ တင်းထားရတယ်။
 ဦးနှောက်ရော မျက်လုံးကိုပါ စွေစောင်းပြီး
 ကြည့်ရတယ်။
 ဒါမှ စောင်းနေသလား တည့်ရဲ့လားလို့
 သိနိုင်မှာပေါ့။
 ညီလေးရေ ငါရဲ့ အသက်မပါတဲ့
 ပန်းချီကားတွေကို လာကယ်ပါအုံး။
 ငါ့နာမည်ကို အဖတ်ဆယ်ပါအုံး။
 ဟောဒီ ပန်းချီကားနဲ့တော့ဖြင့်
 ငါ အရှက်ကြီး ကွဲရတော့မှာပဲ...။”

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလီသည် သူ့ညီထံ ယခုကဲ့သို့ စာရေးသားရသော်
 လည်း သူ့အဖေနှင့်တကွ ညီအစ်ကိုများမှာ အနုပညာဆိုလို့ နကန်း
 တစ်လုံးမှမသိ။ သူ့ဆီက ငွေကိုသာ မရအရ ညှစ်ယူနေကြသည်။
 အလုပ်သဘောနှင့် စိတ်ဆင်းရဲ ကိုယ်ဆင်းရဲရသည့်အထဲတွင် သူတို့
 ကလည်း တစ်မှောင့်ဖြစ်သည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလီသည် လေးနှစ်လုံးလုံး ငြမ်းပေါ်မှာလျောင်း
 သော ဣရိယာပုထ်ဖြင့် စစ္စတင်း ဘုရားကျောင်း ခေါင်မိုး နံရံပန်းချီကို
 ရေးဆွဲရသည်။ သူသည် အမြဲ သူ့စာများကို “မိုင်ကယ်အိန်ဂျလီ
 ပန်းပုဆရာ” ဟု လက်မှတ်ရေးထိုးသည်။ သူ့ကိုယ်သူ ပန်းချီဆရာဟု

ဘယ်တုန်းကမှ မထင်ခဲ့ချေ။ ယခု နံရံပန်းချီကိုလည်း အမှန်မှာ သူမဆွဲ တတ်။ ဆွဲရင်းကမှ အလုပ်က သင်ပေးသွားသည်။ တချို့အပိုင်းတွေကို ဆွဲပြီးမှ တစ်ခါ ပျက်ကုန်သဖြင့် အားလုံးပြန်ဆွဲရသည်။

သည်အထဲ ပုပ်ရဟန်းမင်း ဂျူးလီယက မပြီးသေး ကောင်းဟု နားပူသည်။ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုက သူပန်းချီဆွဲနေတုန်း ဘယ်သူမှ ဝင် ကြည့်တာ မကြိုက်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းကလဲ ဘယ်လောက် ပြီးပြီလဲ။ ဘာတွေ ဆွဲနေလဲဟု သိချင်သည်။ ကြည့်ချင်သည်။ သည်လိုနှင့် သူတို့ တကျက် ကျက် ရန်ဖြစ်ကြပြန်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ပုပ်ရဟန်းမင်းက မိုင်ကယ် အိန်ဂျယ်လိုကို ငြမ်းပေါ်က အောက်ကို တွန်းချမည်ဟု ကြိမ်းသည်။ သို့ ဖြစ်ရာ စစ္စတင်း ဘုရားကျောင်း နံရံပန်းချီများကို ၁၅၁၂ ခုနှစ်တွင် အများ ပရိသတ်ကြည့်ရှုရန် ဖွင့်လှစ်လိုက်သည်။

မိုင်ကယ် အိန်ဂျလိုမှာ လေးနှစ်ကျော်မျှ လျောင်းသော ဣရိယာ ပုထိုးနှင့် နေခဲ့ပြီး ယခုမှ မတ်တပ်ရပ်ရှာရတော့သည်။

မိုင်ကယ်၏ ပန်းချီကားကို သူ့ကို မုန်းသည့် ရန်သူများပင် မချီးမွမ်းဘဲ မနေနိုင်ဖြစ်သည်။ ရေဖယ်လိုသည် သူ့ကိုယ်တိုင် နံရံပန်းချီ ရေးဆရာတစ်ဦးဖြစ်ရာ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို၏ လက်ရာကို မြင်လျှင်ချီးမွမ်း သည်။ “သည်လို ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးနှင့် တစ်ခေတ်တည်း လူဖြစ်ရတာ ဘုရားသခင် ရဲ့ ကျေးဇူးတွေပဲ” ဟု ဥဒါန်းစကားဆိုသည် ဟူသည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုမှာ အသက် ၃၇ နှစ်မျှသာ ရှိသော်လည်း အဘိုးကြီးအိုပမာ ကျသွားသည်။ လည်ပင်းအကြောတွေ ရောင်ပြီး မျက်စိ မှုံသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်း ဂျူးလီယသည် အလွန်ကျေနပ် ဝမ်းမြောက်သည်။ မိုင်ကယ်ကို ဆုကြီးလာဘ်ကြီးတွေ ပေးမည်ဟု မြှော်လင့်ရသည်။

မိုင်ကယ်ကံဆိုးချင်တော့ ပုပ်ရဟန်းမင်း ဂျူးလီယပျံလွန်တော်မူ သည်။ တော်ပါသေးသည်။ သူ့သင်္ချိုင်းဂူလုပ်ဖို့ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုအတွက် ငွေများထားခဲ့သည်။ မိုင်ကယ်သည် ဒပ်ကက်ရွှေစများ အဆက်မပြတ်ရ၍ သင်္ချိုင်းဂူအတွက် ရုပ်ထုများ ဆက်ထုနိုင်သည်။

ထိုအတောအတွင်းတွင် နောက်တက်လာသည့် ပုပ်ရဟန်းမင်း လီယိုက စိတ်ကူးတစ်မျိုး ရပြန်သည်။ ဖလောရင့်မြို့တော်ရှိ ဘုရားရှိခိုး ကျောင်း ဆောက်လက်စကို အပြီးသတ်ချင်သည်။ ထိုကျောင်းမှာ မီဒီချီ အမျိုးအနွယ်၏ ကျောင်းဖြစ်၍ မဟာလော်ရင်ဇိုနှင့် သားမြေးများ ထို ကျောင်းမှာပင် မြှုပ်နှံသင်္ဂြိုဟ်သည်။

မိုင်ကယ်သည် ဆောက်လုပ်ရေးအတွက် ပုံစံဆွဲ၍ ပုပ်ရဟန်း လီယိုထံ တင်ပြရာလက်ခံသည်။ ကျောက်ဖြူသားများဖြင့် ဆောက်လုပ် မည်ဖြစ်ရာ မိုင်ကယ်ကိုယ်တိုင်ပင် ကာရာရားနယ်သွား၍ ကျောက်ဖြူတုံး များ ရအောင်ယူသည်။

ထုံးစံအတိုင်းပင် မိုင်ကယ်သည် ကျောက်တူးသမားတွေနှင့် စကားများ ရန်ဖြစ် အစစ အဆင်မပြေဘဲရှိသည်။ ဗိသုကာအလုပ်မှာ သူ့အလုပ်မဟုတ်ဟု စိတ်ထဲကရှိပြီး မလုပ်ချင်သည့် အလုပ် လုပ်ရသည့် စိတ်ဆင်းရဲမှုကိုလည်း အမြဲခံနေရသည်။

နောက်ဆုံးတွင် ပုပ်ရဟန်းမင်း လီယိုသည် မိုင်ကယ်အား မဆောက်ချင်လဲ နေတော့ဟု ခွင့်လွှတ်လိုက်သည်။ ကြိုတင်ပေးထား သည့် ပိုက်ဆံများကိုလည်း စာရင်းတွေ ဘာတွေ မပြပါနှင့်တော့ဟု ဆို သည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်း လီယိုသည် မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုကို အတော်စိတ် ပျက်သွားဟန်တူသည်။ သူ့မိတ်ဆွေတစ်ယောက်က နောက်ထပ် အလုပ် လုပ်စရာပေးဖို့ လီယိုကိုသွားပြောပါသေးသည်။ သို့သော် ပုပ်ရဟန်းမင်း က-

“မင်းလူက မဖြစ်ပါဘူးကွာ၊ မင်းလူအကြောင်း မင်းလဲအသိ သားပဲ။ အလွန်ကြောက်စရာ ကောင်းတဲ့လူ၊ သူနဲ့က ဘယ်လိုမှ အလုပ် လုပ်လို့ မဖြစ်ပါဘူး” ဟု ပြောလိုက်သည်။

ထိုမိတ်ဆွေက “မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို ကြောက်စရာလူကြီး ဖြစ်နေရ တာ ဘယ်သူ့ကိုမှ ဘာသွားလုပ်လို့ နှိပ်စက်လို့မဟုတ်ပါဘူး။ သူ့ကိုယ်သူ

မတန်တဆ အလုပ်ကြီးတွေကို သူ့ဘာသာသူပေးပြီး စိုက်လိုက်မတ်တတ် စွတ်ပြီးလုပ်နေတာနဲ့ကို ဘေးကလူက သူ့ကိုကြောက်နေတာပါ” ဟု ပြောသည်။

၁၅၂၂ ခုနှစ်တွင် မီဒီချီ အမျိုးအနွယ်ထဲက ပုပ်ကလီမင်းတက်သည်။ မဟာလော်ရင်ဇို၏ တူဖြစ်၍ မိုင်ကယ်နှင့် ငယ်စဉ်က အတူနေခဲ့သည်။ သူသည် ၄၅ နှစ်တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်း ဖြစ်လာသည်။

မဟာလော်ရင်ဇို၏ တူဖြစ်၍ စာပေအနုပညာများ အားပေးသည်။ သူ့လက်ထက်တွင် မိုင်ကယ်အား အလုပ်များပေးသည်။ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို အသက် ၅၉ နှစ်တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်းကလီမင်း ပျံတော်မူသည်။ (၁၅၃၄ ခုနှစ်)

နောက်တက်သည့် ပုပ်ရဟန်းမင်း ပေါလ်သည် မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုအား ပင်စင်လစာ တစ်နှစ်လျှင် ၇၅၀၀၀ ကျပ်မျှ ပေး၍ ရဟန်းမင်း၏ ပန်းချီ-ပန်းပု-ဗိသုကာ ရာထူးပေးသည်။ တစ်ဖန် စစ္စတင်း ဘုရားကျောင်းအတွင်း ကျန်နေသေးသည့် နံရံမှာ ကမ္ဘာပျက်ချိန်တွင် လူအများ ဘုရားသခင်၏ တရားစီရင်ချက်ကို ခံယူသောအခန်းကို ရေးဆွဲသည်။

ထိုပန်းချီကား ရေးဆွဲရာမှာလည်း ဘေးက အပြောအဆို ဝေဖန်မှုတွေကို ရင်ဆိုင်ရသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ ထံပါးက ဗီအာဂို Biago ဆိုသူက ပန်းချီကားတွင် ဝတ်လစ်စလစ်ပုံတွေ ထည့်ဆွဲရမည်လောဟု အပြစ်တင်သည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုက ထိုစကားတွေကို ပြန်ကြားသောအခါ ဗီအာဂိုအပေါ်တွင် ယဉ်ယဉ်ကလေးနှင့် ပြန်အနိုင်ယူလိုက်သည်။ ငရဲခန်းရေးဆွဲရာ ငရဲဘုံတွင် ခံနေရသော လူသားတစ်ဦး၏ မျက်နှာပုံကို ဗီအာဂို၏ မျက်နှာအတိုင်း ထည့်ဆွဲလိုက်သည်။

သူက ဝတ်လစ်စလစ်တွေ ရှက်စရာကောင်းလှသည် ဆို၍ သူ့ရုပ်ပုံ၏ ကိုယ်ခန္ဓာအောက်ပိုင်းကို မြွေကြီးနှင့် ပတ်ပေးထားလိုက်သည်။

ဗီအာဂိုသည် မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်၍ ပုပ်ရဟန်းမင်းဆီ သွားတိုင်သည်။

ရဟန်းမင်းက ရယ်မော၍ ငရဲကျတဲ့လူဆိုတာ အယူခံမရှိ။ ငါလဲ မတတ်နိုင်ဟု ပြောလိုက်သော ဟူသည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုမှာ အသက် ၅၉နှစ်ရှိပြီဖြစ်ရာ သူ့အသက်အရွယ်နှင့် မတန်တဆအလုပ် ဖြစ်သည်။ ပန်းချီဆွဲရမည့် နေရာမှာ စတုရန်းပေ ၃၅၀၀၀ ကျယ်သည်။ ထိုနံရံ ပန်းချီကားကြီးကို ၁၅၄၁ ခုနှစ်မှာပြီးသည်။ ခုနစ်နှစ်ကြာသည်။ ပထမပိုင်း ရေးဆွဲသည့် ၄ နှစ် အချိန်နှင့် ပေါင်းလျှင် အားလုံး ၁၁ နှစ်ကြာလေသည်။

မိုင်ကယ် အသက် ၈၁ နှစ်တွင် စိန့်ပီတာ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး၏ ခေါင်မိုးလုံးကြီးကို ပုံဆွဲ ဆောက်လုပ်သည်။ လူအများကပင် မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် အသက်ကြီး၍ သူငယ်ပြန်နေပြီ။ ဆောက်ပြီးသားတွေကို မကြိုက်ဘူးဆိုပြီး ပြန်ပြန်ဖျက်ပစ်နေသည် စသည်ဖြင့် ပြောကြသည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုကလည်း သူ့ရာထူးမှ ထွက်မည်ဟု အတန်တန် ကြံစည်သည်။ သို့သော် စိန့်ပီတာ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး ခေါင်မိုးဘုံဆင့်ကြီးကို သူ စိတ်ကူးရေးဆွဲထားသည့် အတိုင်းဖြစ်အောင် လုပ်ပေးခဲ့ချင်သည်။

စိန့်ပီတာက ခေါင်မိုးဘုံဆင့်ကြီးမှာ အချင်း ၁၃၈ ပေရှိ၍ အမြင့် ၁၅၁ ပေရှိသည်။ မြေကြီးမှနေ၍ ဆိုလျှင် အားလုံး ၃၃၄ ပေမြင့် သည်။ ထိုဘုံဆင့်ကြီးမှာ ယနေ့ ထိုခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်တို့၏ မြတ်နိုး ကြည်ညို အားထားသဒ္ဓါပွားရာ ဖြစ်ခဲ့သည်။

၁၅၆၄ ခုနှစ်တွင် မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် အသက် ၈၉ နှစ်ရွယ်တွင် ရောမမြို့တော်မှာပင် ကွယ်လွန်သည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို၏ ဘဝမှာ အနုပညာသည်အဖြစ်နှင့် မချိုမဆန့် စိတ်ဒုက္ခဝေဒနာများ ခံစားခဲ့ရသည်နှင့်အမျှ ထူးခြားသော ပီတိသုခ၏ အရသာကိုလည်း ရခဲ့သည်။

သူ၏ ပန်းချီပန်းပုများသည်လည်း လူတို့၏ သဒ္ဓါပီတိကို ပွားများ

စေသည်။ ယခုခေတ် သမိုင်းဆရာ Will Durant ဝီလီးဒျူးရင့်က ဤသို့ ရေးခဲ့သည်။

“ကျွန်ုပ်တို့သည် ဘုရားသခင်ဟူသည် ဘယ်သူဘယ်ဝါ ဘယ်ဟာဟူ၍ သိနိုင်စွမ်း မရှိပါ။ လောကကြီးတစ်ခုလုံးမှာ မကောင်းနှင့် အကောင်း ရောထွေးနေသည်။ ဒုက္ခတွေ ပြည့်နေ သလောက် နှစ်လိုဖွယ်ရာတွေကလည်း ရှိသည်။ ယုတ်မာ ဖျက်ဆီးမှုတွေ တွေ့မြင်ရသလို ကြည်ညိုနှလုံးပွားဖွယ်တွေကို မြင်နိုင်သည်။”

ဝီလီးဒျူးရင့်၏ အလိုအရမှာ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို၏ လက်ရာဖြစ် သော မိခင်က သားငယ်ကို ယုယပိုက်ထွေးနေပုံကို လည်းကောင်း၊ ထာဝရ ဘုရားသခင်က ဖန်ဆင်းလိုက်သဖြင့် အဆီအငေါမတည့် အမင်္ဂလာအပြည့် ဖြစ်နေသော လောကကြီး လှပတင့်တယ်၍ မင်္ဂလာ အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသွားပုံကို လည်းကောင်း၊ ပန်းချီ ပန်းပုများဖြင့် သရုပ် ဖော်ထားသည်ကို တွေ့မြင်ရခြင်းကြောင့် လူတို့၏ စိတ်ကို သဒ္ဒါစိတ် ဖြစ်စေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလို၏ လက်ရာများကို မြင်ရ လျှင် ရုပ်ဝတ္ထု၏ အတွင်း အဇ္ဈတ္တအဓိပ္ပာယ် နက်နဲမှုကိုလည်း ထိုးထွင်း သိစေသည်။ ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးတို့၏ တင့်တယ်သော ကျက်သရေကို လည်း မြင်တတ်စေသည်။ ထိုမှတစ်ပါး လူတို့၏ စိတ်အတွေးအခေါ်များ ကိုလည်း မြှင့်တင်ပေးသည်။ ဘယ်လူမျိုး ဘယ်ဘာသာမဆို မိုင်ကယ် အိန်ဂျလို၏ လက်ရာက အသိပညာပေး၍ ဆွဲဆောင်သွားနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် လူပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်နှင့် လီယိုနာဒိုဗင်ချီ ကဲ့သို့ လူချောလူလှမဟုတ်။ နှစ်လိုဖွယ်သော နှုတ်အမူအရာလည်း မရှိချေ။ လူကမှ အရပ်ဆိုးရသည့်အထဲတွင် မနာလိုသူ တစ်ဦး၏ လက်ချက်ကြောင့် နှာခေါင်းက ကျိုးသေးသည်။

သူ့ကို ပုပ်-ရဟန်းမင်းများက ရွှေစ၊ ဒပ်ကက်တွေ အများကြီး ပေး အလုပ်တွေပေးသော်လည်း သူသုံးစားရသည် မရှိချေ။ သူ့အဖေနှင့်

ညီတွေက အမြဲတောင်းယူကြသည်။ သူ့မှာ အဝတ်အစား စုတ်ပြတ်၍ စားရပြန်လည်း တစ်လုပ်တစ်ဆုပ်နှင့် နေရသည်။ သူ့အလုပ်ကလွဲ၍ ဘာမှ စိတ်မဝင်စား။ လူသူ လေးပါးနှင့်လည်း ဆက်ဆံမှုနည်းသည်။ အနုပညာထဲမှာ သူ့ဘဝသူ မြှုပ်နှံထားသူဖြစ်သည်။

သူသည် တစ်သက်လုံး အိမ်ထောင်မပြုဘဲ အရိုးထုတ်သွားသည်။ မိဒီချို အိမ်တော်မှာနေစဉ်က မဟာလော်ရင်ဇို၏ သမီးငယ်လေး ကွန်တက်စီနာကို သူချစ်ခင်စွဲလမ်းဖူးသည်။ အစကပင် သူတို့ချင်း နီးနိုင်မည်မဟုတ်ကြောင်း သိသဖြင့် တစ်ခါမှ နှုတ်က ဖွင့်မပြောခဲ့ချေ။

ကွန်တက်စီနာ အခြားသူတစ်ဦးနှင့် လက်ထပ်သွားပြီး သားသမီးတွေရ၍ ကွယ်လွန်သည်အထိ မောင်နှမကဲ့သို့ သန့်ရှင်းသော အချစ်မေတ္တာနှင့် စောင့်ရှောက်နေသွားခဲ့သည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုသည် အသက် ၆၀ ကျော် အရွယ်တွင် ဝိတိုရိယ ကိုလွန်နာ Vittoria Colonna ခေါ် မုဆိုးမတစ်ဦးနှင့် တွေ့သည်။ ဝိတိုရိယသည် သားသမီးမရှိ။ ယောက်ျားဆုံးပြီးနောက် သီလရှင်တပိုင်း ဆိုလောက်အောင် ဘုရား တရား နှလုံးသွင်း၍ ရီနေးဆန်းခေတ်တွင် ထင်ရှားသော အမျိုးသမီးတစ်ဦး ဖြစ်သည်။

ဝိတိုရိယ ကိုလွန်နာသည် သီလရှင်ကျောင်းများတွင် နေထိုင်ကာ အချိန်ကုန်လွန်သည်။ ဘာသာရေးတွင် အထူး စိတ်ဝင်စား၍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို လက်ခံလိုသော စိတ်ထား ရှိသည်။ သို့ကြောင့် ရောမမြို့ရှိ ရဟန်းမင်းပုပ်တို့က သူ့ကို သဘောမကျကြချေ။

ဝိတိုရိယကိုလွန်နာသည် ကဗျာများ ရေးခဲ့သည်။ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုကလည်း သူ့ထံ ကဗျာများ ရေးပို့သည်။ သူတို့အချင်းချင်း ထားသော မေတ္တာမှာလည်း ကာမဂုဏ်အာရုံ အဖြစ်နှင့် ဟုတ်ဟန် မတူချေ။ မိတ်ဆွေရင်းချာကဲ့သို့ သန့်ရှင်းစွာ ချစ်ခင်ကြသည်ဟု ယူဆရပေမည်။

ဝိတိုရိယကိုလွန်နာ ကွယ်လွန်သောအခါ မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုက သူ့ဘဝ အလင်းရောင်ပေးသည့် မီးရှူးမီးပုံကြီး ကွယ်ပျောက်ခဲ့ပြီ။ သူ့မှာ ပြာပုံဖြစ်ကျန်ခဲ့ပြီဟု ကဗျာတစ်ပုဒ်ရေးခဲ့သည်။

မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုကို အများစုကပင် “အပြောင်မြောက်ဆုံး အနုပညာသည်ကြီး” ဟု နာမည်ပေး ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

ရီနေဆန်းခေတ်ကို ဝေဖန်ချက်

ရီနေဆန်းခေတ်တွင် ထင်ရှားသော ဗိုတယ်ချီလီ၊ ရေဖက်လို ကဲ့သို့သော အခြားအနုပညာသည်ကြီးများ ရှိပေသေးသည်။ ထိုခေတ်မှာ လူအများ အဖက်ဖက်က ထူးချွန်ကြသဖြင့် အကောင်းရော အဆိုးပါ တော်ရုံဆိုလျှင် မြုပ်နေကြသည်။

ဗိုတယ်ချီလီ၊ ရေဖက်လို၊ တီရှန်စသော ပန်းချီဆရာကြီးများ မှာလည်း သူတို့၏ ပန်းချီကားများကို ယခုအထိ အံ့ဩရှုမော နေကြရ သည်။ ထိုခေတ်က အနုပညာတွေကတော့ဖြင့် မကြုံဖူးအောင် ထွန်းကား သည်မှာ ယုံမှားဖွယ်ရာ မရှိချေ။

ထိုသို့ လူ့လောက၏ အလှအပ ကျက်သရေတွေ ဖွံ့ဖြိုးသည်နှင့် အတူယှဉ်လျက် စစ်မက်ဖြစ်ပွားမှု၊ နိုင်ငံရေးညစ်ပတ်မှု၊ သတ်ဖြတ်မှု၊ ယုတ်မာမှုတွေကလည်း တင်းကြမ်းပြည့် ဖြစ်နေသည်မှာလည်း သံဝေဂ ဖြစ်ဖွယ်ဟု ဆိုရပေမည်။

လူတို့၏ အသိဉာဏ် အတွေးအခေါ်တွေကို မိုးကောင်းကင် သဖွယ် အတွယ်အတာမရှိ လွတ်လပ်စွာ ကျက်စားကြသည်မှာလည်း အံ့ဩဖွယ် ကောင်းလှသည်။ သို့သော် ဉာဏ်ပညာစွမ်းကို သတိနှင့် ချွန်း မအုပ်နိုင်ခြင်းကြောင့် တစ်ဖက်စွန်းရောက်ကာ သွေးချောင်းစီးအထိ မကောင်းမှုများ ပေါက်ဖွားရသည်။

အလယ်ခေတ် (သို့မဟုတ်) “အမှောင်ခေတ်” တုန်းက လူ၏ စိတ်များကို ချုပ်ချယ်ထားခဲ့လေသရွေ့ အလင်းရောင်ခေတ်မှာ အစွမ်းကုန် လွတ်ကြသည်။ သို့ကြောင့် လီယွန်နာဒိုဗင်ချီနှင့် မိုင်ကယ်အိန်ဂျလိုကဲ့သို့ အနုပညာရှင်ကြီးတွေ ပေါ်လာရသည်။ မိုင်ခီယာဗယ်လီကဲ့သို့ နိုင်ငံရေး အတွေးအခေါ်သမားများ၊ ချေဆာရီဗောဂျားကဲ့သို့ နိုင်ငံရေးသမားများ၊ မဟာလော်ရင်ဇို မီဒီချီကဲ့သို့ တိုင်းပြည်ခေါင်းဆောင်များ ပေါ်ခဲ့ကြသည်။

ရီနေဆန်းခေတ်သည် ယခုမျက်မှောက်ခေတ်၏ အရုဏ်ဦးဟု သမိုင်းဆရာများက ဆိုကြသည်။ ယခုမျက်မှောက်ခေတ်က လီယွန်နာ

ဒိုဗင်ချီ စိတ်ကူးခဲ့သော စက်များကို ဆက်ပြီး လုပ်ကိုင်တီထွင် ကြသဖြင့် စစ်တိုက်ရာတွင် လူအများ သေကြေပျက်စီးနိုင်သည့် လက်နက်များ ဖြစ်လာသည်။ လူတို့ သွားရေးလာရေး လွယ်ကူစေသော လေယာဉ် ရေယာဉ်၊ တံတားများလည်း ဆောက်လုပ်နိုင်ကြသည်။ မိုင်ဒီယာဗယ်လီ၏ နိုင်ငံရေး အတွေးအခေါ်များကို လေ့လာ၍ တိုင်းပြည်စုရုံးမှုတွေ လုပ်တတ် ကြသကဲ့သို့ တစ်ဦးကောင်း အာဏာရှင်စနစ်တွေ ပေါ်လာကာ သွေးချောင်း စီး စစ်များ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

မိရိုးဖလာ ခရစ်ယာန်ဘာသာကို သန့်စင်ရေး သာသနာဝင် ခင်ကြီးများ၏ အမှုအကျင့်တွေ ပြုပြင်ရေးအတွက် အတွေးအခေါ် မြော်မြင် ရေး တရားတွေကို တီထွင်လိုက်ကြသည်။ ဘုံခန်းနှင့် မြောက် ငရဲနှင့် ခြောက်သည့် တရားတွေ အလိုမရှိ၊ ဟယူးမင်းနစ်ဇင်းဆိုတဲ့ လူသားဝါဒ ကို တီထွင်လိုက်ကြသည်။

အတွေးအခေါ်တွေ သစ်ဆန်း ဉာဏ်ပညာတွေ ပွင့်လန်းလာ သည်။ အတွေးအခေါ် လွတ်လပ်သလောက် ကိုယ်ကျင့်တရားတွေ လွတ်လပ်ကာ ထင်သလို နေထိုင်ကြသည်။ ကာမဂုဏ်တရားတွေကို အဆီးအတားမရှိ လိုက်စားကြသည်။ လောကတွင် မသုံးဆောင်အပ်သည့် အာရုံမရှိဟု အောက်မေ့ကာ သူတစ်ပါး သားမယားကိုလည်း မှီဝဲဖို့ မခဲယဉ်းကြချေ။ သားပျို သမီးပျိုတို့ကိုလည်း လွယ်လွယ်နှင့် ဖျက်ဆီး ကြသည်။

သည်လိုဟာတွေကြားထဲက နောင်လာနောက်သားတွေ စိတ်ကို ယူကျုံးနှစ်လိုဖွယ် ဖြစ်စေတာတွေကတော့... “မိုနာလီဇာ ပန်းချီကား” “စစ္စတင်းဘုရားကျောင်းက နံရံပန်းချီကားကြီးတွေ” “ပီယာတားရပ်ထု” “စိန့်ပီတာ ဘုရားကျောင်း တော်ကြီး”... အစရှိသော အနုပညာ မှတ်တိုင်ကြီးများပင် ဖြစ်သည်။

နောက်ချေး ရွံ့ပုပ်အညစ်အကြေးတွေထဲက ငွားငွားစွင့်စွင့် ပွင့် နေကြသော ပဒုမ္မာကြာင့် ကြာပန်းကြီးတွေသဖွယ် ယနေ့ထိ တင့်တယ်စွာ တည်ရှိကြပေသည်။ ဤသို့ ခေတ်အဆက်ဆက်က တင့်တယ်စွာ တည်ရှိ

နေသော အနုပညာများသည် နောင်လာနောက်သားတို့အား တရားပြ လျက် ရှိပေသည်။

အတိုင်းမသိ ကြွယ်ဝသော ဥစ္စာစည်းစိမ်များသည်လည်း လူတို့ ၏ ချမ်းသာမှု အစစ်ကို မပေးနိုင်ချေ။ နိုင်ငံရေး ဩဇာအာဏာရသဖြင့် ထင်တိုင်းပေါက် မှန်းတိုင်းရောက်စေကာမူ ကိုးကွယ်ရာ ဆောက်တည်ရာ အစစ် မရနိုင်ချေ။ စိတ်ကူးဉာဏ်တွေ စေစားပြီး အဆီးအတားမရှိ ကြံစည် ခြင်းသည်လည်း အကျင့်စာရိတ္တများကို အကွပ်မရှိ ပရမ်းပတာ ဖြစ်သည် သာ အဖတ်တင်မည်။ စိတ်၏ တည်ငြိမ်မှုကိုကား မပေးစွမ်းနိုင်ချေ။

မိခင်၏ အနန္တမေတ္တာသည်သာ လူတို့၏စိတ်နှလုံးကို ချမ်းမြေ့ သာယာစေသည်။ တွေ့သမျှ လောကဓံကို တည်ငြိမ်သော အပြုံးဖြင့် ခံယူခြင်းသည်ပင် ချမ်းသာမှု အစစ်ဖြစ်သည်။ ဘာသာရေး၌ စွန့်ပုံယုံကြည် သော သဒ္ဓါကြည်ညိုစိတ်သည်ပင် လူတို့၏ ဆောက်တည်ကိုးကွယ်ရာ အမှန်ဖြစ်ပေသည်။

ဤသည်ပင် ရီနေဆန်းခေတ်ကပေးသော အသိပညာပေတည်း။

**ဘာသာတော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှု
Reformation**

“ရီဖော်မေးရှင်း” ခေါ် ဘာသာတော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုကြီးသည် ရီနေးဆန်းခေတ်နောက်က ထက်ကြပ်မကွာ လိုက်လာခဲ့သည်။ ယခုအခါ ခရစ်ယာန်ဘာသာတွင် ရိုမင်ကက်သလစ်နှင့် ပရောတက်စတင့်ဂိုဏ်းနှစ်ခု ရှိနေသည်ကို တွေ့မြင်ကြရသည်။

ထိုအရေးအခင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ယခုခေတ် သမိုင်းဆရာ စာရေး ဆရာကြီး ဗန်လွန်း Van Loon ၏ ရေးသားချက်ကို တင်ပြပါမည်။ ဗန်လွန်းသည် ပရောတက်စတင့် ဖြစ်သည်။ သူ၏ အတွေ့အမြင်များမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ကောင်း၍ သူတင်ပြပုံကလည်း ဟာသနှောသဖြင့် ဖတ်လို့ကောင်းသည်။

“ရီဖော်မေးရှင်း” ဆိုတာတော့ စာရှုသူ ကြားဖူးမှာပေါ့ ဟုတ် လား။ ကျွန်ုပ်တို့လို ပရောတက်စတင့် ဘာသာယူတဲ့ နိုင်ငံ(ဟော်လန်) မျိုးမှာဆိုလျှင် ရီဖော်မေးရှင်းသည် အတွေးအခေါ် လွတ်လပ်မှုဖြစ်သည်။ မာတင်လူးသားကို ထိုလှုပ်ရှားမှု၏ ရှေ့တန်းခေါင်းဆောင်ကြီးဟု မြင်ကြသည်။

သို့ပေမယ့် “သမိုင်း” ဟူသည် ကျွန်ုပ်တို့ရှေ့က သွားလေသူ ဘိုးဘေးတွေကို ဂုဏ်တင်မြှောက်ပင့် ပြောနေသည့် စကားတွေချည်း မဟုတ်ချေ။ ဖြစ်ရပ်အမှန်ကို သေချာစွာလေ့လာကြည့်သောအခါ၌ကား လွန်လေပြီးသောကာလက အပြစ်များကို အမြင်တမျိုးနှင့် တွေ့မြင်ကြရ တော့သည်။

လူ့လောကတွင် အဆိုးချည်းသက်သက် အကောင်းချည်းသက် သက်ဟု ခေါ်လိုဖြစ်သည့်အရာဟူ၍ မရှိသလောက်ရှားသည်။ ဘယ်အရာ မဆို အဖြူချည်းအမဲချည်း မဟုတ်ချေ။ သို့ဖြစ်၍ ဖြောင့်မှန်သော သမိုင်း ဆရာတစ်ဦးအဖို့ သမိုင်းဖြစ်ရပ်တစ်ခု၏ အဆိုးအကောင်း နှစ်ဖက်စလုံးကို တင်ပြဖို့ တာဝန်ရှိပေသည်။ ဒါပေမယ့် ခက်တာက သမိုင်းဆရာဆိုတာ

ကလဲ ဘာသားနဲ့လုပ်ထားတာမို့လဲ။ ကိုယ့်စိတ်နဲ့တွေ့တာလဲရှိ၊ မတွေ့လို့မကြိုက်တာလဲ ရှိတတ်ကြသေးတယ်။ သို့ပေမယ့် သမာသမတ် ကျအောင်တော့ ကြိုးစားရတာပေါ့။ ဂတိမလိုက်စားမိအောင်တော့ သတိ ထားရမှာပေါ့ဗျာ။

အခုဆိုရင် ကျွန်ုပ်ကိုပဲ ဥပမာဆောင် ကြည့်ပါဦးတော့။ Protestant ပရောတက်စတင့် အယူဝါဒကြီးစိုးပြီး ပရောတက်စတင့်အယူ ယူတဲ့လူ တွေကြားထဲမှာ ကြီးပြင်းလာရတဲ့လူပါ။ ကက်သလစ်ဘာသာဝင် ဆိုရင် ကျွန်တော်အသက် ၁၂ နှစ်လောက်အထိ တစ်ခါမှမမြင်ဖူးပါဘူး။ အဲသလို မြင်တော့ ကျွန်တော် မနေတတ် မထိုင်တတ်ကို ဖြစ်တော့တာပဲ။ ကြောက်လဲ ကြောက်တယ်ခင်ဗျာ...။

ဘယ့်နှယ်ခင်ဗျာ ကျွန်တော်တို့ ဒပ်ချ်လူမျိုးတွေကို ပရောတက် စတင့် ဖြစ်ချင်ကြအုံးဟဲ့ဆိုပြီး စပိန်ပြည် အယ်လဘာမြို့စားကြီးရဲ့ ထောက်လှမ်း စစ်ဆေးရေးအဖွဲ့က လူတွေထောင်ချီပြီး ကြိုးပေးသတ်၊ မီးရှို့သတ်၊ လူကို သုံးလေးပိုင်း ပိုင်းတယ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းတွေ ကြားဖူး ထားတာကိုး။ အဲဒါတွေဟာ ကျွန်တော်တို့အဖို့ မနေ့တစ်နေ့ကပဲ ဖြစ် တယ်လို့ အောက်မေ့နေခဲ့မိတယ်။ ဒီတော့ အခုများ ဒီလိုဖြစ်ရင် ခက်ရချည် ရဲ့လို့ ကြောက်တာပေါ့ ခင်ဗျာ။ ပြီးတော့ တစ်ခါတုန်းက ညကြီးမင်းကြီး ပြင်သစ်ပြည်မှာ ပရောတက်စတင့် ဟူသမျှတွေ လိုက်သတ်လိုက်ကြတာ အဲဒါတွေ တွေးတွေးပြီး ကက်သလစ်ဘာသာဝင် တစ်ယောက်များ မြင်တာ နဲ့ ကြောက်နေတော့တာပါဘဲ။

ထို့နောက် နှစ်ပေါင်းအတော်ကြာသောအခါ ကျွန်တော်သည် ကက်သလစ်ဘာသာဝင်များ၏ တိုင်းနယ်မြေတစ်ခုတွင် သွားနေထိုင်ပါ သည်။ ထိုအခါမှ ကက်သလစ်ဘာသာဝင်များသည် ကျွန်တော်တို့ လူမျိုး များထက်ပင် ခင်မင်စရာ ကောင်းသေးသည်။ သူ့ဘက်ကိုယ့်ဘက် မှုတ သည့် သဘောရှိသည်။ အသိဉာဏ်မှာလဲ သိပ်မဆိုးကြချေ။

ထိုအခါကမျှ ကျွန်တော် အံ့ဩကြီး အံ့ဩရသည်။ ပြီးတော့လဲ သမိုင်းတွင် ရီဖော်မေးရှင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ကက်သလစ်များဘက်က

ပြောစရာ အများကြီးရှိကြောင်း သိရပြန်သည်။ ရီဖော်မေးရှင်း အရေးတော် ပုံအတွင်းတုန်းက နေကြသောသူများမှာမူ ယခုကဲ့သို့ မမြင်နိုင်ကြချေ။ ကိုယ့်ဘက်က အမြဲမှန်၍ တစ်ဖက်ရန်သူက အမြဲမှားသည်။ ကိုယ်က လက်ဦးလျှင် သူ့ကို လည်ပင်းကြိုးချည်သတ်လိုက်။ လက်နှေးရင်တော့ သူတို့က ကိုယ့်လည်ပင်း ကြိုးချည် သတ်လိမ့်မယ်။ နှစ်ဖက်စလုံးက လူတွေကလဲ လည်ပင်းကြိုးချည်သတ်တာတော့ အတော်ကို ဝါသနာ ပါကြပေသည်။ သည်လိုဖြစ်ရတာလဲ လူ့သဘာဝပေကိုး။ ဘယ်သူမှ အပြစ်တင်လို့ မဖြစ်ပေဘူး။

ခရစ်ယာန် သာသနာအဖွဲ့ကြီးသည် အလယ်ခေတ်-ခေတ်ဦး ပိုင်းနှင့် လုံးဝမတူတော့ဘဲ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ အဲသည်တုန်းကတော့ မိစ္ဆာတွေ နိုင်အောင်တိုက်ပြီးမှ ဘုရားနှင့်တရားနှင့် နေတာကောင်းတယ် ဆိုတဲ့ အဆုံးအမပေး သာသနာပြုနေရတဲ့ အချိန်ကိုး။

၁၅ ရာစုလောက်ကျတော့ ခရစ်ယာန်သာသနာ အဖွဲ့အစည်း ကလဲ သူဌေးဖြစ်နေပြီပေါ့။ သာသနာပိုင် ပုပ်ဆိုတာလဲ ဟိုရှေးကလို ကျိုးနွံရီသေတဲ့ တပည့်တွေကို သိုးကျောင်းပမာ ထိန်းအုပ်တဲ့ သင်းအုပ် ဆရာသမား ရိုးရိုး မဟုတ်တော့ဘူး။

ထိုခေတ် ပုပ်ရဟန်းမင်းတို့သည် ရွှေအိမ် ရွှေနန်းကြီးတွေနှင့် စံမြန်းကြသည်။ သူတို့အပါးမှာ ပန်းချီပန်းပု အနုပညာသည်များ၊ ဂီတ သမားများ၊ စာပေပညာရှင်တွေနှင့် တရုန်းရုန်း ဖြစ်နေသည်။ ဘုရား ကျောင်းတွေ ဘုန်းကြီးကျောင်းတွေမှာလည်း ပန်းချီကားအသစ်တွေနှင့် မွမ်းမံထားသည်။ ပန်းချီကားထဲက သူတော်စင်တွေကလဲဗျာ ဂရိတ်နတ်ရုပ် တွေနဲ့ တူလိုက်သေးတယ်။

ပုပ်ရဟန်းမင်းတို့သည် သာသနာရေးနှင့် အနုပညာရေးကို အချိန် ဝေခွဲ၍ ဆောင်ရွက်ကြသည်။ အနုပညာအတွက် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းထားပြီး သာသနာရေးအတွက် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းသာ ကျန်တော့သည်။ ဂိုဏ်းအုပ် ဂိုဏ်းချုပ် ကာဒီနယ်စသည့် ခင်ကြီးရဟန်းများကလည်း သူတို့အထက်က ပုဂ္ဂိုလ်ချည်း လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များကို အတုယူကြသည်။ တောနယ်ပယ်

နေသော ခင်ကြီးရဟန်းများကား သူတို့သိက္ခာပုဒ်များကို ရိုသေစောင့်ထိန်းကြသည်။ သာသနာ၏ တာဝန်ကို ကျေကြသည်။ ဆိုးရွားသော လူ့လောကကြီးကို ရှောင်ခွာ၍ နေကြသည်။ အလှအပ ကာမဂုဏ်တရားများကို မက်မောလိုက်စားနေသော သူများနှင့် ဝေးအောင် နေကြသည်။

အချို့သော ခင်ကြီးကျောင်းက ခင်ကြီးများသည် မြိုးခြံသော အကျင့်ဖြင့် ဆင်းရဲခံနေပါမည် ဟူသော သိက္ခာပုဒ်ကို မေ့လျော့ထားကြသည်။ လူသိနတ်ကြား အရှက်မကွဲရုံ သတိမူပြီး ထင်သလိုပျော်ပါးမှုကို လိုက်စားနေကြသည်။ သည်လို ခင်ကြီးကျောင်းတွေကို သီလစောင့်သော ခင်ကြီးများက အဝေးက ရှောင်ကြသည်။

ဆင်းရဲသား သာမန် လူတန်းစားများမှာလည်း ရှေးကထက် စီးပွားတက်လာကြသည်။ အိမ်ကောင်းယာကောင်းနှင့် နေနိုင်ကြသည်။ သားသမီးတွေ ပညာသင်ဖို့ ကျောင်းပို့နိုင်သည်။ သူတို့နေထိုင်ရာ မြို့ပြများ စည်ကားလှပသည်။ ယခင်က မြို့စားကြီးတွေ အေးဓားပြတိုက်တောင်းသည့် အခွန်အတုတ်တွေကိုလည်း မပေးဘဲ နေရဲလာကြသည်။ သူတို့လက်ထဲမှာ မီးပေါက်သေနတ်တွေ ရောက်မှကိုး။

သူတို့သည်ပင် ရီဖော်မေးရှင်း လှုပ်ရှားမှု ဇာတ်ရှုပ်ကြီးမှာ ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ကြမည့်သူများ ဖြစ်တော့သည်။

ကဲ ဒီလိုဆိုရင် ဦးဆုံး ရီနေဆန်းလှုပ်ရှားမှုက ဥရောပ တိုင်းနိုင်ငံတွေကို ဘယ်လိုဖြစ်ကုန်စေတယ်ဆိုတာ ကြည့်ကြစို့။ ဒါမှ ရှေးဟောင်း အနုပညာစာပေတွေ ပြန်သစ်ဆန်းပြီးတော့ ဘာသာရေး လေ့လာမှုတွေ နောက်က လိုက်လာတယ်ဆိုတာ နားလည်နိုင်မည်။

ရီနေဆန်းသည် အီတလီမှ အခြေစိုက်ပြီး အစပျိုးခဲ့သည်။ ထိုမှ ပြင်သစ်ပြည်သို့ ပျံ့နှံ့လာခဲ့သည်။ ကြာလေလေ ကျယ်ဝန်းပျံ့နှံ့လာခဲ့ရာမှ မြောက်ဖက်ဆီက တောင်တန်းတွေ ကျော်လိုက်သည်ဆိုလျှင်ဘဲ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းသွားတော့သည်။

ဥရောပတိုက် မြောက်ပိုင်းသားများသည် ရာသီဥတုတစ်မျိုးခြား

သော ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသူများဖြစ်၍ အစစ အတွေးအခေါ်များမှာ တောင်ပိုင်းသားများနှင့် ခြားနားသည်။ အီတလီပြည်သားများသည် လဟာ ပြင်မှာ အနေများသည်။ နေရောင်ခြည် မြူးဖြာသည့် ကောင်းကင်အောက် မှာ ပျော်ပျော်နေကြသည်။ ဘယ်အခါ ကြည့်လိုက်ကြည့်လိုက် သီချင်း တစ်ကြော်ကြော်နှင့် မြူးနေကြသည်။ ဒါတော့ သူတို့အဖို့မှာ သည်လို နေနိုင်ကြမှာပေါ့။ တခြား ဥရောပလူမျိုးများဖြစ်တဲ့ ဂျာမန်၊ ဒပ်ချ်၊ အင်္ဂလိပ်၊ ဆွီဒင်လူမျိုးတွေလို အိမ်လေးထဲမှာ တံခါးအလုံပိတ်ပြီး အပြင်ဘက်က လေလည်းရောရာ မိုးမပါတဲ့ သံဝါဖြောက်ဖြောက် ဆီးနှင်းပေါက်တွေကို နာခံနေရတာမှ မဟုတ်ဘဲကိုး။

အဲသလို လူမျိုးတွေမှာတော့ သူတို့ အီတာလီယန်လူမျိုးတွေလို သီချင်းတအေးအေးနှင့် မြူးပျော်မနေကြဘဲ အစစအရာရာမှာ အတွေး နက်နေကြသည်။ သူတို့ရဲ့ ဝိညာဉ်ဟာ သေရင် ဘယ်ရောက်မှာလဲဆိုတာ ကို အစဉ်သဖြင့် တွေးပူနေကြသည်။ အမြတ်တနိုး ရိုသေလေးစားရာ ဘုရားတရားများနှင့် ပတ်သက်၍ သရော်မော်ကား ရယ်သွမ်းသွေးတာမျိုး မကြိုက်ကြချေ။

သို့ဖြစ်၍ သည်လို ဣန္ဒြေတစ်ခွဲသားနှင့် လူတွေဆီသို့ ရောက်လာ သော ရီနေးဆန်းခေတ် လှုပ်ရှားမှုဖြစ်သော ဟယူးမင်းနစ်ဇင်းသည် အီတလီမှာကဲ့သို့ ပန်းချီပန်းပု အနုပညာ ပျော်စရာအာရုံတွေ မဟုတ်တော့ ဘဲ ရှေးဟောင်းစာပေများ သဒ္ဒါကျမ်းဂန်များ လေ့လာမှုများအသွင် ဖြစ် လာသည်။ ရှေးဂရိတ်နှင့် ရောမယဉ်ကျေးမှုတွေ (ခရစ်ယာန်မပေါ်မီက ဖြစ်၍ မိစ္ဆာယဉ်ကျေးမှု) ကို အီတလီက လူတွေက ပြန်ဆန်းသစ် လေ့လာ နေကြသည်ကို ငရဲကြီးကုန်တော့မှာဘဲ ဟု ထိတ်လန့်ကြသည်။

သို့သော်လည်း ပုပ်ရဟန်းမင်းအဖွဲ့နှင့် လက်အောက်ခံ ကာဒီနယ် များမှာ ခရစ်ယာန် သာသနာ အဖွဲ့အစည်းကြီး တစ်ခုလုံးကို အပျော် ကလပ်အသင်းကြီး တစ်ခုသဖွယ်လုပ်ကာ အနုပညာဂီတ ပြဇာတ် စသည့် အရေးအရာများကို ဆွေးနွေးကြသည်။ ဘာသာရေးဆိုလို့များ မေ့မှား လို့ဆိုမိသည့် အခါလောက်ပဲ ရှိလိမ့်မည်။

သို့ဖြစ်၍ ဥရောပမြောက်ပိုင်းသားတွေက မရယ်မပြုံး ဣန္ဒြေ တစ်ခွဲသားနှင့် နေကြသည်။ တောင်ပိုင်းသားတွေကတော့ ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုတွေ ပြန်ဆန်းသစ်ချင်တိုင်း ဆန်းသစ်ပြီး ပျော်သလို နေကြ သည်။ ထိုသို့ နှစ်ပိုင်းမှာ ကြာလေ စိတ်ဝမ်းကွဲလေ ဖြစ်လာသည်။ သို့သော် ဒီကိစ္စကြောင့် တစ်နေ့မှာ ခရစ်ယာန်သာသနာကြီးကို တုန်လှုပ် ချောက်ချားသွားမှာပါလားဟု ဘယ်သူမှ မတွေးမိကြချေ။

ရီဖော်မေးရှင်း လှုပ်ရှားမှုသည် ဂျာမဏီမှ အစပြုရသည်မှာလည်း အကြောင်းရှိသည်။ အကြောင်းကလည်း သိပ်တော့မကြီးလှ၊ သေးသေး မွှားမွှားပင် ဖြစ်သည်။ ဂျာမန်တို့သည် ရောမမြို့တော်ကို ခေတ်အဆက် ဆက်ကစ၍ မကျေချမ်းမှုတွေ ရှိလာခဲ့သည်။ အခြား ဥရောပနိုင်ငံများမှာ ကား ဘုရင်လုပ်သူက နိုင်နိုင်နင်းနင်း ခေါင်းဆောင်နေသည်။ သို့ဖြစ်၍ သာသနာဝင်ခင်ကြီးတွေ ကြားဝင်ချင်တိုင်း ဝင်လို့မရ။ လူတွေကိုလည်း နှိပ်စက်ခွင့် မရကြချေ။ ဂျာမနီမှာတော့ ဧကရာဇ်မင်းဆိုသည့် ပုဂ္ဂိုလ်က အရိပ်အရောင်လောက်သာ ရှိသည်။ မင်းသားငယ် ပေါက်စလေးတွေ ကလည်း ကလန်ကဆန်နှင့် ပြောမနိုင် ဆိုမနိုင် ထင်ရာလုပ်နေကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဥစ္စာကြွယ်ဝသော ကုန်သည် သူဌေးများကို ဂိုဏ်းချုပ် ဂိုဏ်းအုပ် ခင်ကြီးများက ငွေညှဉ်းချင်သလို ညှဉ်းနေကြသည်။ ခင်ကြီးတွေမှာ ငွေ ကောက်ခံရသည့် အလုပ်ကို ကြိုးစားလုပ်ကြရသည်။ သူတို့သခင် အရှင် ပုပ်ရဟန်းမင်းများကလည်း အားအားရှိလျှင် မိုးစွန်ထိအောင် ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းတွေဆောက်တာ ဝါသနာ ထုံကြသည်။ သည်အလုပ်တွေအတွက် ပိုက်ဆံရှာပေးရသည်။ ဂျာမန်လူမျိုးများမှာ သူတို့ကို သက်သက်နှိပ်စက် တာပဲဟု မခံမရပ်နိုင် ဖြစ်ကြသည်။

ထို့ပြင် အများအားဖြင့် စကားထဲ ထည့်မပြောကြသည့် အကြောင်းတစ်ခု ရှိသေးသည်။ ပုံနှိပ်စက်ကို ဂျာမနီမှာ စခဲ့သည်။ မြောက် ပိုင်းဥရောပတွင် စာအုပ်တွေ ပေါ်သည်။ သမ္မာကျမ်းစာဆိုသည်မှာ ခင်ကြီး တွေ လက်တွင်းမှာသာ ရှိသည့် စာအုပ်မဟုတ်တော့ချေ။ လက်တင် ဘာသာ ကို ဖတ်တတ်သည့် အိမ်တိုင်းမှာပင် သမ္မာကျမ်းစာအုပ် ရှိသည်။

အိမ်ထောင်ဦးစီး အဖေကြီးကစပြီး ကလေးတွေအထိ သမ္မာကျမ်းစာကို ဖတ်ကြသည်။ သည်လိုဖတ်ကြသည်ပင် ခင်ကြီးများ၏ ဥပဒေကို ချိုးဖျက် ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

မကြာမီပင် လူအများတို့သည် သမ္မာကျမ်းစာကို ဖတ်ရှုနားလည်ကြပြီး ခင်ကြီးတွေပြောသည့် စကားများတွင် ကျမ်းနှင့် မညီချက်များကို တွေ့မြင်လာကြသည်။ သည်တော့ ယုံမှားမှုတွေ ဝင်လာသည်။ မေးခွန်းတွေ မေးလာကြသည်။ မေးခွန်းတွေ မဖြေနိုင်လျှင် ဒုက္ခတွေ့ကြရသည်။

မြောက်ပိုင်း ဟယူးမင်းနစ်များသည် ခင်ကြီးများ၏ ပြုမူပုံတွေကို အတိအလင်း ဝေဖန်ပြောဆိုလာကြသည်။ သို့သော် ပုပ်ရဟန်းမင်းကိုကား လေးစား ရိုသေနေတုန်းပင် ရှိသဖြင့် သူ့ဆီ အရောက်တော့ မဟုတ်ကြသေးချေ။ ရွှေကျောင်းကြီး ပြောင်ပြောင်အတွင်းဝယ် စည်းစိမ်နှင့် နေကြသော စာပေမတတ်၊ တရားမကျင့်သည့် ခင်ကြီးအပျင်းထူများကို ဦးတည်လျက် ဝေဖန်ကြတော့သည်။

ထိုသို့ ဝေဖန်မှုများကို ဦးဆောင်သူမှာ ခရစ်ယာန်ဘာသာကို သဒ္ဓါတရားအပြည့်နှင့် ယုံကြည်သောသူ တစ်ဦးပင် ဖြစ်သည်။ ဟော်လန်ပြည်သား ဣရေးစမတ် ဖြစ်သည်။ လက်တင်စာ ကောင်းစွာ တတ်သော ခင်ကြီးတစ်ပါး ဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ကိုလည်း လှည့်လည် သွားရောက်ခဲ့သည်။ စာများလည်း ရေးသည်။ လူအများ ဖတ်ရှုရန် ဝေငှသော စာတန်းများ ရေးခဲ့သည်။ ထိုခေတ်က သတင်းစာခေါင်ကြီးပိုင်းဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်။

ဣရေးစမတ်သည် “အညကြလူသားများ၏ မှတ်တမ်းများ” ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် စာများ ရေးသားခဲ့သည်။ ထိုခေတ်အခါက လူများသည် စာများကို ဖတ်၍ ရယ်မော သဘောကျကြသည်။ ထို မှတ်တမ်းများတွင် ဣရေးစမတ်သည် အလယ်ခေတ်နောက်ပိုင်း သာသနာဝင် ခင်ကြီးများ၏ မိုက်မဲပုံ၊ နိုင်လိုမင်းထက် ကျင့်ကြံပုံများကို ရှုတ်ချရေးသားသည်။ သို့ရေးသားရာတွင် ဂျာမန်၊ လက်တင်ဘာသာ ရထားသော

ကဗျာအံချော်များဖြင့် ရေးသားထားသည်။ ယခုခေတ်မှာကား သရော်မော်ကား ရေးနေကြတော့သည်။

ဣရေးစမတ်သည် ဂရိတ်နှင့် လက်တင်စာပေတို့တွင် နှံ့စပ်တတ်မြောက်သူ ဖြစ်သည်။ သမ္မာကျမ်းစာသစ်ကို လက်တင်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရုံမက မူရင်း ဂရိတ်ဘာသာနှင့် ရေးထားသည့်စာကိုယ်ကို ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ပေးလိုက်သေးသည်။

၁၅၀၀ ခုနှစ်တွင် ဣရေးစမတ်သည် အင်္ဂလန်ရှိ သူ့မိတ်ဆွေ ဆာသောမတ်(စ်)မိုးထံ သွားရောက်လည်ပတ်ရင်း စာတန်းတစောင် ရေးသားသည်။ ထိုစာတန်းမှာ အကျင့်ပျက်သော သာသနာဝင် ခင်ကြီးများနှင့် သူတို့နောက်သို့ ဘာမှန်းမသိ ယုံကြည်ပြီး လိုက်သောသူများကို ရှုတ်ချသော သရော်စာဖြစ်သည်။ ဣရေးစမတ်သည် သူ့မျက်မှောက်ခေတ်တွင် အမြင်မတော်သည့် ဖြစ်ရပ်များကို ရှုတ်ချရာတွင် ကြောက်စရာ အကောင်းဆုံးသော လက်နက်တစ်ခုကို သုံးခဲ့သည်။ ထို လက်နက်ကား အခြားမဟုတ်ဟာသပင် ဖြစ်သည်။

ဣရေးစမတ်ရေးသော စာတန်း(စာအုပ်ငယ်)မှာ ၁၆ရာစုနှစ်ထဲတွင် ရောင်းလို့အတွင်ဆုံး စာအုပ်ဖြစ်သည်။ ထိုစာအုပ်ကို ဥရောပဘာသာစကား အမျိုးမျိုးဖြင့် ပြန်ဆိုဖတ်ရှုကြသည်။ လူအများသည် ဣရေးစမတ်၏ အရေးအသားများကို စိတ်ဝင်စားလာကြသည်။

ဣရေးစမတ်သည် ခရစ်ယာန်သာသနာအတွင်း ခင်ကြီးများ အကျင့်ပျက်မှု၊ မတရားမှုများကို ပြုပြင်ရေး၊ သာသနာကို သန့်စင်ရေးအတွက် ရှေ့ရှုရေးသားခဲ့သည်။ ဟယူးမင်းနစ်များအား ဘာသာတရားနှင့် ခွာထွက်သွားမည့်အစား ဘာသာသာသနာကို သန့်ရှင်းအောင် ပြုပြင်ဖို့အတွက် လှုံ့ဆော်မှုများဖြစ်သည်။

ဣရေးစမတ်သည် မည်သို့ပင် ခရစ်ယာန်သာသနာကို သန့်စင်အောင်ပြုပြင်ဖို့ စေတနာရှိစေကာမူ သူ၏စေတနာမှာ အကောင်အထည်မပေါ်ခဲ့ချေ။ ဘာကြောင့်ဆိုလျှင် သူသည် အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့်စဉ်းစားတတ်သည်။ ဆင်ခြင်တုံတရားကို တွေ့သွားသည်။ သူနှင့် အတိုက်

အခံ တဖက်သားအပေါ်မှာလည်း နားလည်မှုနှင့် သည်းခံတတ်သည်။ သည်တော့ ခရစ်ယာန်သာသနာကို ပြုပြင်ချင်သူတွေက သူ့ကိုသဘော မကျကြချေ။ သည်ကိစ္စသည် လှုပ်ရှားမှုကြီးအတွက် တဖွတ်ထိုးအားစိုက် လုပ်မည့် ခေါင်းဆောင်မျိုးမှ ဖြစ်မည်။ ထိုခေါင်းဆောင်မျိုးကို မျှော်နေကြ သည်။

မကြာပါချေ။ သူတို့လိုချင်သည့် ခေါင်းဆောင်ပေါ်လာတော့သည်။ သူ့အမည်မှာ Martin Luther မာတင်လူးသားဖြစ်သည်။

လူးသားသည် ဂျာမဏီ မြောက်ဖက်ပိုင်းသား ဖြစ်သည်။ လယ်သမားသား ဖြစ်သည်။ ဦးနှောက်ကတော့ဖြင့် ပထမတန်းစားပါပဲ။ သတ္တိကလည်း အပြည့်ရှိသည်။ တက္ကသိုလ်တွင် ဝိဇ္ဇာပညာရပ်များ ဆည်းပူးပြီး ဒိုမီနီကင် ခင်ကြီးများ အဖွဲ့ဝင်ရဟန်းပြုသည်။ ထို့နောက် ဝစ်စတင်ဘင်မြို့ ဘာသာရေးဆိုင် ပါမောက္ခအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ လူးသားသည် သူ့ရပ်ရွာသား လယ်ယာမြေများအပေါ်နေ လူများကို ဘာသာတရားနှင့် နီးစပ်အောင်ပညာပေးခဲ့သည်။

လူးသားသည် အချိန်အားရသဖြင့် သမ္မာကျမ်းဟောင်း ကျမ်းသစ် များကို မူရင်းအတိုင်း လေ့လာနိုင်သည်။ ထိုအခါ ယေရှုဟောကြားခဲ့သော တရားများသည် ပုပ်ရဟန်းမင်းနှင့် ဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော်များ ဟောပြော သည့်စကားများနှင့် အလှမ်းကွာချက်များကို တွေ့ရှိလေတော့သည်။

လူးသားသည် ရောမမြို့တော်ရှိ ပုပ်ရဟန်းမင်းများထံ ရောက် ခဲ့သည်။ သို့သော် ပုပ်ရဟန်းမင်းများသည် နိုင်ငံရေးအာဏာရရန် စစ်တိုက်လျှင်တိုက် မတိုက်လျှင်လည်း ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတွေ လျှောက် ဆောက်နေကြသည်။ လူးသား စိတ်ပျက်ပြီး ပြန်ခဲ့သည်။

၁၅၁၃ ခုနှစ်တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်းမှာ စိန့်ပီတာဘုရားကျောင်းကြီး ဆောက်လုပ်ရသည့်အတွက် ငွေတွေကုန်သလောက်ဖြစ်နေသည်။ ထိုအခါ ရန်ပုံငွေရဖို့အတွက် “ခွင့်လွှတ်ချက်များ” ရောင်းသည်။ “ခွင့်လွှတ်ချက် များ” ဆိုသည်မှာ... ဘုရား၊ တရားစာများ ရေးထားသည့် စာရွက်ဖြစ်

သည်။ ထိုစာရွက်များကို အဖိုးကြေးငွေပေးဝယ်သူများသည် အပြစ်များ ကျူးလွန်မိစေကာမူ ငရဲနှင့် ကောင်းကင်ဘုံ စပ်ကြားဖြစ်သည့် “ပါဂေတြီ” ခေါ် ခေတ္တငရဲဘုံမှာ ခံရမည့်ရက်ကို တိုစေမည်ဟု ခင်ကြီးတို့က တာဝန် ခံသည်။

အလယ်ခေတ်က ခရစ်ယာန်တို့၏ အယူအဆအတိုင်း လူဝတ် ကြောင်တို့ ပြုမိသည့် မကောင်းမှုများကို ခင်ကြီးများက ဖြေချွတ်ပေးနိုင် သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဘုရားသခင်ထံ အယူခံဝင်ပေးနိုင်သည်။

ဤသို့ ယုံကြည်ချက်ကို အထူးအထွေ ဘာမှ ဆိုဖွယ်မရှိစေ ကာမူ ခင်ကြီးတို့၏ အယူခံချက်ကို ငွေနှင့် ရောင်းစားကြသည်က ဆိုး သည်။ သည်လို ခွင့်လွှတ်ချက်များကို ရောင်းသည့်အတွက် ခင်ကြီးတို့ အဖွဲ့ ပုပ်ရဟန်းမင်းတို့မှာ ရန်ပုံငွေဖောသည်။ သည်လိုဆိုတော့ “ခွင့်လွှတ် ချက်များ” ကို ပိုက်ဆံပေး မဝယ်နိုင်သော လူဆင်းရဲငွေတို့မှာ ပိုက်ဆံ မကုန်ဘဲ နောင်တရပါသည်ဟု ဝန်ခံရုံနှင့် ငရဲသက် တိုခွင့်ရကြသည်။

၁၅၁၇ ခုနှစ်တွင် ဂျွန်တက်ဇယ် John Tetzel သည် ဆက်ဇွန်နီ နယ်တစ်နယ်လုံးအတွက် ခွင့်လွှတ်ချက်များ ရောင်းခွင့်ရသည်။ တက်ဇယ် သည် ဈေးရောင်းကောင်းသူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ သူလုပ်ပုံကို လူတွေက မြင်ပြင်းကပ်ကြသည်။

(တက်ဇယ်၏ ဈေးခေါ်စကား စာတန်းကို အခန်း၏ အဆုံးတွင် ဖော်ပြထားသည်။)

ထိုအခါ လူးသားသည် လူရိုးလူဖြောင့်ကြီးပီပီ သည်လိုမျိုး လုပ်ပုံ တွေကို သည်းမခံနိုင်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ စိတ်နောက်ကိုယ်ပါ အဆော တလျင် အမှုတစ်ခုကို သွားလုပ်မိသည်။

၁၅၁၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် လူးသားသည် အချက် ၉၅ ချက်ပါသော စာတန်းတစ်ခုကို ဘုရားရှိခိုးကျောင်း တံခါးမှာ သွားကပ်ထားသည်။ ထိုစာတန်းတွင် “ခွင့်လွှတ်ချက်များ” ရောင်းချမှုကို အပြစ်တင် ရှုတ်ချရေးသားထားသည်။

လူးသား၏ စာတန်းမှာ လက်တင်ဘာသာနှင့် ရေးထားသည်။ သူသည် ဘာသာရေး အဓိကရုဏ်းကြီး ဖြစ်စေလိုသည့် ဆန္ဒ လုံးဝမရှိချေ။ ခေတ်ကို အတင်းတော်လှန်ပြောင်းချင်သည့် လူစားမျိုးလည်း မဟုတ် ရှာပေ။ လွတ်ငြိမ်းခွင့် စာချွန်များကို ငွေနှင့်ရောင်း၍ ခင်ကြီးများက ငွေရှာ သည့် ကိစ္စကိုသာ ရှုတ်ချခြင်းဖြစ်သည်။ သူ၏ ထင်မြင်ချက်ကို သူ့လုပ် ဖော်ကိုင်ဖက် မိတ်ဆွေများအား သိစေချင်၍ တင်ပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စမှာ သာသနာဝင် ခင်ကြီးများနှင့် တက္ကသိုလ်ဆရာများ အချင်းချင်း ထဲမှာ ပြောဆိုဆွေးနွေးကြဖို့ ဖြစ်သည်။ ဝတ်ကြောင်လူသူ အများ၏ အချင်းချင်း သဘောကွဲလွဲချက်များ ဝင်လာစေလိုသော ဆန္ဒလုံးဝမရှိခဲ့ ချေ။

လူးသား၏စိတ်က ဆန္ဒမရှိစေကာမူ ထိုအချိန်အခါ ဖြစ်နေပုံက ဘာသာရေး ကိစ္စဆိုလျှင် တစ်ကမ္ဘာလုံး စိတ်ဝင်စားနေကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်ယောက်က သူ့ထင်မြင်ချက်ကို တင်ပြဆွေးနွေးသည် နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ပျားအုံကို တုတ်ထိုးသလို လူတွေ၏စိတ်ဓာတ်ကို ချောက် ချားသွားစေတော့သည်။ လူးသား၏ စာတန်း ထွက်လာပြီး နှစ်လခန့်မျှ မကြာသေးမီပင် ဥရောပတိုက် တစ်ခုလုံးသည် သူ၏ ကြေညာချက် ၉၅ ချက်ကို ဆွေးနွေးနေကြတော့သည်။ ဆွေးနွေးကြရုံနှင့် မပြီးကြသေး။ လူတိုင်း ဘက်လိုက်ပြီး ဝင်ပြောကြသည်။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာပညာ မတောက်တခေါက် လိုက်စားသူများကလည်း သူတို့အမြင် တစ်မိုက် တစ်ထွာကို ဝင်ပြီးတင်ပြကြရသည်။ စာတန်းများ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

ထိုအခါ ခရစ်ယာန်ဘာသာ၏ အချက်အခြာဖြစ်သော ပုပ်ရဟန်း မင်းနှင့် အဖွဲ့များ စိတ်ပူလာကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ လူးသားကို ရောမမြို့သို့ လာရမည်ဟု ဆင့်ခေါ်ကြသည်။ သို့သော် လူးသား မသွားချေ။

၁၄၁၅ ခုနှစ် လူးသား၏ ကိစ္စမတိုင်မီ နှစ် ၁၀၀ လောက်က ဂျန်ဟပ်စ် ဆိုသူ ဘာသာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအတွက် ကြိုးစားခဲ့ ဖူးသည်။ ထို ဂျန်ဟပ်စ်ကို ပုပ်ရဟန်းမင်းတို့က ရောမမြို့သို့ ဆင့်ခေါ် သည်။ သူ့ထင်မြင်ချက်ကို ပုပ်ရဟန်းမင်းနှင့် အဖွဲ့သို့ တင်ပြပါလှည့်ဟု

ဖိတ်ကြားသည်။ ဂျွန်ဟပ်စ် သွားရောက်သည့်အခါ မိစ္ဆာအယူကို ဟောပြောသည်ဆို၍ မီးရှို့သတ်လိုက်ကြသည်။

လူးသားသည် ယခင်က ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည့် ဂျွန်ဟပ်စ်၏ အဖြစ်မျိုး ဖြစ်မည်မှာ သေချာသဖြင့် မသွားဘဲ နေခဲ့သည်။ ထိုအခါ ပုပ်ရဟန်း မင်းက လူးသားကို သာသနာ ပ,လိုက်သည်။ ထိုအမိန့်စာကို လူးသားက အများပရိသတ်ရှေ့မှာ မီးရှို့ပစ်လိုက်ရာ လက်ခုပ်ဩဘာသံများ ဆူညံသွားသည်။ ထိုအချိန်ကစ၍ လူးသားသည် ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ အဖွဲ့နှင့် ဘယ်နံရောအခါမှ ရင်ကြားစေ့ခြင်းငှာ မဖြစ်နိုင်တော့သည့် အဖြစ်သို့ ရောက်လေတော့သည်။

လူးသားမှာ မရည်ရွယ်ပဲနှင့် ပုပ်ရဟန်းမင်းအပေါ်တွင် မကျေနပ်သော ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်တို့၏ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ရောက်ခဲ့ရသည်။ သူ့ကို ဂျာမနီရှိ လူငယ်များ၊ မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် မြို့စားကြီးများက ထောက်ခံ အားပေးကြသည်။ ဂျာမနီရှိ မြေပေါ်မှာ သူနေသရွေ့ မှဲ့တစ်ပေါက် မစွန်းရအောင် စောင့်ရှောက်ကြသည်။

ထို့နောက် လူးသားကို သာသနာ ပ,သာ မဟုတ်ဘဲ လူလူချင်း မဆက်ဆံရ။ သူ့ကို ရေတစ်ပေါက် မှဲ့တစ်ဆုပ်တစ်လုပ်မှ မပေးရ။ အိမ်ရိပ်ကိုပင် မနင်းစေရ။ သူရေးသည့် စာများကိုလည်း မဖတ်ရဟု တစ်ချက်လွှတ်အမိန့် ထွက်လာသည်။

ထိုအချိန်တွင် လူးသားကို ဂျာမနီမြောက်ဖက်ပိုင်းရှိ လူများက ခေါင်းဆောင်ကြီးအဖြစ် ကြည်ညိုနေကြသဖြင့် ထိုအမိန့်မှာ အရာမရောက်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် လူးသားသည် ဘာသာတရားကို လူအများနားလည်နိုင်စေရန် သမ္မာကျမ်းစာကို ဂျာမန်ဘာသာ ပြန်သည်။

ထိုအချိန်တွင် ရီဖော်မေးရှင်း လှုပ်ရှားမှုသည် ဘာသာရေး မဟုတ်တော့ချေ။ လှပ၍ အနုပညာဂုဏ်မြောက် ကြည်ညိုဖွယ်ဖြစ်သော ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတွေကို အခါအခွင့်ယူ၍ ဖျက်ဆီးကြသည်။

ထိုအချိန်အခါမျိုးတွင် သူတို့ မနှစ်သက်သမျှကို ဖျက်ဆီးပစ်ဖို့ အခွင့်ကောင်း ယူကြလေသည်။ ဘုရားကျောင်းပိုင် ပစ္စည်းလယ်မြေများကို

သိမ်းယူကြသည်။ မြို့စားနယ်စား မင်းညီမင်းသားတို့သည် သူတို့၏ နိုင်ငံရေးအာဏာ ကြီးထွားအောင် ကြိုးစားကြသည်။ ငတ်ပြတ်နေသော တောသား လယ်သမားများသည်လည်း အာပေါင်အာရင်း သန်သန်နှင့် အရူးအမူး ဟောပြောကြသော လူတွေ့နောက်လိုက်ကာ ရဲတိုက်ကြီးတွေ တိုက်ဖျက်ကြ၊ လုယူကြ၊ သတ်ဖြတ်ကြသည်။ မင်းမဲ့တိုင်းပြည်ပမာ ကိုးကွယ်ရာမဲ့ ဖြစ်ကြရပြန်သည်။

ထိုအချိန်ကစ၍ ဂျာမနီပြည် တစ်ပြည်လုံးမှာ ပြည်နယ်ကလေးတွေ အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ ကွဲ၍ သူတစ်လူ ငါတစ်မင်း ခြားနားကုန်ကြသည်။ လက်အောက်ခံ တိုင်းသူပြည်သားများကို သူတို့အုပ်စိုးသည်။ “မင်း” ယူသော အယူဝါဒ ဘာသာကို ယူကြရမည်ဟု အတင်းအကြပ် ပြုကြ သည်။ ထိုသို့သော် အခြေအနေကြောင့် တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေးအခြေအနေ ခိုင်မြဲမှုမှာ နောင်နှစ်ပေါင်း တစ်ရာကျော်တိုင်အောင် မဖြစ်နိုင်တော့ဘဲ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

၁၅၄၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မာတင်လူးသား ကွယ်လွန်သည်။ သာသနာဝင် ခင်ကြီးများက “ခွင့်လွှတ်ချက်လက်မှတ်များ” ရောင်းချသည့်ကိစ္စကို ကန့်ကွက်ကြေညာခဲ့သည်မှာ ၂၉ နှစ်ကြာခဲ့လေပြီ။

ထိုလွတ်ငြိမ်းခွင့် စာချွန်များရောင်းခြင်းကို ကန့်ကွက်သည့်ကိစ္စ အစပြုလိုက်သည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၃၀ မရှိမီပင် ရီနေဆန်းခေတ်၏ မြင်ကွင်းမှာ ပြောင်းလဲသွားတော့သည်။ ပျော်ပျော်နေ သေခဲ ဆိုသကဲ့သို့ စာပေအနုပညာတွေနှင့် မွေ့လျော်ကာ ရယ်မောနေကြသော ရီနေဆန်းခေတ်လူတို့၏ လောကသည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အုပ်စုတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ငါ့စကား နွားရ၊ စကားနိုင်လုကြ၊ ရန်ဖြစ်ကြ၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အမနာပ ပြောကြ သော နားမျက်စိ မချမ်းသာစရာ အမင်္ဂလာ မြင်ကွင်းကြီး ဖြစ်သွားတော့ သည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းတို့၏ အာဏာမှာလည်း ရွေ့လျော့သွားသည်။ အနောက်ဥရောပ တစ်ခုလုံးမှာလည်း ပရိုတက်စတင့်နှင့် ဖရင်ဂျီခေါ် (ရိုမင်ကက်သလစ်) ဂိုဏ်းသားများတို့၏ ရန်စစ်ပွဲ စစ်မြေပြင်ကြီးဖြစ်ကာ သွေးချောင်းစီးလေတော့သည်။

သူတို့ နှစ်ဂိုဏ်း တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် တွေ့ရာသင်္ချိုင်း သတ်လိုက်ကြပုံတွေကို ယခုခေတ် လူတွေသမိုင်းမှာ ဖတ်ရှုရသောအခါ ရှေးပဝေသဏီ ကျောက်စာမင်စာများ ဖတ်ရသလို ဘာမှ အဓိပ္ပာယ်မရှိ နားမလည်နိုင်အောင် ဖြစ်ကြရတော့သည်။

ရီဖော်မေးရှင်းကို ဝေဖန်ချက်

ဤကဲ့သို့ ဗန်လွန်းရေးသားသည့် အတိုင်းပင် ထိုခေတ်က ရီဖော်မေးရှင်း ဘာသာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် စစ်မက်ဖြစ်ပွားမှု ကိစ္စမှာ ယခုခေတ်လူတွေ နားမလည်နိုင်အောင် အဓိပ္ပာယ်ကင်းမဲ့သည် ကို တွေ့ရသည်။

ထိုလှုပ်ရှားမှုကို ခေါင်းဆောင်သည်ဆိုသော မာတင်လူးသား ကိုယ်တိုင်လည်း ဤမျှလောက် ပြိုအက်ပေါက်ကွဲစေလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက် မရှိခဲ့ရှာချေ။ သာသနာဝင် ခင်ကြီးများက “လွတ်ငြိမ်းခွင့် စာချွန်များ” လိုက်ရောင်းသည့် ကိစ္စကို ကန့်ကွက်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

အမှန်မှာ သာသနာဝင် ခင်ကြီးများ အကျင့်ပျက်မှုများကို ပြုပြင်ဖို့ကား အလယ်ခေတ်လောက်ကပင် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ကျမ်းစာများကို လူတိုင်း သိနားလည်အောင် လူမျိုးစုတို့၏ ဘာသာစကားကို ဘာသာ ပြန်ဆိုကြသည်။

ရီနေးဆန်းခေတ်တွင် လူတို့ ဉာဏ်စေစားမှု ဗဟုသုတအမြင် ကျယ်ဝန်းမှုများ အပေါ်တွင်လည်း ထိုကိစ္စ အကြောင်းရင်းခံ ရှိသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ရီဖော်မေးရှင်း လှုပ်ရှားမှုသို့ ပို့ဆောင်သည်ဟု ယူဆကြရသော အရေးအသားအချို့ကို ထုတ်နုတ်တင်ပြလိုက်ပါသည်။

**လွတ်ငြိမ်းခွင့် စာချွန်များနှင့် ပတ်သက်သော ဟောပြောချက်
ဂျန်တက်ဇယ်**

ဂျန်တက်ဇယ်သည် ဂျာမနီပြည်တစ်ခွင်တွင် ခွင့်လွှတ်ချက်
လက်မှတ်များ လိုက်ရောင်းသည့်အခါ ဟောသည့် တရားဖြစ်သည်။ ထို
တရားစာကို ဖတ်ရှုရာတွင် -

- ၁။ ခွင့်လွှတ်ချက် လက်မှတ်ဟူသည်
အဘယ်နည်းဟူသည်ကို ဂျန်တက်ဇယ် ရှင်းပြပုံ။
- ၂။ လူတို့၏ စိတ်ကို ဘယ်လို နှိုးဆွပုံ။
- ၃။ ပိုက်ဆံကြေးငွေနှင့် ထိုလက်မှတ်များ၏ တန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်
ပြပုံ။
- ၄။ မည်သည့်အထိ ထိုလက်မှတ် စာချွန်များက စွမ်းနိုင်ပုံ။
ထိုအချက်များကို လေ့လာသင့်သည်။
အို...ပရိသတ်အပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့...။

သင်တို့၏ ရှေ့မှောက်တွင် အလွန် အဖိုးတန်လှသော
ဆုလာဘ်ကြီး ရောက်နေသည်ကို သာမန်မျက်စိဖြင့်လည်း
ကောင်း၊ ဉာဏ်မျက်စိဖြင့်လည်းကောင်း ရှုကြပါလော့၊ မြင်ကြ
ပါလော့။ သင်တို့အချင်းချင်း သီတင်းသုံးဖော်တို့အားလည်း
တစ်ဆင့်စကား ပြောကြားလိုက်ကြပါလော့။ ဉာဏ်မျက်စိဖြင့်
အမြင်မှန်ရကြသော သူတို့သည် မင်္ဂလာအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံ
ကြပါပေသည်။ သူတို့လက်ဝယ် ဘေးကင်းရန်ကင်း သွားလာနိုင်
သည့် လက်မှတ်အပိုင်ရထား ကြလေပြီ။ ထိုလက်မှတ် လက်ဝယ်
ရှိလျှင် မျက်ရည်စွတ်စို ငိုယိုမြည်တမ်းခြင်းမှလည်း လွတ်မြောက်
ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဥမ္မတ္တက ရူးနှမ်းပေါ့ပျက်သော ဘေးမှလည်း
ကင်းဝေးသည်ဖြစ်၍ လမ်းကြိုမြှောင်ကြား၌ အလစ်ချောင်း
လျက်ရှိသော မုန်တိုင်းကြီးငယ် အသွယ်သွယ်သော ရန်မျိုးတို့

လည်း မကပ်ငြိနိုင်သည်ဖြစ်၍ ကောင်းချီးမင်္ဂလာ အဖြာဖြာတို့ နှင့် ပြည့်စုံသော ကောင်းကင်ဘုံသို့လျှင် ချမ်းသာစွာ သွားရောက် ကြကုန်သည်။

အို...သပွရိသအပေါင်းတို့...။

ကျွန်ုပ်တို့သည် မကောင်းမှု၌သာ ကျက်စားပျော်မွေ့ ချင်သော သွေးသားနှင့် အမြဲစစ်ခင်း နေကြရသည်မဟုတ်တုံ လော။ ဘုရားသခင်၏ အကူအညီ မရဘဲနှင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကောင်းကင်ဘုံ၏ တံခါးဝသို့ ဘယ်သို့ ဝင်ရောက်နိုင်ကြပါမည် နည်း။

ကျွန်ုပ်တို့သည် ကောင်းမှုကိစ္စများ ပြုလုပ်ရုံမျှနှင့် ချမ်းသာ ခွင့် ရမည်မဟုတ်။ ဘုရားသခင်က သနားသဖြင့် ကယ်တင်မှ သာ ချမ်းသာရာ ရကြမည်။ သို့ဖြစ်၍ ဘုရားသခင်ကပေးသော သံချပ်ကာအင်္ကျီကို ဆင်ကြမှ ဘေးကင်းကြတော့မည်။

ထိုသံချပ်ကာ အင်္ကျီကား အဘယ်နည်းဟူမူ...

သခင်ယေရှု၏ ကိုယ်စားဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ် (ပုပ်ရဟန်းမင်းအဖွဲ့ကို ဆိုလိုသည်)ထံမှ သင်တို့ရနိုင်သော ဘေးကင်းရန်ကင်း လက်မှတ်စာချွန် များပင် ဖြစ်သည်။

ဘဝန္တော သပွရိသအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့...။

စဉ်းစားကြည့်ပါဦးလော့။ သင်တို့ လုပ်မိသည့် အပြစ် တစ်ခုအတွက် (ပါဂေကြီ)ဘုံတွင် ခုနစ်နှစ်ကြာမျှ ဆင်းရဲကြီးစွာ ခံရမည်။ သို့ဖြစ်လျှင် သင်တို့၏ တစ်သက်တာ ထားပါဦးတော့ တစ်နေ့ တစ်ရက် တစ်ပတ် တစ်လ တစ်နှစ် စသည့် အတွင်းမှာ လုပ်မိသည့်အပြစ်တွေ ဘယ်လောက်များပြီး ဘယ်လောက်ကြာ ခံရမည်ကို တွေးချင့်ကြည့်ကြပါကုန်လော့။

ဤသို့ မရေမတွက်နိုင်သော အပြစ်များအတွက် နှစ်ရှည်လများ

အပြစ်ကျခံရမည့်အစား ဤခွင့်လွတ်ချက် အမိန့်စာချွန်များ ဝယ်ထား လိုက်ခြင်းဖြင့် အားလုံး လွတ်ငြိမ်းခွင့် ရနိုင်ကြမည်။

အို သူတော်ကောင်း အပေါင်းတို့။

သင်တို့အားလုံး နားလည်ကြသည် မဟုတ်လော။ သင် တို့သည် ဝေးလံသော ဘေးများသည့် ခရီးကြမ်းသွားရန် ရှိသော အခါ သင်တို့ ဘာလုပ်ကြသနည်း။ သင်တို့၏ ငွေအသပြာတို့ကို ပွဲစား (ဘဏ်လုပ်ငန်းသဘောမျိုး ဖြစ်သည်) ကို အပ်နှံခဲ့သည် မဟုတ်လော။ ပွဲစားက သင်တို့ကို အတိုးအညွှန် ပေးရုံမက သင်တို့ရောက်လေရာအရပ်တွင် သင်တို့၏ အသပြာငွေကို အတိအကျ ပြန်ထုတ်ယူနိုင်ရန် စာချွန်လက်မှတ် ပေးလိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။

ကဲ အခုကြည့်ပါဦး။ ငွေစ အနည်းငယ်ပေးရုံနှင့် ထိုငွေစ ထက် များစွာ အဖိုးထိုက်သည့် ကောင်းကင်ဘုံနန်းကို တက်ဝင် ခွင့်များ မလိုချင်ကြဘူးလော။

သို့ဖြစ်၍ သင်တို့၏ ကောင်းရာညွှန်ပြရန် တာဝန်ရှိသော အထိန်းအကျောင်း ပုဂ္ဂိုလ်ခင်ကြီး တစ်ပါးအဖြစ်နှင့် သင်တို့အား ငါတိုက်တွန်းလိုက်ပါ၏။ ဤအဘိုးမဖြတ်နိုင်သော ရတနာကို ယူလိုက်ကြပါကုန်လော့။

အခါအလိုက် ကြုံတုန်းမယူလိုက်လျှင် သင်တို့သည် နောက် နောင်ခါကျမှ ယခုကဲ့သို့သော မင်္ဂလာလာဘ်ကြီးကို စိုးစဉ်ကလေးမျှ မရလိုက်ဘဲ ရှိကြရန်အံ့သတည်း။

ဤသို့ ဂျွန်တက်ဇယ်က ဈေးခေါ်ကောင်းကောင်းနှင့် လွတ်ငြိမ်း ခွင့် စာချွန်များ ရောင်းချသည်ကို ဣရေးစမတ်က “အမိုက်တရား ချီး မွမ်းခန်း” ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် စာတန်းတစ်စောင်ရေး၍ ရှုတ်ချခဲ့သည်။ ဣရေးစမတ်သည် ထိုစာတန်းကို ရေးရာတွင် “အမိုက်တရား” ဟူသော အမည်ခံ မိန်းမတစ်ဦးက သူ့ကိုယ်သူ ချီးကျူးထားဟန်ဖြင့် ရေးသည်။

“အမိုက်တရား” က သူ့ကိုယ်သူ “ဉာဏ်ပညာ” ထက် သာလွန်တန်ဖိုးကြီးသည်ဟူသော ကျေညာချက်ဖြင့် စာတန်းကို ဖွင့်သည်။ “အမိုက် တရား” ကို လူအများနှစ်သက်၍ သူ့နယ်မြေမှာ လူများ ပျော်ပါးမွေ့လျော် ကြပုံတွေ ကြွားဝင့်ထားသည်။

အမိုက်တရားဟူသည်မှာ “လောကရေးရာများတွင် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု၌လည်းကောင်း၊ ပညာဗဟုသုတ ရှာဖွေလေ့လာရာ၌လည်းကောင်း၊ ဘာသာတရား၌လည်းကောင်း၊ လမ်းတလွဲလိုက်ကာ အားထုတ်ကျင့်ကြံခြင်းပင် ဖြစ်သည်” ဟု ဣရေးစမတ်က ဆိုလိုဟန်တူသည်။

ဣရေးစမတ်သည် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် စာချွန်များ လိုက်ရောင်းခြင်းကို ရှုတ်ချသည်။ ခင်ကြီးတွေ ဟောသလို ထိုစာချွန် ဝယ်ထားသည်နှင့်ပင် နောင်တမလွန်အတွက် စိတ်ချရပြီ ဆိုသည်မှာ မဖြစ်နိုင်ကြောင်း သရော်စာ ရေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

လူတွေ အယူသီးကြပုံ၊ ယုံကြည်လွယ်ကြပုံ၊ အညာခံရပုံတွေကို ထုတ်ဖော်ရေးသားသော်လည်း ဣရေးစမတ်သည် ခရစ်ယာန်ဘာသာကို သက်ဝင်ယုံကြည်သူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာကို ဟယူးမင်းနစ်ဇင်း လူဝါဒနှင့် ချိန်ကိုက်လျက် နှလုံးသွင်းသူ ဖြစ်သည်။ ခင်ကြီးတွေ စားပေါက်ထွင်၍ ပြောတိုင်း လူတွေ မယုံကြဘို့ ရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။

လူသတ္တဝါ တစ်မျိုးလုံးတို့သည် ရူးကြရမှ စိတ်ကျေနပ်ကြသည်။ ပုပ်သာသနာပိုင်ကြီးက စ၍ အောက်ဆုံး တောရွာခင်ကြီးတွေအထိ ပိုးဖဲကတ္တီပါတွေ ဆင်မြန်းသည့် နန်းတွင်းသူတွေက စပြီး ချည်ထည်အစုတ်ဝတ်နေသည့် အနုညာတ မိန်းမအထိ အားလုံးပင် ရူးရမှ နေနိုင်ကြသည်။

တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိ လူများသည် ဘုရားသခင်က ပေးထားသည့် ဦးနှောက်ဉာဏ်ကို မသုံးကောင်းသကဲ့သို့ နေကြသည်။ စဉ်းစားဉာဏ်ကို ဦးဆောင်မခိုင်းကြဘဲ လောဘ မောဟ မာနတရားတွေကို ရှေ့တန်းတင်ထားကြသည်။

သို့ဖြစ်လေရာ လက်တစ်ဆုပ်စာမျှသော ပညာဉာဏ်ရှိသူတွေက ဘာပြုလို့ အချိန်ကုန် လူပန်းခံပြီး သည်လိုလူတွေကို ဆုံးမပညာပေးနေ တော့မည်နည်း။ သူတို့ကမှ ဉာဏ်ပညာကို အလိုမရှိကြသည်ဖြစ်ရာ သူတို့ အမိုက်တရားနှင့် သူတို့ ပျော်ပျော်ကြီး နေကြပေစေတော့။

လူတွေအဖို့မှာ သူတို့ကို စိတ်ချမ်းသာမှု စိတ်ကျေနပ်မှု ပေးနိုင် သည့် ထိုတရားကို လက်ကိုင်ထား အားကိုးနေရှာကြရသည်။ သို့ဖြစ်၍ သူတို့၏ အားကိုးဆောက်တည်ရာ အခွင့်အရေးကို ဖျက်ဆီးမပစ်လိုက်ပါ နှင့်။ ထိုအခွင့်အရေးကား အခြားမဟုတ်၊ သူတို့ကိုယ် သူတို့ အမိုက်တရား နှလုံးသွင်းကာ လူမိုက်၊ လူအ၊ ဗာလ၊ အန္တအဖြစ် မရောက်ရောက်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်နိုင်သော အခွင့်အရေးကြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။

“မိမိတို့ လုပ်ခဲ့သည့် အပြစ်များကို ဒဏ်မခံရဘဲ လွတ်ငြိမ်းချမ်း သာရမည်” ဟု ကိုယ့်ကိုယ်ကို ပြန်နှစ်သိမ့်နေကြသူများလည်း ရှိကြသေး သည်။ လူလိမ်လူကောက်များက အပျင်းပြေ ငွေဝင်လမ်းအဖြစ် ထွင်လိုက် ကြသော ‘လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် စာချွန်များ’ ကို အားကိုးကြသူတွေ ရှိသည်။ သူတို့သည် စာချွန်တွေ လက်ကိုင်ထားပြီး ယခု ပစ္စက္ခဘဝတွင် အသက်ရှည် အနာကင်းချမ်းသာခြင်း အမျိုးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံရုံမျှ မကသေး “သေလွန်သည့်အခါတွင် ကောင်းကင်ဘုံနန်းပေါ်မှာ နေရာကောင်းများ တောင် ရလိုက်ဦးမှာ ဆိုပဲ....”

နိဂုံး

ရီဖော်မေးရှင်းခေါ် ဘာသာရေးပြောင်းလဲ တော်လှန်မှုကြီး ၁၅၁၇ ခုနှစ် မာတင်လူးသားက အစပြုလိုက်ပြီးသည့်နောက် ဥရောပ တစ်ခွင်တွင် နောက် နှစ်ပေါင်းတစ်ရာကျော်မျှ ဘာသာရေး စစ်ကြီးများ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

ယခင်က ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် နိုင်ငံများသည် ရောမမြို့တော်ရှိ ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ သြဇာခံကြရသည်။ ရီဖော်မေးရှင်းကြောင့် ပုပ်ရဟန်းမင်း ၏ သြဇာအောက်မှ ရုန်းထွက်ကြသည်။

ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ သြဇာအောက်မှ ရုန်းထွက်ကြသော နိုင်ငံများ တွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံ ပါဝင်သည်။ ရောမမြို့တော် ပုပ်ရဟန်းမင်းနှင့် အဆက် ဖြတ်သည့် ကိစ္စမှာ အကြောင်းများစွာ တွေ့ရှိပေမည်။ သို့သော် လက်ငင်း ချက်ခြင်း တွန်းပို့လိုက်သော အကြောင်းမှာ အဋ္ဌမမြောက် ဟင်နရီဘုရင်၏ အိမ်ထောင်ရေး စာရင်းရှုပ်မှု ဖြစ်သည်။

ဟင်နရီဘုရင်သည် မင်းသားဘဝက သူ့အစ်ကို သေဆုံးသွားရာ ကျန်ခဲ့သော မုဆိုးမ ကက်သရင်းကို လက်ထပ်ခဲ့သည်။ ကက်သရင်းသည် ထိုခေတ်အခါက ရိုမန်ကက်သလစ်ခေါ် ခရစ်ယာန် ဘာသာဟောင်းကို အထူးအားပေးသော စပိန်ဘုရင်၏ သမီးဖြစ်သည်။

ဟင်နရီဘုရင်သည် ကက်သရင်းကို ငြီးငွေ့၍ အသစ်တစ်ယောက် လိုချင်သည်။ ကက်သရင်းကို ကွာရှင်းချင်သည်။ ကွာရှင်းဖို့မှာ ရောမမြို့ တော်က ပုပ်ရဟန်းမင်းက ကွာရှင်းပေးမှ တရားဝင်မည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်း ကလည်း သူ၏ ခရစ်ယာန်ဘာသာဂိုဏ်းကို အားပေးနေသော စပိန် ဘုရင်ကို မျက်နှာပျက် မခံလိုချေ။

ထိုအခါ ဟင်နရီသည် ပုပ်ရဟန်းမင်းနှင့် အဆက်ဖြတ်သည်ဟု ကျေညာပြီး ကက်သရင်းကို ကွာရှင်းပြီး အင်ဘိုလင်းကို လက်ထပ်ယူ လိုက်သည်။

ဤနေရာတွင် မြန်မာဘုရင်တွေလို ဘယ်နှစ်ယောက်ယူယူ ဆိုတာမျိုးနှင့် ယှဉ်တွေးလို့တော့ မဖြစ်ပေ။ သူတို့ ဘုရင်တွေမှာ “ယူ” ချင်သလောက် “ယူ” နိုင်သည်။ သို့ပေမင့် “လက်မထပ်နိုင်” ချေ။ လက်မထပ်လျှင် သားသမီး ထီးမွေ နန်းမွေမရ၊ မိန်းမမှာလည်း အပျော် မယားအဖြစ် လူပုံလယ်မှာ မျက်နှာမလှ ဖြစ်ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပြဿနာ တွေ တက်နေခြင်းဖြစ်သည်။

ဥရောပသမိုင်းကို ရီဖော်မေးရှင်းအထိ သိရှိ နားလည်ထားလျှင် ယခု မျက်မှောက်ခေတ် သမိုင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာများကို ရိပ်စား အကဲခတ်နိုင်ပေမည်။

အထူးသဖြင့် စာပေများကို လေ့လာဖတ်ရှုရာတွင် နောက်ခံ သမိုင်းကို သိနားလည်သောအခါ ပို၍ သဘောပေါက်ကာ အရသာ တွေ့နိုင်ပေမည်။

ခင်မျိုးချစ်

ကိုးကားသော စာအုပ်များ

- 1 The Greek Way to Western Civilization

Edith Hamilton

- 2 Tacitus On Britain and Germany:

A new translation by

Matingly

[ဥရောပအင်ပါယာ ကောင်းစားစဉ်က သူတို့လက်အောက်ခံ ဗြိတိန် နိုင်ငံသို့ ဘုရင်ခံ အဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့သူ ရောမလူမျိုးတစ်ဦးက သူ့အတွေ့အကြုံများကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်၏ အကြောင်းကို ဗြိတိသျှ အရာရှိများဖြစ်ကြသော မောရစ်ကောလစ် ဆာဂျော့စကော့ ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များ ရေးသားသော စာအုပ် မျိုးဖြစ်သည်။]

- 3 The Rocket Book of Greek Art

- 4 Ancient Times, History of The World

Breasted

- 5 The Age of Mankind, *Van Loon*

- 6 The Age of Faith, *Will Durant*

- 7 History of the World. *Paul J. Gelinas*

M.A., M.Sc., Ed. D.

8. *Funeral Oration delivered by Pericles in 30 B. C.*
From: A Treasury of Great Speeches,
Edited by Houston Peterson
- 9 *Lives, Van Loon*
- 10 *Great Ages of Man, A History of the World's Cultures*
  - (a) *Renaissance By John R. Hale*
  - (b) *Imperial Rome By Moses Hadas*
  - (c) *Classical Greece By C.M. Bowra and the Editors of Time-Life Books*
- 11 *The Lives of the Noble Grecians and Romans: Plutarch, The Dryden translation*
- 12 *Readings in Western Civilization Edited by George H. Knoles and Rixford K. Snyder*
  - (a) *The Prince: Machiavelli*
  - (b) *In Praise of Folly Erasmus*
- 13 *Outline of Art: Sir William Orpen*
- 14 *Story of Man Library Prepared by National Geographic Book Service*
  - (a) *Greece and Rome: Builders of Our World*
  - (b) *The Renaissance: Makers of Modern Man*

